

MODUŁ GOSPODARCZY

Część I:

*Powiązania gospodarcze województwa
śląskiego z zagranicą*

Część II:

Regionalne mierniki rozwoju

MODUŁ GOSPODARCZY

**Część I: Powiązania gospodarcze województwa
śląskiego z zagranicą**

Część II: Regionalne mierniki rozwoju

(raporty z badań)

Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
Wydział Rozwoju Regionalnego
Referat Regionalne Centrum Analiz i Planowania Strategicznego
<http://rcas.slaskie.pl/>

ŚląskieRegionalne Obserwatorium
Terytorialne**Kontakt:**

Siedziba: ul. Dąbrowskiego 23; 40-037 Katowice
Poczta: ul. Ligonja 46; 40-037 Katowice

Redakcja: Magdalena Kolasińska, Paulina Konior, Joanna Miśka, Jacek Noga, dr Rafał Żelazny, Witold Hantke

Konsultacja naukowa, merytoryczna i opiniowanie: dr Rafał Żelazny, Witold Hantke

Koordynator projektu: dr Mariusz Raczek

Projekt graficzny i skład, druk i oprawa:

druk-24h.com.pl
DRUKARNIA CYFROWA

Białystok, ul. Zwycięstwa 10
tel. 85 653-78-04
e-mail: biuro@partnerpoligrafia.pl

Nakład: 200 egzemplarzy

ISBN 978-83-7328-319-0

Katowice, kwiecień 2015

Przeprowadzenie badania wymagało zebrania informacji z różnych źródeł, dlatego zespół badawczy składa podziękowania wszystkim instytucjom, które przyczyniły się do opracowania raportu.

Niniejsze opracowanie ma charakter diagnostyczny i badawczy, i nie stanowi stanowiska organów samorządu województwa, które wyrażane są w odpowiednich uchwałach Sejmiku i Zarządu Województwa Śląskiego

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Śląskie. Pozytywna energia

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Raport opracowany w ramach projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego pn. „Rozwój efektywnego systemu monitoringu polityk publicznych w województwie śląskim”

CZĘŚĆ I

POWIĄZANIA GOSPODARCZE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO Z ZAGRANICĄ

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Śląskie. Pozytywna energia

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	7
2. EKSPORT	9
3. IMPORT.....	21
4. SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO	33
5. ANALIZA HANDLU WEWNĄTRZGAŁĘZIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO I POWIATÓW	43
6. PORTRETY POWIATÓW WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	49
7. PODMIOTY Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM	97
8. BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE (BIZ) – ANALIZA NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA I PODREGIONÓW....	105
9. PODSUMOWANIE	141
10. ZAŁĄCZNIKI	142
11. SPIS TABEL	146
12. SPIS RYSUNKÓW	147

1. WPROWADZENIE

Podstawą podjęcia kwestii, które są przedmiotem analiz w niniejszym raporcie był deficyt danych i informacji dotyczących handlu zagranicznego oraz bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) na poziomie regionalnym i lokalnym. W związku z powyższym zdecydowano się na przeprowadzenie badań pozwalających zidentyfikować główne kierunki i strukturę towarową międzynarodowych powiązań handlowych województwa śląskiego oraz umożliwiającego szacowanie wielkości BIZ w województwie i jego podregionach.

Raport składa się z dwóch bloków tematycznych poświęconych zagadnieniom handlu zagranicznego oraz bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Pierwsza część raportu przedstawia analizę eksportu i importu towarów do i z województwa śląskiego, struktury bilansu handlowego oraz wymiany wewnętrznej regionu. Zakończeniem tego bloku są portrety powiatów województwa śląskiego w zakresie międzynarodowej wymiany towarowej. Na drugą część raportu składa się opracowanie na temat podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w regionie oraz propozycja modelu ekonometrycznego, umożliwiającego wyliczenie i prognozowanie wielkości BIZ na poziomie podregionów województwa śląskiego wraz z prezentacją wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

Dane na temat handlu zagranicznego pozyskano z Centrum Analitycznego Administracji Celnej (CAAC) w Warszawie, które jest jednostką krajowej Służby Celnej zajmującą się statystyką importu i eksportu. CAAC gromadzi dane z systemów INTRASTAT (w którym gromadzone są informacje o obrotach handlowych z krajami Unii Europejskiej) oraz EXTRASTAT (informacje o obrotach handlowych z krajami trzecimi tj. niebędącymi członkami UE). W ramach systemu INTRASTAT rejestrowane są dwa rodzaje transakcji tj. wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów (czyli przywóz towarów do Polski z innego państwa członkowskiego UE) oraz wewnątrzwspólnotowe dostawy towarów (czyli wywóz towarów z Polski na teren innego państwa UE). Z kolei w systemie EXTRASTAT rejestruje się transakcje takie jak: import (czyli przywóz towarów do Polski z innego państwa nienależącego do UE) oraz eksport (czyli wywóz towarów z Polski na teren innego państwa nienależącego do UE).

W niniejszym opracowaniu przyjęto, że przez import rozumie się każdą transakcję polegającą na przywozie towarów do Polski z zagranicy (suma wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów oraz importu określonego w systemie EXTRASTAT), natomiast eksport to każda transakcja polegająca na wywozie towarów z Polski zagranicę (suma wewnątrzwspólnotowych dostaw towarów oraz eksportu określonego w systemie EXTRASTAT). Należy dodać, że dane za 2013 r. pochodzą ze zbioru otwartego. W chwili pozyskania tych danych nie były one jeszcze ostatecznie zatwierdzone przez Główny Urząd Statystyczny, a w związku z tym możliwa była jeszcze ich korekta, w przypadku m.in.: nadesłania danych przez podmioty, które nie dostarczyły informacji w wymaganym terminie jak również mogły być rejestrowane pewne korekty odnośnie posiadanych danych.

Na potrzeby opracowania raportu wykorzystano także dane Głównego Urzędu Statystycznego, w szczególności pozyskiwane w ramach formularzy KZ (sprawozdanie podmiotów z kapitałem zagranicznym) i SP (roczna ankieta przedsiębiorstwa) dotyczące podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego za lata 1999-2012 (zgodnie z Programem badań statystycznych statystyki publicznej). Przeprowadzenie analiz było również możliwe dzięki danym przekazany przez:

- Regionalną Izbę Obrachunkową w Katowicach - dane dotyczące realizacji dochodów z tytułu podatku od nieruchomości na poziomie powiatów,
- Kuratorium Oświaty w Katowicach - dane dotyczące szkół z wykładowym językiem obcym na poziomie powiatów,
- Urząd Komunikacji Elektronicznej - dane dotyczące liczby usług internetowych stacjonarnych na poziomie powiatów - plan, wykonanie,
- Wojewódzką Komendę Policji w Katowicach - dane dotyczące wskaźnika przestępczości gospodarczej.

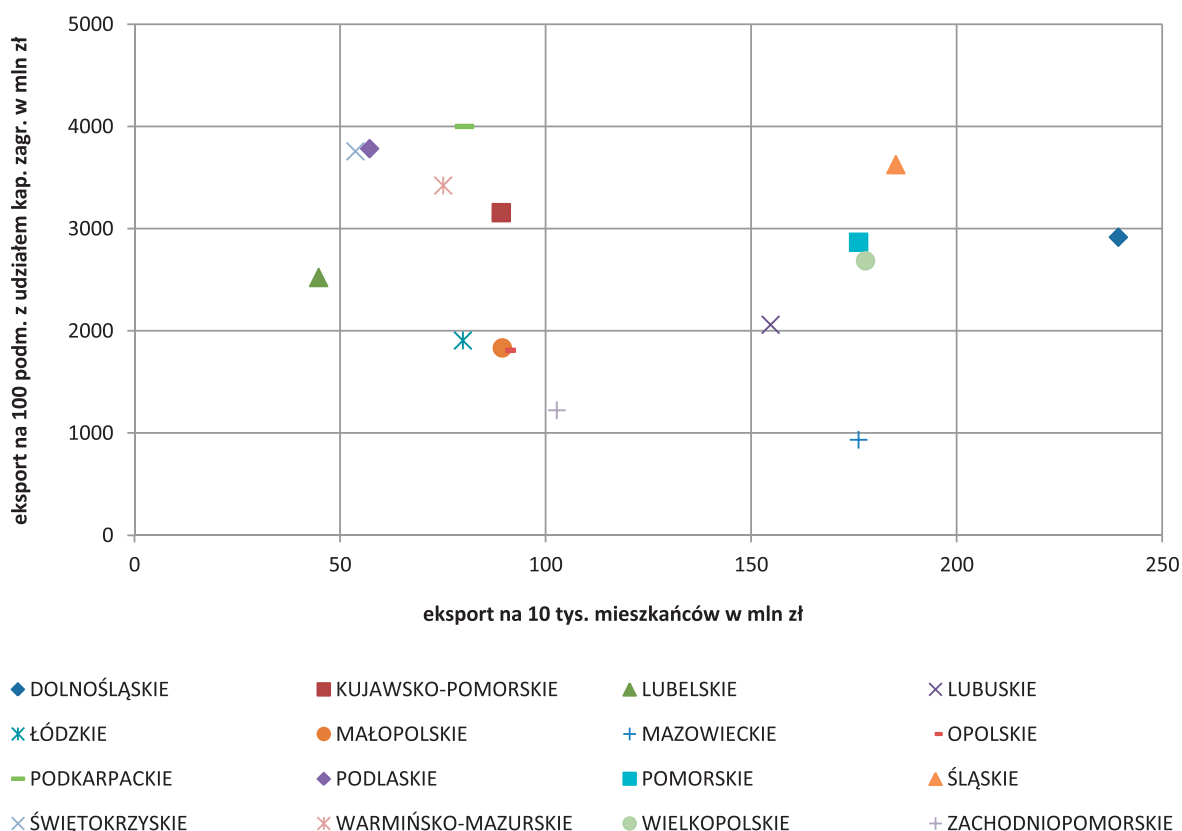

2. EKSPORT

Poziom eksportu w Polsce w 2013 roku osiągnął wartość 596,9 mld zł, na co w większości składał się eksport towarów realizowany w województwach: mazowieckim (97,3 mld zł), śląskim (87,5 mld zł), wielkopolskim (68 mld zł), dolnośląskim (67,7 mld zł) i pomorskim (44 mld zł). Eksport towarów w pozostałych województwach kształtował się poniżej średniej dla kraju, z czego najniższa wartość przypadała na województwo podlaskie (7,5 mld zł) i świętokrzyskie (7,2 mld zł). Wartość eksportu towarów dla kraju w ujęciu lat 2004-2013 rosła nieprzerwanie, przy czym najwyższy wzrost dotyczył roku 2005 (20,2% w porównaniu do roku poprzedniego) i 2010 (16,8%) a najniższy poziom wzrostu wartości eksportu przypadał na rok 2007 (4,4%) i rok 2008 (4,5%).

Porównanie wskaźników eksportu w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców oraz 100 podmiotów z kapitałem zagranicznym za rok 2012 pozycjonuje województwo śląskie razem z: pomorskim, wielkopolskim i dolnośląskim w grupie regionów o najwyższym poziomie obu wskaźników. Województwo mazowieckie oraz lubuskie również charakteryzowało się wysokim poziomem eksportu na 10 tys. mieszkańców, ale niskim poziomem eksportu na 100 podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Do grupy województw o niskim poziomie obu wskaźników zaliczały się: zachodniopomorskie, opolskie, małopolskie i łódzkie. Czwartą grupę tworzyły regiony o niskim poziomie eksportu na 10 tys. mieszkańców i wysokim wskaźniku eksportu na 100 podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, tj.: lubelskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, świętokrzyskie, podlaskie i podkarpackie.

Rysunek 1. Relacja wskaźnika eksportu na 10 tys. mieszkańców do wskaźnika eksportu na 100 podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w 2012 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej i sprawozdań KZ.

Najwyższa wartość eksportu realizowanego w kraju na przestrzeni lat 2004-2013 przypadała naprzemiennie na województwo mazowieckie i śląskie. Udział wartości eksportu obu województw w całym okresie kształtował się na poziomie ok. 32% wartości dla kraju. Wśród pozostałych województw, których wartość eksportu kształtowała się przez cały okres analizy powyżej średniej krajowej znajdowały się województwa: dolnośląskie i wielkopolskie.

Rysunek 2. Zmiany w poziomie eksportu towarów województwa mazowieckiego i śląskiego w latach 2004-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Głównym kierunkiem eksportu towarów w układzie kraju są kraje Unii Europejskiej (76%). Województwo śląskie w okresie 2004-2013 zrealizowało eksport towarów do krajów Unii Europejskiej o największej wartości spośród wszystkich województw (575,6 mld zł) podczas gdy największy eksport do krajów trzecich (125,9 mld zł) dotyczył województwa mazowieckiego. Natomiast wśród województw o najwyższym procentowym udziale eksportu do krajów Unii Europejskiej liderem było województwo dolnośląskie (84,8%) podczas gdy najwyższy udział wartości eksportu do krajów trzecich (43,2%) wyróżniał województwo pomorskie.

Ogółem dynamika przebiegu wartości eksportu dla województwa śląskiego za lata 2004-2013 uwzględnia charakter zmian i tendencje ogólnokrajowe, które miały decydujący wpływ na kształtowanie się wielkości eksportu. Eksport towarów województwa śląskiego do krajów trzecich w 2005 roku w porównaniu do roku poprzedniego spadł o około 66%, podczas gdy eksport do krajów UE w tym samym czasie zanotował najwyższy w całym analizowanym okresie wzrost (39%), co jest konsekwencją akcesji Polski do UE.

Na tle pozostałych obserwacji zdecydowanie wyróżnia się dynamika wartości eksportu w 2009 roku, gdy niewielkiemu spadkowi eksportu do krajów UE (2%) towarzyszy znaczny spadek eksportu do krajów trzecich (23%). Tak istotny spadek wartości eksportu to z dużym prawdopodobieństwem skutek kryzysu gospodarczego. W 2012 roku rośnie wyłącznie eksport do krajów trzecich (23%, przede wszystkim do Ukrainy, Stanów Zjednoczonych Ameryki i Rosji) a maleje do krajów UE (w tym: Włoch, Hiszpanii, Holandii i Francji). Rok 2013 jest pierwszym tak stabilnym, eksport rośnie w podobnych proporcjach (ok. 2%) w obu kategoriach.

Rysunek 3. Dynamika wartości eksportu w województwie śląskim według kierunku eksportu w latach 2005-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Analizując eksport według sekcji¹ można wyodrębnić kluczowe kategorie dla eksportu realizowanego w kraju na przestrzeni lat 2004-2013. Kilkunastoprocentowy udział miał eksport towarów w ramach sekcji XVI - maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; ich części; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku, urządzenia telewizyjne do rejestracji i odtwarzania obrazu i dźwięku oraz części i wyposażenie dodatkowe do tych artykułów (24,29%), sekcji XVII - pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe (16,27%) oraz sekcji XV - metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych (11,82%).

Tabela 1. Eksport towarów w kraju według sekcji i działów za rok 2013 - najważniejsze kategorie.

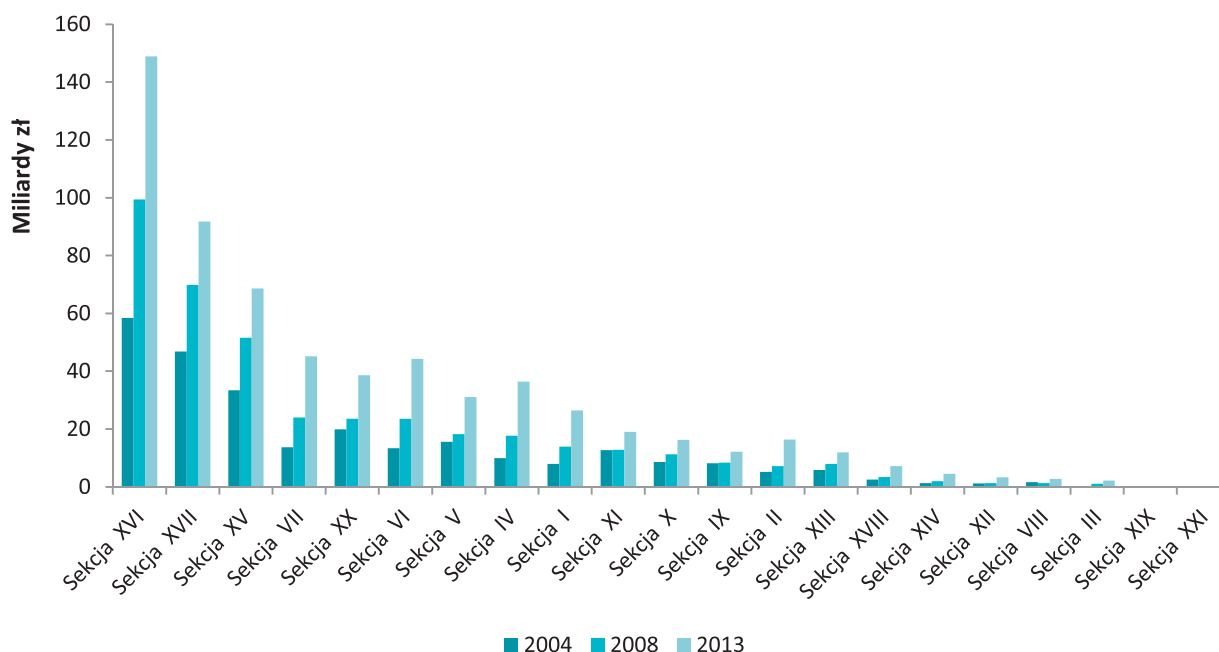
Nr sekcji	Udział działu w sekcji (%)	Nr działu	Opis działu	Wartość eksportu (mld zł)	Udział działu do eksportu ogółem (%)
XVI	100	84	Reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części	78,98	12,58
XVI		85	Maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów	69,91	11,14
XVII	93,1	87	Pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria	68,29	10,88
XVII		89	Statki, łodzie oraz konstrukcje pływające	17,12	2,73
XX	84,6	94	Meble, pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypchane artykuły wyposażeniowe; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane	32,67	5,20
V	96,4	27	Paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne	29,92	4,77
VII	100	39	Tworzywa sztuczne i artykuły z nich	28,63	4,56
VII		40	Kauczuk i artykuły z kauczuku	16,54	2,64
XV	42,6	72	Żeliwo i stal	14,95	2,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

¹ Załącznik nr 1- Nomenklatura scalona

W skali województwa śląskiego przeważająca wartość eksportu w latach 2004-2013 była skumulowana w sekcji XVII - pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe (33,8%) oraz w sekcjach XVI - maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; ich części; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku, urządzenia telewizyjne do rejestracji i odtwarzania obrazu i dźwięku oraz części i wyposażenie dodatkowe do tych artykułów (18,4%) i XV - metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych (17,8%). Ponad dziesięcioprocentowy udział ma również sekcja V - produkty mineralne (11,5%).

Rysunek 4. Wartość eksportu w województwie śląskim w podziale na sekcje w latach 2004, 2008, 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

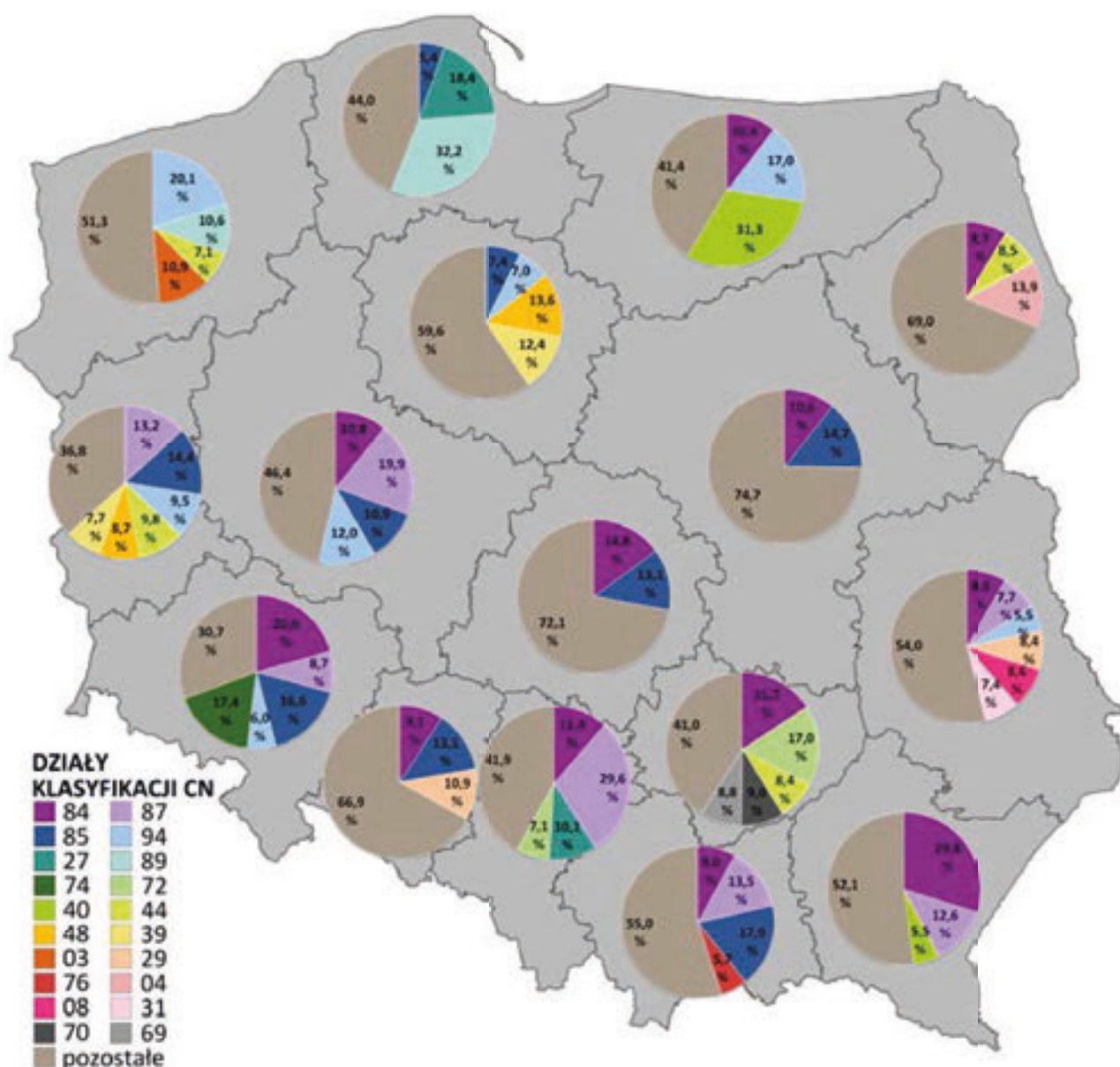
Na główne działy eksportu, które stanowiły ponad 5% udział w eksporcie regionów² w analizowanym okresie (2004-2013) składają się:

- Dział 84 – reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części;
- Dział 85 – maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów;
- Dział 87 – pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria;
- Dział 94 – meble; pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypchane artykuły wyposażeniowe; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane;
- Dział 44 – drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny;
- Dział 39 – tworzywa sztuczne i artykuły z nich;
- Dział 89 – statki, łodzie oraz konstrukcje pływające;
- Dział 40 – kauczuk i artykuły z kauczuku;
- Dział 72 – żeliwo i stal;
- Dział 27 – paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne;
- Dział 29 – chemikalia organiczne;
- Dział 48 – papier i tektura; artykuły z masy papierniczej, papieru lub tektury;
- Dział 70 – szkło i wyroby ze szkła (woj. świętokrzyskie);
- Dział 3 – ryby i skorupiaki, mięczaki i pozostałe bezkręgowce wodne (woj. zachodniopomorskie);

² W przypadku, gdy główny dział dotyczy tylko jednego województwa w nawiasie podano jego nazwę.

- Dział 31 – nawozy (woj. lubelskie);
- Dział 74 – miedź i artykuły z miedzi (woj. dolnośląskie);
- Dział 69 – wyroby ceramiczne (woj. świętokrzyskie);
- Dział 76 – aluminium i artykuły z aluminium (woj. małopolskie);
- Dział 4 – produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone (woj. podlaskie);
- Dział 8 – owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów (woj. lubelskie).

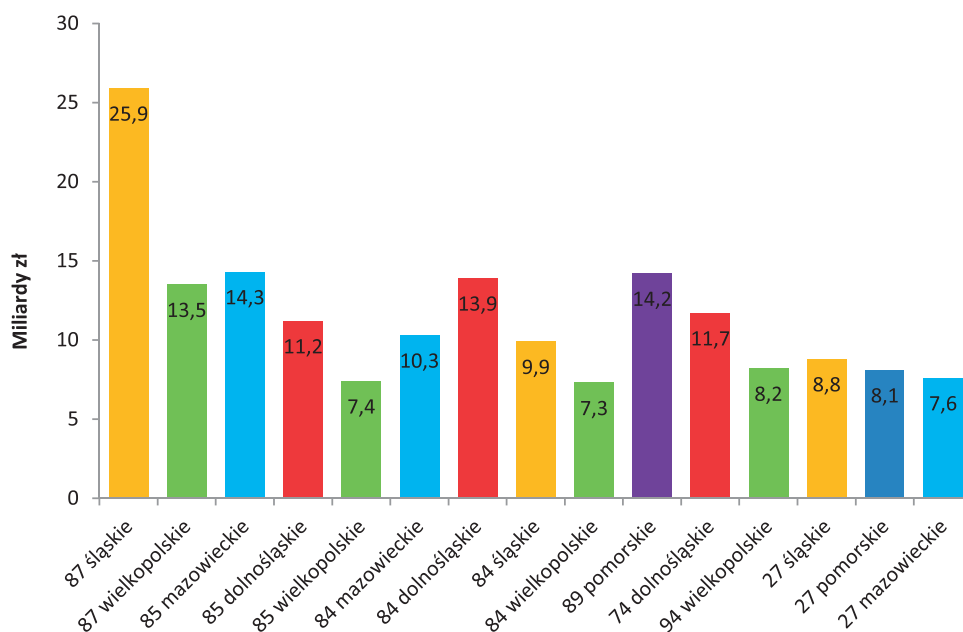
Rysunek 5. Udział głównych działów eksportu (powyżej 5% w 2004-2013) w eksporcie województw w roku 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Działy 84, 85 - sekcja XVI, dział 87 – sekcja XVII oraz dział 94 (sekcja XX) były najczęstszymi głównymi działami eksportu w kraju. Najwięcej głównych działów eksportu charakteryzowało województwa: lubelskie i lubuskie (po 6) oraz dolnośląskie i świętokrzyskie (po 5).

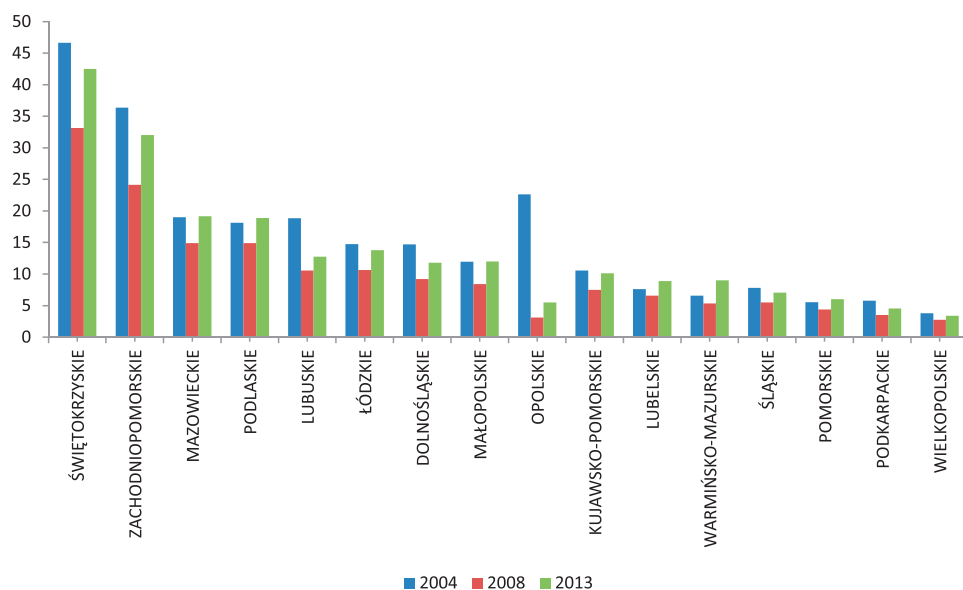
Rysunek 6. Wartość eksportu towarów według działów eksportu i województw – 15 największych kategorii pod względem wartości eksportu towarów w kraju w 2013 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Największa wartość eksportu w 2013 r. przy uwzględnieniu podziału na działy i województwa została zrealizowana w województwie śląskim - dział 87 Pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria (4,12% eksportu ogółem). Drugą co do wielkości wartość eksportu zanotowało województwo mazowieckie w dziale 85 - Maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów (2,28% eksportu ogółem). Trzecim regionem pod względem największego eksportu w ramach poszczególnych działów było województwo pomorskie i dział 89 – Statki, łodzie oraz konstrukcje pływające (2,26% eksportu ogółem). Ponadto udział eksportu województw dolnośląskiego i wielkopolskiego odpowiednio w ramach działu: 84 – Reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części oraz 87 - Pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria kształtował się na podobnym poziomie: 2,22% i 2,15% eksportu ogółem.

Rysunek 7. Liczba podmiotów realizujących eksport towarów na 10 tys. mieszkańców w układzie województw w latach: 2004, 2008, 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej.

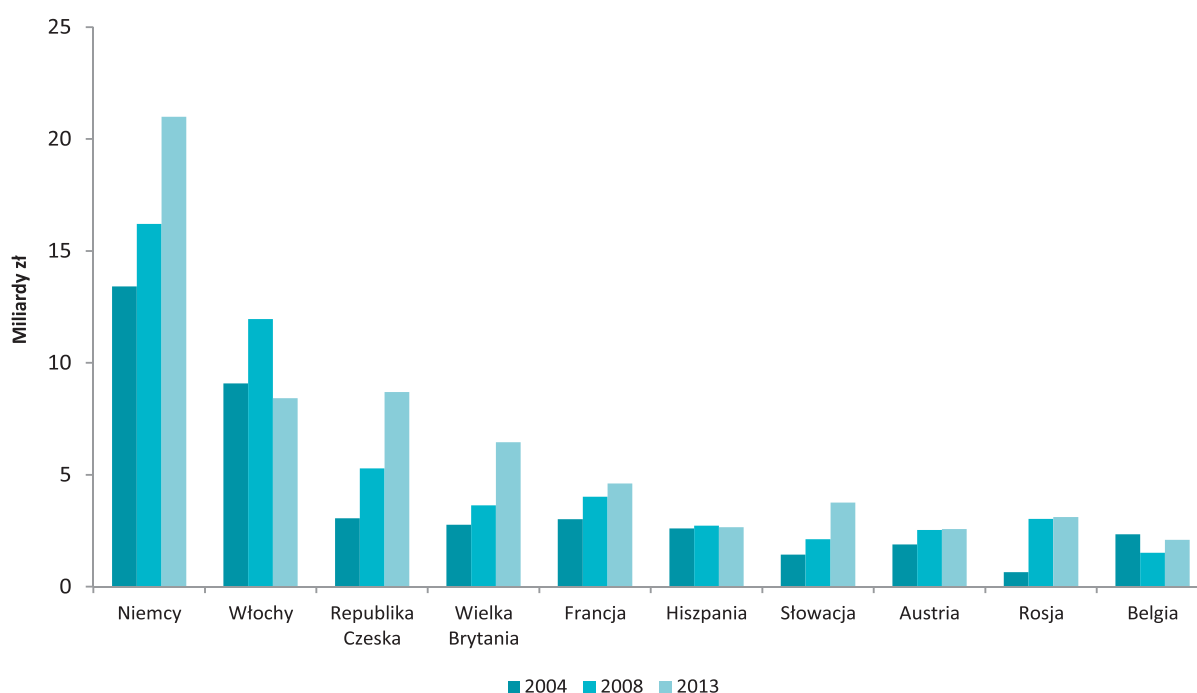

Najwyższą pozycję według wskaźnika liczby podmiotów realizujących eksport na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2013 zajmuje województwo świętokrzyskie i zachodniopomorskie. Średnia wartość wskaźnika dotyczyła województw: mazowieckiego i podlaskiego. Najniższa wartość wskaźnika każdorazowo w analizowanym okresie dotyczyła regionów: wielkopolskiego, podkarpackiego i pomorskiego. Największy spadek wartości wskaźnika, który zaobserwowano we wszystkich województwach, dotyczył roku 2005 (w odniesieniu do roku poprzedniego) natomiast największy wzrost wartości we wszystkich regionach wystąpił w 2011 roku (w odniesieniu do roku poprzedniego).

Głównymi kierunkami eksportu według największej wartości towarów w skali kraju na przestrzeni lat 2004-2013 były następujące kraje:

- Niemcy (26%),
- Wielka Brytania (6,2%),
- Francja (6,2%),
- Republika Czeska (5,7%),
- Włochy (5,7%),
- Rosja (4,7%),
- Holandia (4,2%),
- Ukraina (3%),
- Szwecja (2,9%),
- Węgry (2,7%).

Rysunek 8. Wartość eksportu towarów województwa śląskiego według głównych krajów przeznaczenia w latach 2004, 2008, 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

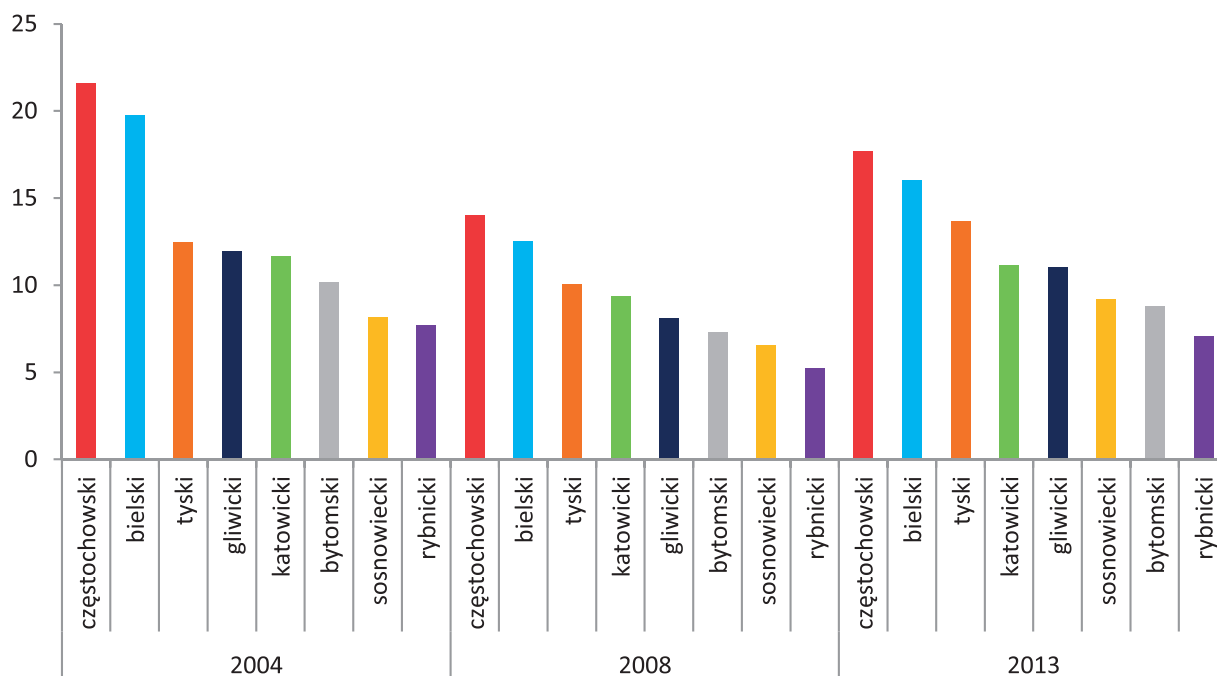
Głównymi krajami przeznaczenia eksportu realizowanego z województwa śląskiego w latach 2004-2013 były: Niemcy (23,7%), Włochy (15,3%), Republika Czeska (8,1%), Wielka Brytania (6,1%), Francja (5,8%), Hiszpania (4,2%), Słowacja (3,4%), Austria (3,3%), Rosja (3,0%) oraz Belgia (2,5%). Układ najważniejszych krajów przeznaczenia nie odbiega w istotny sposób od kierunków eksportu zidentyfikowanych dla całego kraju. W grupie krajów przeznaczenia eksportu z województwa śląskiego, odpowiadającego za $\frac{3}{4}$ wartości eksportu w porównaniu do całego kraju, udział Włoch jest zdecydowanie wyższy natomiast udział Holandii, Ukrainy, Szwecji, Węgier niższy.

Największa wartość eksportu w grupie 10 głównych krajów przeznaczenia przypadała na sekcję XVII - pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe. We wspomnianej sekcji udział eksportu do kraju przeznaczenia mieścił się w przedziale od 26,4% dla Niemiec do 68,3% dla Włoch. Jedynie trzy spośród 10 krajów przeznaczenia odnotowały największy udział eksportu towarów w innych sekcjach, tj.:

- Słowacja 29,7%; sekcja XV - metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych,
- Republika Czeska 33,1%; sekcja XV - metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych,
- Austria 51,2%; sekcja V - produkty mineralne.

Analiza eksportu województwa śląskiego w układzie podregionów wskazuje na podregion bielski jako obszar o największej wartości realizowanego eksportu (średnio 30% eksportu województwa w okresie 2004-2013). Kolejne podregiony to gliwicki, katowicki i sosnowiecki, których poziom eksportu wynosi od 13% do 15% wartości eksportu w regionie. Następną grupę stanowią podregiony: tyski, częstochowski i rybnicki, w których udział eksportu kształtuje się na poziomie od 5% do 9%. Najmniejszy udział w eksporcie osiągnął podregion bytomski (2,5%).

Rysunek 9. Liczba podmiotów realizujących eksport towarów na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim według podregionów w latach 2004, 2008 i 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

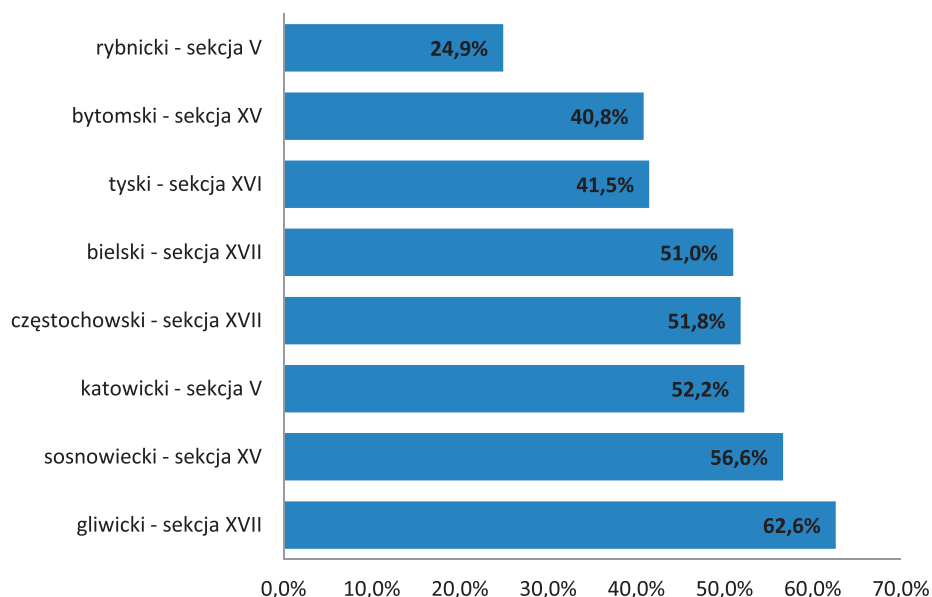
Najwyższą pozycję według wskaźnika ilości podmiotów realizujących eksport na 10 tys. mieszkańców województwa śląskiego w latach 2004-2013 zajmuje podregion częstochowski, następnie bielski i tyski. Średnia wartość wskaźnika dotyczyła podregionów katowickiego i gliwickiego. Poniżej średniej wartości wskaźnika każdorazowo w analizowanym okresie były podregiony: bytomski, sosnowiecki i rybnicki. Największy spadek wartości wskaźnika, który zaobserwowano we wszystkich podregionach dotyczył roku 2005 (w odniesieniu do roku poprzedniego) natomiast największy wzrost wartości we wszystkich podregionach wystąpił w 2011 roku (w odniesieniu do roku poprzedniego).

Zmiany dynamiki eksportu w latach 2004-2013 są zróżnicowane dla każdego z podregionów, można jednak wskazać trzy główne lata z malejącym eksportem: 2005, 2009, 2012. Spadek poziomu eksportu w 2005 roku (w odniesieniu do roku poprzedzającego) został odnotowany w podregionie bytomskim, gliwickim, katowickim, sosnowieckim i tyskim, przy czym w podregionie tyskim utrzymywał się najdłużej bo jeszcze w 2006 roku.

W 2009 roku spadek poziomu eksportu dotyczył większości podregionów: bielskiego, bytomskiego, gliwickiego, katowickiego, i sosnowieckiego. Trzecim głównym okresem ze spadkiem eksportu był rok 2012, który nie objął tylko podregionu bytomskiego i rybnickiego.

Wyjątkiem wśród podregionów województwa śląskiego był podregion rybnicki, który nie odnotował w analizowanym okresie obniżenia poziomu eksportu. Prawdopodobnie jednym z powodów tak stabilnego poziomu eksportu jest fakt, iż podregion rybnicki charakteryzuje się dużą różnorodnością jeśli chodzi o udział eksportu według sekcji.

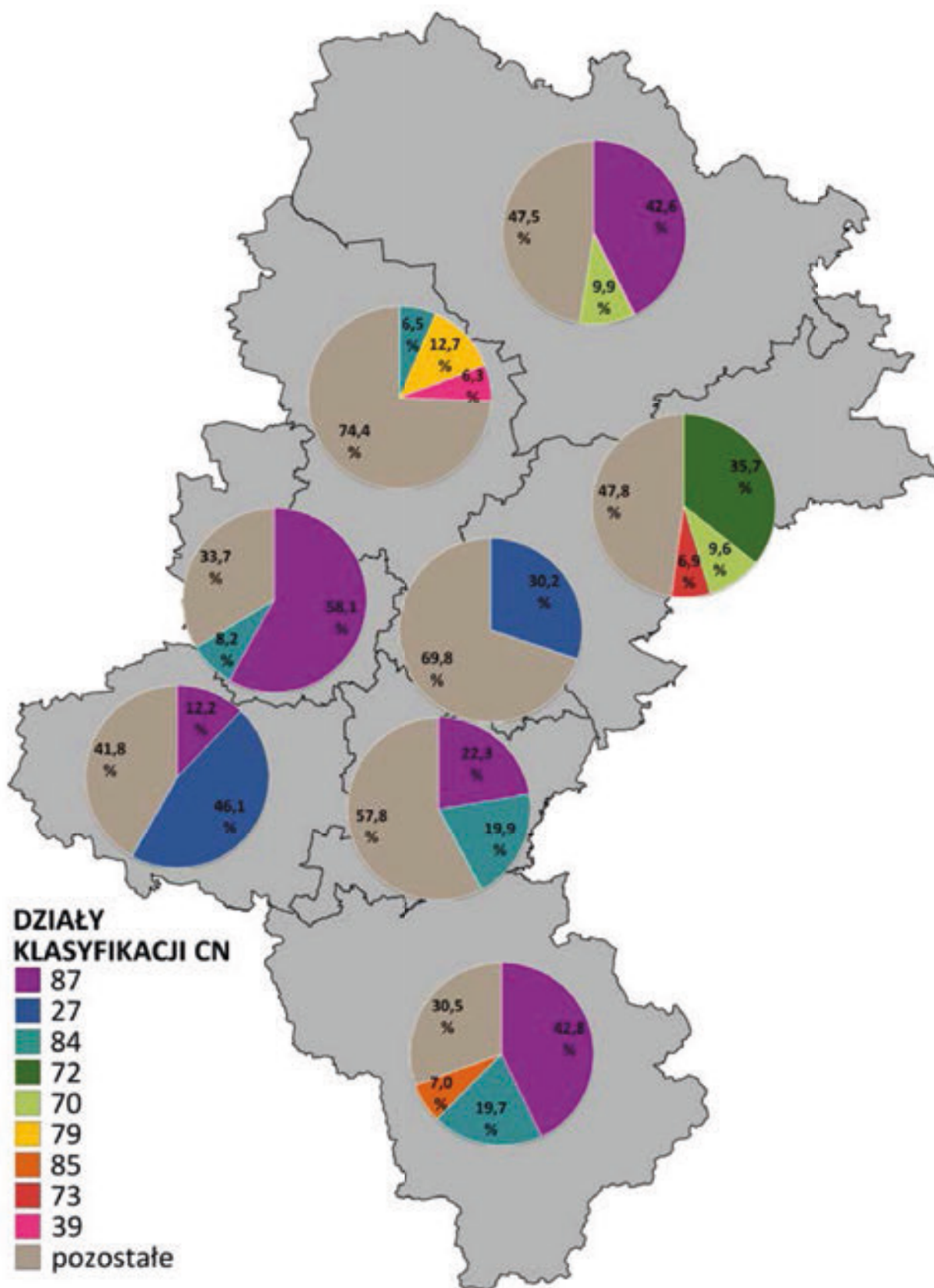
Rysunek 10. Maksymalny udział eksportu towarów w ramach sekcji dla poszczególnych podregionów województwa śląskiego w latach 2004-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Udział eksportu podregionów województwa śląskiego według sekcji przedstawia, w którym z podregionów eksport towarów jest najbardziej zróżnicowany. Największy udział eksportu w odniesieniu do poszczególnych sekcji dotyczył podregionów: gliwickiego (62,6%), częstochowskiego (51,8%) i bielskiego (51%) oraz sekcji XVII - pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe. W podregionie sosnowieckim (56,6%) i bytomskim (40,8%) największa koncentracja eksportu mieściła się natomiast w sekcji XV - metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych. Z kolei w podregionie katowickim (52,2%) i rybnickim (24,9%) najwyższy udział eksportu przypadął na sekcję V - produkty mineralne, podczas gdy eksport podregionu tyskiego (41,5%) koncentrował się w ramach sekcji XVI - maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; ich części; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku, urządzenia telewizyjne do rejestracji i odtwarzania obrazu i dźwięku oraz części i wyposażenie dodatkowe do tych artykułów.

Rysunek 11. Udział głównych działów eksportu (powyżej 5% w 2004-2013) według podregionów woj. śląskiego w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej

Na główne działy eksportu, które stanowiły ponad 5% udziału w eksporcie podregionów³ w analizowanym okresie (2004-2013) składają się:

- Dział 87 – pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria;
- Dział 84 – reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części;
- Dział 27 – paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne;
- Dział 70 – szkło i wyroby ze szkła;
- Dział 79 – cynk i artykuły z cynku (podregion bytomski);
- Dział 39 – tworzywa sztuczne i artykuły z nich (podregion bytomski);
- Dział 85 – maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów (podregion bielski);
- Dział 72 – żeliwo i stal (podregion sosnowiecki);
- Dział 73 – artykuły z żeliwa lub stali (podregion sosnowiecki).

Wyróżniająca dla podregionów województwa śląskiego jest obecność wśród głównych działów eksportu działu 73 (podregion sosnowiecki) i 79 (podregion bytomski), które nie pojawiają się wśród głównych działów eksportu na poziomie regionu.

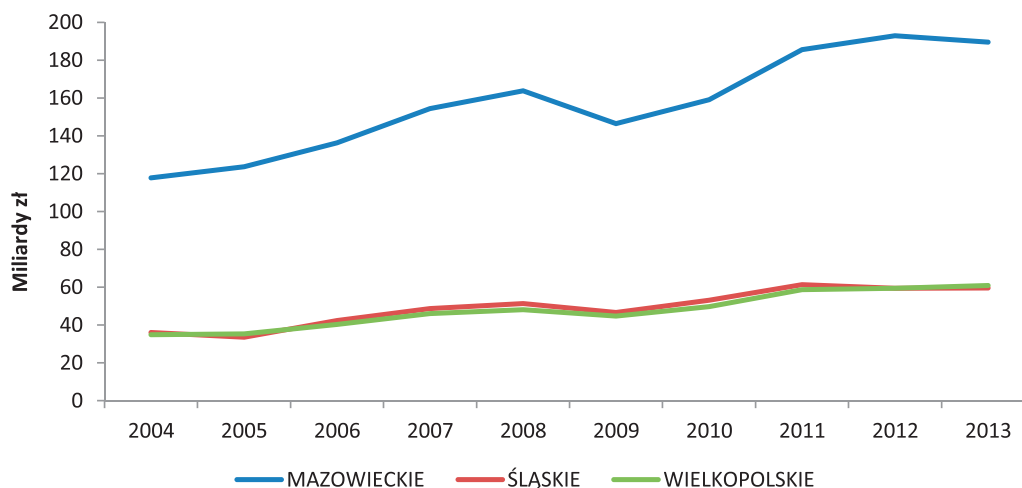
³ W przypadku, gdy główny dział dotyczył tylko jednego podregionu w nawiasie podano jego nazwę.

3. IMPORT

Najwyższa wartość importu na przestrzeni lat 2004-2013 była realizowana przez województwo mazowieckie, natomiast naprzemiennie na drugim i trzecim miejscu pod względem importu znajdowało się województwo śląskie i wielkopolskie. Spośród pozostałych województw, województwo dolnośląskie, pomorskie i małopolskie osiągały wartość importu powyżej średniej dla wszystkich województw w trakcie analizowanego okresu.

Rysunek 12. Zmiany w poziomie importu województwa mazowieckiego, śląskiego i wielkopolskiego w latach 2004-2013.

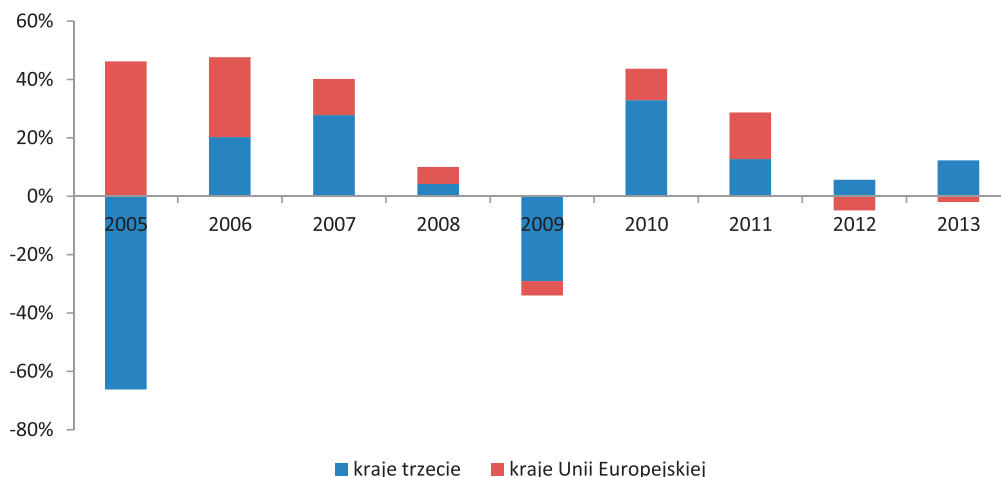

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Wartość importu dla całego województwa śląskiego w kolejnych latach rosta i w 2013 r. osiągnęła 60 mld zł. W realizowanym imporcie widać dwa istotne momenty, dwa spadki po roku 2004, po akcesji Polski do Unii Europejskiej oraz w 2009, czyli w trakcie światowego kryzysu gospodarczego. Widać to również wyraźnie na rysunku 13 przedstawiającym dynamikę zmian importu w kolejnych latach analizowanego okresu.

Największy wzrost wartości importu w latach 2004-2013 odnotowano w województwach podkarpackim (151%), lubelskim (137%) i w małopolskim (130%), natomiast najmniejszy wzrost dotyczył województwa mazowieckiego (61%) i śląskiego (66%).

Rysunek 13. Dynamika wartości importu w województwie śląskim w latach 2005-2013 według kierunku importu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Porównując wartość importu w roku 2013 z początkiem badanego okresu tj. rokiem 2004, we wszystkich podregionach województwa śląskiego zaobserwowano wzrost wartości importu, największy w podregionie rybnickim (116%), podregionie gliwickim (95%) i bielskim (84%). Analizując dynamikę importu w kolejnych latach 2004-2013 w poszczególnych podregionach województwa śląskiego, zaobserwowano, tak samo jak w przypadku eksportu, spadek wartości w latach 2005 (-7%), 2009 (-9%) i 2012 (-3%). W latach 2004-2005 ujemny kierunek zmian dotyczył wszystkich podregionów poza katowickim i rybnickim, natomiast w okresie 2008-2009 dodatni kierunek zmian zaobserwowano tylko w podregionie bielskim, tyskim i częstochowskim, natomiast w latach 2011-2012 dodatni kierunek zmian dotyczył podregionu bytomskiego, katowickiego i rybnickiego.

Analizując import realizowany w 36 powiatach województwa śląskiego, największy wzrost w latach 2004-2013, odnotowano w powiecie bielskim (332%), natomiast spadek zaobserwowano tylko w dwóch powiatach: powiecie rybnickim (-12%) i w Świętochłowicach (-7%).

W 2004 r. 52% importowanych towarów w Polsce pochodziło z krajów trzecich, natomiast nieco mniejsza część, tj. 48% z krajów Unii Europejskiej. Po akcesji Polski do Unii Europejskiej nastąpiła znacząca zmiana tej sytuacji i już w 2005 r. stosunek udziału importu wyniósł 27% do 73%, na korzyść Unii Europejskiej. W kolejnych latach różnica ta powoli się zmniejszała i w 2013 r. udział importu z krajów trzecich wyniósł 32%, natomiast z krajów Unii Europejskiej 68%. Dla porównania w województwie śląskim od 2004 roku import z Unii Europejskiej zawsze przeważał nad importem z krajów trzecich, a od 2005 r. udział procentowy importu z Unii Europejskiej osiągał ponad 80% całości wartości importu w województwie.

Ponad 50% importu w województwie śląskim w latach 2004-2013 realizowano w ramach wymiany z czterema krajami, tj. Niemcami, Włochami, Republiką Czeską i Francją. Na przestrzeni lat 2004-2013 nastąpił wzrost importu z ww. krajów o 59%. Największy wzrost wartości importu w porównaniu z rokiem poprzednim miał miejsce w 2006 r. w ramach wymiany z Republiką Czeską (34%) oraz z Niemcami (32%). W roku 2013 nastąpił spadek importu realizowanego z wszystkich krajów wymienionej czwórki.

Tabela 2. Dynamika wartości importu w województwie śląskim według kierunku importu w latach 2005-2013.

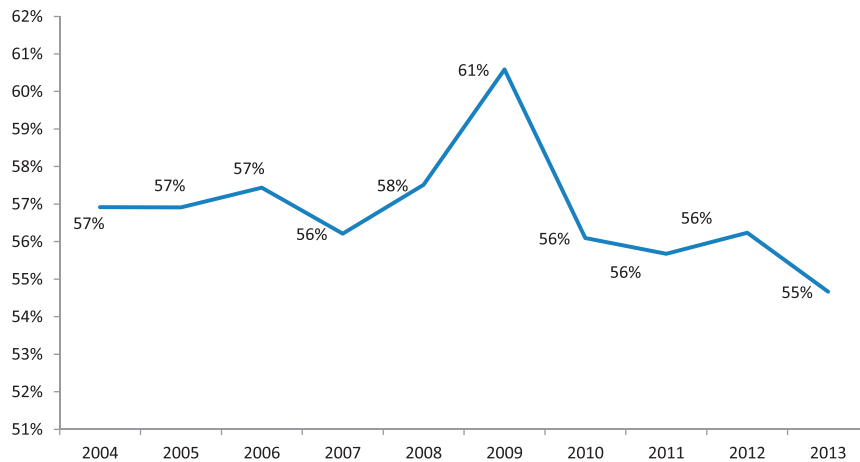
Kraje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Niemcy	-5%	32%	12%	7%	-11%	12%	18%	1%	-2%
Włochy	-15%	20%	13%	7%	13%	-8%	7%	-10%	-5%
Republika Czeska	1%	34%	11%	11%	-17%	18%	23%	3%	-1%
Francja	6%	24%	17%	9%	-6%	8%	12%	-2%	-1%
ogółem	-7%	27%	12%	8%	-4%	5%	15%	-2%	-2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Import towarów spoza Unii Europejskiej do województwa śląskiego w latach 2004 -2013 dotyczył kolejno towarów importowanych z Ukrainy, Chin, Rosji, Turcji, Stanów Zjednoczonych, Japonii, Szwajcarii, Tajwanu i Republiki Korei.

Rysunek 14. Udział % importu towarów z grupy krajów o największym imporcie w imporcie ogółem za lata 2004-2013 (Francja, Niemcy, Republika Czeska, Włochy).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

W ramach realizowanego importu w województwie śląskim we wszystkich sekcjach odnotowano wzrost importu w latach 2004-2013, wyjątek stanowiła sekcja XXI Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki, gdzie odnotowano spadek.

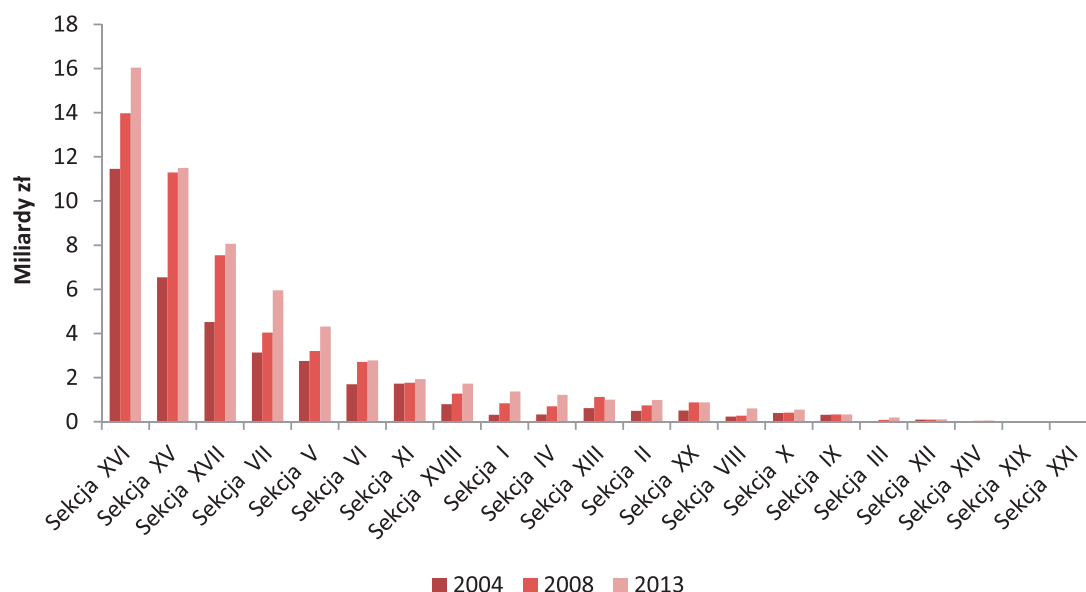
Tabela 3. Zmiana % wartości importu w latach 2004-2013 w województwie śląskim.

SEKCJE		2013/2004
Sekcja I	Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	↑ 329%
Sekcja II	Produkty pochodzenia roślinnego	↑ 97%
Sekcja III	Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego oraz produkty ich rozkładu; gotowe tłuszcze jadalne; woski pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego	↑ 542%
Sekcja IV	Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu	↑ 273%
Sekcja V	Produkty mineralne	↑ 56%
Sekcja VI	Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych	↑ 63%
Sekcja VII	Tworzywa sztuczne i artykuły z nich, kauczuk i artykuły z kauczuku	↑ 90%
Sekcja VIII	Skóry i skórki surowe, skóry wyprawione, skóry futerkowe i artykuły z nich; wyroby siodlarskie i rymarskie; artykuły podróżne, torebki i podobne pojemniki; artykuły z jelit zwierzęcych (innych niż z jelit jedwabników)	↑ 160%
Sekcja IX	Drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny; korek i artykuły z korka; wyroby ze słomy, z esparto lub pozostałych materiałów do wyplatania; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny	↑ 4%
Sekcja X	Ścier z drewna lub z pozostałego włóknistego materiału celulozowego; papier lub tektura, z odzysku (makulatura i odpady); papier i tektura oraz artykuły z nich	↑ 41%
Sekcja XI	Materiały i artykuły włókiennicze	↑ 12%
Sekcja XII	Obuwie, nakrycia głowy, parasole przeciwsłoneczne, laski, stołki myśliwskie, bicze, szpicruty i ich części; pióra preparowane i artykuły z nich; kwiaty sztuczne; artykuły z włosów ludzkich	↑ 18%
Sekcja XIII	Artykuły z kamienia, gipsu, cementu, azbestu, miki lub podobnych materiałów; wyroby ceramiczne; szkło i wyroby ze szkła	↑ 60%
Sekcja XIV	Perły naturalne lub hodowlane, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne, metale platerowane metalem szlachetnym i artykuły z nich; sztuczna biżuteria, monety	↑ 114%
Sekcja XV	Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych	↑ 76%
Sekcja XVI	Maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; ich części; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku, urządzenia telewizyjne do rejestracji i odtwarzania obrazu i dźwięku oraz części i wyposażenie dodatkowe do tych artykułów	↑ 40%
Sekcja XVII	Pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe	↑ 78%
Sekcja XVIII	Przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; zegary i zegarki; instrumenty muzyczne; ich części i akcesoria	↑ 119%
Sekcja XIX	Broń i amunicja; ich części i akcesoria	↑ 67%
Sekcja XX	Artykuły przemysłowe różne	↑ 70%
Sekcja XXI	Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	↓ -1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

W 2013 r. największy przyrost wartości importu, w porównaniu z rokiem 2004, w województwie śląskim, dotyczył sekcji III Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego oraz produkty ich rozkładu; gotowe tłuszcze jadalne; woski pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego (542%), sekcji I Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego (329%), sekcji VIII Skóry i skórki surowe, skóry wyprawione, skóry futerkowe i artykuły z nich; wyroby siodlarskie i rymarskie; artykuły podróżne, torebki i podobne pojemniki; artykuły z jelit zwierzęcych (innych niż z jelit jedwabników) (160%) oraz sekcji XVIII Przystroje i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; zegary i zegarki; instrumenty muzyczne; ich części i akcesoria (119%). Spadek wartości importowanych towarów dotyczył tylko sekcji XXI Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki (- 1%) .

Rysunek 15. Wartość importu towarów w województwie śląskim w podziale na sekcje w latach 2004, 2008, 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

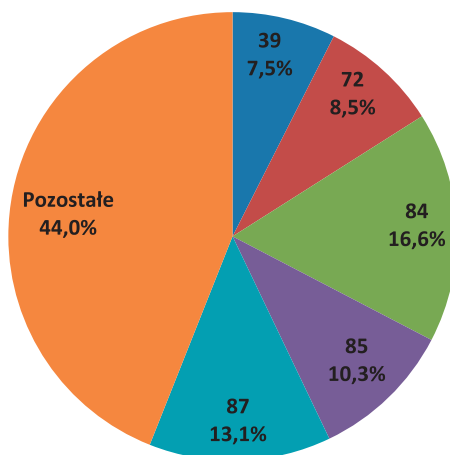
Na przestrzeni lat 2004-2013 największy udział w imporcie województwa śląskiego dotyczył następujących sekcji:

- XVI Maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; ich części; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku, urządzenia telewizyjne do rejestracji i odtwarzania obrazu i dźwięku oraz części i wyposażenie dodatkowe do tych artykułów;
- XV Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych;
- XVII Pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe;
- VII Tworzywa sztuczne i artykuły z nich, kauczuk i artykuły z kauczuku;
- V Produkty mineralne.

Import wymienionych grup towarów stanowił 70% całości importu realizowanego przez województwo śląskie w roku 2013. Na poziomie kraju największy udział dotyczył kolejno sekcji XVI, V, XVIII, XV, VI, VII. Import towarów z tych sekcji stanowił w 2013 r. 74,5 % importu realizowanego w całej Polsce.

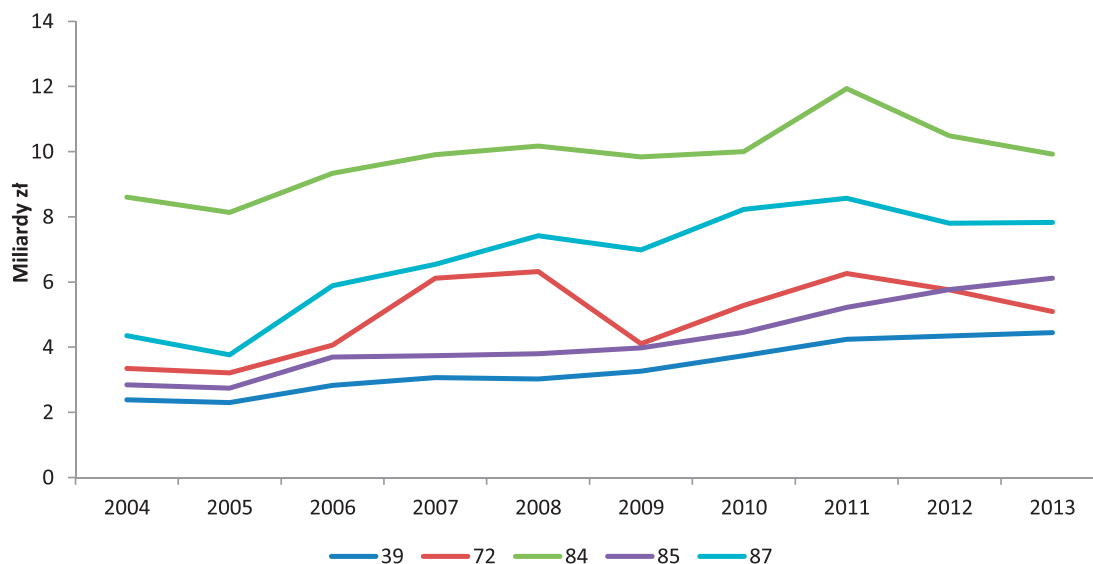
Podmioty województwa śląskiego w latach 2004-2013 importowały głównie towary z następujących działów: dział 84 reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części (sekcja XVI), dział 87 pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria (sekcja XVII), dział 85 maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów (sekcja XVI), dział 72 żeliwo i stal (sekcja XV) oraz dział 39 tworzywa sztuczne i artykuły z nich (sekcja VII).

Rysunek 16. Import według działów w województwie śląskim w roku 2013 r. (5 działów o udziale powyżej 5% w latach 2004-2013).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Rysunek 17. Wartość importu według działów w województwie śląskim w latach 2004-2013 (5 działów o udziale powyżej 5% w latach 2004-2013).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

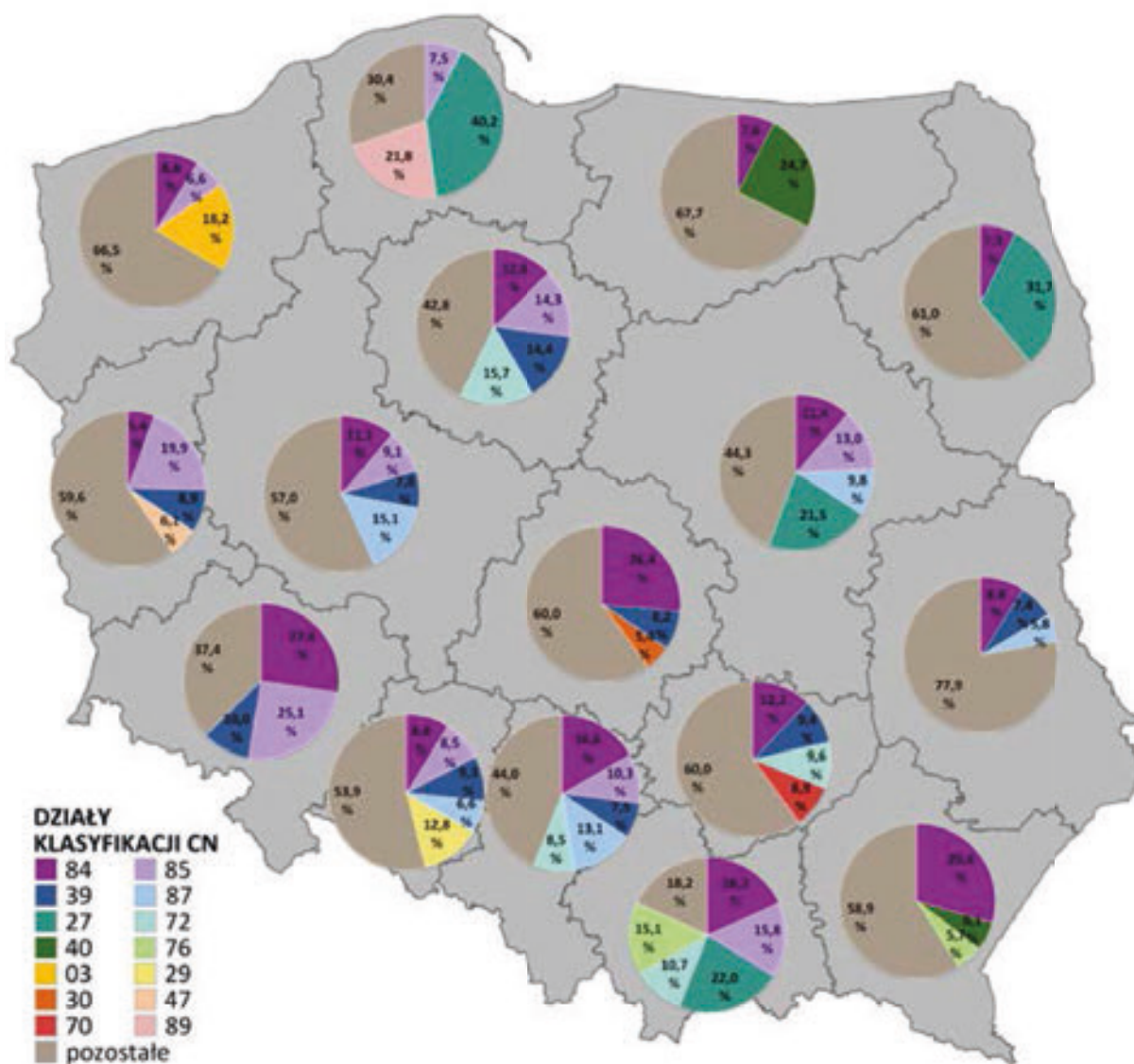
Analizując udział procentowy poszczególnych działów klasyfikacji CN we wszystkich województwach wyszczególniono te, które w latach 2004 – 2013 miały udział procentowy wyższy bądź równy 5%. Są to działy:

- 03 – ryby i skorupiaki, mięczaki i pozostałe bezkręgowce wodne;
- 27 – paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne;
- 29 – chemikalia organiczne;
- 30 – produkty farmaceutyczne;
- 39 – tworzywa sztuczne i artykuły z nich;
- 40 – kauczuk i artykuły z kauczuku;
- 47 – ścier z drewna lub z pozostałego włóknistego materiału celulozowego; papier lub tektura, z odzysku (makulatura i odpady);
- 70 – szkło i wyroby ze szkła;
- 72 – żeliwo i stal;
- 76 – aluminium i artykuły z aluminium;
- 84 – reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części;

- 85 – maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów;
- 87 – pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria;
- 89 – statki, łodzie oraz konstrukcje pływające.

Na tej podstawie, na mapie poniżej, wskazano mix importowy dla wybranych wcześniej działów klasyfikacji CN w roku 2013 w poszczególnych województwach. Zobrazowanie wyników analizy w postaci mapy, pozwala na przedstawienie zróżnicowań w specjalizacji importowej poszczególnych województw. Analiza województwa śląskiego pod względem importu według klasyfikacji CN, potwierdza jego przemysłowy charakter. Na tle towarów, które w 2013 r. były importowane przez wszystkie województwa, można zauważyć pewne wyjątki, które różnicują poszczególne regiony. Takimi województwami jest np. województwo zachodniopomorskie, w którym znaczny udział stanowił import towarów z działu 03 (ryby i skorupiaki, mięczaki i pozostałe bezkręgowce wodne), województwo pomorskie, gdzie import towarów z działu 27 (paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne) oraz działu 89 (statki, łodzie oraz konstrukcje pływające) wyraźnie różnicuje to województwo na tle pozostałych regionów. W województwie opolskim natomiast wyraźny udział stanowił import w ramach działu 29 (chemikalia organiczne), którego również nie odnotowano, aż w takim zakresie, w pozostałych województwach.

Rysunek 18. Import według działów klasyfikacji CN dla poszczególnych województw, w roku 2013 r. (działy o udziale powyżej 5% w latach 2004-2013).

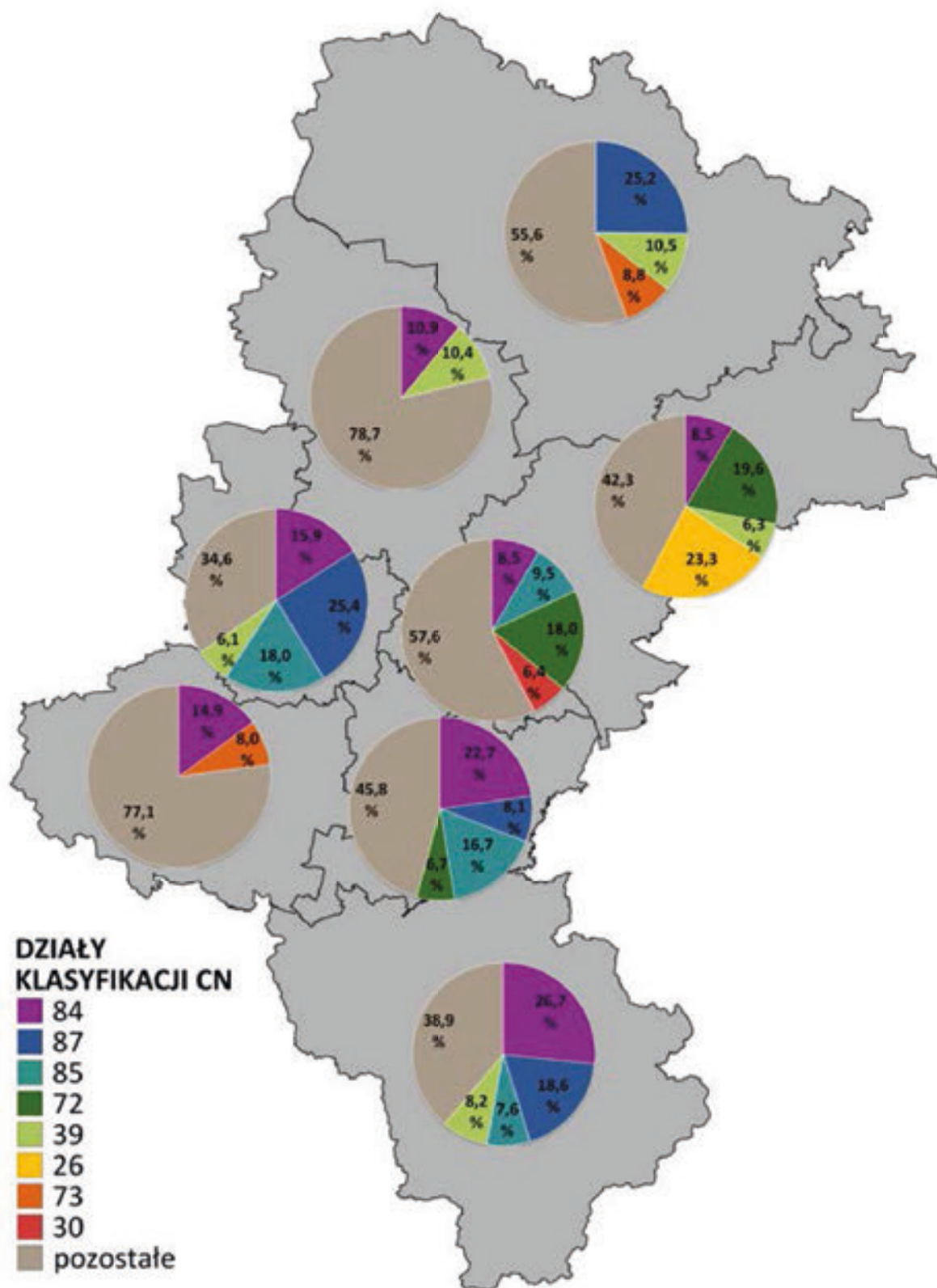
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Analogicznie do charakterystyki województw według głównych działów CN, został wyznaczony mix importowy dla poszczególnych podregionów w województwie śląskim. Główne grupy towarów wyznaczone tą metodą to:

- 26 – rudy metali, żużel i popiół;
- 30 – produkty farmaceutyczne;
- 39 – tworzywa sztuczne i artykuły z nich;
- 72 – żeliwo i stal;
- 73 – artykuły z żeliwa lub stali;
- 84 – reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części;
- 85 – maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów;
- 87 – pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria.

Podobnie jak w układzie województw, udział poszczególnych działów importowanych towarów pokazuje zróżnicowanie pomiędzy podregionami województwa śląskiego. W podregionie częstochowskim i gliwickim wyraźnie widoczny jest znaczny udział importu pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów (dział 87), w podregionie sosnowieckim największy udział stanowił import rud metali, żużlu i popiołu (dział 26), z kolei podregion katowicki na tle pozostałych podregionów wyróżnia się importem produktów farmaceutycznych (dział 30).

Rysunek 19. Import według działów klasyfikacji CN dla podregionów województwa, w roku 2013 r. (działy o udziale powyżej 5% w latach 2004-2013).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

W tabeli poniżej przedstawiono udział procentowy importu poszczególnych grup towarów dla roku 2013. Są to grupy towarów, które przez cały okres analizy, tj. w latach 2004-2013 miały większy bądź równy 5% udział w imporcie z krajów trzecich i Unii Europejskiej. W województwie śląskim z krajów

trzech importowane były przede wszystkim następujące towary: rudy metali, żużel i popiół (dział 26); maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów (dział 85); reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części (dział 84); pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria (dział 87); żeliwo i stal (dział 72).

Natomiast import z krajów Unii Europejskiej głównie koncentrował się na następujących grupach towarów: reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części (dział 84); pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria (dział 87); tworzywa sztuczne i artykuły z nich (dział 39); żeliwo i stal (dział 72); maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów (dział 85); artykuły z żeliwa lub stali (dział 73).

Tabela 4. Udział importu według głównych kodów CN w 2013 r. w województwie śląskim.

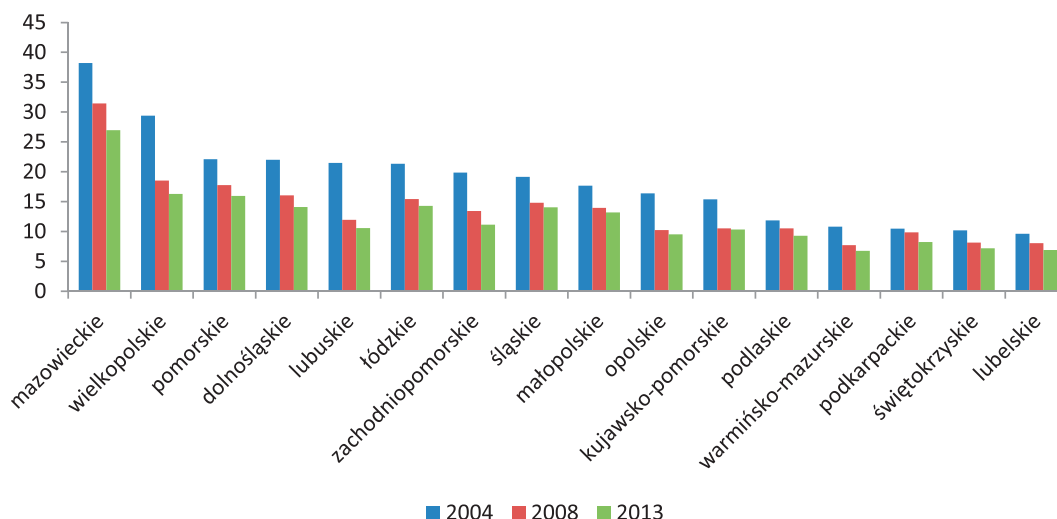
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE	dział	%
kraje trzecie	26	20%
	85	14%
	84	12%
	87	7%
	72	6%
kraje Unii Europejskiej	84	18%
	87	15%
	85	9%
	72	9%
	39	9%
	73	5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Liczba podmiotów realizujących import towarów w województwie śląskim spadła w roku 2013 w porównaniu do roku 2004 o 28,23%. Podobnie jak w innych województwach w porównaniu do roku poprzedniego największy spadek liczby podmiotów odnotowano w roku 2005 (40,4%), oraz w roku 2009 (15,7%), natomiast największy wzrost w latach 2007 (12,1%) i 2008 (11,1%). Spadek w liczbie podmiotów w województwie śląskim związany był z akcesją Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. i stanowił efekt pogarszającej się sytuacji w wyniku światowego kryzysu gospodarczego w 2008 r.

Najwięcej podmiotów realizowało import towarów w 2013 r. w województwie mazowieckim (14 331 podmiotów), śląskim (6 456), wielkopolskim (5 640) i w województwie małopolskim (4 427), natomiast najmniej w województwach: świętokrzyskim (911), opolskim (958), warmińsko-mazurskim (978) i lubuskim (1 079). Nieco inaczej przedstawiała się klasyfikacja województw w przeliczeniu podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Pod względem tego wskaźnika województwo śląskie w 2013 r. plasowało się na 6 pozycji. Największy spadek w latach 2004-2013, w liczbie podmiotów importujących towary odnotowano w województwie lubuskim (-50,2%), opolskim (-44,4%) i zachodniopomorskim (-43,2%), najmniejsze spadki w liczbie podmiotów dotyczyły województwa podkarpackiego (-20,3%), podlaskiego (-22,4%) i małopolskiego (-23,2%).

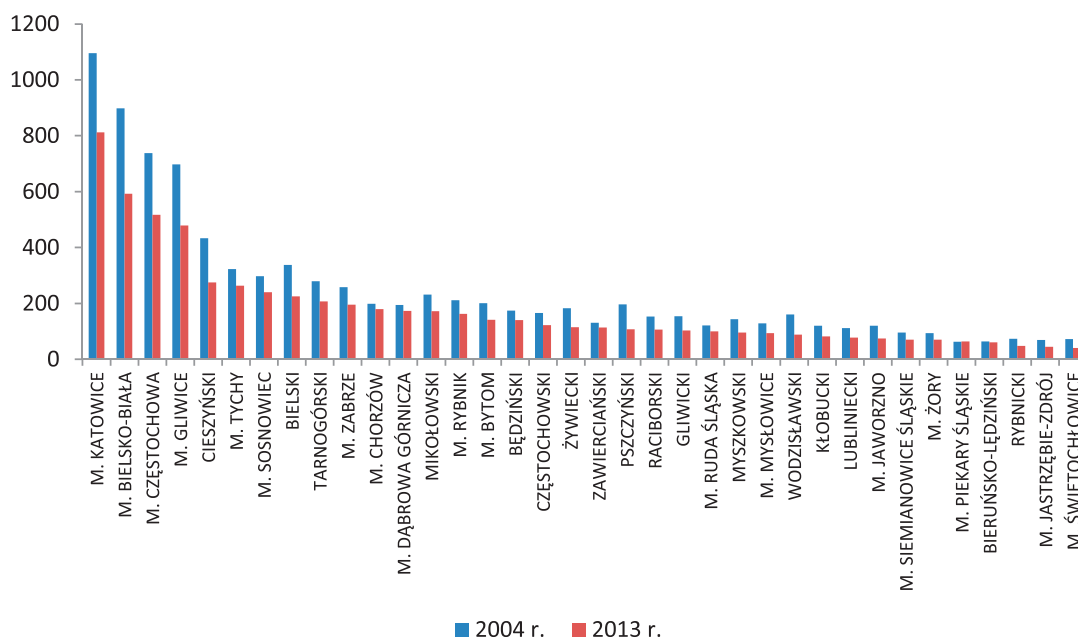
Rysunek 20. Liczba podmiotów realizujących import towarów na 10 tys. mieszkańców w układzie województw za lata 2004, 2008, 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

W województwie śląskim, tylko w Piekarach Śląskich zaobserwowano wzrost liczby importerów w latach 2004-2013 (1,6%), natomiast wśród pozostałych powiatów najmniejszy spadek w liczbie podmiotów zaobserwowano w powiecie bieruńsko-lędzińskim (-4,7%), Chorzowie (-9,5%) oraz w Dąbrowie Górniczej (-11,3%). Największy spadek w liczbie podmiotów realizujących import towarów odnotowano w powiecie wodzisławskim (-45,3%), pszczyńskim (-45,2%), Świętochłowicach (-43,8%) oraz Jaworznie (-37,5%).

Rysunek 21. Liczba podmiotów realizujących import towarów w powiatach województwa śląskiego w latach 2004, 2013.

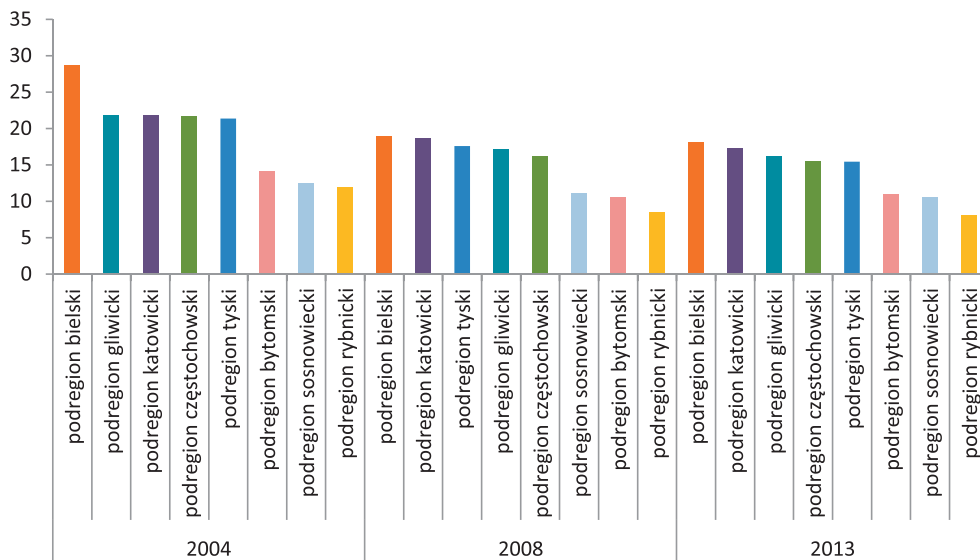
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Najwięcej podmiotów realizujących import towarów w 2013 r. było zarejestrowanych w Katowicach (812), Bielsku-Białej (592), Częstochowie (517) i Gliwicach (479), natomiast najmniej w Świętochłowicach (41), Jastrzębiu-Zdroju (45), w powiecie rybnickim (48) i powiecie bieruńsko-lędzińskim (61).

Analizując wartość wskaźnika ilości podmiotów realizujących import towarów na 10 tys. mieszkańców w przekroju podregionów w latach 2004, 2008 i 2013 należy stwierdzić, iż osiągnął on najwyższą wartość w podregionie bielskim. Jednak już w 2013 r. liczba podmiotów realizujących import w tym podregionie zmniejszyła się i była bardziej zbliżona do pozostałych podregionów, tj. podregionu katowickiego, tyskiego, gliwickiego i częstochowskiego. Nieco mniejszą wartością wskaźnika charakteryzował się podregion bytomski, sosnowiecki i rybnicki.

Rysunek 22. Ilość podmiotów realizujących import towarów na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim według podregionów w latach 2004, 2008 i 2013.

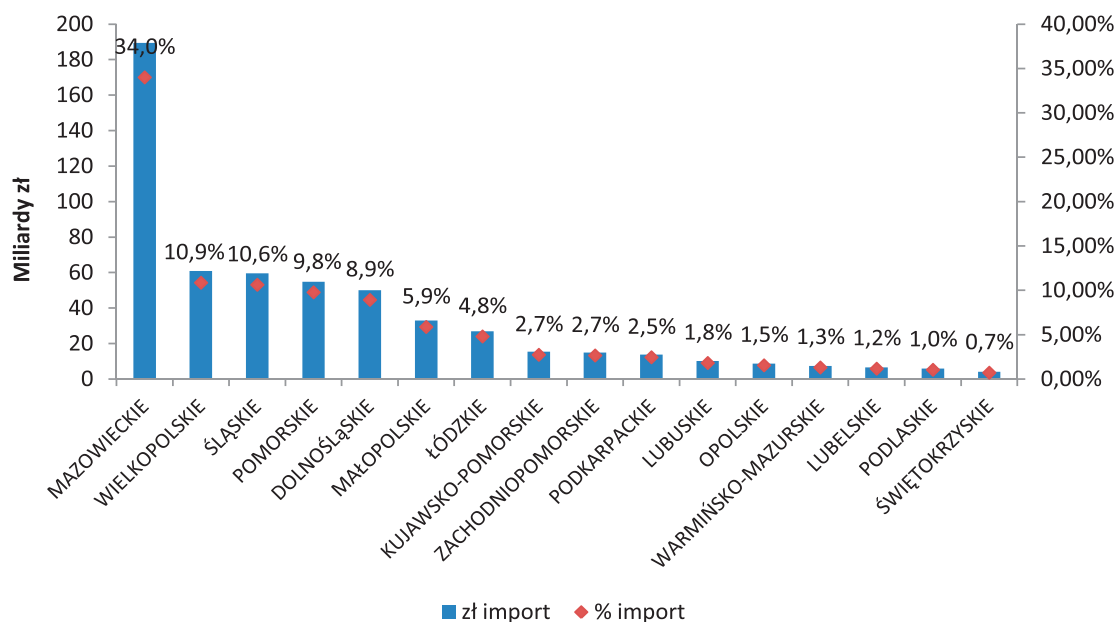

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Zarówno w przekroju powiatów jak również podregionów widać wyraźnie tendencję zmniejszania się liczby podmiotów – importerów w województwie, przy równoczesnym wzroście wartości importu.

Pod względem wartości zrealizowanego importu województwo śląskie osiągnęło w 2013 r. 3 pozycję (10,62%). Najwięcej importowały podmioty zlokalizowane w województwie mazowieckim, gdzie import stanowił 34% wartości importu w Polsce, województwie wielkopolskim (10,86%), najmniej świętokrzyskim (0,72%) i podlaskim (1,04%).

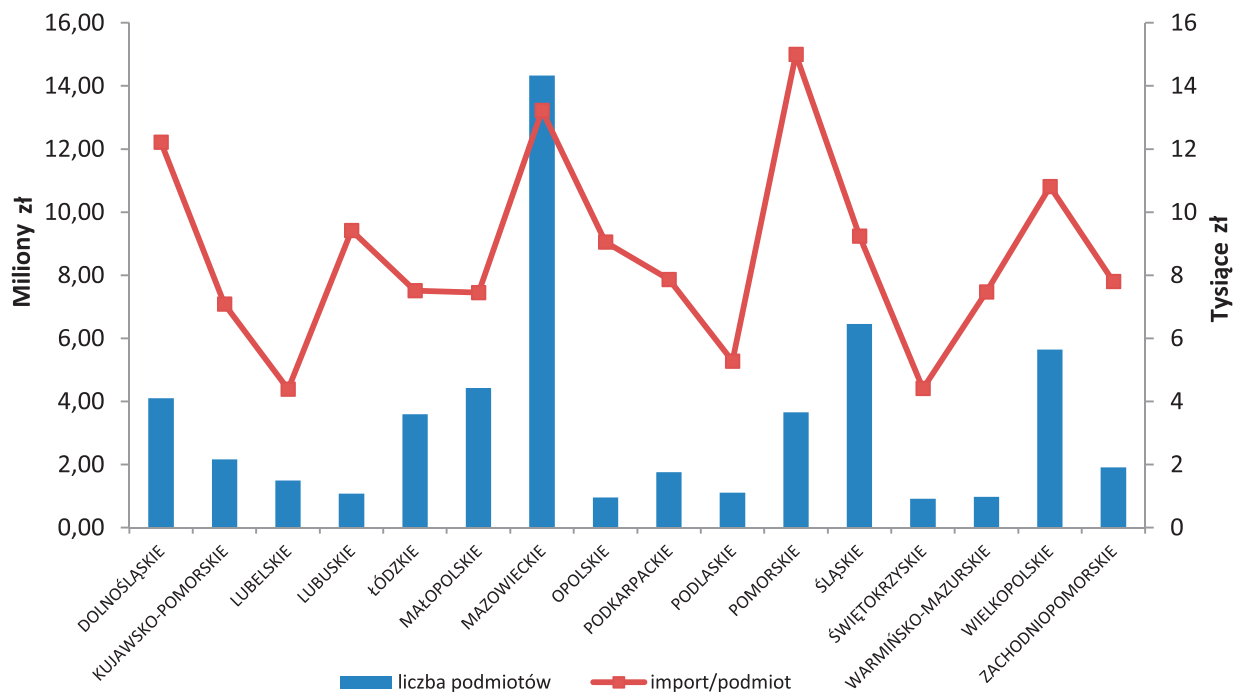
Rysunek 23. Wartość importu i udział % importu towarów w województwach w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Pomiędzy województwami występują znaczne różnice w liczbie podmiotów realizujących import oraz przypadającej na te podmioty wartości importu towarów. Największą wartość importu w przeliczeniu na jeden podmiot odnotowano w województwie pomorskim, mazowieckim i dolnośląskim. Pod względem wielkości importu województwo śląskie osiągnęło 3 pozycję, natomiast w przeliczeniu na 1 podmiot była to 6 pozycja.

Rysunek 24. Wartość importu w przeliczeniu na 1 podmiot oraz liczba podmiotów w 2013 r.

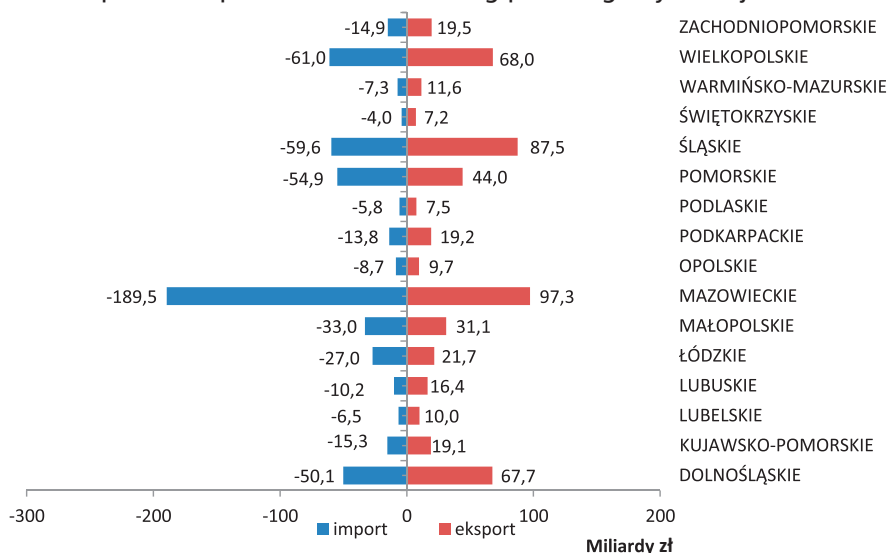

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

4. SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO

W 2013 roku bilans handlu zagranicznego dla Polski był ujemny i wynosił -24,1 mld zł. Wśród województw o ujemnym saldzie dominowało województwo mazowieckie (-92,2 mld zł), następnie pomorskie (-10,8 mld zł), łódzkie (-5,3 mld zł) i małopolskie (-1,8 mld zł). Regionem o największym dodatnim saldzie bilansu handlowego było województwo śląskie (27,8 mld zł) i dolnośląskie (17,6 mld zł).

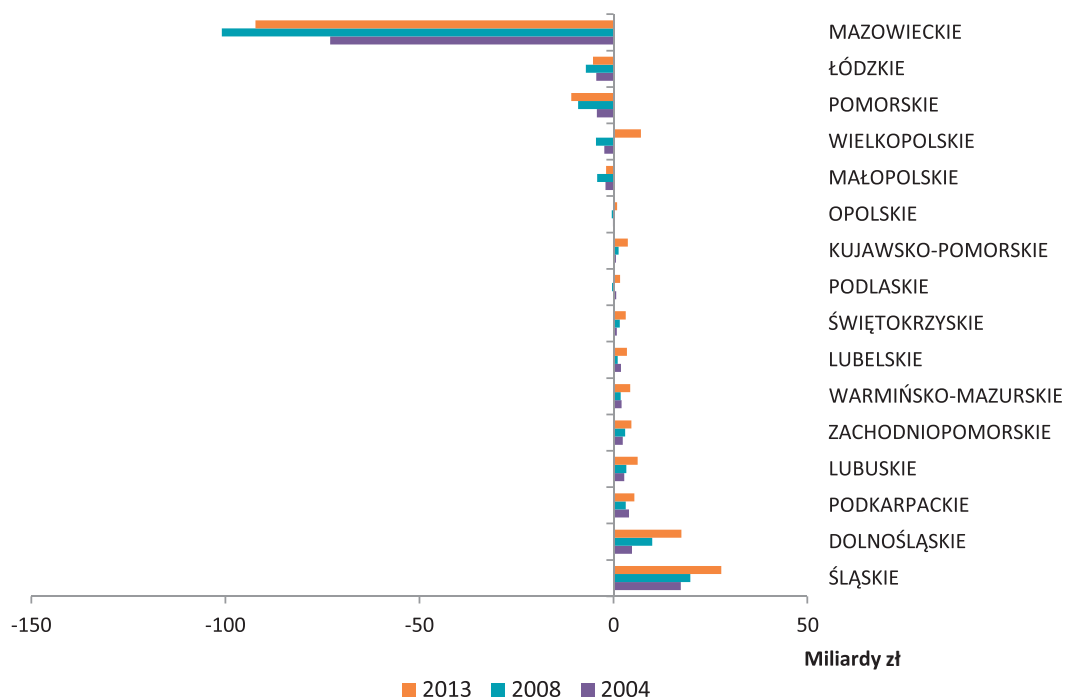
Rysunek 25. Wartość eksportu i importu towarów według poszczególnych województw za rok 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

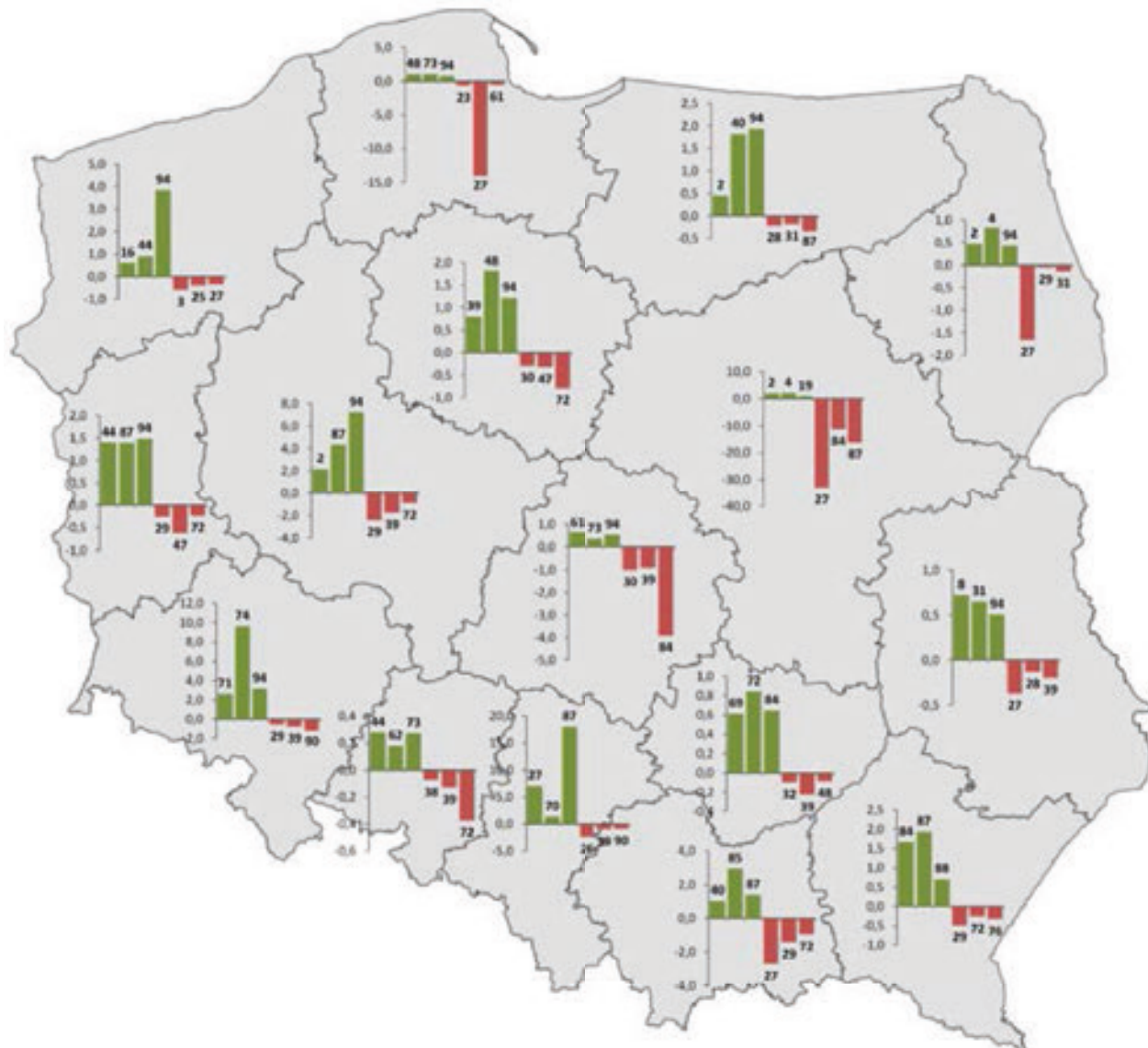
Ujemny bilans handlowy charakteryzował Polskę w całym okresie analizy (2004-2013). Większość regionów, tj. śląskie, dolnośląskie, zachodniopomorskie, podkarpackie, lubuskie, warmińsko-mazurskie, lubelskie i świętokrzyskie miały dodatni bilans handlowy w latach 2004-2013, jednak decydujące dla bilansu handlowego kraju były ujemne salda czterech województw: przede wszystkim mazowieckiego oraz pomorskiego, małopolskiego i łódzkiego. Salda pozostałych województw były zróżnicowane w poszczególnych latach w analizowanym okresie.

Rysunek 26. Bilans handlowy według województw w latach 2004, 2008, 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Rysunek 27. Główne nadwyżkowe/deficytowe działy bilansu handlowego (w latach 2004-2013) według województw w roku 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Główne działy deficytowe w kraju⁴ w całym okresie analizy (2004-2013):

- Dział 3 - ryby i skorupiaki, mięczaki i pozostałe bezkręgowce wodne (woj. zachodniopomorskie);
- Dział 23 - pozostałości i odpady przemysłu spożywczego; gotowa pasza dla zwierząt (woj. pomorskie);
- Dział 25 - sól; siarka; ziemie i kamienie; materiały gipsowe, wapno i cement (woj. zachodniopomorskie);
- Dział 26 - rudy metali, żużel i popiół (woj. śląskie);
- Dział 27 - paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne;
- Dział 28 - chemikalia nieorganiczne; organiczne lub nieorganiczne związki metali szlachetnych, metali ziem rzadkich, pierwiastków promieniotwórczych lub izotopów;
- Dział 29 - chemikalia organiczne;
- Dział 30 - produkty farmaceutyczne;
- Dział 31 - nawozy;

⁴ W przypadku, gdy główny dział dotyczy tylko jednego województwa w nawiasie podano jego nazwę.

- Dział 32 - ekstrakty garbników lub środków barwiących; garbniki i ich pochodne; barwniki, pigmenty i pozostałe środki barwiące; farby i lakiery; kit i pozostałe masy uszczelniające; atramenty (woj. świętokrzyskie);
- Dział 38 - produkty chemiczne różne (woj. opolskie);
- Dział 39 - tworzywa sztuczne i artykuły z nich;
- Dział 47 - ścier z drewna lub z pozostałego włóknistego materiału celulozowego; papier lub tektura, z odzysku (makulatura i odpady);
- Dział 48 - papier i tektura; artykuły z masy papierniczej, papieru lub tektury (woj. świętokrzyskie);
- Dział 61 - artykuły odzieżowe i dodatki odzieżowe, z dzianin (woj. pomorskie);
- Dział 72 - żeliwo i stal;
- Dział 76 - aluminium i artykuły z aluminium (woj. podkarpackie);
- Dział 84 - reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części;
- Dział 87 - pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria;
- Dział 90 - przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; ich części i akcesoria.

Główne działy nadwyżkowe w kraju⁵ w całym okresie analizy (2004-2013):

- Dział 2 - mięso i podroby jadalne;
- Dział 4 - produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłóczęne;
- Dział 8 - owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów (woj. lubelskie);
- Dział 16 - przetwory z mięsa, ryb lub skorupiaków, mięczaków lub pozostałych bezkręgowców wodnych (woj. zachodniopomorskie);
- Dział 19 - przetwory ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka; pieczywa cukiernicze (woj. mazowieckie);
- Dział 27 - paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne (woj. śląskie);
- Dział 31 - nawozy (woj. lubelskie);
- Dział 39 - tworzywa sztuczne i artykuły z nich (woj. kujawsko-pomorskie);
- Dział 40 - kauczuk i artykuły z kauczuku;
- Dział 44 - drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny;
- Dział 48 - papier i tektura; artykuły z masy papierniczej, papieru lub tektury;
- Dział 61 - artykuły odzieżowe i dodatki odzieżowe, z dzianin (woj. łódzkie);
- Dział 62 - artykuły odzieżowe i dodatki odzieżowe, inne niż z dzianin (woj. opolskie);
- Dział 69 - wyroby ceramiczne (woj. świętokrzyskie);
- Dział 70 - szkło i wyroby ze szkła (woj. śląskie);
- Dział 71 - perły naturalne lub hodowlane, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne, metale platerowane metalem szlachetnym i artykuły z nich; sztuczna biżuteria; monety (woj. dolnośląskie);
- Dział 72 - żeliwo i stal (woj. świętokrzyskie);
- Dział 73 - artykuły z żeliwa lub stali;
- Dział 74 - miedź i artykuły z miedzi (woj. dolnośląskie);
- Dział 84 - reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części;
- Dział 85 - maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów (woj. małopolskie);
- Dział 87 - pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria;
- Dział 88 - statki powietrzne, statki kosmiczne i ich części (woj. podkarpackie);

⁵ W przypadku, gdy główny dział dotyczy tylko jednego województwa w nawiasie podano jego nazwę.

- Dział 94 - meble; pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypychane artykuły wyposażeniowe; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłęczzone; podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane.

Z analizy bilansu handlowego kraju względem poszczególnych działów dla lat 2004-2013 wyróżniano trzy kategorie. Dział 94 - meble; pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypychane artykuły wyposażeniowe; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłęczzone; podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane (188,7 mld zł) i 87 - pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria (117,2 mld zł), to kategorie o najwyższej dodatniej wartości salda bilansu handlowego dla lat 2004-2013. Natomiast dział o najwyższej ujemnej wartości salda bilansu handlowego, to 27 - paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne (-359 mld zł).

Tabela 5. Analiza deficytowych działów bilansu handlowego we wszystkich województwach za lata 2004-2013.

Dział HS	Opis działu	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
10	Zboża	X									
14	Materiały roślinne do wyplatania; produkty pochodzenia roślinnego, gdzie indziej niewymienione ani niewłęczzone						X	X	X	X	
32	Ekstrakty garbników lub środków barwiących; garbniki i ich pochodne; barwniki, pigmenty i pozostałe środki barwiące; farby i lakiery; kit i pozostałe masy uszczelniające; atramenty		X				X				
35	Substancje białkowe; skrobie modyfikowane; kleje; enzymy		X				X				
38	Produkty chemiczne różne	X	X	X	X	X		X	X	X	X
50	Jedwab	X	X		X	X	X				X
51	Wełna, cienka lub gruba sierść zwierzęca; przędza i tkanina z włosia końskiego	X	X		X						
52	Bawełna	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
55	Włókna odcinkowe chemiczne					X	X	X	X	X	X
58	Tkaniny specjalne; materiały włókiennicze igłowe; koronki; tkaniny obiciowe; pasmanteria; hafty	X				X	X	X	X	X	X
75	Nikiel i artykuły z niklu	X									

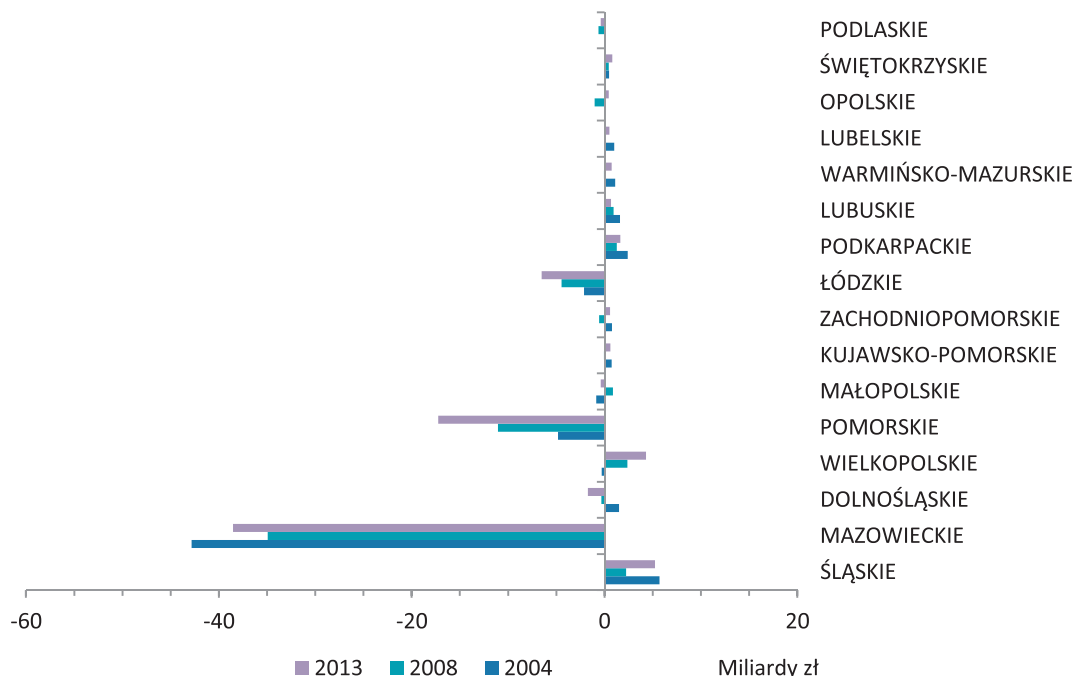
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej

W tabeli powyżej zidentyfikowano 11 działów, których saldo było ujemne dla wszystkich regionów. Dział 38 – produkty chemiczne różne był dodatkowo jednym z dziesięciu o najwyższym ujemnym saldzie bilansu handlowego. Działy o dodatnim saldzie handlu zagranicznego dla wszystkich województw, to: dział 44 - drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny (w latach 2004-2006) oraz w całym analizowanym okresie dział 94 - meble; pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypychane artykuły wyposażeniowe; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłęczzone; podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane. Oba wspomniane działy zaliczały się do dziesięciu o najwyższej dodatniej wartości bilansu handlowego.

Jedynym regionem o ujemnym bilansie zarówno w układzie państw trzecich jak i państw UE w całym okresie analizy (2004-2013) było województwo mazowieckie. W skład grupy województw o dodatnim bilansie handlowym w latach 2004-2013, zarówno z krajami trzecimi jak i krajami Unii Europejskiej wchodzi województwa: śląskie, podkarpackie, lubuskie, lubelskie oraz świętokrzyskie.

Dodatnie saldo handlu zagranicznego z krajami trzecimi charakteryzowało w całym okresie analizy województwo wielkopolskie (oprócz 2004 roku), natomiast ujemne saldo bilansu z krajami trzecimi dotyczyło w latach 2004-2013 województwa mazowieckiego, pomorskiego i łódzkiego. Generalnie jednak najwyższą wartość dodatnią salda bilansu z krajami trzecimi zanotowało województwo śląskie i wielkopolskie, podczas gdy najwyższa wartość deficytu bilansu handlowego dotyczyła województwa mazowieckiego.

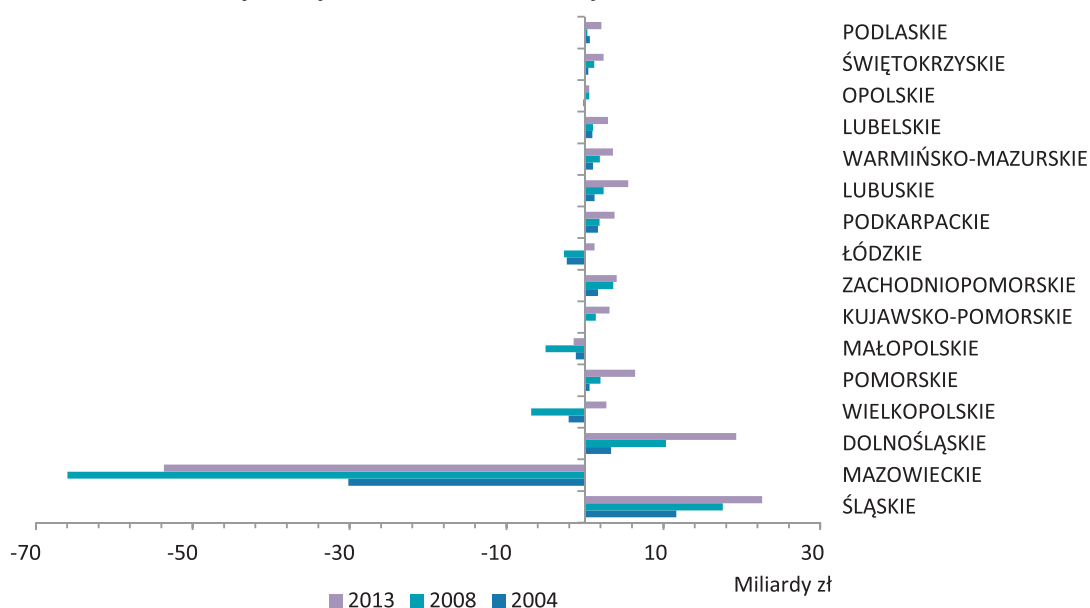
Rysunek 28. Bilans handlowy z krajami trzecimi w układzie województw w latach 2004, 2008, 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Ujemny bilans z państwami UE, utrzymujący się w całym okresie analizy (2004-2013) dotyczył województwa mazowieckiego i małopolskiego. Do grupy województw z dodatnim bilansem handlowym w latach 2004-2013 z krajami Unii Europejskiej zaliczały się: dolnośląskie, zachodniopomorskie, warmińsko-mazurskie i podlaskie. Natomiast najwyższą wartość dodatniego salda bilansu z krajami Unii Europejskiej zanotowało województwo śląskie i dolnośląskie, a najwyższa wartość deficytu w bilansie handlowym niezmiennie dotyczyła województwa mazowieckiego.

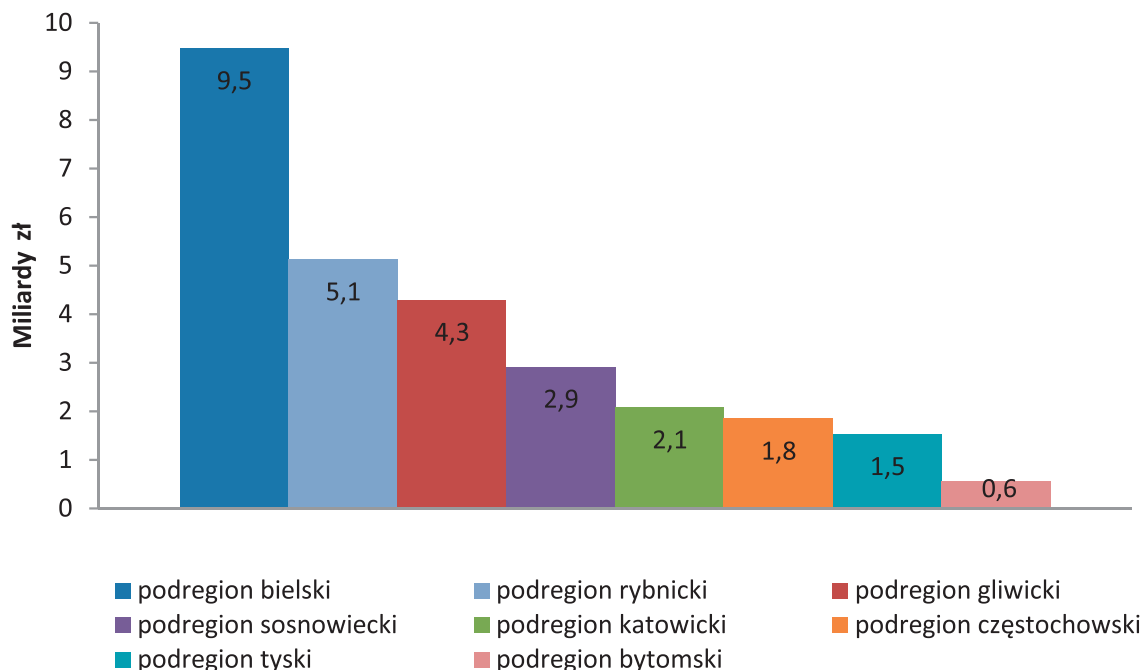
Rysunek 29. Bilans handlowy z krajami UE w układzie województw w latach 2004, 2008, 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Bilans handlowy województwa śląskiego w latach 2004-2013 miał dodatnie saldo, jednak biorąc pod uwagę poszczególne podregiony, dwa z nich notowały ujemny bilans: tyski (w latach 2005-2009) i bytomski (w latach 2007-2008). Poziom nadwyżki bilansu dla województwa śląskiego obniżał się w latach: 2005, 2006 i 2012 (w stosunku do roku poprzedniego) a w pozostałym okresie wzrastał. W 2009 i 2010 roku wzrost nadwyżki był zdecydowanie niższy (4,3%; 6,4%) w stosunku do wzrostu notowanego w roku 2008 (17,5%) i roku 2012 (21,4%).

Rysunek 30. Saldo bilansu handlowego województwa śląskiego według podregionów w 2013 roku.

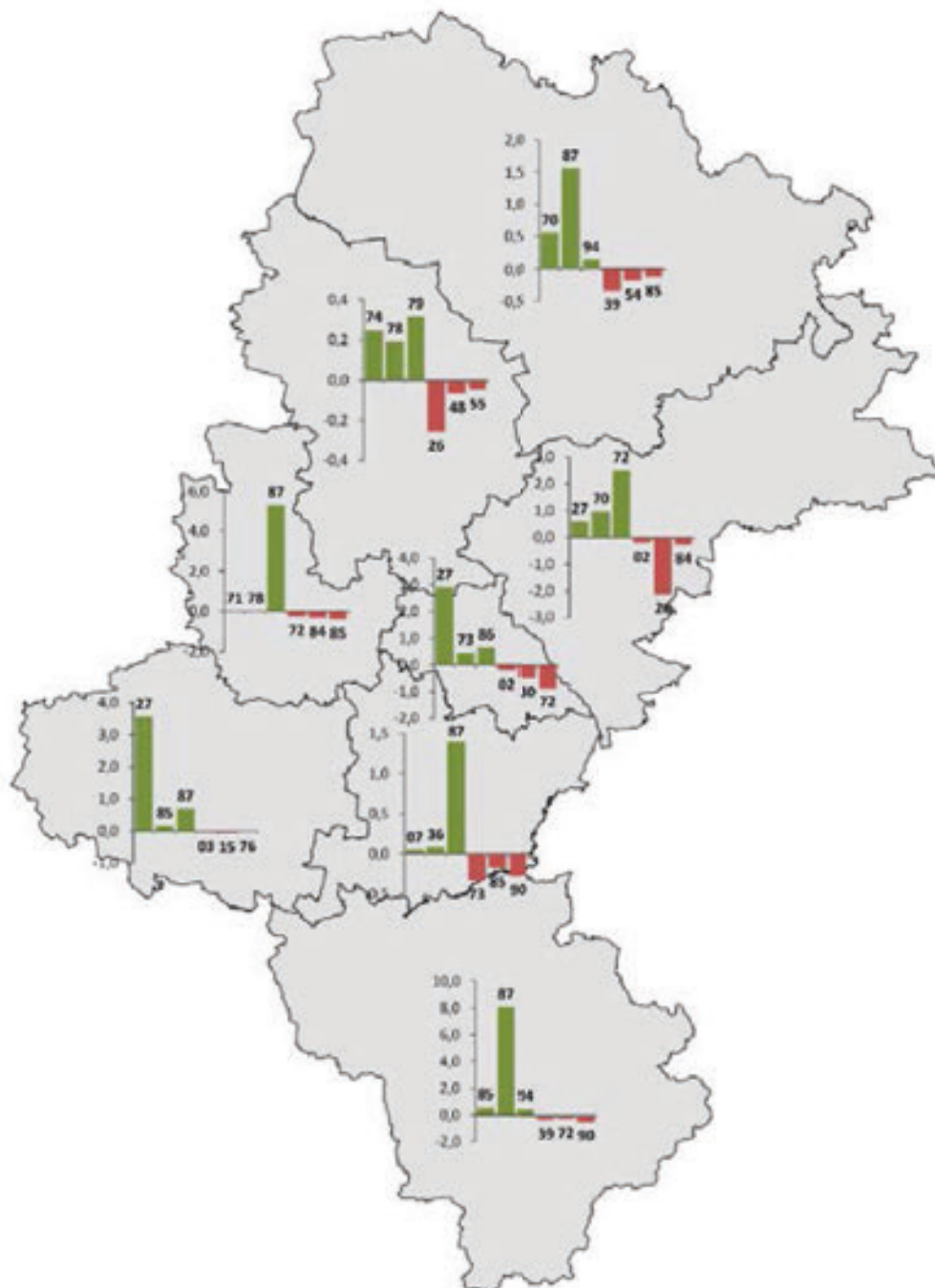

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

W 2013 roku wartość salda bilansu handlowego wskazywała na podregion bielski (9,5 mld zł) jako obszar o największym poziomie nadwyżki. Następne w kolejności podregion rybnicki (5,1 mld zł) i gliwicki (4,3 mld zł) miały wynik bilansu handlowego na zbliżonym poziomie. Pozostałe podregiony oscylowały z wartością salda od 0,6 do 2,1 mld zł, w tym podregion bytomski osiągnął nadwyżkę na najniższym poziomie.

Rysunek 31. Główne nadwyżkowe/deficytowe działy bilansu handlowego (w latach 2004-2013) według podregionów województwa śląskiego w roku 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Główne działy deficytowe w podregionach woj. śląskiego⁶ w całym okresie analizy (2004-2013):

- Dział 2 - mięso i podroby jadalne;
- Dział 3 - ryby i skorupiaki, mięczaki i pozostałe bezkręgowce wodne (podregion rybnicki);
- Dział 15 - tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego oraz produkty ich rozkładu; gotowe tłuszcze jadalne; woski pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego (podregion rybnicki);
- Dział 26 - rudy metali, żużel i popiół;
- Dział 30 - produkty farmaceutyczne (podregion katowicki);
- Dział 39 - tworzywa sztuczne i artykuły z nich;
- Dział 48 - papier i tektura; artykuły z masy papierniczej, papieru lub tektury (podregion bytomski);

⁶ W przypadku, gdy główny dział dotyczył tylko jednego podregionu w nawiasie podano jego nazwę.

- Dział 54 - włókna ciągłe chemiczne; pasek i tym podobne z materiałów włókienniczych chemicznych (podregion częstochowski);
- Dział 55 - włókna odcinkowe chemiczne (podregion bytomski);
- Dział 72 - żeliwo i stal;
- Dział 73 - artykuły z żeliwa lub stali (podregion tyski);
- Dział 76 - aluminium i artykuły z aluminium (podregion rybnicki);
- Dział 84 - reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części;
- Dział 85 - maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów;
- Dział 90 - przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; ich części i akcesoria.

W klasyfikacji podregionów województwa śląskiego są obecne działy deficytowe, tj.: 2, 15, 54, 55, 73 i 85, które nie pojawiają się wśród głównych deficytowych działów bilansu handlowego zidentyfikowanych na poziomie regionu.

Główne działy nadwyżkowe w podregionach woj. śląskiego⁷ w całym okresie analizy (2004-2013):

- Dział 7 - warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy, jadalne (podregion tyski);
- Dział 27 - paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne;
- Dział 36 - materiały wybuchowe; wyroby pirotechniczne; zapaliki; stopy piroforyczne; niektóre materiały łatwo palne (podregion tyski);
- Dział 70 - szkło i wyroby ze szkła;
- Dział 71 - perły naturalne lub hodowlane, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne, metale platerowane metalem szlachetnym i artykuły z nich; sztuczna biżuteria; monety (podregion gliwicki);
- Dział 72 - żeliwo i stal (podregion sosnowiecki);
- Dział 73 - artykuły z żeliwa lub stali (podregion katowicki);
- Dział 74 - miedź i artykuły z miedzi (podregion bytomski);
- Dział 78 - ołów i artykuły z ołowiu;
- Dział 79 - cynk i artykuły z cynku (podregion bytomski);
- Dział 85 - maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów;
- Dział 86 - lokomotywy pojazdów szynowych, tabor szynowy i jego części; osprzęt i elementy torów kolejowych lub tramwajowych, i ich części; komunikacyjne urządzenia sygnalizacyjne wszelkich typów, mechaniczne (włączając elektromechaniczne) (podregion katowicki);
- Dział 87 - pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria;
- Dział 94 - meble; pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypychane artykuły wyposażeniowe; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane.

Wśród nadwyżkowych działów bilansu handlowego dotyczących podregionów województwa śląskiego można wskazać działy: 7, 36, 78, 79 i 86, które nie pojawiają się wśród głównych nadwyżkowych działów bilansu handlowego na poziomie regionu.

⁷ Jw.

Tabela 6. Analiza głównych deficytowych działów bilansu handlowego we wszystkich podregionach woj. śląskiego w latach 2004-2013.

działy HS	Opis działu	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
26	rudy metali, żużel i popiół		X	X	X	X	X				
30	produkty farmaceutyczne	X	X								
32	ekstrakty garbników lub środków barwiących; garbniki i ich pochodne; barwniki, pigmenty i pozostałe środki barwiące; farby i lakiery; kit i pozostałe masy uszczelniające; atramenty	X	X	X			X	X	X	X	X
39	tworzywa sztuczne i artykuły z nich	X	X	X							
42	artykuły ze skóry wyprawionej; wyroby siodlarskie i rymarskie; artykuły podróżne, torebki i podobne pojemniki; artykuły z jelit zwierzęcych (innych niż z jelit jedwabników)										X
48	papier i tektura; artykuły z masy papierniczej, papieru lub tektury								X		
52	bawełna	X									
54	włókna ciągłe chemiczne; pasek i tym podobne z materiałów włókienniczych chemicznych	X	X	X			X				X
59	tekstylia impregnowane, powleczone, pokryte lub laminowane; artykuły włókiennicze w rodzaju nadającym się do użytku przemysłowego		X							X	
82	narzędzia, przybory, noże, łyżki, widelce i pozostałe sztucce z metali nieszlachetnych; ich części z metali nieszlachetnych				X						

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej.

Jedynym działem nadwyżkowym zidentyfikowanym dla wszystkich podregionów w regionie był dział 94 – meble; pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypchane artykuły wyposażeniowe; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane w latach 2010-2013.

5. ANALIZA HANDLU WEWNĄTRZGAŁĘZIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO I POWIATÓW

We współczesnym świecie coraz większe znaczenie odgrywa handel wewnątrzgałęziowy (intra-industry trade lub two-way trade). Handel ten ma miejsce wtedy, gdy kraj jednocześnie eksportuje i importuje produkty należące do tej samej gałęzi, tzn. dobra będące bliskimi substytutami w produkcji lub konsumpcji, lub obu łącznie. Ten rodzaj handlu jest charakterystyczny dla państw uprzemysłowionych, charakteryzujących się podobnym poziomem rozwoju społeczno-ekonomicznego i podobną strukturą popytu, a jego podstawę stanowią korzyści skali oraz zróżnicowanie produktów, w wyniku czego kształtuje się specjalizacja wewnątrzgałęziowa⁸.

Do badania intensywności handlu wewnątrzgałęziowego województwa śląskiego na poziomie gałęzi przemysłu (klas produktów) użyty został standardowy wskaźnik Grubela-Lloyda. Produkty zostały podzielone na działy HS zgodnie ze zharmonizowanym systemem oznaczania i kodowania towarów klasyfikacji światowej organizacji celnej. Do analizy wybrano tylko te grupy towarów, w przypadku których odnotowany został zarówno strumień eksportu jak również importu. W tabeli przedstawiono wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego dla 2013 r. z krajami trzecimi dla najważniejszych (o udziale powyżej 0,5% w eksporcie w 2013 r.) produktów z danej branży. Wskaźnik Grubela-Lloyda przyjmuje wartość minimalną równą 0%, gdy nie występują żadne klasy produktów (gałęzie przemysłu), które równocześnie byłyby eksportowane i importowane oraz wartość maksymalną równą 100% oznaczającą, że wymiana ma charakter wewnątrzgałęziowy. Indeks handlu wewnątrzgałęziowego IIT_{ij} przyjmuje następującą postać:

$$IIT_{ij} = \frac{(X_{ij} + M_{ij}) - |X_{ij} - M_{ij}|}{(X_{ij} + M_{ij})} \times 100$$

gdzie X_{ij} oraz M_{ij} to odpowiednio wartość eksportu i importu dla i-tej gałęzi w handlu z krajem j-tym.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, handel wewnątrzgałęziowy województwa śląskiego z krajami trzecimi jest najbardziej intensywny w następujących działach: 85 maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów (99,81%), 90 przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; ich części i akcesoria itp. (96,43%), 40 kauczuk i artykuły z kauczuku (94,12%), 94 meble, pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypchane artykuły wyposażeniowe; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane itp. (92,48%). Spośród wymienionych produktów największy udział eksportu danej branży w eksporcie ogółem odnosił się do działu 85, którego wartość wskaźnika jest bardzo wysoka, co oznacza, iż strumienie eksportu i importu praktycznie się pokrywają, świadcząc o wewnątrzgałęziowym charakterze handlu w danej branży.

⁸ E. Molendowski: Handel wewnątrzgałęziowy krajów CEFTA z państwami Unii Europejskiej, Gospodarka Narodowa, Nr 5-6/2006.

Tabela 7. Wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego (Grubela-Lloyda) województwa śląskiego z krajami trzecimi w 2013 r.

Nr działu	Dział	Wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego	Udział PKWiU w eksporcie w 2013 roku
85	MASZYNY I URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE ORAZ ICH CZĘŚCI; REJESTRATORY I ODTWARZACZE DŹWIĘKU, REJESTRATORY I ODTWARZACZE OBRAZU I DŹWIĘKU ORAZ CZĘŚCI I AKCESORIA DO TYCH ARTYKUŁÓW	99,81	9,98
90	PRZYRZĄDY I APARATURA, OPTYCZNE, FOTOGRAFICZNE, KINEMATOGRAFICZNE, POMIAROWE, KONTROLNE, PRECYZYJNE, MEDYCZNE LUB CHIRURGICZNE; ICH CZĘŚCI I AKCESORIA	96,43	1,71
40	KAUCZUK I ARTYKUŁY Z KAUCZUKU	94,12	1,00
94	MEBLE; POŚCIEL, MATERACE, STELAŻE POD MATERACE, PODUSZKI I PODOBNE ARTYKUŁY WYPYCHANE; LAMPY I OPRAWY OŚWIETLENIOWE, GDZIE INDZIEJ NIEWYMIENIONE ANI NIEWŁĄCZONE; REKLAMY ŚWIETLNE, PODŚWIETLANE TABLICE I ZNAKI INFORMACYJNE I PODOBNE; BUDYNKI PREFABRYKOWANE	92,48	1,60
27	PALIWA MINERALNE, OLEJE MINERALNE I PRODUKTY ICH DESTYLACJI; SUBSTANCJE BITUMICZNE; WOSKI MINERALNE	89,56	7,21
76	ALUMINIUM I ARTYKUŁY Z ALUMINIUM	86,45	0,88
39	TWORZYWA SZTUCZNE I ARTYKUŁY Z NICH	81,07	2,71
72	ŻELIWO I STAL	80,03	2,66
73	ARTYKUŁY Z ŻELIWA LUB STALI	77,88	3,92
83	ARTYKUŁY RÓŻNE Z METALI NIESZLACHETNYCH	76,50	0,53
21	RÓŻNE PRZETWORY SPOŻYWCZE	63,46	0,70
68	ARTYKUŁY Z KAMIENI, GIPSU, CEMENTU, AZBESTU, MIKI LUB PODOBNYCH MATERIAŁÓW	54,52	1,14
64	OBUWIE, GETRY I PODOBNE ARTYKUŁY; CZĘŚCI TYCH ARTYKUŁÓW	48,15	0,50
84	REAKTORY JĄDROWE, KOTŁY, MASZYNY I URZĄDZENIA MECHANICZNE; ICH CZĘŚCI	46,96	27,27
69	WYROBY CERAMICZNE	46,02	1,55
74	MIEDŹ I ARTYKUŁY Z MIEDZI	31,59	0,65
87	POJAZDY NIESZYNOWE ORAZ ICH CZĘŚCI I AKCESORIA	30,55	26,41
70	SZKŁO I WYROBY ZE SZKŁA	24,84	1,70
38	PRODUKTY CHEMICZNE RÓŻNE	21,65	1,25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Handel wewnątrzgałęziowy z krajami Unii Europejskiej w 2013 r. odnotowano w przypadku takich działów jak: 02 mięso i podroby jadalne (99,93%), 85 maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części, rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów (99,26%), 76 aluminium i artykuły z aluminium (98,71%), 74 miedź i artykuły z miedzi (90,73%).

Na podstawie otrzymanych wyników można wyodrębnić grupy towarów, które charakteryzują się wysokim wskaźnikiem wymiany wewnątrzgałęziowej zarówno z krajami trzecimi jak i krajami Unii Europejskiej, takie jak: 85 maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części, rejestratory i odtwarzacze

dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów, 40 kauczuk i artykuły z kauczuku, 76 aluminium i artykuły z aluminium.

Tabela 8. Wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego (Grubela–Lloyda) województwa śląskiego z krajami Unii Europejskiej w 2013 r.

Nr działu	Dział	Wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego	Udział PKWiU w eksporcie w 2013 roku
02	MIĘSO I PODROBY JADALNE	99,93	1,34
85	MASZYNY I URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE ORAZ ICH CZĘŚCI; REJESTRATORY I ODTWARZACZE DŹWIĘKU, REJESTRATORY I ODTWARZACZE OBRAZU I DŹWIĘKU ORAZ CZĘŚCI I AKCESORIA DO TYCH ARTYKUŁÓW	99,26	6,38
76	ALUMINIUM I ARTYKUŁY Z ALUMINIUM	98,71	1,60
74	MIEDŹ I ARTYKUŁY Z MIEDZI	90,73	1,41
72	ŻELIWO I STAL	87,16	8,11
73	ARTYKUŁY Z ŻELIWA LUB STALI	86,49	4,91
39	TWORZYWA SZTUCZNE I ARTYKUŁY Z NICH	83,97	4,24
44	DREWNO I ARTYKUŁY Z DREWNA; WĘGIEL DRZEWNY	80,35	0,57
40	KAUCZUK I ARTYKUŁY Z KAUCZUKU	80,08	2,81
84	REAKTORY JĄDROWE, KOTŁY, MASZYNY I URZĄDZENIA MECHANICZNE; ICH CZĘŚCI	77,21	7,58
83	ARTYKUŁY RÓŻNE Z METALI NIESZLACHETNYCH	60,79	1,43
21	RÓŻNE PRZETWORY SPOŻYWCZE	56,36	0,55
90	PRZYRZĄDY I APARATURA, OPTYCZNE, FOTOGRAFICZNE, KINEMATOGRAFICZNE, POMIAROWE, KONTROLNE, PRECYZYJNE, MEDYCZNE LUB CHIRURGICZNE; ICH CZĘŚCI I AKCESORIA	51,22	0,70
87	POJAZDY NIESZYNOWE ORAZ ICH CZĘŚCI I AKCESORIA	49,35	30,35
70	SZKŁO I WYROBY ZE SZKŁA	45,20	2,26
86	LOKOMOTYWY POJAZDÓW SZYNOWYCH, TABOR SZYNOWY I JEGO CZĘŚCI; OSPRZĘT I ELEMENTY TORÓW KOLEJOWYCH LUB TRAMWAJOWYCH I ICH CZĘŚCI; KOMUNIKACYJNE URZĄDZENIA SYGNALIZACYJNE WSZELKICH TYPÓW - MECHANICZNE (WŁĄCZAJĄC ELEKTROMECHANICZNE)	38,62	1,27
69	WYROBY CERAMICZNE	36,38	1,37
79	CYNK I ARTYKUŁY Z CYNKU	30,55	0,81
94	MEBLE; POŚCIEL, MATERACE, STELAŻE POD MATERACE, PODUSZKI I PODOBNE ARTYKUŁY WYPYCHANE; LAMPY I OPRAWY OŚWIETLENIOWE, GDZIE INDZIEJ NIEWYMIENIONE ANI NIEWŁĄCZONE; REKLAMY ŚWIETLNE, PODŚWIETLANE TABLICE I ZNAKI INFORMACYJNE I PODOBNE; BUDYNKI PREFABRYKOWANE	25,58	3,91
71	PERŁY NATURALNE LUB HODOWLANE, KAMIEŃ SZLACHETNE LUB PÓLSZLACHETNE, METALE SZLACHETNE, METALE PLATEROWANE METALEM SZLACHETNYM I ARTYKUŁY Z NICH; SZTUCZNA BIŻUTERIA; MONETY	20,27	0,57
27	PALIWA MINERALNE, OLEJE MINERALNE I PRODUKTY ICH DESTYLACJI; SUBSTANCJE BITUMICZNE; WOSKI MINERALNE	17,94	10,73

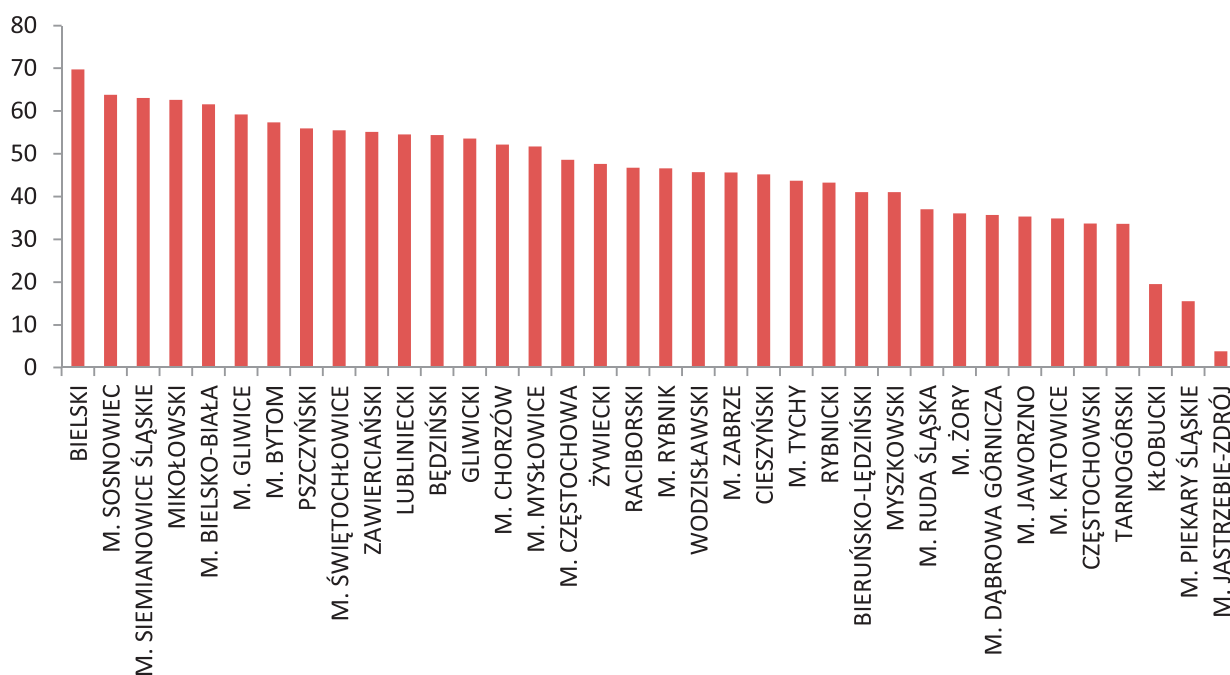
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Dla poszczególnych powiatów województwa został policzony wskaźnik zagregowany, który pokazuje syntetycznie, dla wszystkich gałęzi towarów, udział handlu wewnątrzgałęziowego w obrotach handlowych w danym powiecie.

$$IIT_j = \frac{\sum_i (X_{ij} + M_{ij}) - \sum_i |X_{ij} - M_{ij}|}{\sum_i (X_{ij} + M_{ij})} \times 100$$

Wskaźnik zagregowany, będący średnią ważoną wartości indeksów obliczonych dla poszczególnych gałęzi, przyjmuje wartości z tego samego przedziału co indeks obliczony dla pojedynczej gałęzi, czyli od 0% do 100%, gdzie wyższa wartość wskaźnika oznacza, iż większa część handlu ma charakter wymiany wewnątrzgałęziowej. Jeżeli $IIT_j = 100\%$, wówczas przyjmuje się, że cały handel ma charakter wewnątrzgałęziowy, tzn. $X_{ij} = M_{ij}$. Jeżeli natomiast $IIT_j = 0\%$, to handel wewnątrzgałęziowy w ogóle nie występuje, tzn. albo $X_{ij} = 0$, albo $M_{ij} = 0^9$.

Rysunek 32. Zagregowany wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego (Grubela–Lloyda) powiatów województwa śląskiego z krajami Unii Europejskiej w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Najwięcej powiatów, w roku 2013, osiągało wartość wskaźnika zagregowanego handlu wewnątrzgałęziowego z przedziału od 40% do 60% – 28 powiatów. Tylko pięć powiatów osiąga wartości najwyższe tj. powyżej 60% – jest to powiat bielski, Sosnowiec, Siemianowice Śląskie, powiat mikołowski, Bielsko-Biała. Natomiast wartości najniższe wskaźnika handlu wewnątrzgałęziowego (poniżej 20%) dotyczą Jastrzębia-Zdroju, Piekar Śląskich i powiatu kłobuckiego. W przypadku Jastrzębia-Zdroju handel z krajami UE niemal w całości ma charakter międzygałęziowy, gdyż udział wymiany wewnątrzgałęziowej jest tutaj symboliczny i kształtuje się na poziomie 3,79%.

⁹ E. Molendowski: Handel wewnątrzgałęziowy krajów CEFTA z państwami Unii Europejskiej, Gospodarka Narodowa, Nr 5-6/2006.

Tabela 9. Wskaźnik zagregowany handlu wewnątrzgałęziowego województwa śląskiego z krajami trzecimi (%).

Lata	Wskaźnik zagregowany handlu wewnątrzgałęziowego województwa śląskiego z krajami trzecimi (%)
2004	59,83
2006	54,95
2008	57,20
2010	55,38
2013	56,47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Tabela 10. Wskaźnik zagregowany handlu wewnątrzgałęziowego województwa śląskiego z krajami Unii Europejskiej (%).

Lata	Wskaźnik zagregowany handlu wewnątrzgałęziowego województwa śląskiego z krajami Unii Europejskiej (%)
2004	59,98
2006	63,69
2008	63,13
2010	62,57
2013	64,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej.

Na podstawie analizy danych handlu wewnątrzgałęziowego z lat 2004-2013 można zauważyć, iż w kolejnych latach spadała wartość wskaźnika zagregowanego handlu wewnątrzgałęziowego województwa śląskiego z krajami trzecimi na korzyść wymiany handlowej województwa z krajami Unii Europejskiej, co jest efektem przystąpienia Polski do UE i w efekcie coraz większej integracji gospodarki województwa z gospodarką unijną. Specjalizacja wewnątrzgałęziowa umożliwiła kompleksowy rozwój gospodarki w przeciwieństwie do międzygałęziowej, która prowadzi do znacznego uzależnienia od zagranicy¹⁰.

¹⁰ Międzynarodowe stosunki gospodarcze. Red. A. Budnikowski, E. Kawecka-Wyrzykowska. PWE, Warszawa 1996, s. 54

6. PORTRETY POWIATÓW WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

W niniejszym rozdziale przeprowadzono analizę handlu zagranicznego województwa śląskiego w podziale na powiaty. Dla każdego z 36 powiatów przygotowany został portret prezentujący zestaw podstawowych danych ogólnogospodarczych według stanu na rok 2013. Zaprezentowane dane pokazują w uproszczony sposób strukturę i potencjał demograficzny powiatów, ich siłę gospodarczą, jak również poziom życia, tworząc w ten sposób tło do prezentacji właściwych danych na temat handlu zagranicznego.

Zakres analizy dla powiatów

Zakres analizy dla powiatów obejmuje:

1. Podstawowe dane dotyczące liczby eksporterów/importerów, wartości eksportu/importu, udziału powiatu w obrotach województwa z zagranicą, dynamiki eksportu/importu – zaprezentowano dane za rok 2012 oraz 2013 (rok 2012 uwzględniono z uwagi na fakt, że dane za 2013 r. pochodziły ze zbioru otwartego).
2. Liczbę podmiotów biorących udział w międzynarodowej wymianie handlowej w latach 2004-2013.
3. Wartość eksportu/importu na przestrzeni lat 2004-2013.
4. Eksport/import za lata 2004-2013 według działów nomenklatury scalonej (CN). Zaprezentowano po 5 działów CN o największym udziale w imporcie i eksporcie każdego z powiatów.
5. Główne kierunki eksportu/importu – zaprezentowano po 5 krajów o największym udziale w obrotach z danym powiatem (wartość skumulowana za lata 2004-2013).
6. Saldo handlu zagranicznego skumulowane ze lata 2004-2013 w podziale na grupy krajów.

Analiza statystyczna jest zakończona krótką informacją o najbardziej charakterystycznych cechach powiatów, zidentyfikowanych na podstawie analizy całego dostępnego materiału, a które wyróżniają powiat na tle całego województwa jak i w porównaniu do pozostałych powiatów.

W analizie struktury towarowej handlu zagranicznego powiatów województwa śląskiego posługiwano się numeracją działów nomenklatury scalonej bez szczegółowego opisu co dany dział obejmuje. Klasyfikacja pokazująca sekcje i działy nomenklatury scalonej została zamieszczona jako załącznik do niniejszego raportu.

Grupy krajów

W analizie handlu zagranicznego według powiatów jednym z analizowanych elementów były główne kierunki międzynarodowej wymiany handlowej. Na potrzeby tej analizy dokonano podziału wszystkich krajów świata na kilka grup, w ramach których ujęto kraje powiązane ze sobą poprzez bliskość terytorialną lub przynależność do określonych organizacji międzynarodowych czy też charakteryzujące się pewnymi podobieństwami. Do analizy wzięto pod uwagę następujące grupy krajów (kraje):

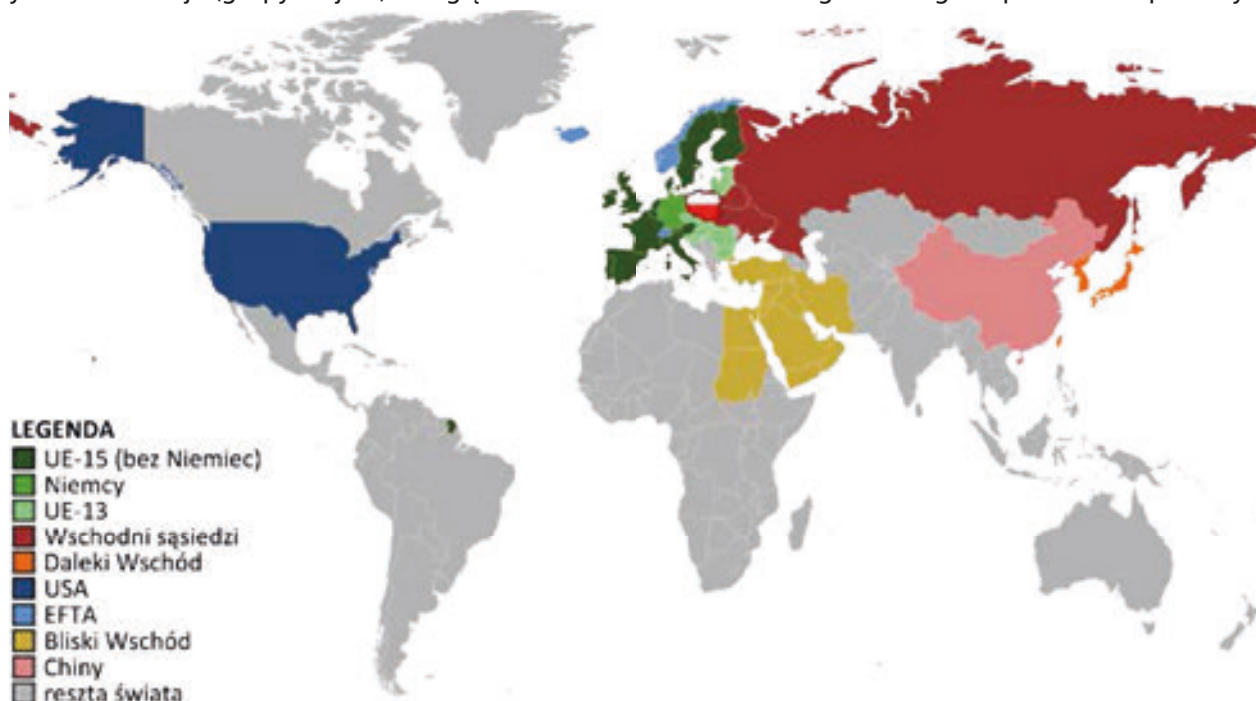
- Niemcy – z uwagi na fakt, że Niemcy są zdecydowanie największym partnerem handlowym dla regionu w analizie zostały zaprezentowane samodzielnie,
- UE-15 (bez Niemiec) – grupa krajów należących do Unii Europejskiej, tzw. „starych krajów członkowskich” tj. krajów, które należały do tej organizacji jeszcze przed dużym rozszerzeniem z 2004 roku. Z grupy tej wyłączono Niemcy, jako największego partnera handlowego kraju. Grupa obejmuje takie kraje, jak: Wielka Brytania, Francja, Włochy, Belgia, Holandia, Luksemburg, Hiszpania, Portugalia, Austria, Szwecja, Finlandia, Dania, Irlandia, Grecja.

- UE-13 – uwzględniono tutaj kraje, które oprócz Polski dołączyły do UE w roku 2004 lub później. Są to: Czechy, Słowacja, Węgry, Litwa, Łotwa, Estonia, Słowenia, Malta, Cypr, Bułgaria, Rumunia i Chorwacja,
- Wschodni sąsiedzi – trzy kraje zza polskiej granicy wschodniej (Rosja, Ukraina, Białoruś),
- EFTA – jako osobną kategorię potraktowano kraje należące do EFTA (Szwajcaria, Norwegia, Islandia, Lichtenstein),
- Bliski Wschód - do krajów tej grupy przyporządkowano następujące kraje: Turcja, Syria, Liban, Irak, Kuwejt, Arabia Saudyjska, Iran, Bahrajn, Katar, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Oman, Jemen, Jordania, Autonomia Palestyńska, Izrael, Egipt i Sudan,
- Daleki Wschód – na potrzeby analizy powiatów do tej grupy zaliczono kraje: Japonia, Korea Południowa, Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna, Hong Kong i Tajwan,
- USA – jako największą potęgę gospodarczą świata Stany Zjednoczone analizowano osobno,
- Chiny – również potraktowane osobno ze względu na bardzo duże i ciągle rosnące znaczenie tego kraju w gospodarce światowej,
- Reszta świata – pozostałe kraje ze względu na ich relatywnie niewielki udział w obrotach handlowych z Polską i województwem śląskim zaliczono do grupy „reszta świata”.

Podział krajów świata na powyższe grupy znalazł zastosowanie w analizie powiatów w części „Specyfika powiatu” oraz na wykresie „saldo HZ w latach 2004-2013”. Powyższe grupowanie wykorzystano także w dalszej części analizy powiatów w podrozdziałach „Handel Zagraniczny wg kierunków w powiatach województwa śląskiego” oraz „Wyodrębnienie grup powiatów o podobnej charakterystyce”.

Natomiast kategoria UE-15 umieszczona w części Portrety powiatów w tabelach pn. „główne kierunki eksportu/importu w latach 2004-2013” obejmuje także Niemcy. W tej części nie dzielono krajów na ww. grupy, a celem było jedynie pokazanie udziału Unii Europejskiej w całości oraz jej części obejmującej kraje członkowskie sprzed rozszerzenia, które miało miejsce w 2004 roku w strukturze wymiany międzynarodowej powiatu.

Rysunek 33. Kraje (grupy krajów) uwzględnione w analizie handlu zagranicznego w podziale na powiaty.

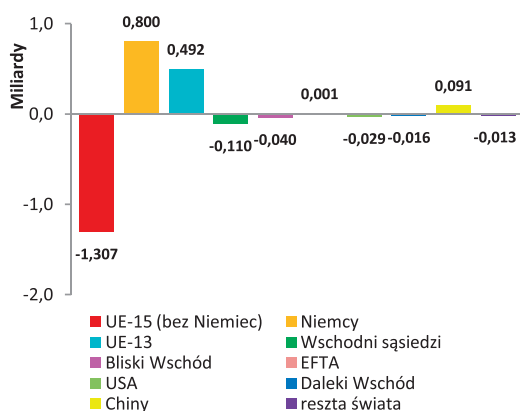

Źródło: Opracowanie własne.

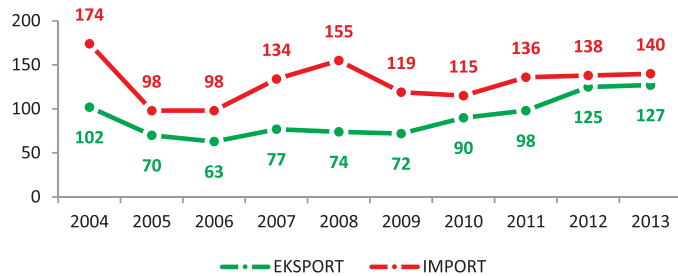

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	125	127
udział w województwie	2,36%	2,36%
na 100 tys. mieszkańców	82	84
EKSPORT		
wartość ogółem	526 037 699	464 793 111
udział w województwie	0,62%	0,53%
na 1 eksportera	4 208 302	3 659 788
na 1 mieszkańca	3 469	3 075
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	101,9%	78,4%
IMPORTERZY		
ogółem	138	140
udział w województwie	2,18%	2,17%
na 100 tys. mieszkańców	91	93
IMPORT		
wartość ogółem	657 916 523	607 566 961
udział w województwie	1,11%	1,02%
na 1 importera	4 767 511	4 339 764
na 1 mieszkańca	4 338	4 019
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	248,1%	221,4%

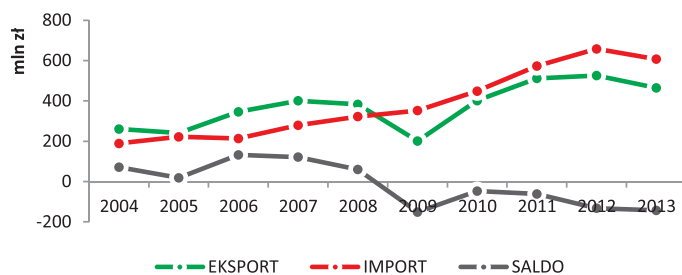
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	3 736 515 385	IMPORT	3 866 012 327		
dział 72	43,90%	1 640 255 924	dział 02	26,32%	1 017 571 516
dział 74	15,29%	571 138 805	dział 08	7,91%	305 779 356
dział 73	11,35%	424 046 174	dział 73	7,58%	292 990 342
dział 48	5,28%	197 392 544	dział 84	7,44%	287 751 966
dział 83	4,49%	167 929 830	dział 74	6,80%	262 796 359

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	43,61%	Niemcy	21,46%
Czechy	10,20%	Dania	16,26%
Szwecja	5,45%	Włochy	12,70%
Francja	5,20%	Holandia	7,71%
Holandia	4,86%	Ukraina	6,27%
UE-28	88,57%	UE-28	85,97%
UE-15	70,19%	UE-15	80,95%

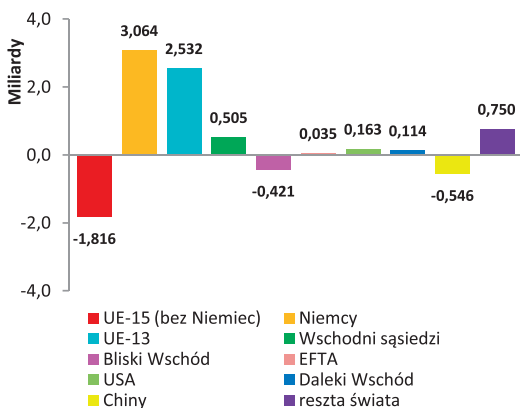
SPECYFIKA POWIATU

- Czołowy importer produktów działu 02 – 17,1 % importu województwa w tym dziale. Udział działu 02 w imporcie powiatu stanowi ponad 26%.
- Największą specjalnością eksportową powiatu będzińskiego są towary działu 72 CN – 43,9% całości eksportu powiatu. Jest to także jedna ze specjalności województwa, stąd udział powiatu w eksporcie województwa w tym dziale nie jest wysoki i wynosi 2,86%.
- Powiat przoduje w regionie w eksporcie towarów działu 13 - udział powiatu w eksporcie województwa w tym dziale wynosi ponad 42%. Dział 13 ma jednakże marginalne znaczenie w całościowym eksporcie zarówno powiatu jak i całego regionu.
- Udział Chin w strukturze kierunkowej eksportu powiatu najwyższy w regionie (4,4%, przy średniej dla województwa 0,5%).
- Znacznie większe od średniej dla województwa, znaczenie Niemiec jako kraju przeznaczenia eksportu.
- Blisko 60% importu pochodzi z krajów UE-15 (bez Niemiec) – drugi co do wysokości odsetek wśród wszystkich powiatów (przy średniej 40,4%).

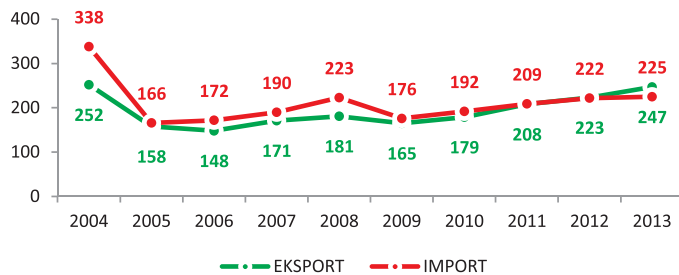

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	223	247
udział w województwie	4,22%	4,58%
na 100 tys. mieszkańców	140	154
EKSPORT		
wartość ogółem	3 117 916 688	3 660 346 638
udział w województwie	3,65%	4,18%
na 1 eksportera	13 981 689	14 819 217
na 1 mieszkańca	19 580	22 819
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	225,8%	282,4%
IMPORTERZY		
ogółem	222	225
udział w województwie	3,50%	3,49%
na 100 tys. mieszkańców	138	140
IMPORT		
wartość ogółem	2 615 835 648	2 891 018 265
udział w województwie	4,41%	4,85%
na 1 importera	11 783 043	12 848 970
na 1 mieszkańca	16 427	18 023
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	289,8%	330,8%

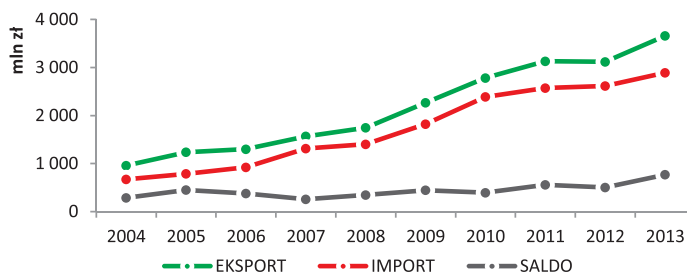
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	21 763 392 231	IMPORT	17 383 026 291
dział 85	32,22% 7 012 987 814	dział 85	23,82% 4 141 053 263
dział 87	29,81% 6 488 347 425	dział 87	14,78% 2 568 852 713
dział 76	9,78% 2 128 453 830	dział 74	11,38% 1 978 654 112
dział 74	6,92% 1 506 927 586	dział 76	8,80% 1 529 404 620
dział 39	5,32% 1 157 328 748	dział 39	8,14% 1 414 715 794

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	23,92%	Francja	14,80%
Czechy	19,93%	Czechy	13,27%
Francja	13,63%	Niemcy	12,32%
Hiszpania	6,44%	Szwecja	9,50%
Włochy	4,16%	Włochy	9,35%
UE-28	87,05%	UE-28	87,24%
UE-15	57,12%	UE-15	64,33%

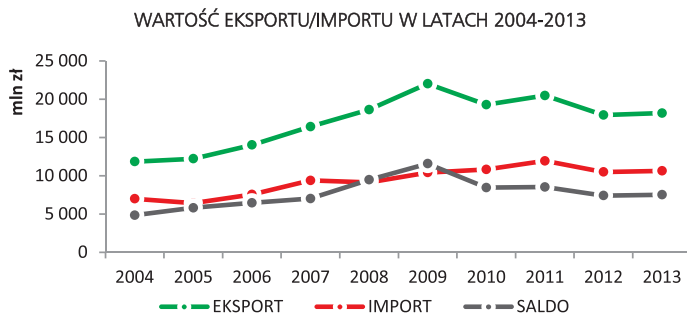
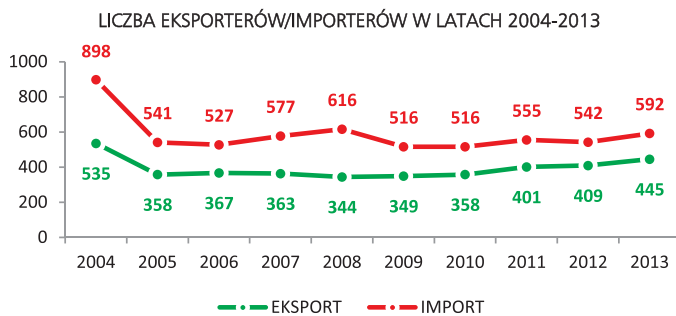
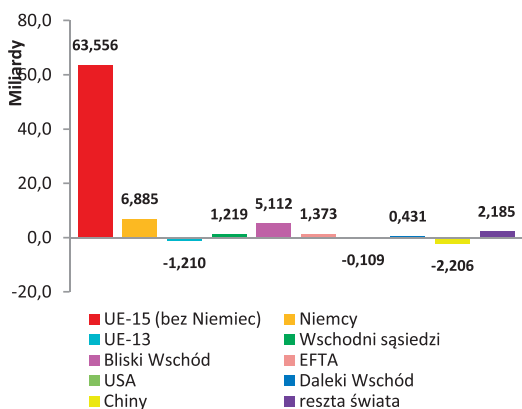
SPECYFIKA POWIATU

- Największy eksporter (udział powiatu wynosi ponad 17%) i jeden z czołowych importerów (z udziałem prawie 10%) produktów z działu 85 w województwie.
- Wysoka pozycja w eksporcie z działów 74 (ponad 23%), 76 (23%), 88 (20%) oraz w imporcie z działów 74 (ponad 37%), 76 (prawie 16%) oraz w szczególności 92 (ponad 45%) – jednakże są to działy o niskim lub bardzo niskim znaczeniu dla eksportu regionu.
- Kraje UE-15 mają mniejszy udział w eksporcie powiatu niż w województwie ogółem – większy jest za to udział nowych krajów członkowskich UE.
- Udział krajów UE w imporcie jest zbliżony do średniej wojewódzkiej, niemniej jednak inaczej rozkłada się struktura kierunkowa (znacznie mniejsze znaczenie Niemiec, przy większym znaczeniu pozostałych krajów UE-15 oraz nowych członków Unii).
- Powiat bielski utrzymuje dodatnie saldo handlu zagranicznego nieustannie od 2004 roku.

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	409	445
udział w województwie	7,73%	8,25%
na 100 tys. mieszkańców	235	256
EKSPORT		
wartość ogółem	17 944 904 417	18 192 478 356
udział w województwie	21,00%	20,80%
na 1 eksportera	43 875 072	40 881 974
na 1 mieszkańca	102 913	104 736
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	51,2%	53,3%
IMPORTERZY		
ogółem	542	592
udział w województwie	8,56%	9,17%
na 100 tys. mieszkańców	312	341
IMPORT		
wartość ogółem	10 514 269 521	10 654 683 436
udział w województwie	17,71%	17,87%
na 1 importera	19 399 021	17 997 776
na 1 mieszkańca	60 299	61 340
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	50,0%	52,0%

SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

Dział	Ekspert	Import
Ekspert ogółem	171 177 995 395	93 943 574 160
dział 87	60,58%	44,05%
dział 84	24,42%	22,34%
dział 85	3,50%	5,48%
dział 76	1,91%	4,10%
dział 94	1,81%	4,05%

GLÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

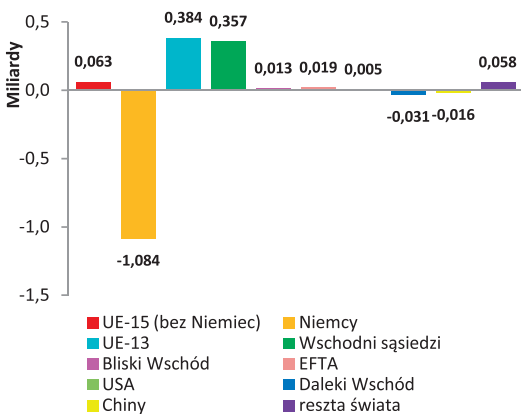
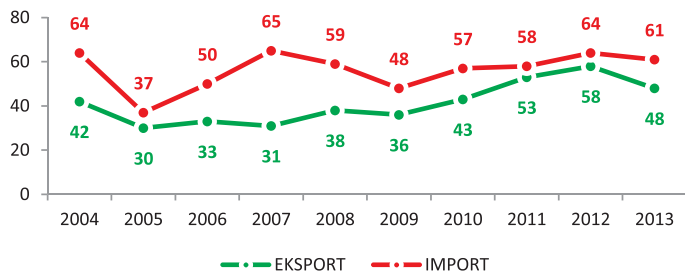
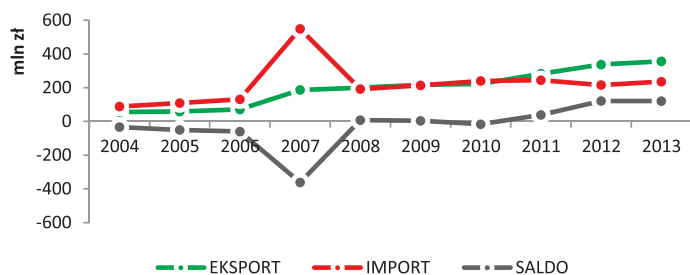
Kierunek	Ekspert	Import
Włochy	44,55%	50,70%
Niemcy	12,93%	16,23%
Wielka Brytania	6,34%	4,48%
Francja	5,71%	3,96%
Hiszpania	5,68%	3,90%
UE-28	88,85%	88,20%
UE-15	83,84%	77,79%

SPECYFIKA POWIATU

- Bielsko-Biała jest głównym eksporterem, jak również importerem produktów z działu 87 oraz działu 84 w województwie (44,3% eksportu województwa z działu 87 i 47,3% z działu 84 oraz 31,2% importu z działu 87 i 42,1% importu z działu 84). Są to dwa działy klasyfikacji CN najważniejsze w strukturze handlu zagranicznego województwa (obejmując łącznie odpowiednio 1/3 i 1/8 eksportu województwa oraz 1/5 i 1/8 importu województwa).
- Powiat jest też największym w regionie eksporterem z działów 35, 39, 43, 49, 52, 68, 76, 81 oraz 88, a także głównym importerem z działów 22, 31, 32, 39, 40, 43, 46, 55, 57, 61, 62, 64, 65, 68, 73, 76, 82, 88, 90, 94).
- Silna koncentracja kierunkowa zarówno eksportu (prawie 71%) jak i importu (prawie 62%) na krajach UE-15 (bez Niemiec) – najwyższy odsetek obrotów z tymi krajami wśród wszystkich powiatów. W tym połowa obrotów handlowych odbywa się z Włochami.
- Relatywnie wysoki udział krajów Bliskiego Wschodu w obrotach powiatu z zagranicą (ok. 5%).
- Bardzo wysokie dodatnie saldo HZ z tzw. „starymi” krajami członkowskimi UE (w latach 2004-2013 skumulowana wartość wyniosła blisko 64 mld zł).

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	58	48
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	1,10%	0,89%
EKSPORT		
wartość ogółem	337 112 686	356 101 247
udział w województwie na 1 eksportera na 1 mieszkańca	5 812 288	7 418 776
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	510,3%	544,6%
IMPORTERZY		
ogółem	64	61
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	1,01%	0,94%
IMPORT		
wartość ogółem	215 918 542	235 637 156
udział w województwie na 1 importera na 1 mieszkańca	3 373 727	3 862 904
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	144,2%	166,5%

SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	1 987 639 759	IMPORT	2 218 529 815
dział 29	26,03%	dział 84	26,42%
dział 36	25,01%	dział 87	21,51%
dział 84	14,47%	dział 39	10,01%
dział 39	10,14%	dział 94	7,96%
dział 87	7,50%	dział 40	7,01%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT
Niemcy	Niemcy
Czechy	Włochy
Ukraina	Francja
Rosja	Czechy
Słowacja	Słowacja
UE-28	UE-28
UE-15	UE-15

SPECYFIKA POWIATU

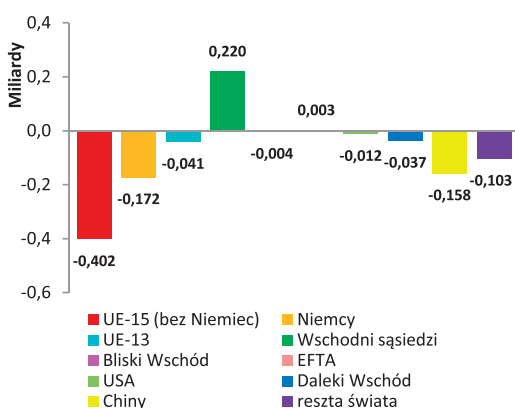
- Największy wśród powiatów województwa śląskiego eksporter produktów z działów 29 i 36 (udział powiatu w eksporcie z tych działów wynosi odpowiednio 37% i 67%).
- W eksporcie z powiatu znacząco większe znaczenie niż ogółem w województwie ma kierunek wschodni (wschodni sąsiedzi Polski) jak również nowe kraje członkowskie UE (łącznie to blisko 50 % eksportu).
- Powiat ma także relatywnie duże kontakty handlowe z krajami EFTA.
- Import jest silnie skoncentrowany i 61% pochodzi z Niemiec (ponad dwa razy więcej niż wynosi średnia dla regionu).
- Niskie (ujemne) saldo HZ z Niemcami (prawie 1,1 mld zł za lata 2004-2013).
- Zarówno eksport, jak również import w przeliczeniu na jednego eksportera/importera jest ok. 2,5-krotnie niższy od średniej dla województwa (co świadczy o tym, że podmioty biorące udział w HZ są w powiecie mniejsze niż średnio w województwie).
- Bardzo wysoka dynamika eksportu (przyrost o 544,6% w porównaniu do roku 2004). Wyższą mogą pochwalić się jedynie Jastrzębie-Zdrój i Siemianowice Śląskie.

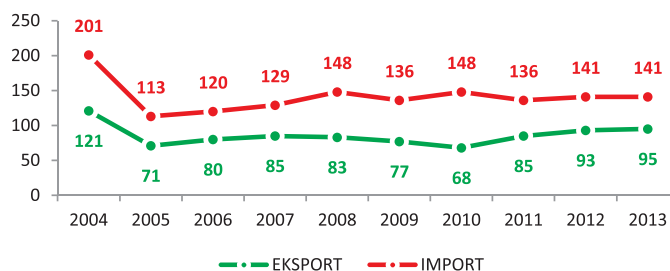

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	93	95
udział w województwie	1,76%	1,76%
na 100 tys. mieszkańców	53	55
EKSPORT		
wartość ogółem	298 031 196	211 885 279
udział w województwie	0,35%	0,24%
na 1 eksportera	3 204 637	2 230 371
na 1 mieszkańca	1 706	1 222
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	71,3%	21,8%
IMPORTERZY		
ogółem	141	141
udział w województwie	2,23%	2,18%
na 100 tys. mieszkańców	81	81
IMPORT		
wartość ogółem	399 677 555	337 227 859
udział w województwie	0,67%	0,57%
na 1 importera	2 834 593	2 391 687
na 1 mieszkańca	2 287	1 944
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	74,6%	47,3%

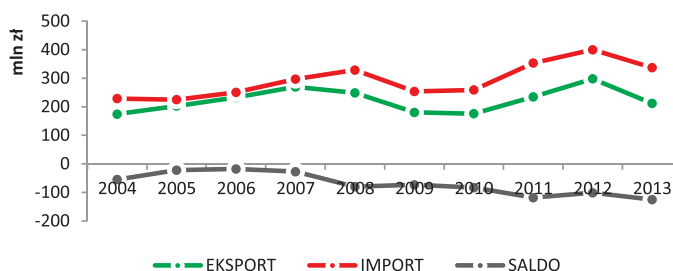
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	2 228 140 526	IMPORT	2 933 026 797
dział 39	16,78%	dział 39	15,45%
dział 72	14,95%	dział 84	12,85%
dział 84	13,23%	dział 28	8,18%
dział 40	12,14%	dział 40	8,18%
dział 94	8,96%	dział 02	5,76%
		dział 96	41,5%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT
Niemcy	Niemcy
23,09%	23,41%
Czechy	Słowacja
17,20%	15,66%
Słowacja	Czechy
15,97%	14,23%
Rosja	Chiny
5,53%	6,16%
Szwecja	Włochy
5,20%	5,93%
UE-28	UE-28
83,03%	84,05%
UE-15	UE-15
42,77%	52,05%

SPECYFIKA POWIATU

- Bytom jest największym eksporterem towarów z działu 96 klasyfikacji CN (udział wynosi 41,5%).
- Największy importer z działu 16 z udziałem ponad 30%.
- Głównymi partnerami eksportowymi Bytomia są nowe kraje członkowskie UE (ponad 40%). Duży udział mają również wschodni sąsiedzi Polski (ich znaczenie dla eksportu Bytomia jest prawie 2,5-krotnie większe niż średnio w regionie).
- W odniesieniu do importu głównymi partnerami Bytomia są kraje UE-13. Większe niż dla regionu ogółem znaczenie mają także Chiny, a z kolei wschodni sąsiedzi przeciwnie jak w przypadku eksportu mają znaczenie marginalne (ponad 5 razy mniejsze niż dla całego regionu).
- Saldo obrotów HZ w całym okresie 2004-2013 pozostawało ujemne. Ponadto ma tendencję do obniżania się. Na tym tle wybijają się jedynie wschodni sąsiedzi Polski (skumulowane saldo za analizowany okres wyniosło +220 mln zł).
- Podmioty z Bytomia uczestniczące w HZ należą do raczej małych w skali województwa (eksport jak i import zarówno w przeliczeniu na 1 podmiot jak i na 1 mieszkańca są kilkukrotnie niższe od średniej dla województwa).

CHORZÓW

miasto na prawach powiatu

Powierzchnia: 33 km²
 Liczba ludności: 110 761
 Gęstość zaludnienia: 3332 os./km²

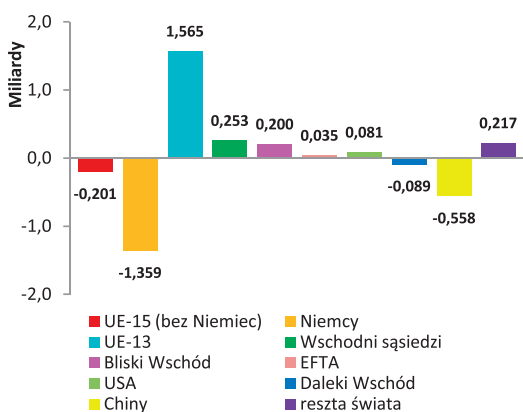
Przyrost naturalny na 1000 ludności: -3,7
 Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 14,9%
 Ludność w wieku produkcyjnym: 61,8%
 Ludność w wieku poprodukcyjnym: 21,3%

Przebiegłe miesięczne wynagrodzenie brutto: 3940,83 zł
 Stopa bezrobocia: 12,1%

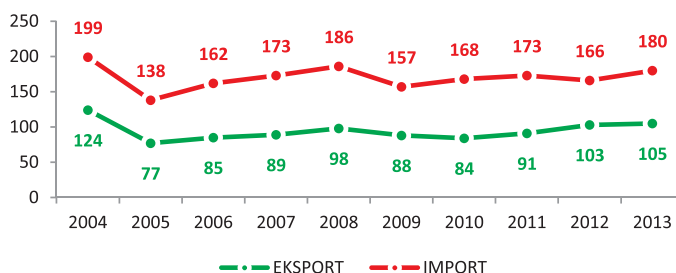
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności: 1013
 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności: 78
 Jednostki wykrecone z rejestru REGON na 10 tys. ludności: 75

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	103	105
udział w województwie	1,95%	1,95%
na 100 tys. mieszkańców	93	95
EKSPORT		
wartość ogółem	1 404 196 990	1 588 818 526
udział w województwie	1,64%	1,82%
na 1 eksportera	13 632 980	15 131 605
na 1 mieszkańca	12 631	14 345
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	193,4%	232,0%
IMPORTERZY		
ogółem	166	180
udział w województwie	2,62%	2,79%
na 100 tys. mieszkańców	150	163
IMPORT		
wartość ogółem	1 293 850 075	1 549 273 309
udział w województwie	2,18%	2,60%
na 1 importera	7 794 278	8 607 074
na 1 mieszkańca	11 639	13 988
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	149,6%	198,9%

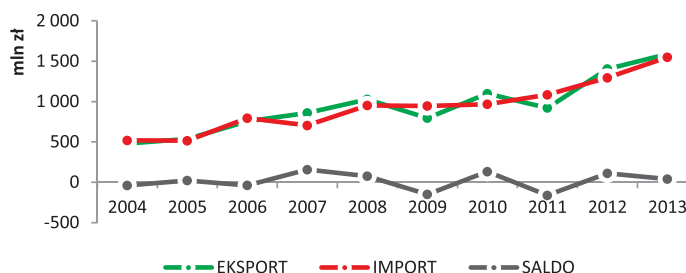
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	9 463 994 473	IMPORT	9 320 306 397
dział 86	25,25%	dział 87	10,61%
dział 73	21,83%	dział 84	10,11%
dział 72	9,41%	dział 85	7,83%
dział 27	7,15%	dział 86	7,29%
dział 85	6,19%	dział 27	6,47%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT
Niemcy	Niemcy
Czechy	Francja
Węgry	Chiny
Francja	Holandia
Włochy	Austria
UE-28	UE-28
UE-15	UE-15

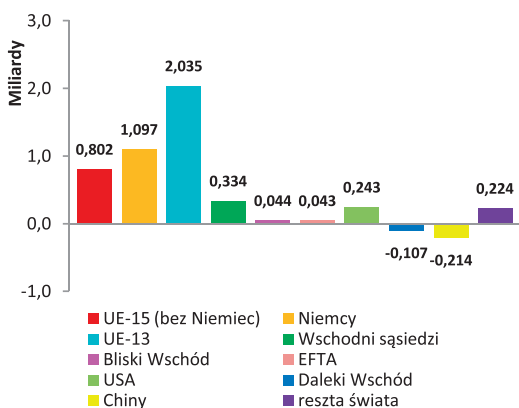
SPECYFIKA POWIATU

- Chorzów ma największy wśród powiatów województwa udział w eksporcie z działów 09 (35%), 23 (32,7%) oraz 51 (ponad ¼ eksportu województwa w ramach tego działu realizowane jest przez podmioty z Chorzowa), 66 (prawie 49%) i 86 (prawie 80%). Żaden z wymienionych działów nie jest jednak wiodącym w strukturze eksportu regionu.
- Czołowy importer z działów 45 (44,5%), 50 (40,3%) i 86 (ponad 50%) – podobnie jak w eksporcie nie są to działy najistotniejsze dla regionu.
- W imporcie powiatu większe jest niż dla całego województwa znaczenie Niemiec względem pozostałych krajów UE-15 (dla regionu ogółem zależność jest odwrotna).
- Chorzów jest jednym z powiatów o największym udziale importu z Chin w strukturze kierunkowej importu.
- Saldo HZ w przypadku Chorzowa oscyluje wokół zera (eksport i import są na zbliżonym poziomie). W rozbięciu na poszczególne grupy krajów da się zauważyć zdecydowanie ujemne saldo z krajami „starej UE”, w szczególności z Niemcami, co jest kompensowane wysokim dodatnim saldem obrotów z nowymi państwami członkowskimi.

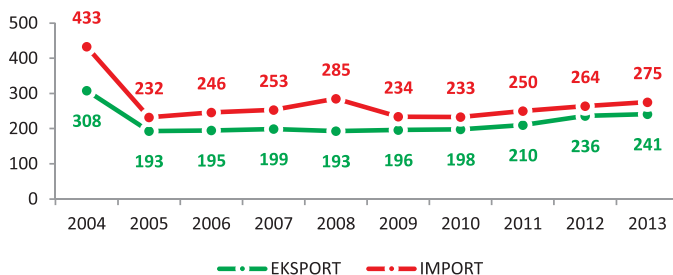

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	236	241
udział w województwie	4,46%	4,47%
na 100 tys. mieszkańców	133	136
EKSPORT		
wartość ogółem	2 310 595 921	2 328 709 201
udział w województwie	2,70%	2,66%
na 1 eksportera	9 790 661	9 662 694
na 1 mieszkańca	13 045	13 121
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	221,6%	224,1%
IMPORTERZY		
ogółem	264	275
udział w województwie	4,17%	4,26%
na 100 tys. mieszkańców	149	155
IMPORT		
wartość ogółem	1 395 082 354	1 511 612 652
udział w województwie	2,35%	2,53%
na 1 importera	5 284 403	5 496 773
na 1 mieszkańca	7 876	8 517
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	139,6%	159,6%

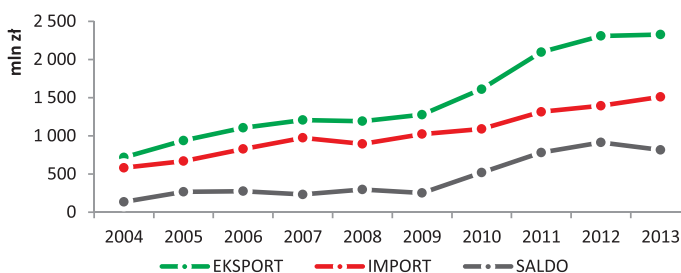
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	14 795 302 178	IMPORT	10 293 108 135		
dział 73	27,90%	4 127 329 989	dział 39	11,82%	1 217 111 133
dział 87	8,38%	1 239 989 770	dział 84	10,58%	1 089 034 656
dział 27	8,26%	1 222 824 743	dział 72	8,23%	846 797 530
dział 85	7,97%	1 179 764 180	dział 73	6,29%	647 344 418
dział 39	7,09%	1 049 713 761	dział 32	6,03%	620 527 045

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

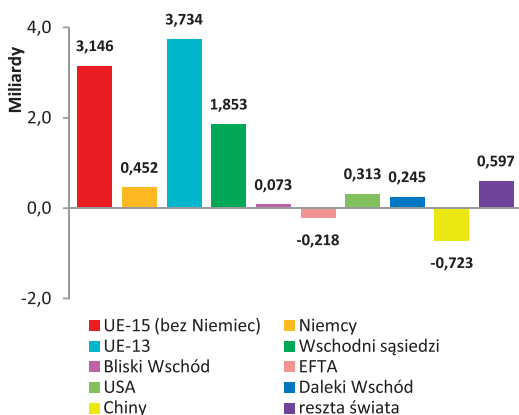
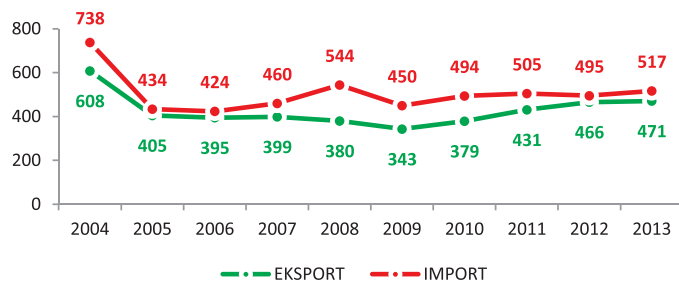
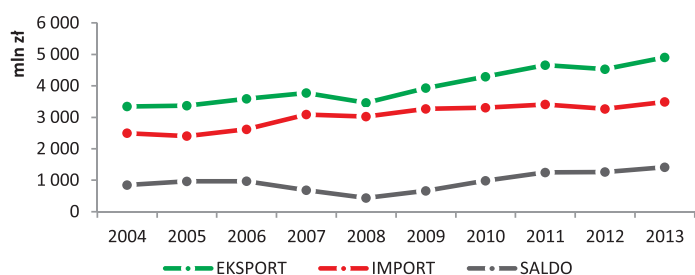
EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	24,96%	Niemcy	25,22%
Czechy	21,35%	Czechy	21,15%
Włochy	12,21%	Włochy	15,98%
Słowacja	6,24%	Francja	6,32%
Francja	6,05%	Holandia	5,07%
UE-28	90,59%	UE-28	92,00%
UE-15	57,48%	UE-15	64,18%

SPECYFIKA POWIATU

- Powiat cieszyński przoduje w eksporcie towarów z kilku działów o niewielkim znaczeniu dla ogółu eksportu regionu. Są to m.in. działy: 14 (prawie 81%), 10 (ponad 76%), 18 (blisko 65%), 12 (ponad 57%), a także 32 (ponad 44%).
- Podobna jest sytuacja powiatu w imporcie w odniesieniu do działów: 10 (ponad 51%), 18 (ponad 40%) i 09 (ok. 37,5%).
- Zarówno w eksporcie jak i w imporcie powiatu cieszyńskiego duże znaczenie ma handel z krajami UE-13 (nowi członkowie) – udział tej grupy krajów jest dwukrotnie wyższy niż w przypadku województwa jako całości.
- Wartość obrotów handlu zagranicznego w wykonaniu podmiotów z powiatu cieszyńskiego wykazuje stałą tendencję rosnącą, przy czym saldo w całym okresie 2004-2013 było dodatnie.
- Powiat ujemne saldo HZ ma jedynie z Chinami oraz krajami Dalekiego Wschodu, natomiast zdecydowanie dodatnie saldo z krajami UE (w szczególności z nowymi krajami członkowskimi).

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	466	471
udział w województwie	8,81%	8,74%
na 100 tys. mieszkańców	199	203
EKSPORT		
wartość ogółem	4 529 205 783	4 903 438 843
udział w województwie	5,30%	5,61%
na 1 eksportera	9 719 326	10 410 698
na 1 mieszkańca	19 317	21 107
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	35,4%	46,6%
IMPORTERZY		
ogółem	495	517
udział w województwie	7,81%	8,01%
na 100 tys. mieszkańców	213	223
IMPORT		
wartość ogółem	3 265 635 370	3 490 080 771
udział w województwie	5,50%	5,85%
na 1 importera	6 597 243	6 750 640
na 1 mieszkańca	13 928	15 023
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	30,8%	39,8%

SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	39 846 796 367	IMPORT	30 373 350 439		
dział 87	63,90%	25 461 139 340	dział 87	27,66%	8 400 260 109
dział 70	5,95%	2 370 797 081	dział 73	11,74%	3 564 498 284
dział 83	5,58%	2 224 468 511	dział 39	10,66%	3 236 546 207
dział 40	3,94%	1 568 236 824	dział 54	8,92%	2 708 100 615
dział 73	3,19%	1 271 403 652	dział 84	4,66%	1 416 515 577

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	36,89%	Niemcy	46,91%
Włochy	11,82%	Włochy	14,49%
Francja	7,78%	Francja	6,85%
Czechy	7,14%	Hiszpania	4,32%
Hiszpania	6,72%	Chiny	3,37%
UE-28	86,81%	UE-28	89,74%
UE-15	71,94%	UE-15	82,53%

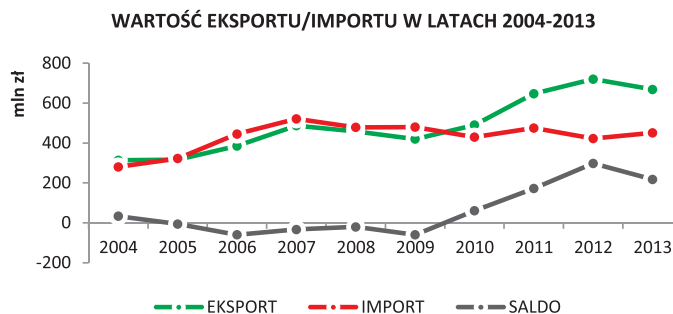
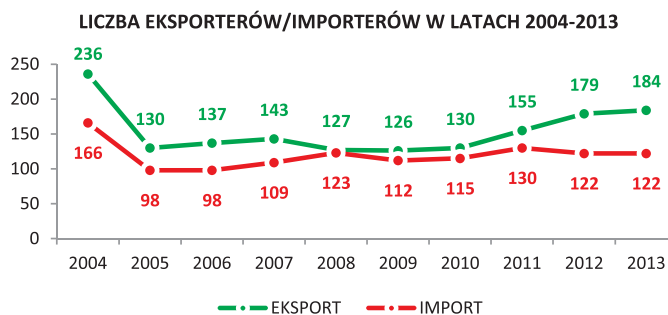
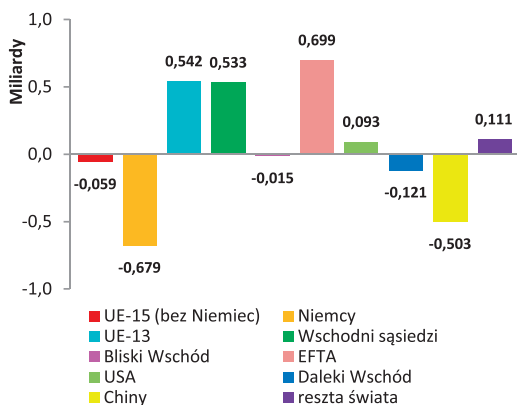
SPECYFIKA POWIATU

- Wiodący eksporter towarów z działów 54, 55, 58, 63, 65, 83.
- Ponad 50% udział w imporcie towarów z działów: 93, 54, 66, 63, 58.
- Trzeci eksporter (z udziałem 10,9%) oraz trzeci importer (z udziałem 12,5%) towarów z działu 87, któremu przypisuje się 1/3 eksportu i 1/8 importu województwa (główny dział w strukturze HZ regionu).
- Dominująca pozycja Niemiec jako głównego kierunku wymiany handlowej dla podmiotów z Częstochowy – prawie 47% importu i prawie 37% eksportu.
- Bardzo niski udział w imporcie z krajów UE-13 (nieco powyżej 7% tj. o połowę mniej niż wynosi średnia i czwarty najniższy wynik wśród powiatów w województwie).
- Częstochowa odnotowuje w całym analizowanym okresie dodatnie saldo handlu zagranicznego – w szczególności wysokie jest z krajami UE (zarówno starymi jak i nowymi krajami członkowskimi).
- Niską wartość osiąga dynamika HZ. Zarówno przyrost wartości eksportu jak również importu w roku 2013 w odniesieniu do roku 2004 jest na znacząco niższym poziomie od średniej dla regionu.

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	179	184
udział w województwie	3,38%	3,41%
na 100 tys. mieszkańców	132	136
EKSPORT		
wartość ogółem	720 088 897	668 360 054
udział w województwie	0,84%	0,76%
na 1 eksportera	4 022 843	3 632 392
na 1 mieszkańca	5 318	4 931
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	129,8%	113,3%
IMPORTERZY		
ogółem	122	122
udział w województwie	1,93%	1,89%
na 100 tys. mieszkańców	90	90
IMPORT		
wartość ogółem	422 451 689	450 990 711
udział w województwie	0,71%	0,76%
na 1 importera	3 462 719	3 696 645
na 1 mieszkańca	3 120	3 327
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	50,9%	61,1%

SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	4 905 798 188	IMPORT	4 305 142 918		
dział 70	31,24%	1 532 458 363	dział 76	22,09%	950 801 484
dział 73	13,67%	670 817 560	dział 70	14,10%	606 897 747
dział 28	11,71%	574 621 431	dział 87	9,67%	416 478 973
dział 94	7,35%	360 514 526	dział 84	9,06%	390 221 902
dział 76	7,21%	353 660 881	dział 73	8,80%	378 744 374

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Norwegia	14,44%	Niemcy	25,83%
Czechy	11,53%	Belgia	20,18%
Szwecja	11,16%	Chiny	12,04%
Niemcy	8,82%	Czechy	9,52%
Rosja	8,01%	Holandia	5,58%
UE-28	64,90%	UE-28	78,52%
UE-15	42,70%	UE-15	65,81%

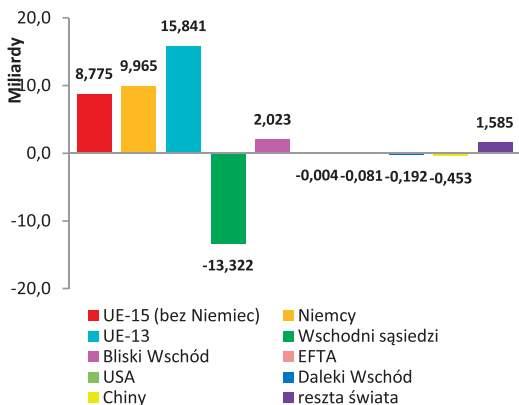
SPECYFIKA POWIATU

- Najwyższy udział w eksporcie województwa śląskiego w ramach działu 28 (prawie 33 %).
- Powiat częstochowski charakteryzuje się drugim najniższym udziałem Niemiec w strukturze eksportu wśród powiatów regionu.
- Ważne miejsce wśród kierunków eksportu zajmują kraje EFTA (14,9%, co jest wartością 12-krotnie wyższą od średniej dla województwa).
- W imporcie powiatu ważne miejsce zajmują Chiny (najwyższy odsetek w województwie tj. 12,0%).
- Saldo handlu zagranicznego w przypadku powiatu częstochowskiego od 2010 roku zaczęło notować wyraźnie wyższe (dodatnie) wartości.
- W całym okresie 2004-2013 zdecydowanie ujemne saldo osiągnęły obroty powiatu z Niemcami (-679 mln zł) i z Chinami (-503 mln zł), a z kolei obroty z nowymi krajami członkowskimi UE oraz wschodnimi sąsiadami Polski wykazywały duże saldo dodatnie. Ponadto bardzo wysokie dodatnie saldo powiat odnotował także z krajami EFTA (prawie 700 mln zł).

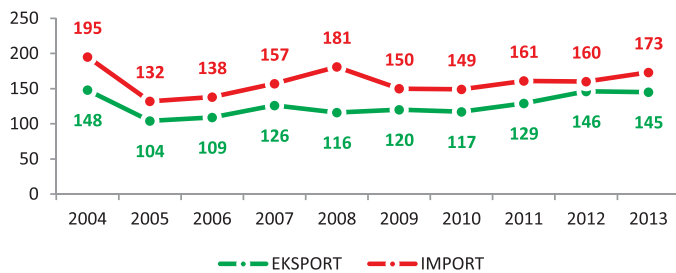

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	146	145
udział w województwie	2,76%	2,69%
na 100 tys. mieszkańców	117	117
EKSPORT		
wartość ogółem	8 519 137 982	8 136 294 370
udział w województwie	9,97%	9,30%
na 1 eksportera	58 350 260	56 112 375
na 1 mieszkańca	68 317	65 618
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	44,3%	37,8%
IMPORTERZY		
ogółem	160	173
udział w województwie	2,53%	2,68%
na 100 tys. mieszkańców	129	140
IMPORT		
wartość ogółem	4 598 760 720	5 275 102 155
udział w województwie	7,75%	8,85%
na 1 importera	28 742 255	30 491 920
na 1 mieszkańca	36 878	42 543
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	37,7%	58,0%

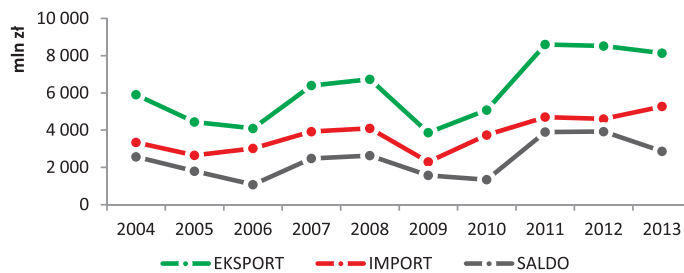
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT		IMPORT	
dział 72	53,17% 32 846 044 118	dział 26	45,82% 17 241 591 446
dział 70	13,00% 8 029 714 527	dział 72	16,39% 6 168 333 461
dział 27	12,07% 7 453 754 957	dział 70	6,51% 2 449 669 331
dział 87	7,82% 4 832 624 000	dział 39	5,45% 2 051 837 745
dział 73	7,21% 4 450 901 722	dział 27	5,45% 2 050 466 334

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT		IMPORT	
Niemcy	27,50%	Ukraina	26,31%
Czechy	12,90%	Niemcy	18,67%
Włochy	6,29%	Rosja	15,98%
Rumunia	6,09%	Włochy	5,20%
Słowacja	6,07%	Czechy	4,42%
UE-28	83,56%	UE-28	45,26%
UE-15	52,30%	UE-15	36,05%

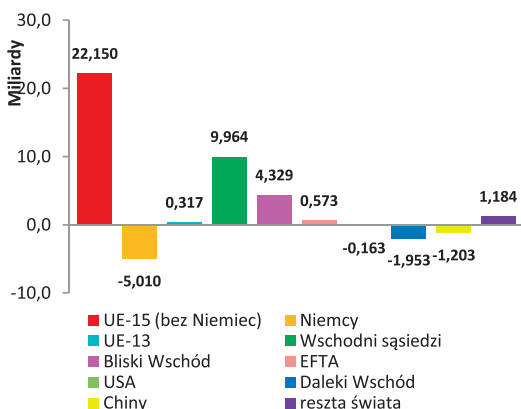
SPECYFIKA POWIATU

- Główny eksporter żeliwa i stali (dział 72 CN) w województwie (skupia ponad 55% wojewódzkiego eksportu w tym dziale) oraz artykułów z żeliwa i stali (dział 73 CN) – skupia ponad 12% wojewódzkiego eksportu w tym dziale.
- Dominująca pozycja w eksporcie towarów z działów 70, 80 i 05.
- Ponad 86% udział w imporcie województwa śląskiego w dziale 26.
- Dominująca pozycja nowych krajów członkowskich UE w strukturze eksportu (blisko 1/3 eksportu powiatu).
- Jeden z najwyższych w województwie udział krajów reszty świata w eksporcie powiatu (6,5%).
- Import silnie ukierunkowany na wschodnich sąsiadów Polski (ich udział w strukturze importu Dąbrowy Górniczej wynosi niemal 43%, przy średniej dla regionu wynoszącej 5,3%).
- Stosunkowo niski udział krajów UE-15 (bez Niemiec) w imporcie – niespełna 18% (niższą wartość osiąga jedynie w powiecie tarnogórskim).
- Bardzo wysokie saldo HZ z krajami UE (w szczególności nowymi członkami), przy bardzo niskim ujemnym saldzie z krajami zza polskiej wschodniej granicy (-13,3 mld zł).

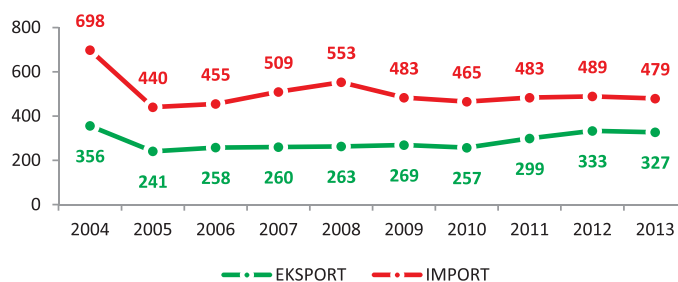

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	333	327
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	6,30%	6,07%
EKSPORT		
wartość ogółem	11 992 775	11 431 629
udział w województwie na 1 eksportera na 1 mieszkańca	231	691
	14,03%	13,07%
	36 014 340	34 959 112
	64 405	61 643
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	149,3%	137,6%
IMPORTERZY		
ogółem	489	479
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	7,72%	7,42%
	264	258
IMPORT		
wartość ogółem	7 607 637 468	7 472 135 882
udział w województwie na 1 importera na 1 mieszkańca	12,82%	12,53%
	15 557 541	15 599 449
	40 855	40 292
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	94,3%	90,8%

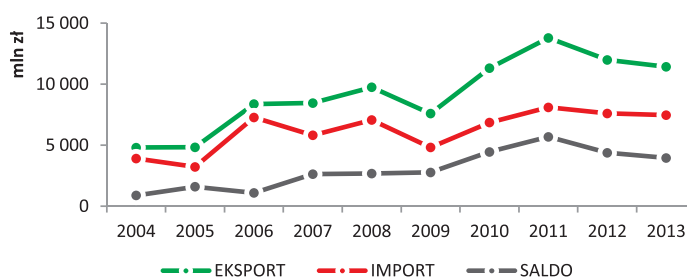
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	92 387 721 426	IMPORT	62 199 069 015		
dział 87	70,52%	65 150 588 003	dział 87	32,96%	20 500 624 569
dział 69	7,90%	7 295 855 401	dział 84	17,42%	10 836 630 607
dział 84	5,88%	5 431 048 227	dział 85	11,91%	7 406 069 461
dział 85	3,22%	2 971 031 790	dział 72	5,87%	3 648 669 022
dział 73	3,08%	2 849 858 248	dział 39	4,89%	3 040 247 408

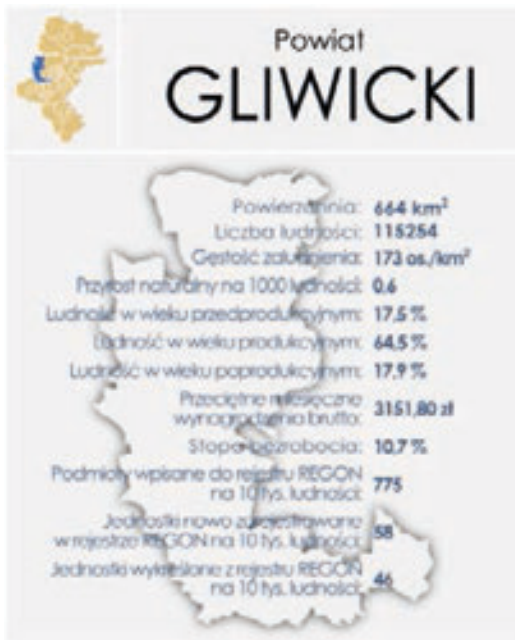
GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	20,51%	Niemcy	38,51%
Wielka Brytania	15,28%	Austria	5,95%
Rosja	9,85%	Włochy	5,93%
Francja	6,94%	Węgry	5,91%
Hiszpania	6,69%	Czechy	5,84%
UE-28	77,09%	UE-28	86,43%
UE-15	65,75%	UE-15	70,11%

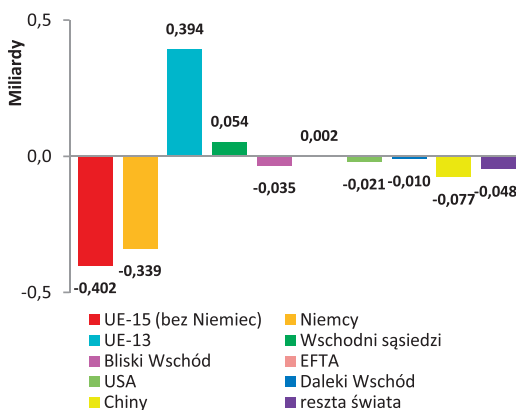
SPECYFIKA POWIATU

- Czołowy (obok Bielska-Białej) eksporter (27,8% udziału w dziale) produktów z działu 87 CN, skupiającego największą część potencjału eksportowego regionu.
- Lider w eksporcie towarów z działów: 47 (ponad 66%) i 69 (prawie 85%).
- Jeden z największych importerów w działach klasyfikacji CN o największym znaczeniu w strukturze handlowej regionu tj.: 87, 84, 85.
- Znaczący (ponad dwukrotnie większy niż średni w skali regionu) odsetek eksportu trafiający za wschodnią granicę Polski.
- Trzykrotnie wyższy od średniej dla województwa udział krajów Dalekiego Wschodu w imporcie (najwyższy w województwie).
- Podmioty z Gliwic uczestniczące w międzynarodowej wymianie handlowej są statystycznie większe niż przeciętnie w województwie (znacząco wyższa wartość obrotów w przeliczeniu na 1 podmiot).
- Bardzo wysokie dodatnie saldo HZ z krajami UE-15 (bez Niemiec), wynoszące za okres 2004-2013 ponad 22 mld zł. Saldo obrotów z Niemcami jest natomiast ujemne (-5 mld zł).

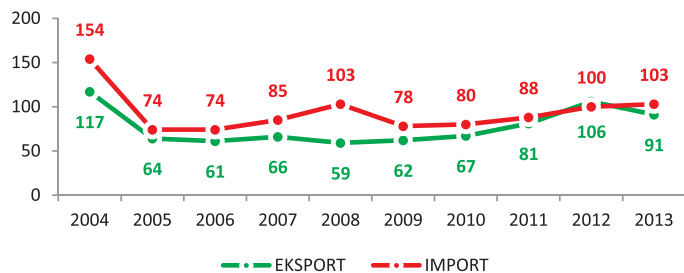

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	106	91
udział w województwie	2,00%	1,69%
na 100 tys. mieszkańców	92	79
EKSPORT		
wartość ogółem	348 822 653	268 068 341
udział w województwie	0,41%	0,31%
na 1 eksportera	3 290 780	2 945 806
na 1 mieszkańca	3 025	2 326
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	254,5%	172,4%
IMPORTERZY		
ogółem	100	103
udział w województwie	1,58%	1,60%
na 100 tys. mieszkańców	87	89
IMPORT		
wartość ogółem	403 098 618	338 442 753
udział w województwie	0,68%	0,57%
na 1 importera	4 030 986	3 285 852
na 1 mieszkańca	3 496	2 936
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	185,1%	139,4%

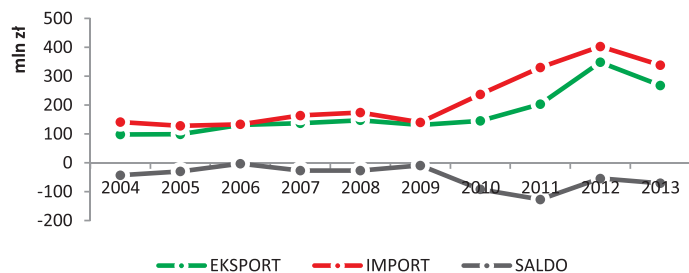
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT W G DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	1 709 612 843	IMPORT	2 190 908 696		
dział 39	40,42%	690 985 200	dział 39	21,03%	460 750 733
dział 87	26,39%	451 087 327	dział 84	20,22%	443 054 401
dział 84	9,66%	165 144 917	dział 87	18,04%	395 343 485
dział 73	5,97%	102 033 728	dział 08	6,91%	151 453 205
dział 27	3,24%	55 412 991	dział 85	6,76%	148 088 975

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	38,56%	Niemcy	45,56%
Czechy	23,84%	Belgia	6,48%
Słowacja	10,01%	Włochy	5,82%
Wielka Brytania	4,72%	Holandia	5,47%
Rosja	3,19%	Słowacja	5,35%
UE-28	91,16%	UE-28	87,00%
UE-15	52,10%	UE-15	74,49%

SPECYFIKA POWIATU

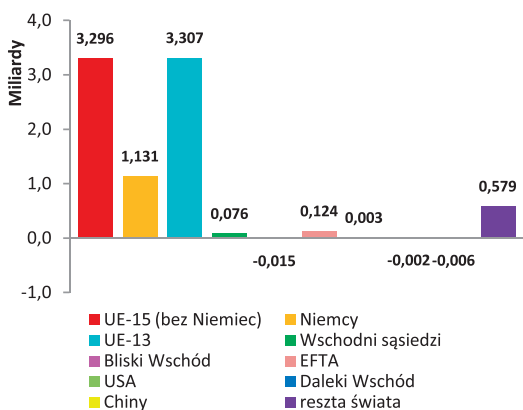
- Powiat gliwicki legitymuje się nieznacznym udziałem w obrotach HZ województwa śląskiego.
- Największe znaczenie w eksporcie powiatu mają nowe kraje członkowskie (UE-13) oraz Niemcy (ich łączny udział to blisko 80%, podczas gdy w województwie odsetek ten jest o połowę niższy).
- Dominująca pozycja Niemiec w imporcie powiatu gliwickiego (45,6%).
- Eksporterzy oraz importerzy z powiatu gliwickiego należą do najmniejszych w województwie pod względem wartości eksportu/importu na 1 podmiot.
- W całym okresie 2004-2013 saldo handlu zagranicznego było ujemne. Największy wpływ na to miał handel z krajami „starej” UE (włącznie z Niemcami). Saldo za analizowany okres z tymi krajami wyniosło ok. -740 mln zł.
- Pozytywnym przejawem w obrotach powiatu z zagranicą jest fakt, że w porównaniu z rokiem 2004 wartość eksportu wzrosła trzykrotnie bardziej niż w całym województwie, a importu ponad dwukrotnie więcej.

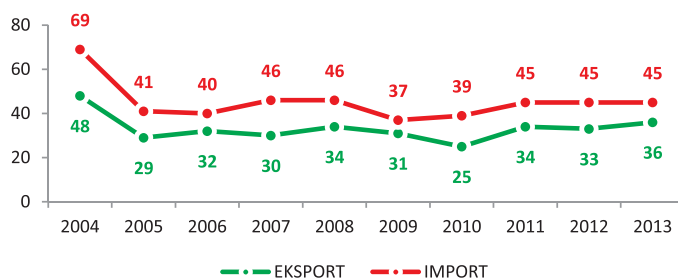

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	33	36
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	0,62%	0,67%
EKSPORT		
wartość ogółem	2 454 802 159	3 666 951 821
udział w województwie	2,87%	4,19%
na 1 eksportera	74 387 944	101 859 773
na 1 mieszkańca	26 763	40 192
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	785,6%	1222,9%
IMPORTERZY		
ogółem	45	45
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	0,71%	0,70%
IMPORT		
wartość ogółem	152 192 387	178 573 622
udział w województwie	0,26%	0,30%
na 1 importera	3 382 053	3 968 303
na 1 mieszkańca	1 659	1 957
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	126,2%	165,4%

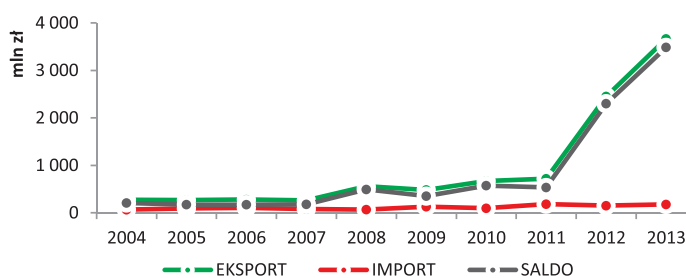
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	9 654 971 568	IMPORT	1 161 749 181		
dział 27	93,09%	8 987 430 520	dział 84	20,63%	239 681 117
dział 21	1,95%	188 352 334	dział 09	10,57%	122 740 910
dział 73	0,83%	80 108 493	dział 39	8,70%	101 105 968
dział 72	0,68%	65 215 674	dział 02	8,48%	98 489 154
dział 09	0,61%	58 851 227	dział 18	5,00%	58 048 174

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT	
Austria	Niemcy	33,86%
Czechy	Czechy	21,51%
Niemcy	Dania	8,11%
Słowacja	Holandia	7,04%
Włochy	Słowacja	4,99%
UE-28	UE-28	96,18%
UE-15	UE-15	67,08%

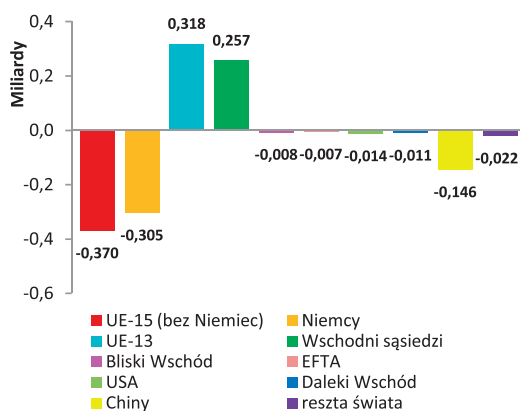
SPECYFIKA POWIATU

- Jastrzębie-Zdrój jest drugim po Katowicach eksporterem w regionie w ramach działu 27 klasyfikacji CN (udział jest jednak aż sześciokrotnie niższy niż Katowic i wynosi 11,2%).
- Prawie 92% eksportu Jastrzębia-Zdroju kierowane jest do Unii Europejskiej (7 pp. więcej niż średnia dla regionu), przy czym dwukrotnie wyższy od średniej jest udział nowych krajów członkowskich, a udział Niemiec jest jednym z niższych w województwie.
- Koncentracja importu na krajach UE jest jeszcze większa (ponad 96%), przy czym podział pomiędzy Niemcy, pozostałe kraje tzw. „starej” UE jak i nowych członków jest bardzo wyrównany.
- Saldo HZ w całym okresie 2004-2013 było dodatnie, przy czym od 2011 roku zaczęło gwałtownie wzrastać. Eksport wzrósł w okresie 2011-2013 o prawie 410%, podczas gdy import utrzymał się na zbliżonym poziomie.
- Najwyższa dynamika eksportu od 2004 roku wśród wszystkich powiatów województwa śląskiego (co jest zasługą wzrostu z lat 2011-2013).
- Bardzo wysokie dodatnie saldo HZ z krajami UE (łącznie z wszystkimi państwami członkowskimi w okresie 2004-2013 wyniosło ponad 7,7 mld zł).

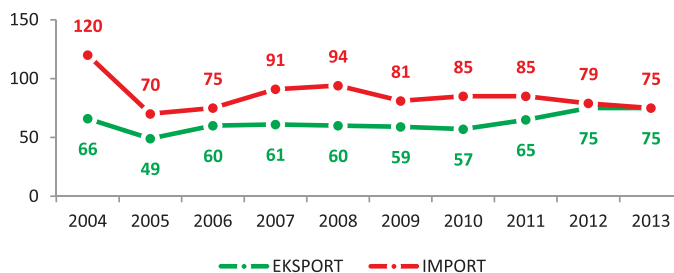

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	75	75
udział w województwie	1,42%	1,39%
na 100 tys. mieszkańców	80	80
EKSPORT		
wartość ogółem	313 961 907	233 039 863
udział w województwie	0,37%	0,27%
na 1 eksportera	4 186 159	3 107 198
na 1 mieszkańca	3 329	2 487
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	233,2%	147,3%
IMPORTERZY		
ogółem	79	75
udział w województwie	1,25%	1,16%
na 100 tys. mieszkańców	84	80
IMPORT		
wartość ogółem	271 704 479	248 298 335
udział w województwie	0,46%	0,42%
na 1 importera	3 439 297	3 310 644
na 1 mieszkańca	2 881	2 650
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	95,7%	78,9%

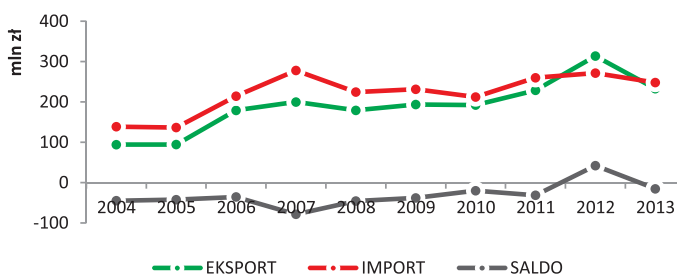
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT W G DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	1 909 455 893	IMPORT	2 217 042 222
dział 64	18,24%	dział 39	15,30%
dział 33	18,17%	dział 29	12,82%
dział 32	14,40%	dział 73	8,94%
dział 41	12,02%	dział 84	8,88%
dział 70	7,73%	dział 41	8,56%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	27,75%	Niemcy	37,65%
Węgry	14,62%	Francja	8,94%
Rosja	11,50%	Chiny	6,83%
Czechy	8,56%	Czechy	5,37%
Włochy	6,28%	Holandia	4,99%
UE-28	76,65%	UE-28	82,12%
UE-15	44,25%	UE-15	68,57%

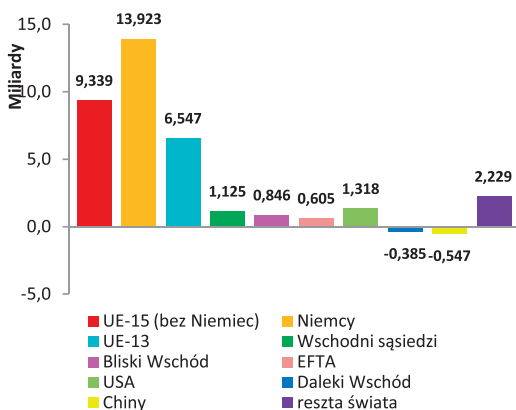
SPECYFIKA POWIATU

- Jaworzno to największy w regionie eksporter towarów z działów 33 oraz 41.
- Jaworzno charakteryzuje się dwukrotnie wyższym od średniej dla województwa udziałem eksportu do krajów UE-13. Jednocześnie udział krajów UE-15 (bez Niemiec) jest prawie trzykrotnie niższy od średniej.
- Wysoki udział wschodnich sąsiadów Polski w eksporcie – trzecie miejsce wśród powiatów (prawie 19%).
- Relatywnie (w porównaniu do średniej wojewódzkiej) wysoki udział Chin w imporcie.
- Jaworzno legitymuje się ujemnym saldem handlu ze starymi krajami członkowskimi UE-15 (bez Niemiec). Jednocześnie obroty z nowymi członkami UE wykazują saldo dodatnie.
- Wielkość obrotów handlowych przypadająca na 1 podmiot jest znacznie niższa od średniej dla województwa (w eksporcie ponad pięciokrotnie, a w imporcie prawie trzykrotnie).
- Dynamika obrotów jest wyższa od średniej (szczególnie w odniesieniu do eksportu, który rośnie szybciej niż import powiatu).

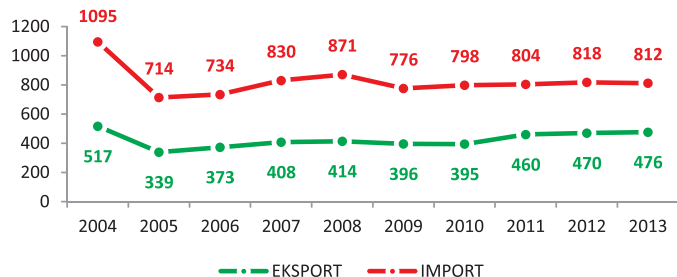

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	470	476
udział w województwie	8,89%	8,83%
na 100 tys. mieszkańców	153	156
EKSPORT		
wartość ogółem	6 183 606 787	5 920 579 661
udział w województwie	7,24%	6,77%
na 1 eksportera	13 156 610	12 438 193
na 1 mieszkańca	20 127	19 452
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	-35,3%	-38,0%
IMPORTERZY		
ogółem	818	812
udział w województwie	12,91%	12,58%
na 100 tys. mieszkańców	269	267
IMPORT		
wartość ogółem	4 595 082 922	4 201 439 948
udział w województwie	7,74%	7,05%
na 1 importera	5 617 461	5 174 187
na 1 mieszkańca	14 956	13 804
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	41,9%	29,8%

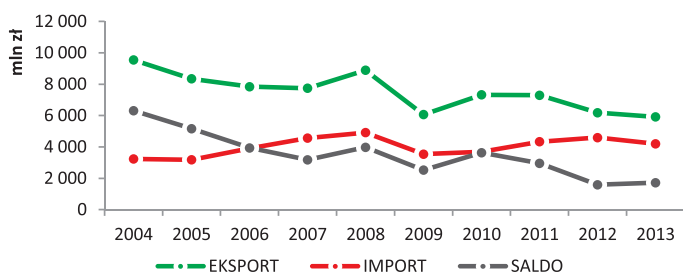
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	75 183 247 653	IMPORT	40 183 157 266
dział 27	71,65%	dział 72	21,38%
dział 84	5,90%	dział 30	14,21%
dział 73	4,68%	dział 84	13,02%
dział 72	3,26%	dział 85	9,44%
dział 85	2,46%	dział 39	4,46%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	32,16%	Niemcy	25,51%
Czechy	10,15%	Czechy	12,79%
Austria	8,06%	Holandia	7,50%
Słowacja	4,84%	Węgry	4,73%
Francja	4,25%	Włochy	4,61%
UE-28	83,15%	UE-28	81,39%
UE-15	62,10%	UE-15	58,29%

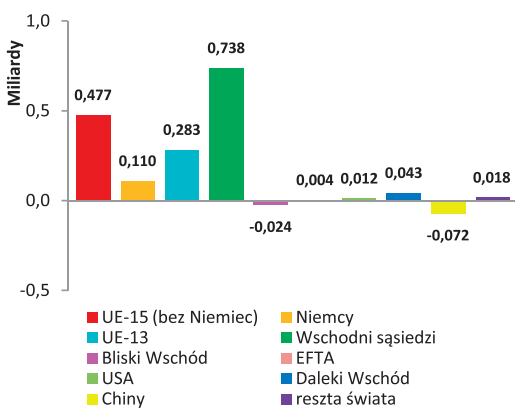
SPECYFIKA POWIATU

- Największy w regionie eksporter z działu 27, trzeciego najistotniejszego dla regionu w strukturze eksportu oraz z działów: 15, 30, 37, 57, 82, 93, 97.
- Główny importer w ramach działów: 4, 8, 12, 24, 30, 33, 37, 49, 72, 78, 79, 82.
- Niemcy to główny kierunek eksportowy dla podmiotów z Katowic (1/3 eksportu powiatu). Jednocześnie pozostałe kraje tzw. „starej UE” legitymują się udziałem niższym od Niemiec oraz o 13,5 pp. niższym od średniej dla tej grupy krajów.
- Saldo HZ Katowic utrzymywało się w okresie 2004-2013 na „plusie”. Jednakże jego wartość ciągle spada.
- Katowice to jedyny powiat w województwie, w którym wartość eksportu w 2013 roku obniżyła się w stosunku do roku 2004 (spadek o 38%). Wartość importu w tym okresie wzrosła, ale o mniejszą wartość niż średnio w regionie.
- Katowice w badanym okresie zanotowały szczególnie wysoką wartość salda w handlu z Niemcami (skumulowana wartość wyniosła prawie 14 mld zł).
- Zarówno w eksporcie jak i w imporcie podmioty z Katowic mają przeciętnie niższe obroty na 1 podmiot od średniej dla województwa.

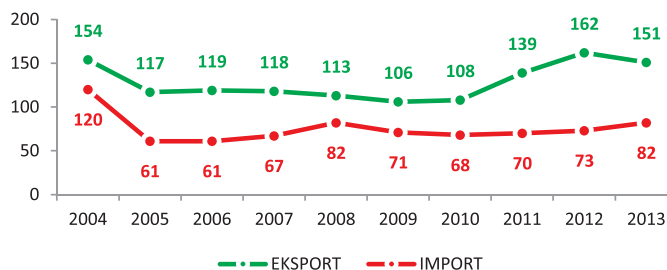

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	162	151
udział w województwie	3,06%	2,80%
na 100 tys. mieszkańców	189	176
EKSPORT		
wartość ogółem	374 489 177	395 104 972
udział w województwie	0,44%	0,45%
na 1 eksportera	2 311 662	2 616 589
na 1 mieszkańca	4 368	4 617
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	73,5%	83,0%
IMPORTERZY		
ogółem	73	82
udział w województwie	1,15%	1,27%
na 100 tys. mieszkańców	85	96
IMPORT		
wartość ogółem	165 616 440	128 522 714
udział w województwie	0,28%	0,22%
na 1 importera	2 268 718	1 567 350
na 1 mieszkańca	1 932	1 502
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	35,5%	5,2%

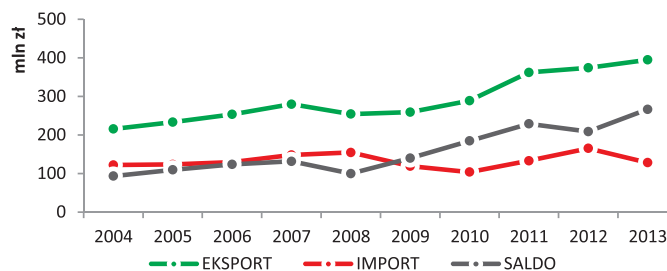
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	2 917 964 953	IMPORT	1 329 263 545		
dział 87	23,82%	695 125 007	dział 84	13,81%	183 560 213
dział 73	16,24%	473 759 291	dział 87	13,26%	176 201 937
dział 64	8,05%	234 923 646	dział 41	9,55%	126 914 651
dział 76	7,80%	227 545 257	dział 39	7,33%	97 500 856
dział 19	7,31%	213 309 309	dział 59	5,38%	71 514 668

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Rosja	22,73%	Niemcy	30,69%
Niemcy	17,74%	Włochy	18,80%
Włochy	15,20%	Czechy	10,01%
Dania	4,91%	Hiszpania	5,67%
Czechy	4,19%	Chiny	5,42%
UE-28	69,55%	UE-28	87,25%
UE-15	52,76%	UE-15	71,71%

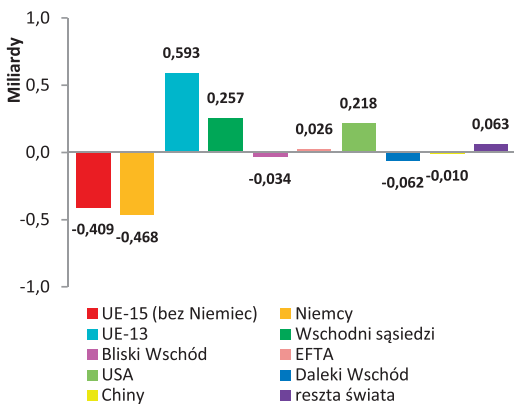
SPECYFIKA POWIATU

- Największy w województwie eksporter zwierząt żywych (dział 01 CN) z udziałem w dziale wynoszącym 57,2% (znaczenie działu dla eksportu województwa jest jednak marginalne – 0,01%).
- Cechą charakterystyczną powiatu kłobuckiego jest najwyższy ze wszystkich powiatów regionu odsetek eksportu do wschodnich sąsiadów Polski (1/4 eksportu z powiatu, przy średniej poniżej 5%).
- Saldo obrotów powiatu z zagranicą było od 2004 roku ciągle dodatnie.
- Najwyższą wartość salda handlu zagranicznego powiat kłobucki notuje z wschodnimi sąsiadami Polski (+738 mln zł), co wynika z faktu, że głównym kierunkiem eksportu z powiatu jest Rosja.
- Dynamika eksportu jest na nieco wyższym poziomie niż w województwie, podczas gdy import wzrósł bardzo nieznacznie (jedynie o 5%).
- Wartość eksportu oraz importu na 1 podmiot jest około sześciokrotnie niższa od średniej w województwie (co świadczy o tym, że eksporterzy/importerzy z powiatu kłobuckiego nie należą do dużych).

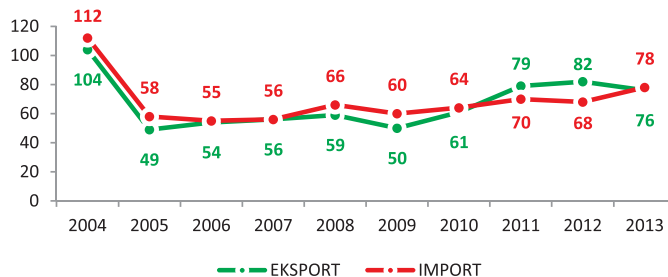

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	82	76
udział w województwie	1,55%	1,41%
na 100 tys. mieszkańców	106	98
EKSPORT		
wartość ogółem	537 354 950	526 259 322
udział w województwie	0,63%	0,60%
na 1 eksportera	6 553 109	6 924 465
na 1 mieszkańca	6 947	6 816
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	164,1%	158,6%
IMPORTERZY		
ogółem	68	78
udział w województwie	1,07%	1,21%
na 100 tys. mieszkańców	88	101
IMPORT		
wartość ogółem	496 291 266	419 361 887
udział w województwie	0,84%	0,70%
na 1 importera	7 298 401	5 376 434
na 1 mieszkańca	6 416	5 432
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	145,4%	107,4%

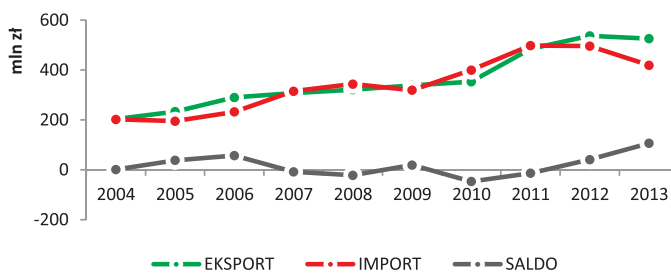
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	3 597 847 654	IMPORT	3 422 997 433		
dział 39	23,82%	856 861 473	dział 39	22,07%	755 313 191
dział 85	18,46%	664 087 114	dział 76	12,04%	412 134 242
dział 44	12,53%	450 680 127	dział 84	8,80%	301 234 681
dział 56	9,43%	339 339 053	dział 85	8,61%	294 644 159
dział 94	8,00%	287 927 831	dział 73	5,59%	191 227 934

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	28,61%	Niemcy	43,74%
Czechy	10,42%	Słowacja	8,29%
USA	7,57%	Dania	5,45%
Rosja	6,74%	Turcja	4,45%
Słowacja	6,00%	Austria	4,08%
UE-28	71,81%	UE-28	83,78%
UE-15	42,85%	UE-15	70,66%

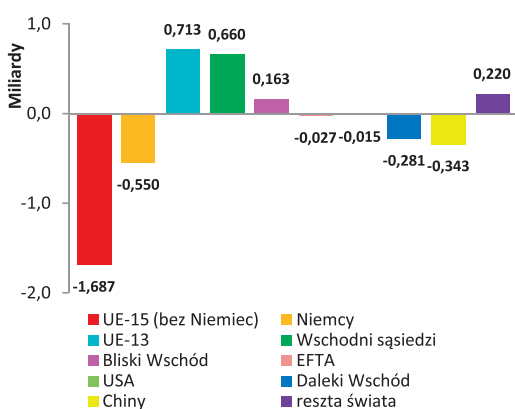
SPECYFIKA POWIATU

- Drugi w województwie eksporter w ramach działu 01 z udziałem równym 21,4% oraz główny eksporter działu 56 (prawie połowa eksportu regionu).
- Największy importer w województwie z działów 1 i 14.
- Relatywnie niski (14,2%) udział krajów UE-15 (bez Niemiec) w eksporcie powiatu lublinieckiego. Jednocześnie znacząco wyższy jest udział nowych krajów członkowskich.
- Powiat charakteryzuje się najwyższym udziałem eksportu do USA (7,6% względem średniej wynoszącej 1,1%).
- Pod względem importu dominującym kierunkiem są Niemcy (prawie 44%) wyprzedzające pozostałe kraje tzw. „starej” UE (prawie 27%) – proporcje dla województwa są odwrotne.
- W porównaniu do województwa duże jest znaczenie krajów Bliskiego Wschodu w imporcie (4,9% przy średniej 1,6%).
- Saldo handlu zagranicznego w przypadku powiatu lublinieckiego kształtuje się na poziomie zbliżonym do zera (eksport i import są mniej więcej w równowadze).
- Dynamika eksportu jest wyższa niż dynamika importu (oba wskaźniki są wyższe od średniej dla województwa).

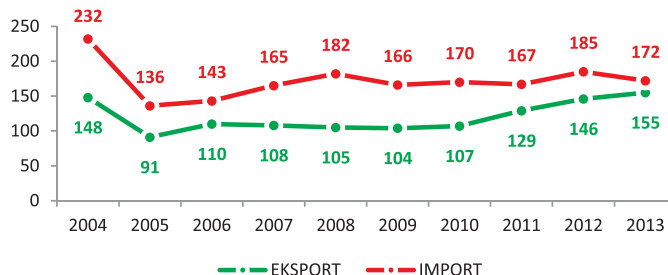

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	146	155
udział w województwie	2,76%	2,88%
na 100 tys. mieszkańców	153	162
EKSPORT		
wartość ogółem	1 130 764 326	1 184 167 956
udział w województwie	1,32%	1,35%
na 1 eksportera	7 744 961	7 639 793
na 1 mieszkańca	11 876	12 365
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	59,5%	67,0%
IMPORTERZY		
ogółem	185	172
udział w województwie	2,92%	2,66%
na 100 tys. mieszkańców	193	180
IMPORT		
wartość ogółem	1 051 183 206	1 035 885 562
udział w województwie	1,77%	1,74%
na 1 importera	5 682 071	6 022 590
na 1 mieszkańca	11 040	10 817
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	29,5%	27,6%

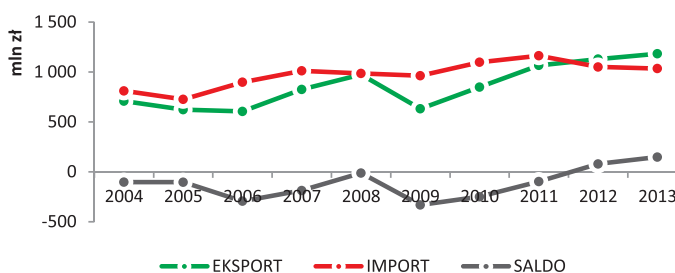
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	8 605 185 464	IMPORT	9 751 611 686
dział 72	29,85%	dział 85	30,74%
dział 85	29,33%	dział 72	15,93%
dział 84	13,53%	dział 84	8,31%
dział 63	5,35%	dział 39	6,03%
dział 87	4,94%	dział 73	5,48%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	35,49%	Niemcy	36,96%
Czechy	12,25%	Włochy	13,24%
Włochy	5,49%	Czechy	7,72%
Rosja	4,42%	Finlandia	4,61%
Austria	4,21%	Holandia	4,53%
UE-28	83,33%	UE-28	89,15%
UE-15	60,86%	UE-15	76,64%

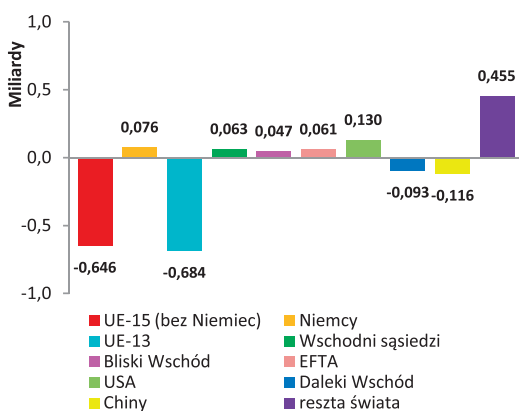
SPECYFIKA POWIATU

- Lider w imporcie regionu w działach 5 i 52 klasyfikacji CN.
- Większy od średniej dla województwa udział Niemiec jako głównego partnera powiatu w wymianie handlowej (zarówno w eksporcie jak i w imporcie).
- Zbliżony poziom eksportu do krajów UE-15 (bez Niemiec) i do krajów UE-13. Jednocześnie w odniesieniu do importu ponad 3-krotnie wyższy udział tej pierwszej grupy krajów.
- Dwukrotnie wyższy od średniej udział w eksporcie krajów zza wschodniej granicy Polski.
- Powiat mikołowski do 2011 roku miał ujemne saldo handlu z zagranicą. Dopiero w latach 2012-2013 saldo było dodatnie.
- Dynamika eksportu jest na poziomie zbliżonym do średniej wojewódzkiej, natomiast import rośnie ponad dwukrotnie wolniej niż wynosi średnia.
- Stare kraje członkowskie UE są dla powiatu przede wszystkim kierunkiem importowym, a nowi członkowie to jeden z ważniejszych kierunków dla eksportu powiatu.

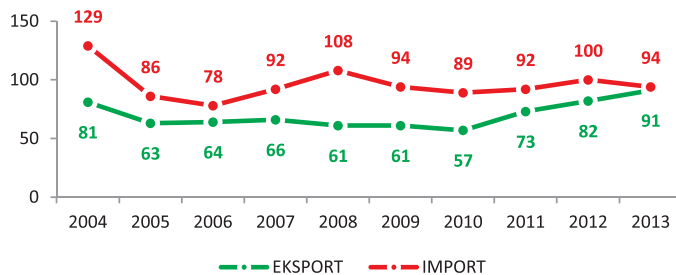

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	82	91
udział w województwie	1,55%	1,69%
na 100 tys. mieszkańców	109	121
EKSPORT		
wartość ogółem	554 017 567	734 170 008
udział w województwie	0,65%	0,84%
na 1 eksportera	6 756 312	8 067 802
na 1 mieszkańca	7 357	9 772
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	-19,7%	6,4%
IMPORTERZY		
ogółem	100	94
udział w województwie	1,58%	1,46%
na 100 tys. mieszkańców	133	125
IMPORT		
wartość ogółem	629 908 698	751 703 431
udział w województwie	1,06%	1,26%
na 1 importera	6 299 087	7 996 845
na 1 mieszkańca	8 365	10 006
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	-14,1%	2,5%

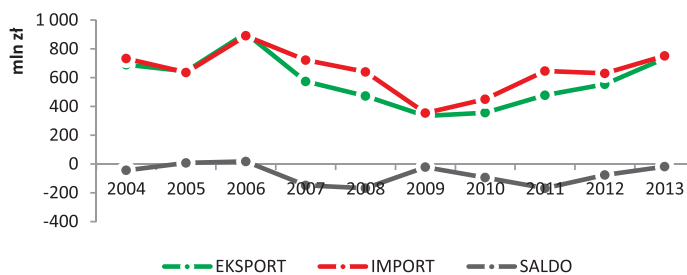
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT W G DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	5 748 092 751	IMPORT	6 457 196 124
dział 73	29,00%	dział 72	41,40%
dział 84	18,67%	dział 85	9,55%
dział 72	13,25%	dział 84	8,67%
dział 85	11,87%	dział 73	8,04%
dział 59	7,75%	dział 02	6,03%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT
Niemcy 33,15%	Niemcy 28,33%
Szwecja 11,75%	Włochy 12,94%
Holandia 11,00%	Szwecja 11,13%
Czechy 8,08%	Węgry 7,55%
Argentyna 5,13%	Czechy 7,41%
UE-28 81,75%	UE-28 92,21%
UE-15 68,27%	UE-15 69,60%

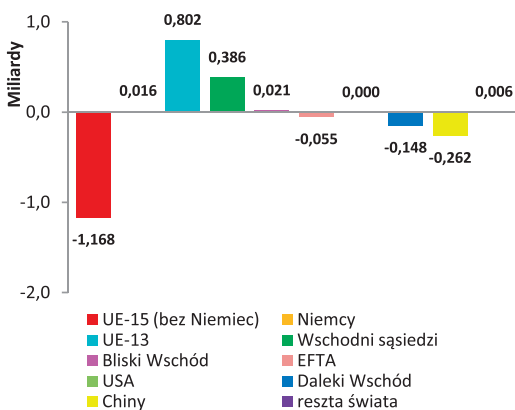
SPECYFIKA POWIATU

- Mysłowice mają prawie 60% udział w eksporcie regionu towarów z działu 59 klasyfikacji CN.
- Duże znaczenie w eksporcie krajów reszty świata (udział w ogólnej wartości eksportu równy 8,6% - trzykrotnie wyższy od średniej).
- Silniejsza od przeciętnej w regionie koncentracja importu z krajów Unii Europejskiej – wyższy od średniej jest w szczególności import z nowych państw członkowskich).
- Mysłowice przez większość okresu 2004-2013 notowały ujemne saldo handlu zagranicznego.
- Dynamika eksportu jak również importu osiągnęła w badanym okresie jedną z najniższych wartości w województwie (tylko nieznacznie przekroczyła 0%). Do 2009 roku zarówno import jak i eksport zmniejszały swoją wartość i dopiero po roku 2009 zaczęły rosnąć.
- Podmioty biorące udział w wymianie międzynarodowej z siedzibą w Mysłowicach są na zdecydowanym minusie z krajami Unii Europejskiej (zarówno starymi jak i nowymi członkami). Jedynym wyjątkiem są Niemcy, z którymi saldo jest nieznacznie dodatnie.

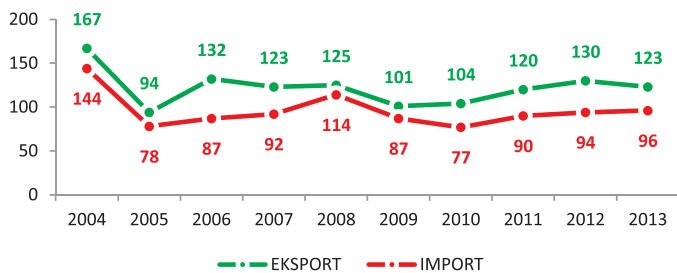

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	130	123
udział w województwie	2,46%	2,28%
na 100 tys. mieszkańców	181	171
EKSPORT		
wartość ogółem	374 717 539	351 828 774
udział w województwie	0,44%	0,40%
na 1 eksportera	2 882 443	2 860 397
na 1 mieszkańca	5 207	4 883
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	88,2%	76,7%
IMPORTERZY		
ogółem	94	96
udział w województwie	1,48%	1,49%
na 100 tys. mieszkańców	130	133
IMPORT		
wartość ogółem	363 897 532	400 318 501
udział w województwie	0,61%	0,67%
na 1 importera	3 871 250	4 169 984
na 1 mieszkańca	5 057	5 556
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	20,6%	32,7%

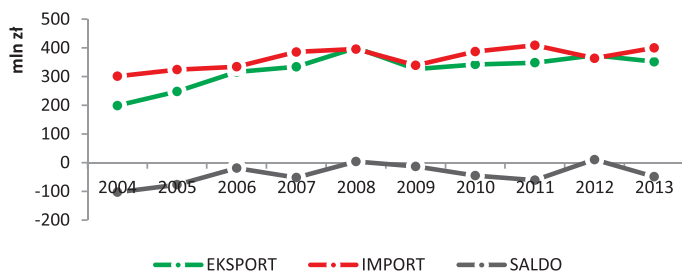
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	3 242 685 897	IMPORT	3 643 493 832		
dział 20	16,44%	533 125 495	dział 20	18,27%	665 557 461
dział 02	13,27%	430 149 268	dział 72	17,92%	652 975 310
dział 64	13,08%	424 202 602	dział 03	12,03%	438 243 990
dział 48	8,88%	287 995 533	dział 39	9,07%	330 285 626
dział 73	6,43%	208 343 194	dział 54	5,85%	213 130 425

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT		IMPORT	
Niemcy	19,93%	Niemcy	17,30%
Czechy	15,92%	Holandia	14,60%
Rosja	10,04%	Włochy	7,69%
Włochy	7,60%	Chiny	7,49%
Słowacja	7,02%	Austria	7,19%
UE-28	75,95%	UE-28	77,21%
UE-15	39,86%	UE-15	67,10%

SPECYFIKA POWIATU

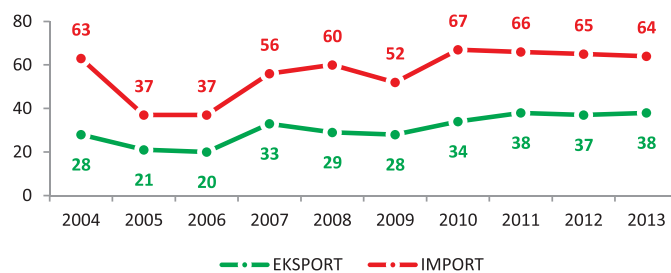
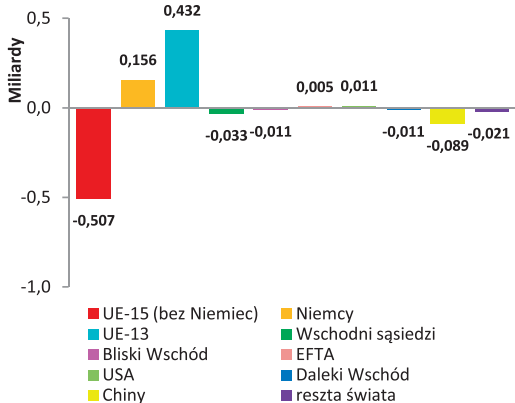
- Powiat myszkowski jest wiodącym eksporterem towarów z działów 20, 64 i 3 oraz importem w ramach działów: 3, 20, 47.
- Podmioty z powiatu myszkowskiego w eksporcie najczęściej wybierają kierunek UE-13 (udział tej grupy krajów to 36%, co jest wartością ponad dwukrotnie wyższą od średniej).
- Znaczenie pozostałych krajów UE jest znacząco niższe od przeciętnego poziomu, natomiast ważnym partnerem w eksporcie są wschodni sąsiedzi Polski (udział 17,9% tj. 4-krotnie więcej niż wynosi średnia).
- Struktura importu jest odmienna niż w eksporcie. Dominują kraje tzw. „starej” UE (bez Niemiec) – prawie połowa importu powiatu.
- Znacząca, w porównaniu z innymi powiatami województwa śląskiego część importu pochodzi także z krajów Dalekiego Wschodu (4,2%) oraz Chin (7,5%).
- Saldo handlu zagranicznego w powiecie myszkowskim przez większą część okresu 2004-2013 kształtowało się nieznacznie poniżej zera.
- Szczególnie z krajami „starej UE” (bez Niemiec) saldo obrotów było bardzo niskie (ponad -1,1 mld zł).

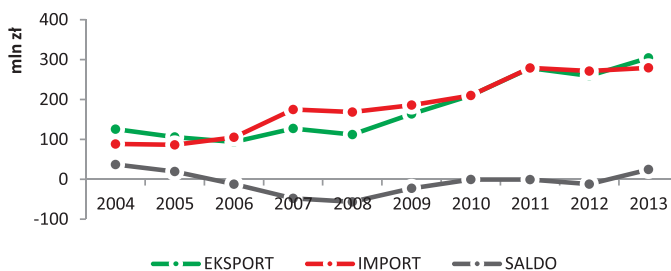

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	37	38
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	0,70%	0,70%
na 100 tys. mieszkańców	64	66
EKSPORT		
wartość ogółem	259 649 570	304 616 008
udział w województwie	0,30%	0,35%
na 1 eksportera	7 017 556	8 016 211
na 1 mieszkańca	4 515	5 330
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	106,2%	141,9%
IMPORTERZY		
ogółem	65	64
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	1,03%	0,99%
na 100 tys. mieszkańców	114	112
IMPORT		
wartość ogółem	271 509 767	279 693 235
udział w województwie	0,46%	0,47%
na 1 importera	4 177 073	4 370 207
na 1 mieszkańca	4 722	4 894
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	206,3%	215,5%

SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	1 783 215 465	IMPORT	1 851 968 379
dział 78	51,52%	dział 84	22,32%
dział 63	19,26%	dział 85	21,21%
dział 40	4,97%	dział 78	7,25%
dział 85	4,14%	dział 54	7,25%
dział 59	3,95%	dział 87	6,71%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT
Niemcy	33,32%
Czechy	12,10%
Rumunia	10,45%
Francja	8,35%
Rosja	6,61%
UE-28	84,46%
UE-15	69,16%

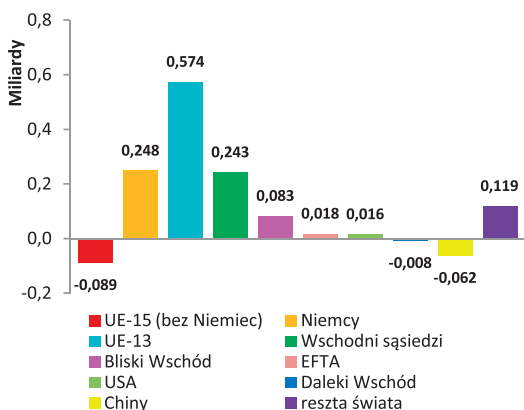
SPECYFIKA POWIATU

- Piekary Śląskie to największy spośród powiatów woj. śląskiego eksporter ołowiu i artykułów z ołowiu (dział 78) z udziałem prawie 56%.
- Ponad 92% eksportu Piekar Śląskich trafia do krajów UE. Dominujące znaczenie mają tutaj Niemcy (43,4% ogółu eksportu – jedynie Ruda Śląska i powiat będziński charakteryzują się wyższym udziałem Niemiec w strukturze kierunkowej eksportu).
- Dwukrotnie wyższy od średniej jest też udział eksportu do nowych krajów członkowskich UE.
- Prawie dwukrotnie wyższy od średniej udział importu z Chin.
- Tempo przyrostu wartości eksportu jest w przypadku Piekar Śląskich ponad dwukrotnie wyższe od średniej, a importu 3,5-krotnie wyższe.
- Powiat legitymuje się ujemnym saldem HZ z krajami tzw. „starej” UE (-0,5 mld zł), za wyjątkiem Niemiec (ponad 150 mln zł „na plusie”). Z nowymi członkami UE Piekary Śląskie mają dodatnie saldo.
- Wartość importu i eksportu przypadająca na 1 podmiot jest o połowę niższa od średniej.

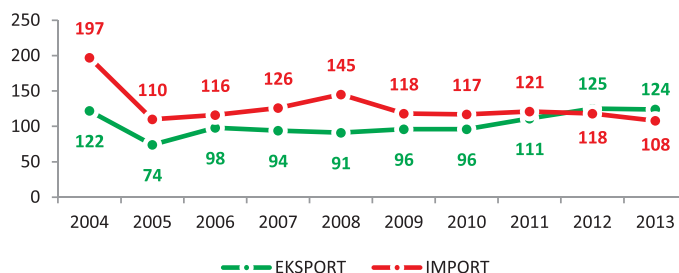

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	125	124
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	2,36%	2,30%
EKSPORT		
wartość ogółem	675 448 099	1 025 744 478
udział w województwie na 1 eksportera	0,79%	1,17%
na 1 mieszkańca	5 403 585	8 272 133
na 1 mieszkańca	6 216	9 418
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	198,4%	353,1%
IMPORTERZY		
ogółem	118	108
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	1,86%	1,67%
IMPORT		
wartość ogółem	466 198 938	430 799 532
udział w województwie na 1 importera	0,79%	0,72%
na 1 mieszkańca	3 950 838	3 988 885
na 1 mieszkańca	4 291	3 956
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	103,9%	88,4%

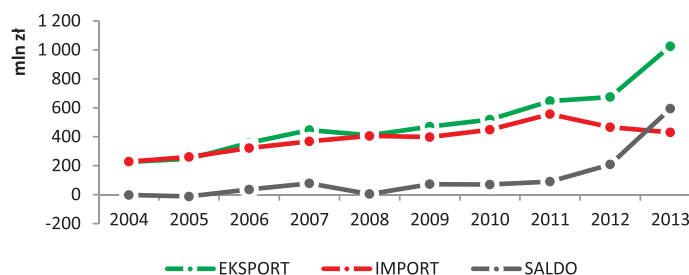
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT W G DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	5 028 781 644	IMPORT	3 886 904 180		
dział 85	44,39%	2 232 492 995	dział 85	27,81%	1 081 039 852
dział 84	16,24%	816 589 580	dział 02	15,78%	613 505 181
dział 39	6,76%	340 183 421	dział 39	13,22%	513 709 134
dział 71	6,04%	303 931 596	dział 84	11,67%	453 441 636
dział 07	5,02%	252 399 805	dział 32	3,25%	126 282 663

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	23,14%	Czechy	34,34%
Czechy	22,30%	Niemcy	23,55%
Węgry	5,17%	Dania	10,59%
Francja	5,07%	Holandia	7,23%
Litwa	4,62%	Włochy	5,09%
UE-28	87,59%	UE-28	94,44%
UE-15	44,83%	UE-15	53,88%

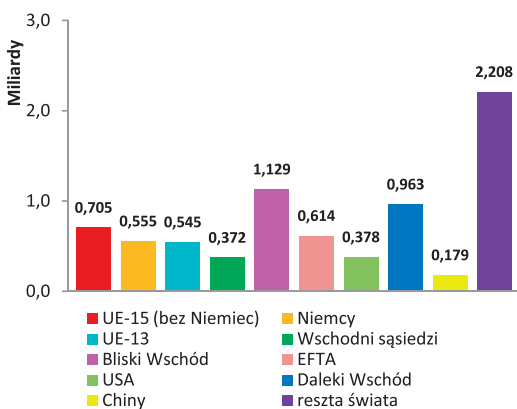
SPECYFIKA POWIATU

- Powiat pszczyński przoduje w regionie w zakresie eksportu towarów z działów 06, 07 i 89 klasyfikacji CN.
- Stosunkowo wysoka, siódma pozycja w regionie (z udziałem blisko 5,5%) w eksporcie towarów z działu 85 (piątego co do wartości w strukturze eksportu województwa).
- Struktura kierunkowa eksportu w przypadku powiatu pszczyńskiego w porównaniu do średniej dla regionu różni się tym, że podział pomiędzy kraje UE-15 (bez Niemiec), a kraje UE-13 rozkłada się odwrotnie.
- Import do powiatu pszczyńskiego jest w znacznym stopniu skoncentrowany na krajach Unii Europejskiej (ponad 94%). Wśród nich największe znaczenie mają nowe państwa członkowskie (ponad 40%).
- Od 2006 roku powiat pszczyński może pochwalić się dodatnim saldem handlu zagranicznego. Szczególnie wysokie było ono w latach 2012-2013.
- Eksport powiatu rośnie prawie 4-krotnie szybciej niż import, stąd saldo również się poprawia.
- Najkorzystniejsze są dla powiatu pszczyńskiego obroty z krajami UE-13 (saldo wynosi + 574 mln zł).

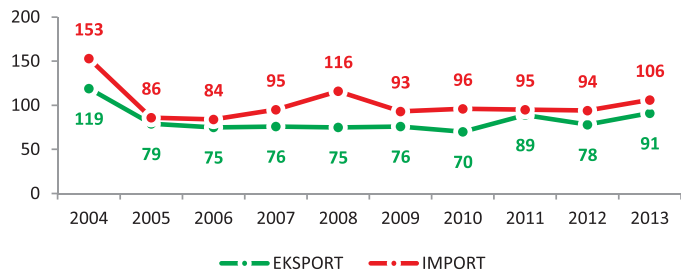

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	78	91
udział w województwie	1,47%	1,69%
na 100 tys. mieszkańców	71	83
EKSPORT		
wartość ogółem	1 861 315 085	1 474 934 216
udział w województwie	2,18%	1,69%
na 1 eksportera	23 863 014	16 208 068
na 1 mieszkańca	16 932	13 462
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	169,8%	113,8%
IMPORTERZY		
ogółem	94	106
udział w województwie	1,48%	1,64%
na 100 tys. mieszkańców	86	97
IMPORT		
wartość ogółem	794 253 765	580 432 132
udział w województwie	1,34%	0,97%
na 1 importera	8 449 508	5 475 775
na 1 mieszkańca	7 225	5 298
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	174,2%	100,3%

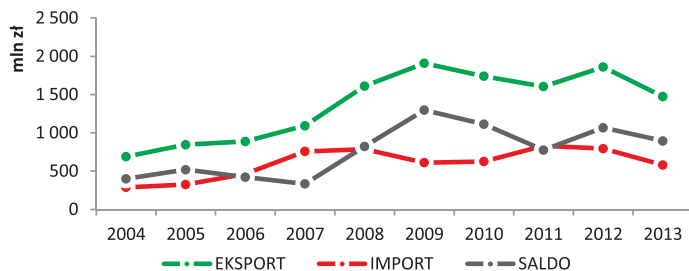
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	13 721 421 652	IMPORT	6 072 369 639
dział 85	27,08%	dział 73	15,63%
dział 84	24,09%	dział 38	15,02%
dział 38	11,47%	dział 27	14,78%
dział 74	11,34%	dział 84	14,37%
dział 69	7,06%	dział 85	10,95%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT
Niemcy 23,08%	Niemcy 43,02%
Japonia 6,48%	Czechy 9,03%
Francja 5,31%	Holandia 6,82%
Norwegia 4,16%	Francja 5,47%
Czechy 4,03%	Austria 5,46%
UE-28 51,91%	UE-28 87,59%
UE-15 41,27%	UE-15 72,50%

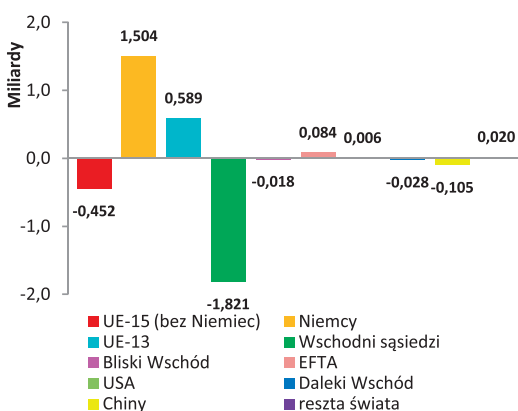
SPECYFIKA POWIATU

- Wojewódzki lider w zakresie eksportu towarów z działów 31, 34, 38 i 74 oraz w imporcie działu 38.
- Wysoka pozycja powiatu pod względem udziału w eksporcie z działów 84, 85, które należą do głównych specjalności eksportowych regionu.
- W strukturze importu powiatu raciborskiego największe znaczenie mają Niemcy (43,0%)
- Udział Niemiec jest również największy w odniesieniu do eksportu, z tym że jest on na poziomie średniej dla województwa. Udział pozostałych krajów UE (zarówno starych jak i nowych) wynosi zaledwie 28,8% i jest ponad dwukrotnie niższy od średniej).
- Najwyższy wśród wszystkich powiatów regionu odsetek eksportu do krajów reszty świata (16,9% przy średniej 3,5%), krajów Bliskiego Wschodu (8,5% przy średniej 3,1%) oraz Dalekiego Wschodu (7,4% przy średniej 1,1%). Ponadto jeden z najwyższych udział krajów EFTA, Stanów Zjednoczonych i Chin w eksporcie.
- Jako jedyny w województwie powiat raciborski może pochwalić się dodatnim saldem HZ za lata 2004-2013 ze wszystkimi z analizowanych grup krajów.

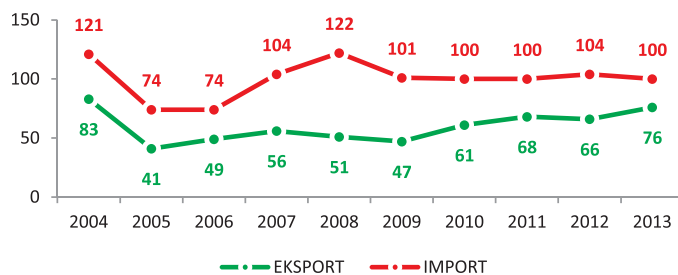

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	66	76
udział w województwie	1,25%	1,41%
na 100 tys. mieszkańców	46	54
EKSPORT		
wartość ogółem	901 441 088	997 500 272
udział w województwie	1,05%	1,14%
na 1 eksportera	13 658 198	13 125 004
na 1 mieszkańca	6 333	7 048
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	87,5%	107,4%
IMPORTERZY		
ogółem	104	100
udział w województwie	1,64%	1,55%
na 100 tys. mieszkańców	73	71
IMPORT		
wartość ogółem	891 465 486	685 836 547
udział w województwie	1,50%	1,15%
na 1 importera	8 571 784	6 858 365
na 1 mieszkańca	6 263	4 846
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	77,4%	36,5%

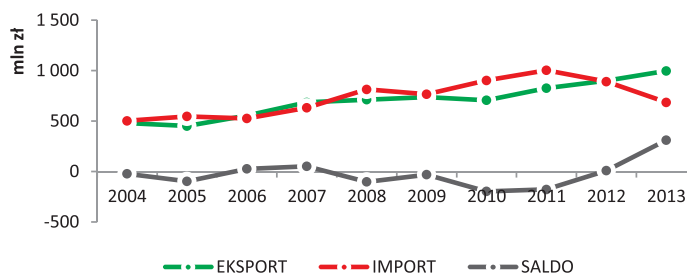
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	7 054 680 277	IMPORT	7 275 554 467		
dział 72	23,06%	1 626 765 981	dział 72	33,67%	2 449 680 749
dział 19	20,54%	1 448 836 778	dział 02	13,58%	988 363 233
dział 73	16,63%	1 173 496 151	dział 84	12,60%	917 016 857
dział 94	12,27%	865 946 107	dział 19	8,15%	593 251 314
dział 85	8,34%	588 274 564	dział 85	5,40%	392 652 072

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT		IMPORT	
Niemcy	61,74%	Niemcy	39,20%
Czechy	8,56%	Ukraina	25,60%
Austria	5,27%	Słowacja	6,43%
Słowacja	3,28%	Austria	3,61%
Włochy	3,05%	Holandia	3,29%
UE-28	94,46%	UE-28	69,04%
UE-15	75,92%	UE-15	59,15%

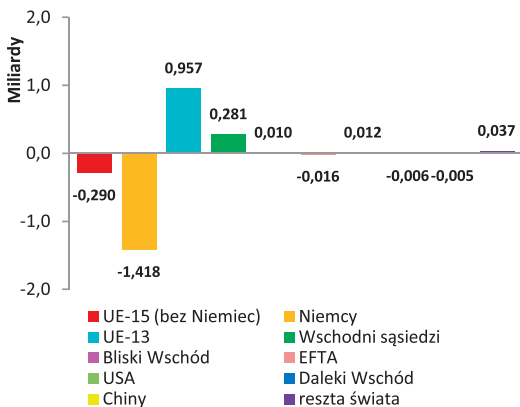
SPECYFIKA POWIATU

- Dominacja w eksporcie towarów z działów 11, 16, 19 oraz w imporcie z działu 19.
- Wysoka (6.) pozycja powiatu w eksporcie z działu 72, jednego z najważniejszych działów dla regionu.
- Zdecydowana dominacja Niemiec jako głównego kierunku w eksporcie (61,7% - najwyższy wśród wszystkich powiatów udział Niemiec).
- W imporcie najsilniejsza pozycja także należy do Niemiec (udział w strukturze importu powiatu wynosi 39% przy średniej równej 27,5%).
- Drugim partnerem w imporcie są dla podmiotów z Rudy Śląskiej kraje wschodnich sąsiadów Polski – ich udział wynosi prawie 27% (wyższy jest tylko w przypadku Dąbrowy Górniczej), i jest 5-krotnie wyższy od średniej.
- Saldo HZ Rudy Śląskiej oscylowało od 2004 roku wokół wartości zerowej. Dopiero w 2013 roku zanotowało wyraźną wartość dodatnią.
- Szczególnie niskie saldo ujemne Ruda Śląska notuje z krajami z grupy wschodnich sąsiadów Polski (saldo za lata 2004-2013 wyniosło -1,82 mld zł).
- Z kolei Niemcy są kierunkiem w odniesieniu do którego Ruda Śląska notuje silnie dodatnie saldo (+ 1,5 mld zł).

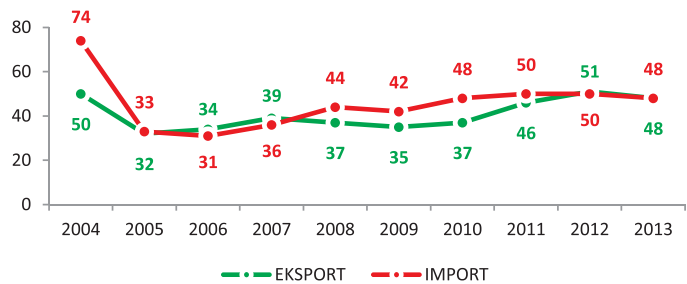

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	51	48
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	0,96%	0,89%
EKSPORT		
wartość ogółem	300 794 840	331 732 524
udział w województwie na 1 eksportera	0,35%	0,38%
na 1 mieszkańca	5 897 938	6 911 094
na 1 mieszkańca	3 927	4 313
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	68,4%	85,7%
IMPORTERZY		
ogółem	50	48
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	0,79%	0,74%
IMPORT		
wartość ogółem	239 845 807	238 405 492
udział w województwie na 1 importera	0,40%	0,40%
na 1 mieszkańca	4 796 916	4 966 781
na 1 mieszkańca	3 131	3 100
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	-11,6%	-12,2%

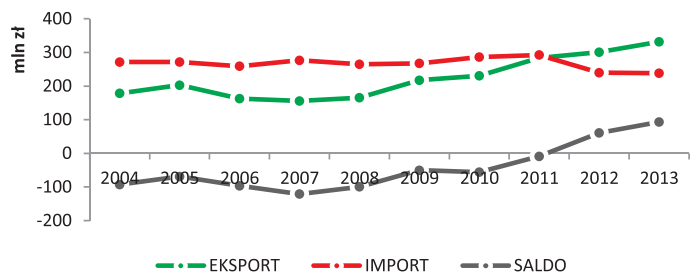
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	2 229 704 469	IMPORT	2 668 631 309		
dział 44	28,72%	640 346 968	dział 44	52,13%	1 391 234 900
dział 83	15,93%	355 131 588	dział 76	15,85%	423 040 913
dział 73	9,39%	209 391 330	dział 84	8,51%	226 971 305
dział 94	6,76%	150 791 720	dział 85	5,69%	151 908 618
dział 72	5,35%	119 224 997	dział 39	4,22%	112 565 111

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Czechy	23,24%	Niemcy	70,95%
Niemcy	21,32%	Austria	8,92%
Rumunia	7,52%	Włochy	4,95%
Rosja	7,38%	Francja	3,51%
Węgry	5,28%	Czechy	2,71%
UE-28	82,79%	UE-28	97,33%
UE-15	33,54%	UE-15	92,04%

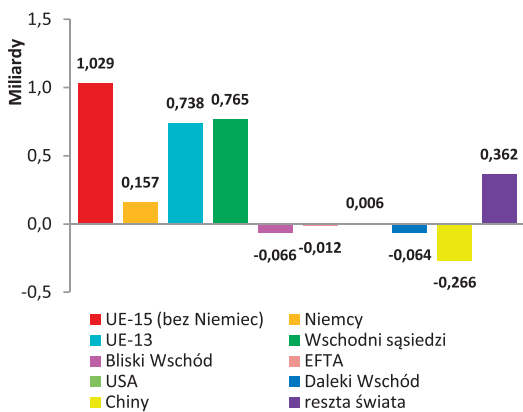
SPECYFIKA POWIATU

- Powiat rybnicki legitymuje się bardzo niskim udziałem w obrotach HZ województwa śląskiego. Na uwagę zasługuje fakt, że jest liderem importu w ramach działu 44.
- Eksporterzy z powiatu rybnickiego prawie połowę swoich towarów sprzedają nowym państwom członkowskim UE (udział krajów UE-13 wynosi 49,2% - najwyższy w regionie).
- Wysoki, trzykrotnie wyższy od średniej dla regionu, jest udział w eksporcie do wschodnich sąsiadów Polski (13,0%), natomiast zaledwie 12,2% wynosi udział krajów UE-15 (bez Niemiec), co jest wartością czterokrotnie poniżej średniej.
- Koncentracja importu na jednym kierunku jest w powiecie rybnickim najwyższa wśród wszystkich powiatów – aż 71,0% pochodzi z Niemiec.
- Powiat rybnicki legitymuje się najniższą dynamiką importu spośród wszystkich powiatów województwa. Wartość importu w 2013 roku w odniesieniu do roku 2004 obniżyła się o ponad 12%. W rezultacie tego w 2012 roku po raz pierwszy w badanym okresie powiat zanotował dodatnie saldo HZ.
- Szczególnie wysokie ujemne saldo powiat notuje w handlu z Niemcami.

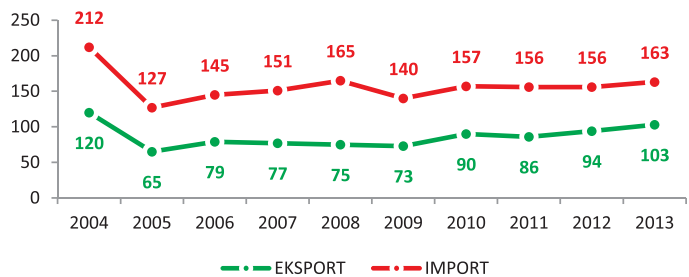

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	94	103
udział w województwie	1,78%	1,91%
na 100 tys. mieszkańców	67	73
EKSPORT		
wartość ogółem	1 385 781 959	1 497 028 719
udział w województwie	1,62%	1,71%
na 1 eksportera	14 742 361	14 534 259
na 1 mieszkańca	9 843	10 680
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	189,5%	212,7%
IMPORTERZY		
ogółem	156	163
udział w województwie	2,46%	2,52%
na 100 tys. mieszkańców	111	116
IMPORT		
wartość ogółem	918 568 568	935 022 622
udział w województwie	1,55%	1,57%
na 1 importera	5 888 260	5 736 335
na 1 mieszkańca	6 524	6 670
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	101,4%	105,0%

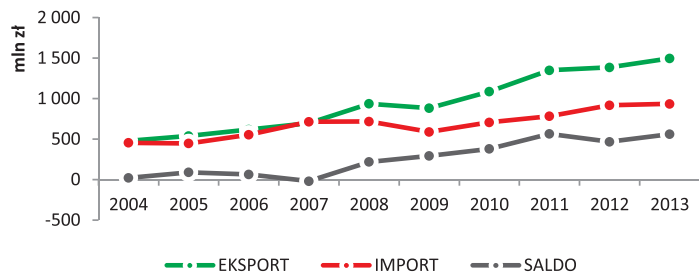
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT W DG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	9 473 923 448	IMPORT	6 824 939 770		
dział 87	47,18%	4 469 691 454	dział 87	21,80%	1 487 967 943
dział 73	24,01%	2 275 001 193	dział 73	18,52%	1 264 038 516
dział 27	8,57%	812 273 887	dział 84	18,13%	1 237 023 391
dział 84	6,15%	582 594 949	dział 72	12,34%	842 417 443
dział 72	3,77%	357 604 969	dział 39	5,06%	345 511 871

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	26,69%	Niemcy	34,75%
Czechy	10,17%	Czechy	13,02%
Wielka Brytania	8,90%	Austria	6,57%
Francja	8,89%	Francja	6,07%
Rosja	7,41%	Włochy	6,02%
UE-28	83,06%	UE-28	87,12%
UE-15	59,76%	UE-15	65,58%

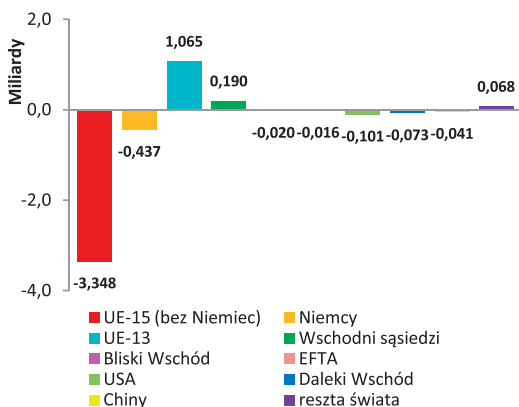
SPECYFIKA POWIATU

- Rybnik ma wiodącą pozycję w eksporcie działów 46 i 67 oraz w imporcie działu 67.
- Struktura kierunkowa handlu zagranicznego w przypadku Rybnika jest zbliżona do przeciętnej dla regionu. Dominują kraje Unii Europejskiej, a ich udział jest zbliżony do średniej (tak w eksporcie jak i w imporcie). Jednakże podział handlu pomiędzy poszczególne grupy państw członkowskich jest bardziej zrównoważony niż w regionie jako całości.
- Dwukrotnie wyższy od średniej udział Chin w strukturze kierunkowej HZ.
- Dynamika eksportu Rybnika jest dwukrotnie wyższa od dynamiki importu, przy czym obie te wartości są znacznie powyżej średniej dla województwa śląskiego.
- Dodatkowo saldo HZ Rybnik notuje z krajami UE (zarówno „starymi”, w tym także z Niemcami, jak i „nowymi”). Ponadto wysokie jest saldo dodatnie także z krajami zza polskiej granicy wschodniej (+765 mln zł).
- Eksporterzy z Rybnika są nieco mniejszymi podmiotami niż przeciętny eksporter w regionie (niższa wartość eksportu na 1 podmiot). W przypadku importerów różnica jest nawet większa na niekorzyść podmiotów z Rybnika.

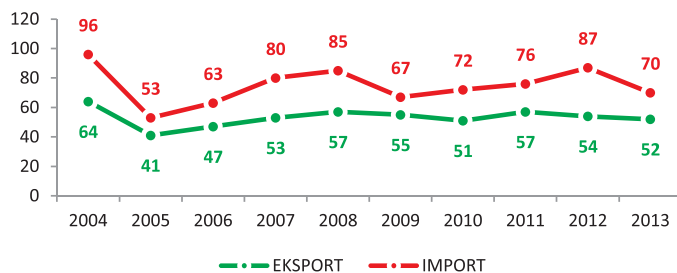

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	54	52
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	1,02%	0,96%
EKSPORT		
wartość ogółem	1 008 097 583	1 200 314 380
udział w województwie	1,18%	1,37%
na 1 eksportera	18 668 474	23 082 969
na 1 mieszkańca	14 497	17 435
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	463,5%	571,0%
IMPORTERZY		
ogółem	87	70
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	1,37%	1,08%
IMPORT		
wartość ogółem	1 160 716 647	1 206 936 307
udział w województwie	1,96%	2,02%
na 1 importera	13 341 571	17 241 947
na 1 mieszkańca	16 692	17 531
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	200,6%	212,6%

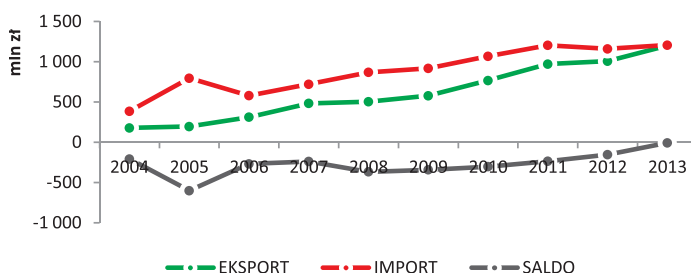
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT		IMPORT			
6 202 550 239		8 915 879 005			
dział 73	23,57%	1 462 049 092	dział 72	34,38%	3 064 911 283
dział 94	16,89%	1 047 784 243	dział 39	15,04%	1 341 347 944
dział 39	16,76%	1 039 815 981	dział 87	11,50%	1 024 963 633
dział 72	11,70%	725 596 614	dział 94	7,63%	680 215 350
dział 87	9,08%	563 034 934	dział 73	7,17%	638 881 763

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT		IMPORT	
Niemcy	36,96%	Niemcy	30,61%
Słowacja	13,38%	Francja	25,03%
Czechy	9,28%	Finlandia	6,70%
Wielka Brytania	4,75%	Włochy	5,13%
Hiszpania	4,65%	Czechy	4,88%
UE-28	91,91%	UE-28	94,44%
UE-15	62,09%	UE-15	85,65%

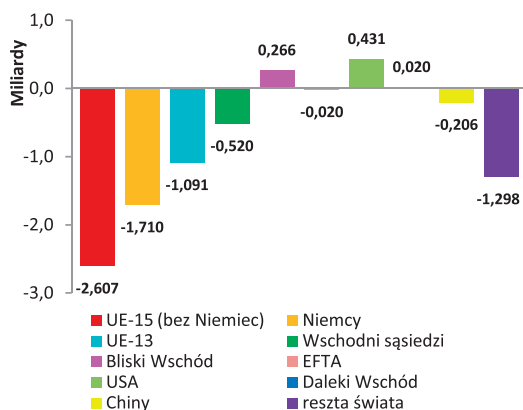
SPECYFIKA POWIATU

- Siemianowice Śląskie posiadają największy udział w eksporcie towarów z działów 26 i 48.
- Powiat ma wyższy niż średnio w regionie udział w eksporcie do UE. Przy czym udział Niemiec oraz nowych państw członkowskich jest wyraźnie wyższy od średniej, a udział starych członków (za wyjątkiem Niemiec) jest prawie dwukrotnie niższy od średniej.
- Struktura kierunkowa importu jest natomiast odmienna – dominują kraje UE-15 (bez Niemiec) z udziałem 55% (trzecia wartość w województwie), podczas gdy udział nowych członków jest dwukrotnie niższy od przeciętnej.
- Bardzo niski wkład wschodnich sąsiadów Polski do importu (0,3%, przy średniej 5,3%).
- Siemianowice Śląskie w całym analizowanym okresie notowały ujemne saldo handlu zagranicznego. Jego wartość zbliżała się jednak do zera co wynika z faktu, że eksport przyrastał ponad 2,5-krotnie szybciej od importu.
- Tempo wzrostu obrotów handlowych było jednym z wyższych w regionie (w eksporcie 2. miejsce, a w imporcie 6. miejsce).
- Największy wpływ na ujemne saldo HZ miały obroty z krajami UE-15 (bez Niemiec) – wartość salda za lata 2004-2013 wyniosła -3,35 mld zł.

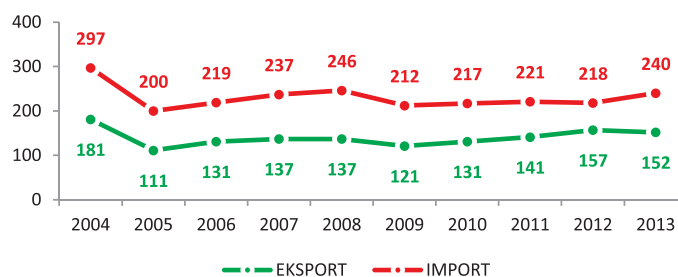

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	157	152
udział w województwie	2,97%	2,82%
na 100 tys. mieszkańców	74	72
EKSPORT		
wartość ogółem	1 783 380 053	1 881 918 298
udział w województwie	2,09%	2,15%
na 1 eksportera	11 359 109	12 381 041
na 1 mieszkańca	8 353	8 907
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	73,8%	83,4%
IMPORTERZY		
ogółem	218	240
udział w województwie	3,44%	3,72%
na 100 tys. mieszkańców	103	114
IMPORT		
wartość ogółem	2 423 141 912	2 279 630 288
udział w województwie	4,08%	3,82%
na 1 importera	11 115 330	9 498 460
na 1 mieszkańca	11 349	10 790
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	73,3%	63,1%

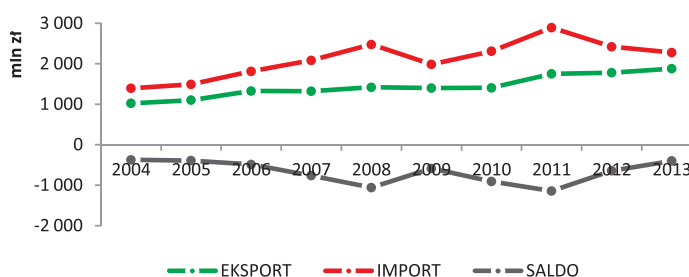
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	14 436 403 087	IMPORT	21 170 654 551		
dział 84	27,15%	3 919 828 459	dział 84	28,30%	5 990 943 622
dział 85	26,86%	3 877 395 535	dział 72	18,08%	3 828 630 723
dział 90	11,43%	1 650 662 141	dział 85	13,15%	2 783 434 214
dział 73	10,55%	1 523 215 854	dział 39	8,03%	1 700 170 592
dział 72	6,38%	921 562 519	dział 73	6,19%	1 310 543 967

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	27,22%	Niemcy	26,64%
Włochy	17,56%	Włochy	19,10%
Francja	10,23%	Czechy	7,50%
Czechy	9,89%	RPA	6,55%
USA	3,52%	Belgia	5,74%
UE-28	84,85%	UE-28	83,40%
UE-15	67,81%	UE-15	66,63%

SPECYFIKA POWIATU

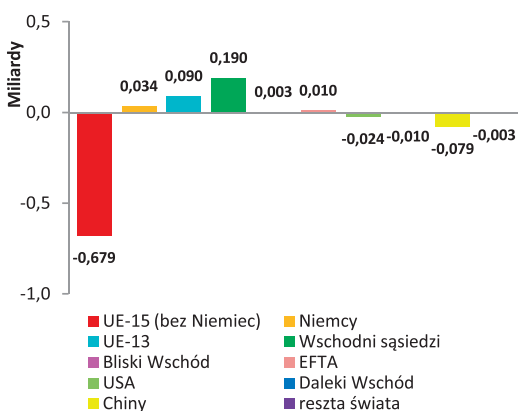
- Lider eksportu towarów z działów 90 i 91 (udział w dziale 91 wynosi ponad 90%) oraz importu z działu 51.
- Struktura eksportu z punktu widzenia kierunków jest bardzo zbliżona do średniej dla województwa. Sosnowiec wyróżnia się ponad trzykrotnie wyższym od średniej udziałem eksportu do USA (3,5%).
- W odniesieniu do importu sytuacja kształtuje się podobnie – struktura kierunkowa zbliżona do średniej. Wyróżnia się nieco udział krajów reszty świata (7,9% przy średniej równej 2,8%).
- W całym badanym okresie czasu Sosnowiec notował ujemne saldo obrotów handlowych z zagranicą.
- Dynamika eksportu była nieco wyższa niż średnio w regionie, przy czym wzrost był dość stabilny. Dynamika importu jest natomiast mniej więcej na poziomie średniej wojewódzkiej.
- Skumulowane saldo obrotów za lata 2004-2013 z krajami UE wyniosło -5,4 mld zł.
- Dodatnie saldo HZ Sosnowiec zanotował jedynie w obrotach ze Stanami Zjednoczonymi oraz krajami Bliskiego Wschodu i Dalekiego Wschodu.

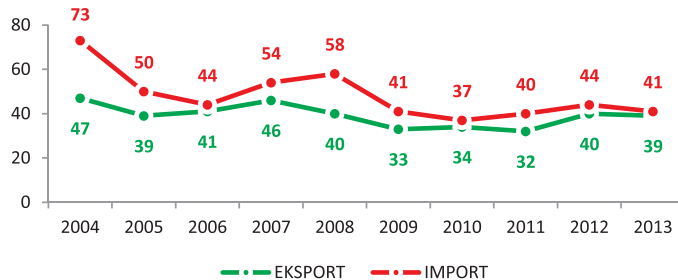

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	40	39
udział w województwie	0,76%	0,72%
na 100 tys. mieszkańców	76	75
EKSPORT		
wartość ogółem	139 952 422	119 482 190
udział w województwie	0,16%	0,14%
na 1 eksportera	3 498 811	3 063 646
na 1 mieszkańca	2 672	2 306
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	78,6%	52,4%
IMPORTERZY		
ogółem	44	41
udział w województwie	0,69%	0,64%
na 100 tys. mieszkańców	85	79
IMPORT		
wartość ogółem	130 985 095	86 402 080
udział w województwie	0,22%	0,14%
na 1 importera	2 976 934	2 107 368
na 1 mieszkańca	2 501	1 667
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	35,1%	-10,9%

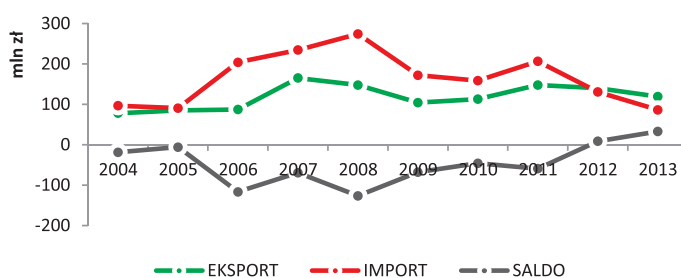
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	1 189 282 126	IMPORT	1 656 538 949
dział 73	29,88%	dział 72	57,81%
dział 84	19,36%	dział 84	12,96%
dział 72	18,83%	dział 73	6,70%
dział 85	8,14%	dział 39	5,13%
dział 44	6,29%	dział 62	2,61%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	41,81%	Francja	28,13%
Ukraina	13,58%	Niemcy	27,95%
Słowacja	8,53%	Słowacja	11,52%
Czechy	7,70%	Hiszpania	4,92%
Litwa	5,08%	Chiny	4,76%
UE-28	76,10%	UE-28	88,09%
UE-15	48,61%	UE-15	73,80%

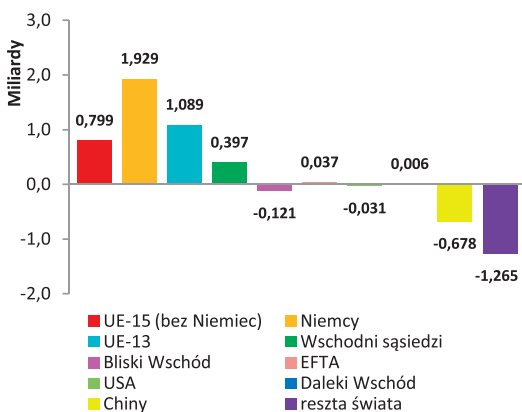
SPECYFIKA POWIATU

- Świętochłowice charakteryzują się najniższym spośród wszystkich powiatów udziałem w eksporcie województwa śląskiego oraz jednym z najniższych udziałów w imporcie.
- Niemcy to główny partner eksportowy dla podmiotów ze Świętochłowic (41,8% przy średniej 23,7%).
- Najniższy wśród wszystkich powiatów udział krajów UE-15 (bez Niemiec) w eksporcie, wynoszący zaledwie 6,8% przy średniej 43,4%.
- Czterokrotnie wyższy od średniej i jeden z najwyższych w regionie udział wschodnich sąsiadów w eksporcie (19,3%).
- Struktura kierunkowa importu jest bardzo zbliżona do średniej dla regionu.
- Podmioty ze Świętochłowic uczestniczące w wymianie handlowej z zagranicą są w porównaniu do przeciętnych dla regionu eksporterów/importerów znacząco mniejsze (eksport/import przypadający na 1 podmiot jest ok. 5-krotnie niższy).
- Saldo HZ dodatnie dopiero od roku 2012. Wcześniej saldo było ujemne, a poprawa w tym zakresie wynika raczej ze zmniejszenia wartości importu (o prawie 11%) niż ze wzrostu wartości eksportu (dynamika eksportu była niższa niż średnio w województwie i wyniosła nieco ponad 50%).

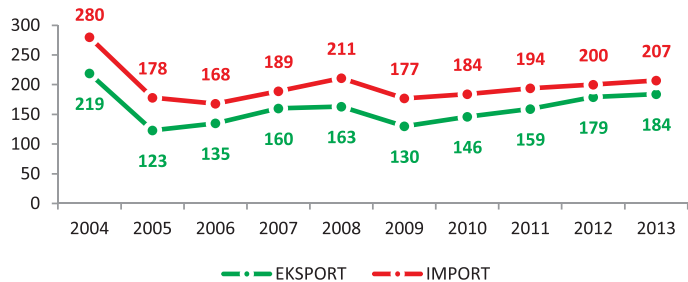

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	179	184
udział w województwie	3,38%	3,41%
na 100 tys. mieszkańców	129	133
EKSPORT		
wartość ogółem	1 390 638 282	1 475 871 739
udział w województwie	1,63%	1,69%
na 1 eksportera	7 768 929	8 021 042
na 1 mieszkańca	10 021	10 668
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	89,1%	100,7%
IMPORTERZY		
ogółem	200	207
udział w województwie	3,16%	3,21%
na 100 tys. mieszkańców	145	150
IMPORT		
wartość ogółem	1 123 504 077	921 179 152
udział w województwie	1,89%	1,54%
na 1 importera	5 617 520	4 450 141
na 1 mieszkańca	8 096	6 658
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	68,3%	38,0%

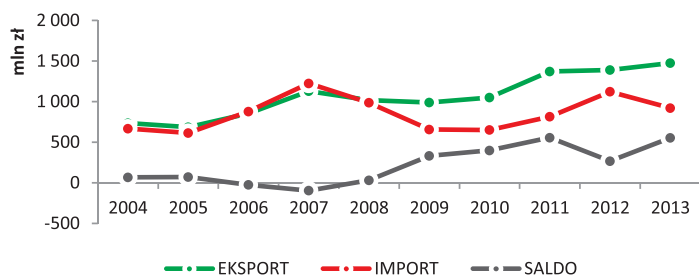
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	10 705 189 086	IMPORT	8 542 754 928
dział 79	21,08%	dział 26	23,28%
dział 84	15,44%	dział 72	19,93%
dział 74	10,90%	dział 84	11,45%
dział 72	8,38%	dział 39	5,27%
dział 73	8,34%	dział 48	4,94%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT
Niemcy 42,53%	Niemcy 30,71%
Czechy 16,55%	Słowacja 12,21%
Słowacja 6,92%	Australia 9,54%
Włochy 6,25%	Chiny 8,66%
Francja 3,58%	Kanada 6,25%
UE-28 90,02%	UE-28 68,13%
UE-15 63,00%	UE-15 47,00%

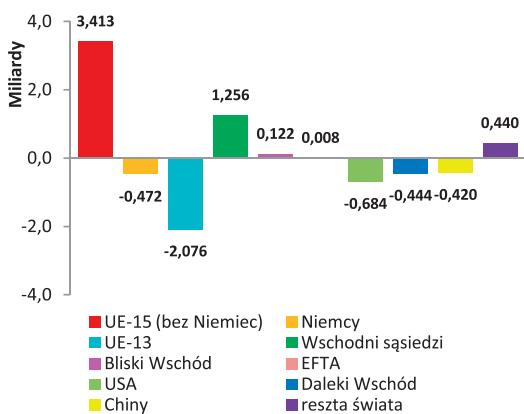
SPECYFIKA POWIATU

- Powiat jest głównym eksporterem towarów z działów 24, 71, 76, 80.
- W strukturze kierunkowej eksportu powiatu tarnogórskiego udział krajów UE jest wyższy od średniej, przy czym inny jest rozkład pomiędzy poszczególne kraje – dominują Niemcy (dwukrotnie większy udział od średniej).
- Powiat charakteryzuje się najniższym w regionie udziałem krajów UE-15 (bez Niemiec) w imporcie (16,3% przy średniej 40,4%).
- Łącznie ¼ importu powiatu pochodzi z Chin (8,7% tj. trzykrotnie wyższy odsetek od średniej) oraz krajów reszty świata (18% tj. 6,5-krotnie wyższy odsetek niż średnia).
- Eksport powiatu tarnogórskiego przyrasta szybciej od średniej dynamiki dla województwa i trzykrotnie szybciej niż import powiatu.
- Dodatkowo saldo HZ ze wszystkimi grupami krajów należących do Unii Europejskiej (najwyższą wartość osiągnęło w odniesieniu do handlu z Niemcami – prawie +2 mld zł za okres 2004-2013).
- Saldo HZ wyraźnie dodatnie od roku 2009. W latach wcześniejszych wahało się w okolicach zera.

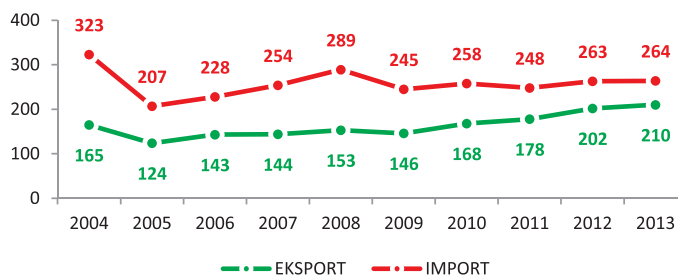

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	202	210
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	3,82%	3,90%
EKSPORT		
wartość ogółem	5 796 424 438	6 453 976 271
udział w województwie na 1 eksportera	6,78%	7,38%
na 1 mieszkańca	28 695 170	30 733 220
na 1 mieszkańca	44 895	50 109
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	8,6%	20,9%
IMPORTERZY		
ogółem	263	264
udział w województwie na 100 tys. mieszkańców	4,15%	4,09%
IMPORT		
wartość ogółem	5 726 096 323	5 786 604 797
udział w województwie na 1 importera	9,65%	9,70%
na 1 mieszkańca	21 772 229	21 918 958
na 1 mieszkańca	44 350	44 927
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	20,5%	21,8%

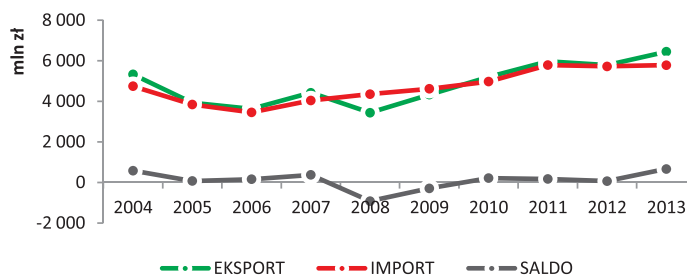
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT W G DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	48 522 368 960	IMPORT	47 379 356 273		
dział 84	36,73%	17 820 998 593	dział 84	32,71%	15 495 718 554
dział 87	31,05%	15 067 562 518	dział 85	11,78%	5 580 790 514
dział 94	12,68%	6 152 007 038	dział 87	9,86%	4 672 452 424
dział 02	4,58%	2 224 330 134	dział 72	8,63%	4 088 420 476
dział 85	3,54%	1 717 441 162	dział 39	6,02%	2 850 509 671

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Niemcy	24,21%	Niemcy	25,79%
Wielka Brytania	15,72%	Włochy	12,74%
Hiszpania	12,15%	Holandia	11,88%
Belgia	9,08%	Węgry	7,96%
Czechy	7,42%	Austria	7,54%
UE-28	91,21%	UE-28	91,58%
UE-15	78,37%	UE-15	74,06%

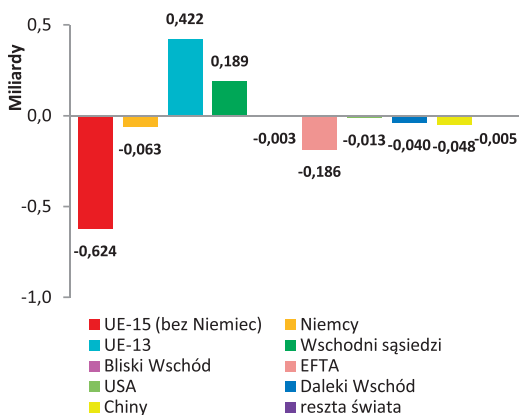
SPECYFIKA POWIATU

- Tychy stanowią piątą siłę eksportową regionu oraz trzecią pod względem importu.
- Lider w eksporcie towarów z działów 02, 04, 42, 45, 94 oraz w imporcie z działów 17, 41, 42, 48, 59 i 60. Ponadto wysoka pozycja w przypadku obrotów w ramach działów o największym wkładzie w obroty handlowe regionu z zagranicą.
- Wyższy od średniej udział krajów tzw. „starej UE” (bez Niemiec) w strukturze eksportu Tychów (ponad 54% - wyższy odsetek jest jedynie w Bielsku-Białej i powiecie żywieckim).
- W imporcie również dominacja krajów UE-15 (bez Niemiec) i także odsetek tej grupy krajów w strukturze importu wyższy od średniej.
- Marginalny udział wschodnich sąsiadów Polski w imporcie Tychów (zaledwie 0,2% przy średniej 5,3%).
- Tychy charakteryzują się zblizoną wartością eksportu oraz importu stąd saldo HZ jest w przybliżeniu zerowe. Z krajami UE-15 bez Niemiec saldo jest dodatnie (+3,4 mld zł), a z krajami UE-13 zdecydowanie ujemne.
- Podmioty uczestniczące w HZ wykazują większe wartości eksportu/importu na 1 podmiot niż wynosi średnia dla województwa.

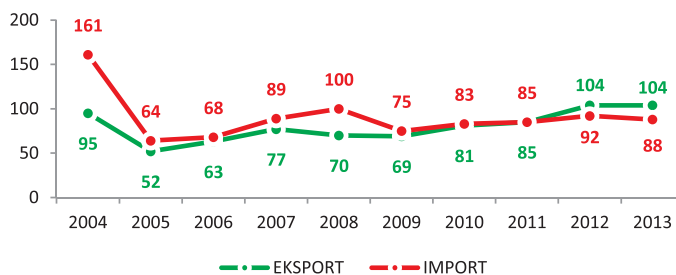

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	104	104
udział w województwie	1,97%	1,93%
na 100 tys. mieszkańców	66	66
EKSPORT		
wartość ogółem	198 103 974	220 419 288
udział w województwie	0,23%	0,25%
na 1 eksportera	1 904 846	2 119 416
na 1 mieszkańca	1 251	1 397
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	387,3%	442,2%
IMPORTERZY		
ogółem	92	88
udział w województwie	1,45%	1,36%
na 100 tys. mieszkańców	58	56
IMPORT		
wartość ogółem	225 238 462	222 418 126
udział w województwie	0,38%	0,37%
na 1 importera	2 448 244	2 527 479
na 1 mieszkańca	1 422	1 410
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	220,3%	216,3%

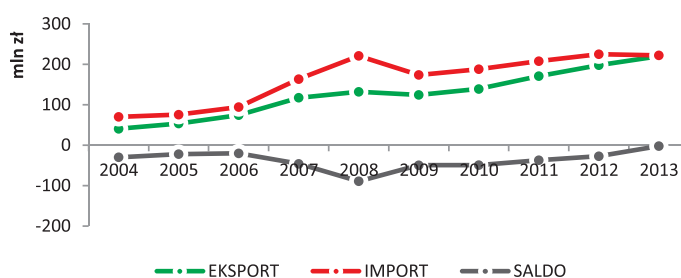
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	1 272 141 068	IMPORT	1 643 181 588
dział 39	23,24%	dział 03	18,95%
dział 08	7,87%	dział 08	11,85%
dział 84	7,61%	dział 84	11,40%
dział 63	7,23%	dział 72	8,48%
dział 02	7,11%	dział 87	6,47%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT
Czechy	Niemcy
32,72%	15,77%
Niemcy	Włochy
15,40%	12,86%
Ukraina	Holandia
13,06%	12,35%
Słowacja	Hiszpania
10,22%	9,85%
Holandia	Islandia
3,83%	7,62%
UE-28	UE-28
76,08%	75,06%
UE-15	UE-15
27,71%	63,28%

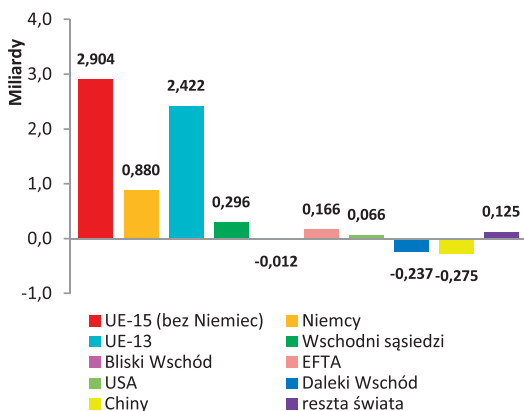
SPECYFIKA POWIATU

- Powiat wodzisławski legitymuje się jednym z najniższych udziałów w obrotach handlowych województwa śląskiego z zagranicą (35. Miejsce w eksporcie i 34. w imporcie).
- Powiat jest liderem eksportu towarów z działu 08 (udział powiatu w eksporcie województwa w tym dziale wynosi prawie 25%).
- Blisko połowa eksportu z powiatu wodzisławskiego trafia do nowych państw członkowskich UE (udział tych krajów jest prawie trzykrotnie wyższy od średniej).
- Duże znaczenie w eksporcie mają wschodni sąsiedzi Polski (trzykrotnie wyższy udział od średniej).
- W imporcie powiatu wodzisławskiego ważną rolę pełnią kraje EFTA (ich udział wynosi 12,1% przy średniej równej 0,9%).
- Saldo HZ w całym badanym okresie wykazywało wartości ujemne.
- Znacznie wyższa od średniej dla regionu dynamika zarówno eksportu jak i importu. W szczególności przyrost eksportu był bardziej wyraźny, dzięki czemu luka między eksportem a importem stopniowo się zmniejsza.
- Dodatkowo saldo HZ (skumulowane za lata 2004-2013) powiat wykazuje jedynie z krajami UE-13 oraz wschodnimi sąsiadami Polski.

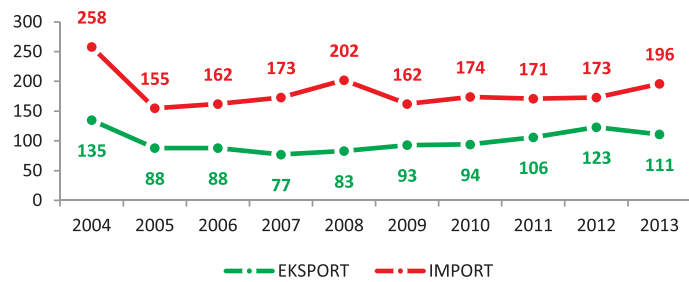

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	123	111
udział w województwie	2,33%	2,06%
na 100 tys. mieszkańców	69	62
EKSPORT		
wartość ogółem	1 543 609 090	1 247 835 594
udział w województwie	1,81%	1,43%
na 1 eksportera	12 549 667	11 241 762
na 1 mieszkańca	8 602	6 996
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	55,6%	25,8%
IMPORTERZY		
ogółem	173	196
udział w województwie	2,73%	3,04%
na 100 tys. mieszkańców	97	110
IMPORT		
wartość ogółem	858 084 813	842 580 496
udział w województwie	1,45%	1,41%
na 1 importera	4 960 028	4 298 880
na 1 mieszkańca	4 782	4 724
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	119,8%	115,8%

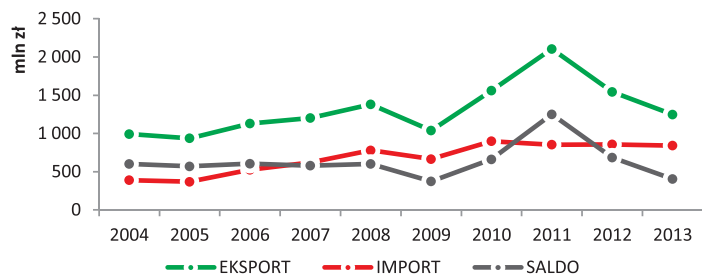
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	13 141 194 872	IMPORT	6 805 611 809		
dział 27	44,01%	5 783 349 096	dział 39	15,42%	1 049 226 101
dział 84	13,70%	1 800 882 225	dział 84	13,13%	893 693 975
dział 73	12,90%	1 695 643 470	dział 73	12,74%	866 808 737
dział 87	11,33%	1 488 495 277	dział 72	11,36%	773 358 270
dział 85	7,14%	938 880 462	dział 27	10,47%	712 673 221

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

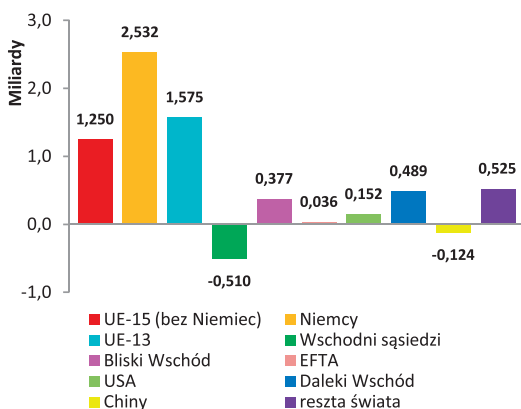
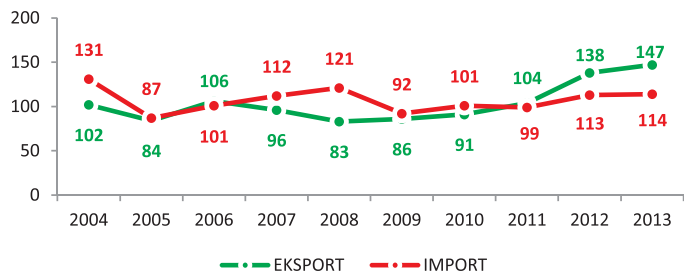
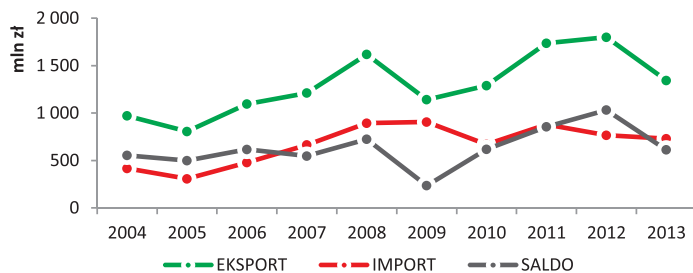
EKSPORT	IMPORT	
Austria	Niemcy	26,50%
Niemcy	Czechy	14,61%
Czechy	Dania	13,40%
Słowacja	Włochy	9,06%
Włochy	Belgia	5,03%
UE-28	UE-28	84,83%
UE-15	UE-15	65,90%

SPECYFIKA POWIATU

- Zabrze ma relatywnie niski wkład w obroty handlowe regionu z zagranicą.
- Powiat jest głównym eksporterem w regionie towarów z działu 92 (udział ponad 41%).
- Struktura kierunkowa handlu zagranicznego w przypadku Zabrze jest zbliżona do struktury dla regionu jako całości. Jedynie w eksporcie da się zauważyć większą od przeciętnej koncentrację na krajach UE, a w szczególności wyższy od średniej jest udział nowych krajów członkowskich.
- Import przyrasta szybciej niż w całym województwie, natomiast przyrost eksportu jest znacząco niższy niż w regionie (przy czym eksport przyrastał do 2011 roku, po czym w kolejnych dwóch latach obniżył się o ponad 40 %).
- Saldo handlu zagranicznego pozostawało w całym okresie 2004-2013 dodatnie.
- Szczególnie silne dodatnie saldo HZ Zabrze wykazuje w handlu z krajami Unii Europejskiej (stare kraje członkowskie +2,9 mld zł; Niemcy +0,9 mld zł i nowi członkowie + 2,4 mld zł).
- Zarówno eksporterzy jak również importerzy są relatywnie mniejszymi podmiotami względem przeciętnych dla regionu.

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	138	147
udział w województwie	2,61%	2,73%
na 100 tys. mieszkańców	113	121
EKSPORT		
wartość ogółem	1 799 574 363	1 343 888 444
udział w województwie	2,11%	1,54%
na 1 eksportera	13 040 394	9 142 098
na 1 mieszkańca	14 711	11 044
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	85,2%	38,3%
IMPORTERZY		
ogółem	113	114
udział w województwie	1,78%	1,77%
na 100 tys. mieszkańców	93	94
IMPORT		
wartość ogółem	766 488 874	730 197 221
udział w województwie	1,29%	1,22%
na 1 importera	6 783 087	6 405 239
na 1 mieszkańca	6 266	6 001
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	83,8%	75,1%

SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	13 017 865 303	IMPORT	6 716 608 612
dział 72	68,13%	dział 72	51,42%
dział 39	9,51%	dział 84	10,60%
dział 73	8,21%	dział 39	7,63%
dział 84	3,22%	dział 85	6,13%
dział 76	1,74%	dział 28	4,33%

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT		IMPORT	
Niemcy	28,44%	Czechy	31,79%
Czechy	19,38%	Niemcy	17,41%
Węgry	5,93%	Słowacja	11,03%
Słowacja	5,67%	Rosja	7,59%
Francja	4,63%	Włochy	6,62%
UE-28	83,73%	UE-28	82,52%
UE-15	47,77%	UE-15	36,27%

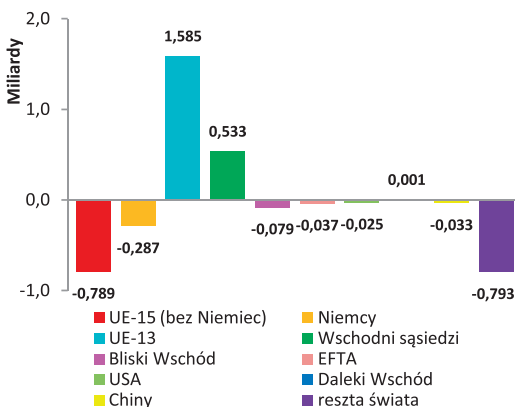
SPECYFIKA POWIATU

- Powiat zawierciański charakteryzuje się niskim udziałem w obrotach regionu z zagranicą, jednakże zajmuje relatywnie wysokie pozycje zarówno w eksporcie jak i w imporcie w ramach działu 72, jednego z najważniejszych w strukturze obrotów województwa.
- Zarówno w imporcie jak i w eksporcie powiatu zawierciańskiego dominują kraje Unii Europejskiej (ich udział jest na mniej więcej średnim dla regionu poziomie). Odmiennie rozkłada się natomiast podział obrotów HZ pomiędzy poszczególne kraje – podział między nowe a stare kraje członkowskie jest odwrotny w porównaniu do województwa ogółem.
- Udział wschodnich sąsiadów Polski w strukturze HZ regionu zarówno dla importu jak i eksportu jest zbliżony (ok. 5%). Tymczasem w przypadku powiatu zawierciańskiego jest on dwukrotnie wyższy od średniej dla importu i czterokrotnie niższy od średniej dla eksportu.
- Dodatnie saldo handlu zagranicznego na przestrzeni lat 2004-2013.
- Podmioty z powiatu zawierciańskiego wykazują ujemne saldo jedyne z krajami zza polskiej granicy wschodniej oraz z Chinami. Saldo obrotów z krajami UE jest natomiast zdecydowanie dodatnie (w szczególności saldo z Niemcami wynosi aż +2,5 mld zł).

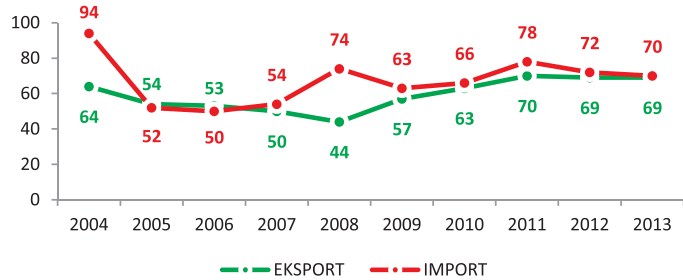

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	69	69
udział w województwie	1,30%	1,28%
na 100 tys. mieszkańców	111	111
EKSPORT		
wartość ogółem	640 456 554	749 392 192
udział w województwie	0,75%	0,86%
na 1 eksportera	9 281 979	10 860 756
na 1 mieszkańca	10 321	12 080
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	384,9%	467,4%
IMPORTERZY		
ogółem	72	70
udział w województwie	1,14%	1,08%
na 100 tys. mieszkańców	116	113
IMPORT		
wartość ogółem	629 749 904	658 439 085
udział w województwie	1,06%	1,10%
na 1 importera	8 746 526	9 406 273
na 1 mieszkańca	10 149	10 613
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	319,7%	338,8%

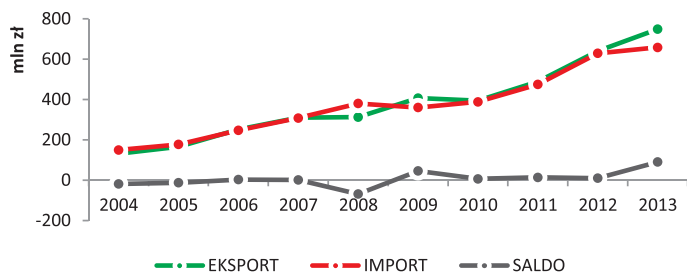
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT W G DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	3 854 573 203	IMPORT	3 777 987 383		
dział 21	58,68%	2 262 045 398	dział 21	40,17%	1 517 616 338
dział 39	8,57%	330 216 151	dział 84	14,20%	536 640 371
dział 87	6,98%	269 113 822	dział 39	9,02%	340 786 621
dział 76	4,99%	192 287 635	dział 76	5,74%	216 913 926
dział 19	3,67%	141 358 825	dział 73	5,44%	205 406 352

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajach o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Czechy	22,77%	Ekwador	23,74%
Rosja	10,43%	Niemcy	14,00%
Węgry	8,84%	Włochy	8,01%
Wielka Brytania	6,94%	Austria	7,95%
Niemcy	6,26%	Holandia	6,32%
UE-28	71,27%	UE-28	59,25%
UE-15	23,28%	UE-15	52,24%

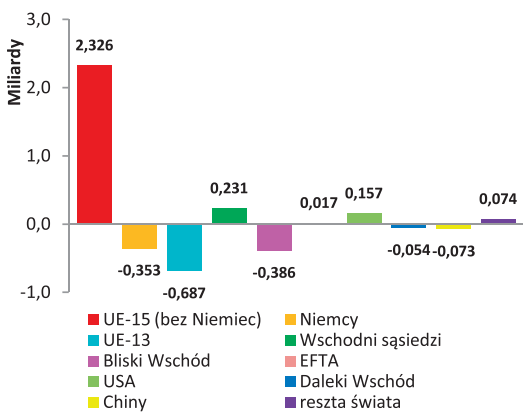
SPECYFIKA POWIATU

- Żory dominują w obrotach z zagranicą towarami z działu 21 klasyfikacji CN (z udziałem prawie 81% w eksporcie regionu oraz ponad 61% w imporcie).
- Najniższy spośród powiatów województwa śląskiego, udział Niemiec w strukturze kierunkowej eksportu (zaledwie 6,3%). Jednocześnie trzykrotnie wyższy od średniej udział nowych państw członkowskich UE.
- Trzykrotnie wyższy od średniej odsetek eksportu do sąsiadów wschodnich Polski.
- Relatywnie niski udział krajów UE w imporcie powiatu (59,3% przy średniej w regionie 83,5%).
- Najwyższy ze wszystkich powiatów udział w imporcie krajów reszty świata (10-krotnie wyższy od średniej), krajów Bliskiego Wschodu (4-krotnie wyższy od średniej) i USA (2-krotnie wyższy od średniej).
- Żory charakteryzuje bardzo zrównoważona relacja pomiędzy eksportem a importem.
- Dynamika eksportu jest ponad siedmiokrotnie wyższa, a dynamika importu ponad pięciokrotnie wyższa od średniej w regionie.

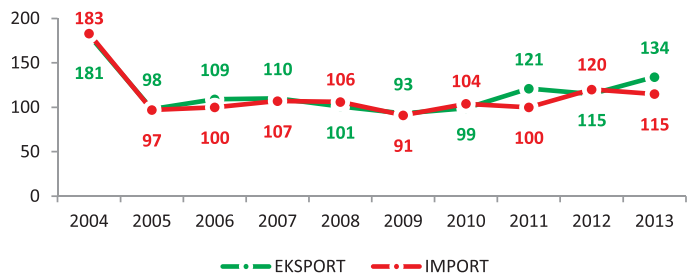

	2012	2013
EKSPORTERZY		
ogółem	115	134
udział w województwie	2,17%	2,49%
na 100 tys. mieszkańców	75	88
EKSPORT		
wartość ogółem	1 808 034 096	1 921 811 079
udział w województwie	2,12%	2,20%
na 1 eksportera	15 722 036	14 341 874
na 1 mieszkańca	11 808	12 552
DYNAMIKA EKSPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	127,0%	141,3%
IMPORTERZY		
ogółem	120	115
udział w województwie	1,89%	1,78%
na 100 tys. mieszkańców	78	75
IMPORT		
wartość ogółem	1 612 923 757	1 572 104 452
udział w województwie	2,72%	2,64%
na 1 importera	13 441 031	13 670 473
na 1 mieszkańca	10 534	10 268
DYNAMIKA IMPORTU		
w odniesieniu do 2004 r.	105,0%	99,8%

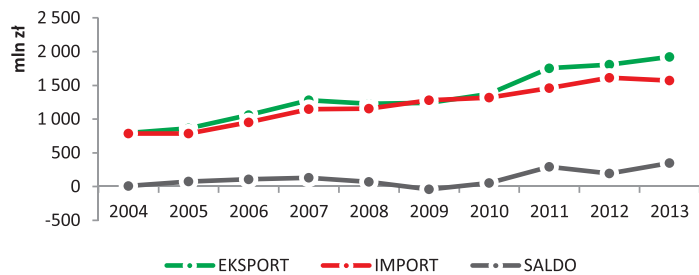
SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2004-2013

LICZBA EKSPORTERÓW/IMPORTERÓW W LATACH 2004-2013

WARTOŚĆ EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

EKSPORT/IMPORT WG DZIAŁÓW W LATACH 2004-2013

(po 5 działów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013)

EKSPORT	13 326 146 219	IMPORT	12 075 178 762		
dział 40	35,78%	4 768 702 694	dział 39	25,46%	3 074 817 636
dział 39	14,06%	1 874 111 382	dział 40	15,07%	1 819 592 917
dział 85	12,54%	1 671 335 770	dział 11	11,52%	1 390 958 283
dział 87	8,23%	1 097 104 157	dział 85	8,78%	1 060 236 173
dział 62	6,50%	866 202 563	dział 84	7,16%	864 005 865

GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU/IMPORTU W LATACH 2004-2013

(po 5 krajów o najwyższej wartości skumulowanej 2004-2013 w % ogółu)

EKSPORT	IMPORT		
Francja	23,13%	Niemcy	26,42%
Niemcy	21,30%	Francja	21,04%
Włochy	14,51%	Włochy	11,65%
Czechy	6,09%	Słowacja	7,85%
Wielka Brytania	5,39%	Czechy	7,55%
UE-28	92,62%	UE-28	91,56%
UE-15	76,98%	UE-15	68,62%

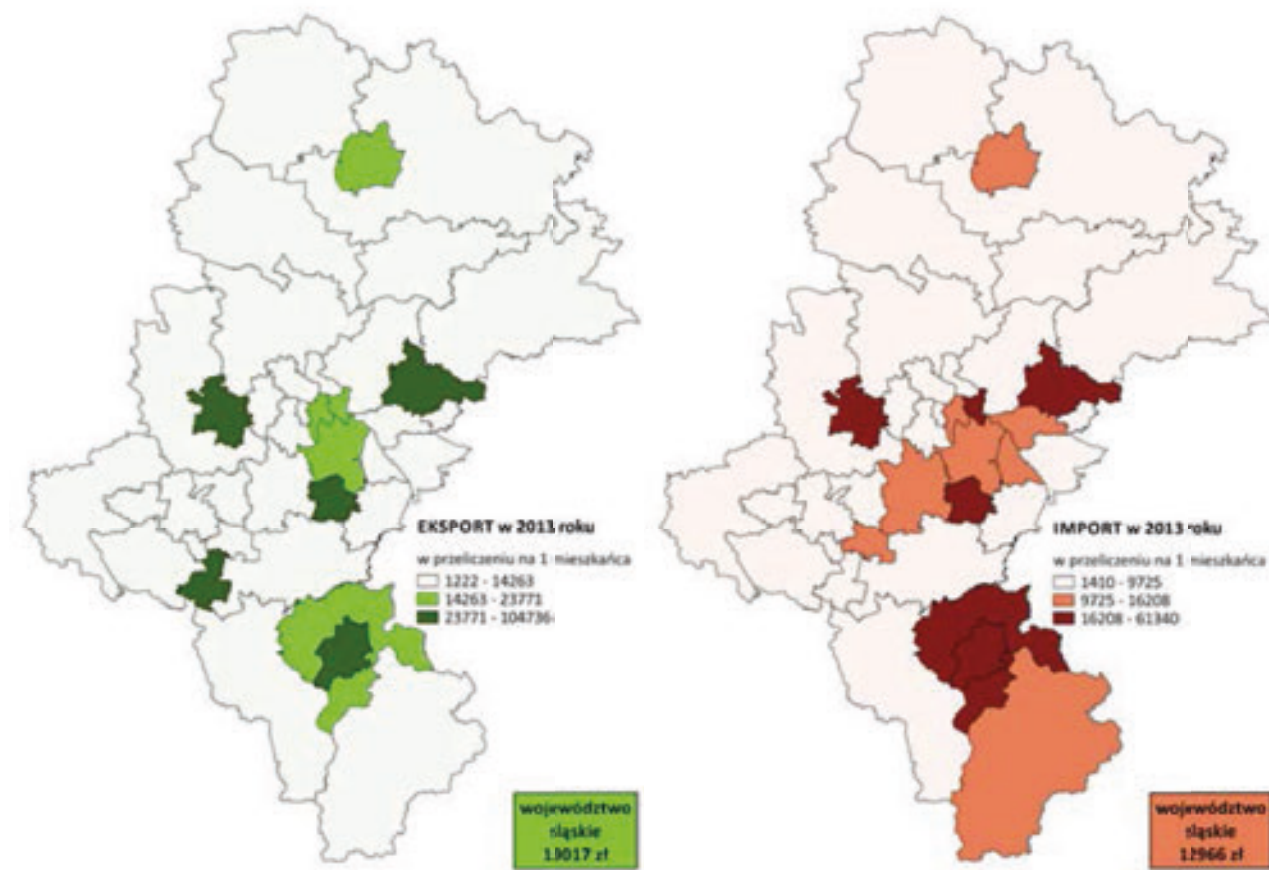
SPECYFIKA POWIATU

- Lider w województwie w eksporcie towarów w działach 22 (ponad 46%), 40 (ponad 46%), 50 (prawie 71%), 62 (prawie 31%) oraz w imporcie w działach 11 (91,4%), 13(59,4%) i 53 (23,7%).
- Kraje UE-15 (bez Niemiec) to główny kierunek eksportowy powiatu żywieckiego – ich udział w strukturze eksportu wynosi prawie 56% (wyższy jest jedynie w Bielsku – Białej).
- Struktura kierunkowa importu jest zbliżona do przeciętnej z tą różnicą, że udział sąsiadów wschodnich jest marginalny (przy 5,3% średniej), a jednocześnie trzykrotnie wyższy od średniej jest udział państw Bliskiego Wschodu (4,2%).
- Dynamika zarówno eksportu jak i importu jest wyższa od średniej dla województwa.
- Przeciętny eksporter z powiatu żywieckiego wykazuje nieco niższą wartość eksportu niż przeciętny eksporter w województwie. W przypadku importerów średnia wartość importu na 1 podmiot jest prawie 50% wyższa niż w całym województwie.
- Powiat wykazuje bardzo duże saldo dodatnie w obrotach z krajami UE-15 (bez Niemiec), wynoszące za okres 2004-2013 + 2,3 mld zł.

Pomiędzy powiatami województwa śląskiego występują bardzo duże różnice w wartości eksportu jak również importu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wartość wskaźnika za 2013 rok dla eksportu wahała się pomiędzy 1 222 zł na osobę w Bytomiu (tj. zaledwie 6,4% średniej dla województwa) a 104 736 zł na osobę w Bielsku-Białej (550,7% średniej). W przypadku importu różnica była nieco mniejsza i wahała się pomiędzy 1 410 zł na osobę w powiecie wodzisławskim (tj. 10,9% średniej dla województwa) a 61 340 zł w Bielsku-Białej (473,1% średniej).

Rysunek 34. Eksport oraz import w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 roku w powiatach województwa śląskiego¹¹.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej.

W grupie powiatów województwa śląskiego można wskazać grono liderów w zakresie handlu zagranicznego, tj. 4 miasta w województwie, które zaliczają się do najwyższej kategorii zarówno w odniesieniu do eksportu, jak również w przypadku importu, a mianowicie Bielsko-Biała, Gliwice, Dąbrowa Górnicza i Tychy. Przyczyn ich silnej pozycji można upatrywać m.in. w położeniu Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, w której lokuje się znacząca część inwestycji krajowych i zagranicznych w regionie. KSSE dzieli się na 4 podstrefy, których lokalizacja w znacznym stopniu pokrywa się z wymienionymi miastami (podstrefy gliwicka, tyska i sosnowiecko-dąbrowska). Ponadto w Bielsku-Białej umiejscowione są liczne tereny podlegające pod podstrefę jastrzębsko-żorską. Duże znaczenie dla tych miast ma przemysł motoryzacyjny, który obecnie stanowi motor napędowy gospodarki województwa śląskiego (podmioty z tej branży dominują także wśród inwestorów w KSSE), natomiast w przypadku Dąbrowy Górniczej można upatrywać jej silnej pozycji także w lokalizacji Huty ArcelorMittal Poland (dawniej Huty Katowice).

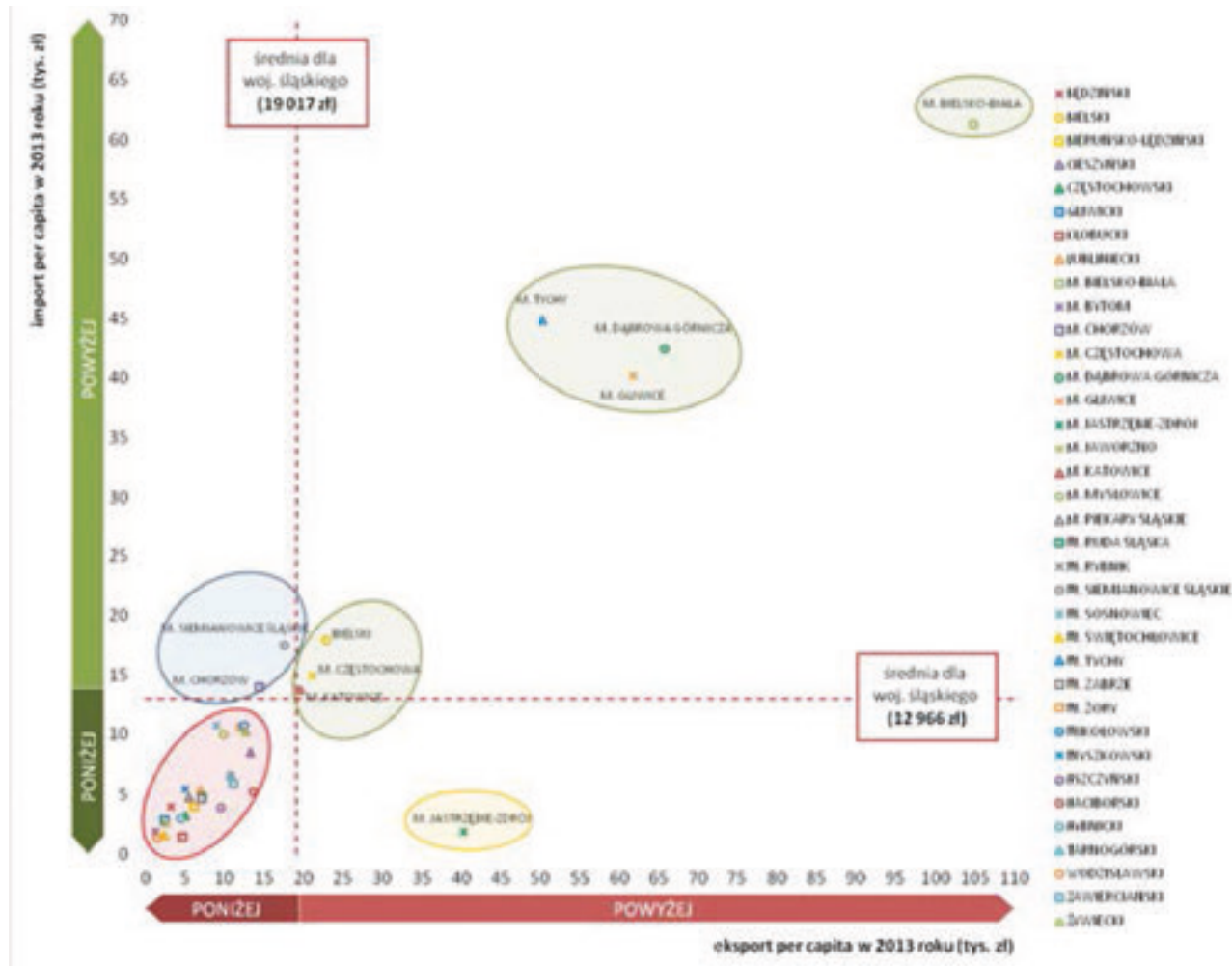
Oprócz wspomnianych miast należy jeszcze wskazać Jastrzębie-Zdrój w zakresie eksportu, które jako jedyny powiat spoza wymienionej czwórki liderów, mieści się z eksportem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w najwyższej kategorii (wartość wskaźnika powyżej 125% średniej dla regionu). Z kolei w zakresie importu do grona liderów zaliczamy także Siemianowice Śląskie oraz powiat bielski.

¹¹ Kolorem pośrednim oznaczone są powiaty, w których wartość wskaźnika jest na średnim poziomie (średnia dla województwa +/- 25%). Kolor najjaśniejszy to przedział do 75% wartości średniej wojewódzkiej, natomiast kolorem najciemniejszym zaznaczono powiaty, gdzie wartość wskaźnika jest powyżej 125% wartości średniej dla województwa.

Jedynie 7 z 36 powiatów województwa śląskiego może pochwalić się zarówno importem, jak i eksportem, których wartość w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest wyższa od średniej dla regionu. Powiaty te można podzielić na trzy grupy (co widać na poniższym rysunku):

- powiaty, gdzie wartości tych wskaźników kilkakrotnie przekraczają średnią - zdecydowanym liderem jest Bielsko-Biała;
- powiaty, w których wskaźniki są znacznie powyżej średniej, ale dzieli je już bardzo wyraźny dystans do lidera (Tychy, Dąbrowa Górnicza i Gliwice);
- powiaty, które są tylko nieznacznie powyżej średniej (powiat bielski, Katowice i Częstochowa).

Rysunek 35. Zależność eksportu per capita oraz importu per capita w powiatach województwa śląskiego w 2013 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej oraz BDL GUS.

Ciekawie wygląda sytuacja Jastrzębia-Zdroju, które jest zdecydowanie poniżej średniej jeśli chodzi o import per capita (jeden z najniższych wskaźników wśród powiatów), podczas gdy pod względem eksportu jest jednym z liderów. Odwrotnie wygląda sytuacja Siemianowic Śląskich i Chorzowa (eksport per capita poniżej średniej, a import per capita powyżej). Pozostałe 26 powiatów należy do grupy, w której ani wartość importu, ani eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca nie osiąga średniej dla regionu.

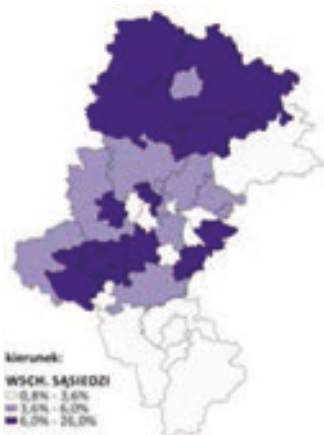
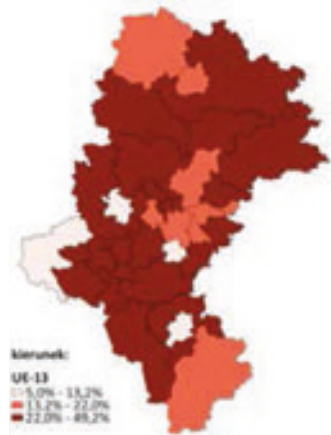
Handel zagraniczny wg kierunków w powiatach województwa śląskiego

Dominacja krajów Unii Europejskiej jako głównych partnerów w handlu zagranicznym województwa śląskiego jest bardzo duża, co wydaje się być rzeczą zupełnie naturalną ze względu na fakt członkostwa naszego kraju w UE, co wiąże się z licznymi ułatwieniami w przepływie towarów. Niemniej jednak struktura kierunków eksportu oraz importu różni się w poszczególnych powiatach. Analizując znaczenie poszczególnych kierunków wymiany międzynarodowej można zauważyć kilka prawidłowości. Udział

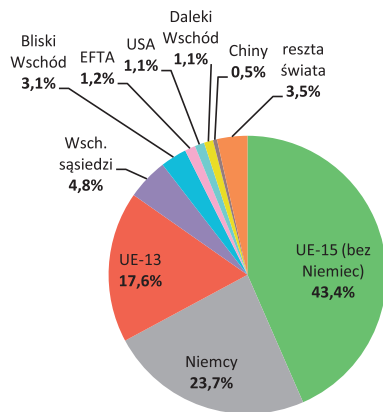
krajów UE-15 (bez Niemiec) jest najwyższy w powiatach z południa regionu (Bielsko-Biała i powiat żywiecki). Z kolei najwyższy udział eksportu do Niemiec notują powiaty w środkowej części województwa oraz w Częstochowie. Kierunek wschodni (Rosja, Białoruś, Ukraina) ma relatywnie największe znaczenie dla eksportu powiatów z północy województwa, natomiast dla powiatów południowych nie ma on takiej wagi. Podobnie ma się także sytuacja z eksportem do krajów należących do EFTA. Znaczenie kierunku UE-13 w eksporcie jest w większej części powiatów wyższe od średniej dla regionu, natomiast co ciekawe najmniejsze jest dla miast-liderów handlu zagranicznego regionu (Bielska-Białej, Gliwic, Tychów). Interesująca jest sytuacja powiatu raciborskiego, który w większości z badanych kierunków w eksporcie osiągał wyższy odsetek od średniej dla województwa, natomiast rzadziej kierował swój eksport w stronę krajów Unii Europejskiej.

Nieco inaczej kształtuje się natomiast struktura kierunków wybieranych przez importerów w powiatach województwa śląskiego. Niemcy mają relatywnie największe znaczenie w strukturze importu powiatów zlokalizowanych w zachodniej części regionu. Z kolei wschodni sąsiedzi Polski to kierunek importu stosunkowo ważny dla powiatów z podregionu sosnowieckiego (Dąbrowa Górnicza, powiat będziński oraz powiat zawierciański), co można wiązać z zakończeniem kolejowej Lini Hutniczo Szerokotorowej (LHS) w tym podregionie. Powiaty z południowej części województwa (za wyjątkiem Bielska-Białej) częściej importowały towary z nowych państw członkowskich UE. Na uwagę zasługuje także struktura importu Dąbrowy Górniczej, która notuje udział poniżej 75% średniej w odniesieniu do wszystkich trzech grup krajów UE (UE-15; Niemcy; UE-13), natomiast udział wschodnich sąsiadów wynosi aż 42,7% przy średniej dla regionu równej nieco ponad 5%.

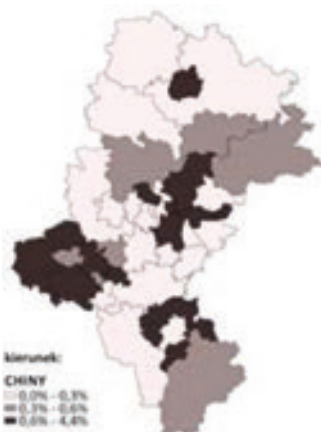
Rysunek 36. Udział poszczególnych grup krajów w eksporcie w latach 2004-2013 w powiatach woj. śląskiego¹².

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE

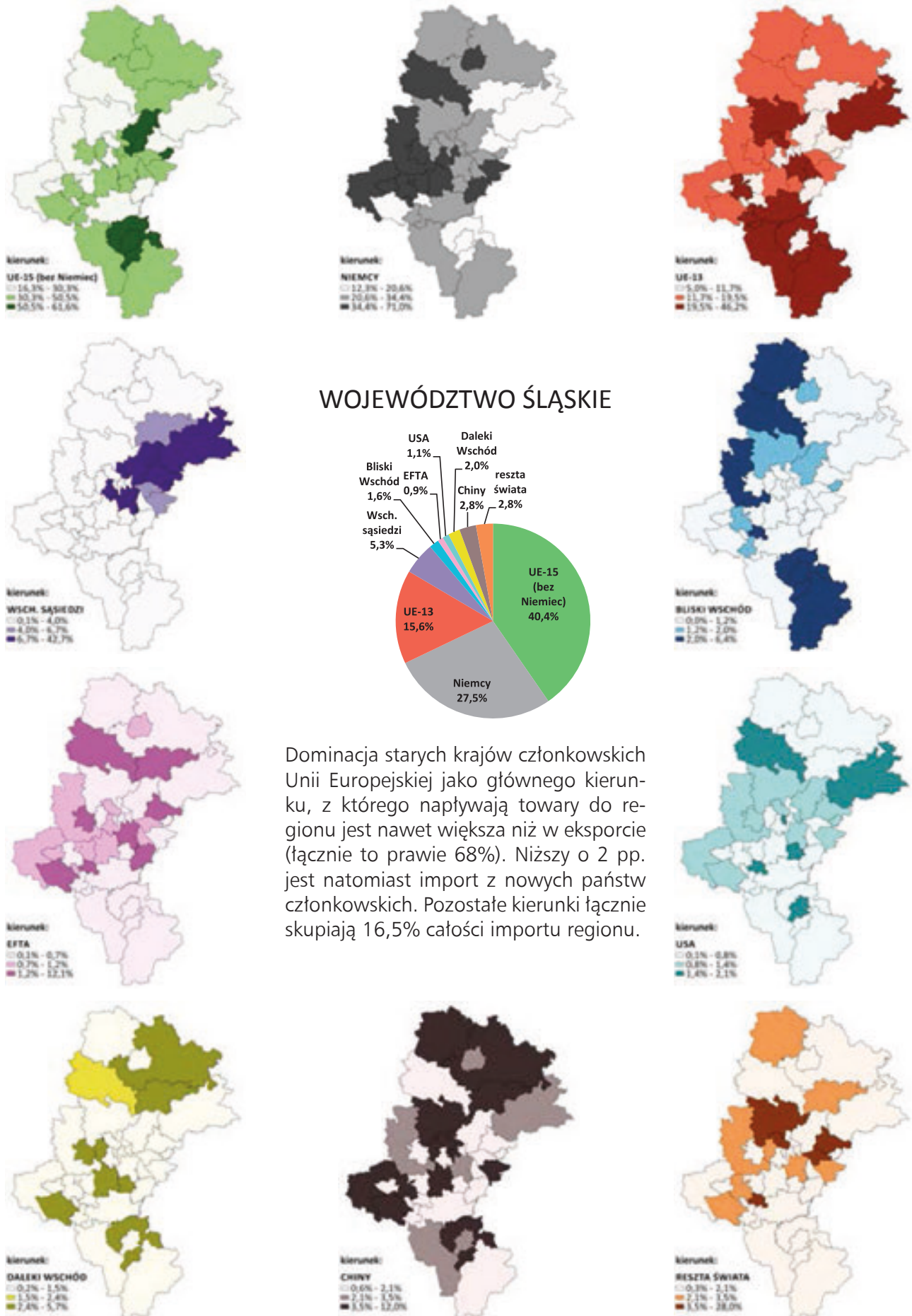
W eksporcie województwa zdecydowanie dominującym kierunkiem są stare kraje członkowskie Unii Europejskiej (łącznie to ponad 67%). Blisko 18% eksportu trafia do nowych państw członkowskich, natomiast pozostałe kierunki skupiają łącznie nieco ponad 15% całości eksportu regionu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej.

¹² Najjaśniejszy kolor – powiaty, gdzie udział danej grupy krajów jest najniższy tj. poniżej 75% średniej dla województwa; kolor pośredni - powiaty gdzie udział mieści się w granicach 75%-125% średniej, a kolor najciemniejszy – udział powyżej 125% średniej.

Rysunek 37. Udział poszczególnych grup krajów w imporcie w latach 2004-2013 w powiatach woj. śląskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej.

Wyodrębnienie grup powiatów o podobnej charakterystyce

Celem porównania poszczególnych powiatów województwa śląskiego w zakresie handlu zagranicznego przeprowadzono analizę, na podstawie której wyodrębniono grupy powiatów o podobnej charakterystyce. Poszczególne grupy powiatów zostały wyodrębnione w oparciu o analizę skupień, którą przeprowadzono z wykorzystaniem metod hierarchicznych (mechanizm aglomeracji), która pozwala grupować badane obiekty w coraz większe zbiory opierając się na podstawie pewnej miary podobieństwa lub odległości. Wynikiem analizy jest hierarchiczne drzewo obrazujące połączenia pomiędzy poszczególnymi obiektami, przy czym im większa jest odległość pomiędzy poszczególnymi obiektami, tym bardziej różnią się one między sobą.

Jako miarę podobieństwa między powiatami zastosowano odległość euklidesową (odległość geometryczna w przestrzeni wielowymiarowej), która jest najczęściej stosowaną z możliwych do wykorzystania miar odległości. Jako kryterium łączenia powiatów w grupy wybrano metodę Warda, która polega na minimalizacji sumy kwadratów odchyleń dowolnych dwóch skupień.

Do analizy został wybrany zestaw 15 zmiennych opisujących udział powiatów województwa śląskiego w międzynarodowej wymianie handlowej.

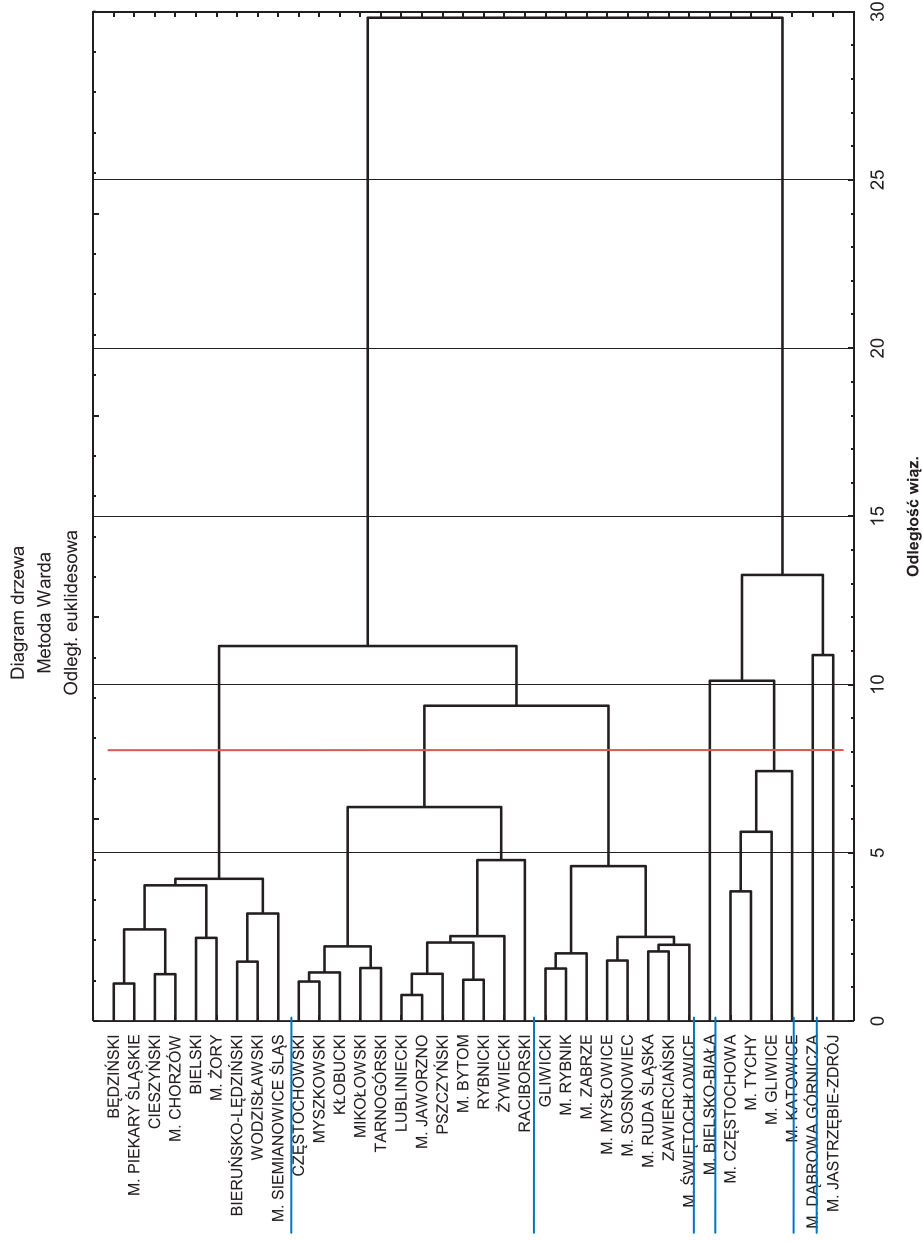
Tabela 11. Zmienne do analizy skupień powiatów woj. śląskiego w odniesieniu do międzynarodowej wymiany handlowej.

1)	Udział powiatu w eksporcie województwa w 2013 r.;	Zmienne te mówią o tym jakie znaczenie ma dany powiat w całości obrotów handlowych województwa śląskiego z zagranicą.
2)	Udział powiatu w imporcie województwa w 2013 r.;	
3)	Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 eksportera w 2013 r.;	Zmienne te pokazują czy podmioty z danego powiatu uczestniczące w wymianie międzynarodowej zaliczają się do dużych, czy raczej drobnych.
4)	Wartość importu w przeliczeniu na 1 importera w 2013 r.;	
5)	Liczba eksporterów na 100 tys. ludności;	Wskaźniki te ukazują aktywność mieszkańców w zakresie podejmowania działalności eksportowej/importowej.
6)	Liczba importerów na 100 tys. ludności;	
7)	Dynamika eksportu za lata 2004-2013;	Wskaźniki ukazujące kierunek i natężenie zmian zachodzących w zakresie wymiany handlowej z zagranicą.
8)	Dynamika importu za lata 2004-2013;	
9)	Skumulowane saldo HZ za lata 2004-2013 z krajami UE-15 (bez Niemiec);	Wskaźniki, mówiące jak kształtuje się struktura kierunkowa wymiany międzynarodowej każdego powiatów.
10)	Skumulowane saldo HZ za lata 2004-2013 z Niemcami	
11)	Skumulowane saldo HZ za lata 2004-2013 z krajami UE-13	
12)	Skumulowane saldo HZ za lata 2004-2013 ze wschodnimi sąsiadami Polski (Rosja, Ukraina, Białoruś)	
13)	Skumulowane saldo HZ za lata 2004-2013 z pozostałymi krajami	
14)	Udział działów 87, 84 i 27 nomenklatury scalonej w eksporcie powiatu (działy o najwyższym wkładzie do eksportu województwa) w latach 2004-2013;	Wskaźniki te pokazują na ile specjalizacja towarowa wymiany międzynarodowej każdego z powiatów odpowiada specjalizacji regionu jako całości.
15)	Udział działów 84, 87 i 72 nomenklatury scalonej w imporcie powiatu (działy o najwyższym wkładzie do importu województwa) w latach 2004-2013.	

Źródło: Opracowanie własne.

Przed rozpoczęciem analizy ze względu na fakt, że zmienne są wyrażone w różnych jednostkach, zostały one poddane procesowi standaryzacji tak, aby zapewniona była porównywalność wykorzystanych danych.

Rysunek 38. Drzewo hierarchiczne podobieństwa powiatów ze względu na wybrane aspekty międzynarodowej wymiany handlowej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie oraz BDL GUS.

W wyniku przeprowadzonej analizy wyodrębnionych zostało siedem grup powiatów. W tabeli poniżej zaprezentowano wartości wskaźników dla każdej z grup powiatów.

Tabela 12. Charakterystyka wyszczególnionych grup powiatów.

	GRUPA I	GRUPA II	GRUPA III	GRUPA IV	GRUPA V	GRUPA VI	GRUPA VII
	<ul style="list-style-type: none"> • będziński • cieszyński • bielski • bieruńsko-łędziński • wodzisławski • Plekary Śląskie • Chorzów • Żory • Siemianowice Śląskie 	<ul style="list-style-type: none"> • częstochowski • myszkowski • kłobucki • mikołowski • tarnogórski • lubliński • pszczyński • rybnicki • żywiecki • raciborski • Jaworzno • Bytom 	<ul style="list-style-type: none"> • gliwicki • zawierciański • Rybnik • Zabrze • Mysłowice • Sosnowiec • Ruda Śląska • Świętochłowice 	<ul style="list-style-type: none"> • Częstochowa • Tychy • Gliwice • Katowice 	<ul style="list-style-type: none"> • Bielsko-Biała 	<ul style="list-style-type: none"> • Dąbrowa Górnicza 	<ul style="list-style-type: none"> • Jastrzębie-Zdrój
UDZIAŁ W EKSPORCIE	1,38%	0,93%	1,16%	8,21%	20,80%	9,30%	4,19%
UDZIAŁ W IMPORTCIE	1,71%	0,95%	1,39%	8,78%	17,87%	8,85%	0,30%
EKSPORT NA 1 EKSPORTERA	10 546 567	6 806 070	9 987 521	19 346 108	40 881 974	56 112 375	101 859 773
IMPORT NA 1 IMPORTERA	7 811 249	5 010 020	6 327 132	10 111 130	17 997 776	30 491 920	3 968 303
DYNAMIKA EKSPORTU 2004-2013	268,9%	116,1%	68,0%	24,6%	53,3%	37,8%	122,9%
DYNAMIKA IMPORTU 2004-2013	233,9%	56,2%	60,8%	45,5%	52,0%	58,0%	165,4%
EKSPORTERZY NA 100 TYS.	103	109	78	174	256	117	39
IMPORTERZY NA 100 TYS.	117	102	102	243	341	140	49
SALDO (UE-15 bez Niemiec) 2004-2013 (MLD Zł)	-0,859	-0,014	0,050	9,512	63,556	8,775	3,296
SALDO (NIEMCY) 2004-2013 (MLD Zł)	0,210	-0,091	0,392	2,223	6,885	9,965	1,131
SALDO (UE-13) 2004-2013 (MLD Zł)	1,168	0,474	0,504	2,130	-1,210	15,841	3,307
SALDO (WSCH. SAŚIEDZI) 2004-2013 (MLD Zł)	0,246	0,381	-0,185	3,549	1,219	-13,322	0,076
SALDO (POZOSTAŁE) 2004-2013 (MLD Zł)	-0,144	0,213	0,074	1,536	6,785	2,880	0,682
UDZIAŁ W EKSPORCIE DZIAŁÓW 87, 84 I 27	20,3%	15,6%	33,8%	74,1%	85,0%	20,0%	93,6%
UDZIAŁ W IMPORTCIE DZIAŁÓW 84, 87 I 72	29,3%	20,2%	49,9%	46,5%	67,8%	22,3%	24,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie oraz BDL GUS.

Powiaty z grupy I charakteryzują się bardzo wysoką dynamiką eksportu oraz importu, zdecydowanie ujemnym saldem HZ z krajami UE-15 (bez Niemiec), a także jako jedyne ujemnym saldem z grupą pozostałych krajów świata. W powiatach grupy II notuje się najniższy udział w obrotach województwa z zagranicą oraz najniższe wartości eksportu i importu w przeliczeniu na 1 eksportera/importera. Dynamika eksportu oraz importu jest jednak jedną z najwyższych. Grupę III charakteryzuje ujemne saldo HZ ze wschodnimi sąsiadami Polski oraz dość wysoki udział w eksporcie oraz imporcie głównych dla województwa działów nomenklatury scalonej. Grupa IV to stosunkowo wysoki udział w eksporcie/importie oraz wysokie wartości obrotów przypadające na 1 podmiot biorący udział w wymianie. Jednocześnie najniższa jest tutaj dynamika obrotów handlu zagranicznego. Grupę V charakteryzuje najwyższy udział działów nomenklatury scalonej o największym wkładzie do eksportu oraz importu województwa śląskiego. W rezultacie jest to grupa, o najwyższym udziale w wymianie międzynarodowej regionu, a także największej liczbie podmiotów, które w tej wymianie biorą udział. Dla grupy VI charakterystyczne jest bardzo wysokie dodatnie saldo obrotów z nowymi państwami członkowskimi UE oraz z Niemcami, a jednocześnie bardzo duże ujemne saldo w obrotach ze wschodnimi sąsiadami Polski. W grupie VII notuje się najwyższą dynamikę eksportu, jak również najwyższą wartość eksportu w przeliczeniu na 1 eksportera, co może świadczyć o tym, że eksporterzy z tej grupy należą do dużych podmiotów (tym bardziej, że liczba eksporterów na 100 tys. mieszkańców jest tutaj zdecydowanie najniższa).

Trzy ostatnie grupy powiatów są jednoelementowe (Bielsko-Biała, Dąbrowa Górnicza, Jastrzębie-Zdrój). Powiaty te na tyle mocno wyróżniają się na tle całego województwa, że nie sposób zaliczyć je do innych grup, ponieważ powodowałoby to zbyt duże zniekształcenie wyników.

7. PODMIOTY Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

Określenie wartości inwestycji zagranicznych na poziomie regionu i podregionu (NTS-2 i NTS-3) jest zadaniem niezwykle trudnym i nowatorskim ze względu na deficyt danych oraz braki metodologiczne w zakresie badań tego zjawiska na poziomie województw.

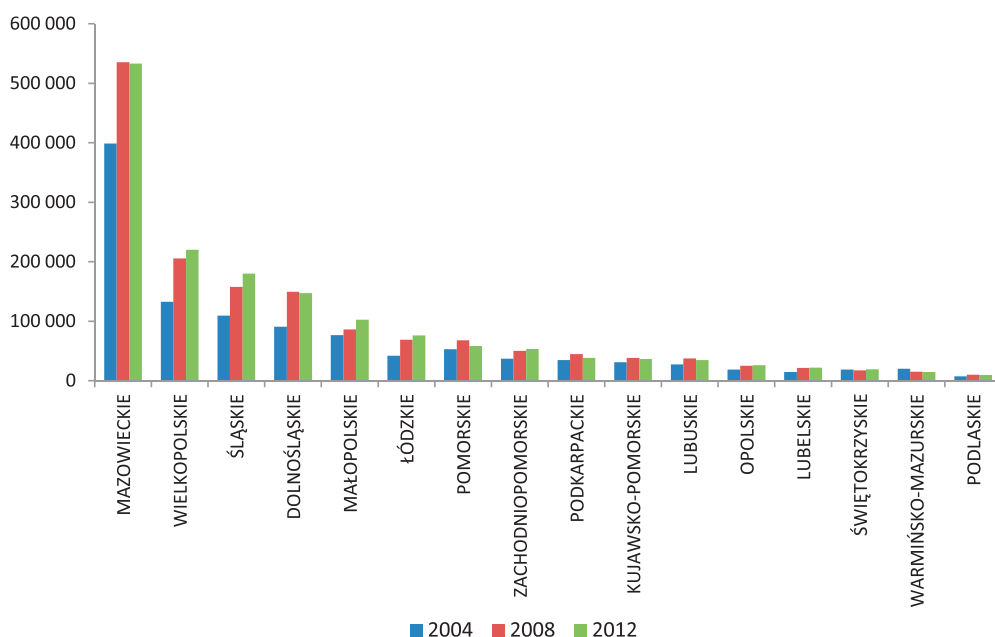
Punktem wyjścia do określenia tej wartości była analiza podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w regionie. Przeprowadzona analiza podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, dotyczy podmiotów posiadających na koniec roku kapitał pochodzący od inwestorów zagranicznych, niezależnie od jego wielkości, struktury i udziału w kapitale podstawowym, a także kraju pochodzenia. Dane nie uwzględniają podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, szkół wyższych, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej i instytucji kultury posiadających osobowość prawną¹³.

Pod względem liczby podmiotów województwo śląskie w latach 2004-2012 plasuje się na trzeciej pozycji po województwach mazowieckim i dolnośląskim. Natomiast poziom wzrostu liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego (o 45%) w województwie śląskim w tym samym czasie jest wynikiem poniżej średniej (64%) i plasuje region za województwami: mazowieckim, małopolskim, podlaskim, wielkopolskim, podkarpackim, łódzkim, pomorskim i zachodniopomorskim.

Wskaźnik ilości podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim stopniowo rósł od wartości 3,8 do 5,1 na przestrzeni lat 2003-2012. Podobnie sytuacja przedstawiała się w większości województw. Inny przebieg wskaźnika w tym okresie dotyczył województw: mazowieckiego, lubuskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego i świętokrzyskiego, przy czym w większości przypadków spadek wskaźnika dotyczył tylko jednego roku.

Zdecydowanym liderem pod względem liczby podmiotów na 10 tys. mieszkańców w 2012 roku było województwo mazowieckie (18,8). Następnymi w kolejności regionami o najwyższej wartości wskaźnika były województwa: zachodniopomorskie (8,4), dolnośląskie (8,2), lubuskie (7,5), wielkopolskie (6,6) i pomorskie (6,1). Wartość wskaźnika dla województwa śląskiego w 2012 roku (5,1) plasowała region na siódmym miejscu.

Rysunek 39. Liczba pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego w poszczególnych województwach w latach: 2004, 2008, 2012.

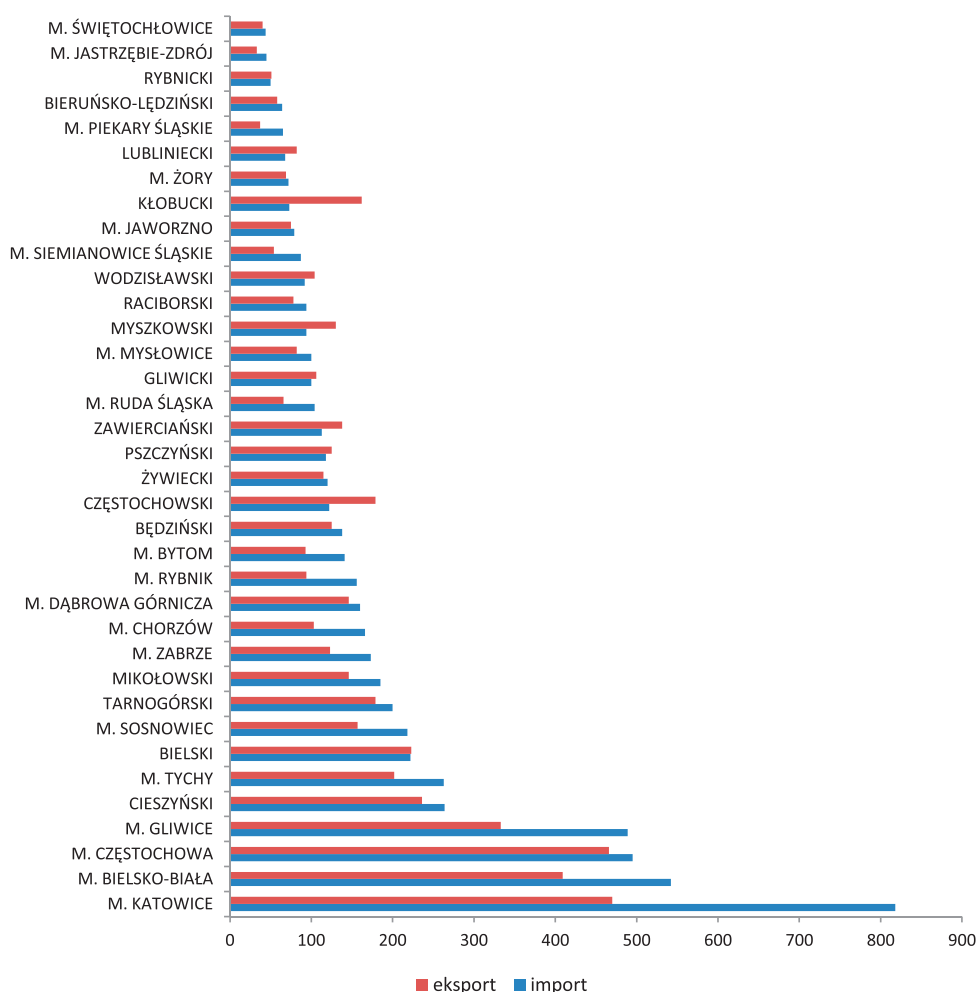
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL.

¹³ „Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2012 r.”, GUS, Warszawa 2013 r.

Podobnym trendem charakteryzuje się liczba osób pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego. Województwo śląskie w latach 2003-2012 było trzecie w kraju pod względem liczby osób pracujących, po województwie mazowieckim i wielkopolskim. Liczba osób pracujących rosła w tym okresie zarówno ogółem jak i w zakresie poszczególnych klas wielkości podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Największy udział pracujących (powyżej 50%) przypadają na podmioty poniżej 10 pracujących, a najmniejszy na klasę 250 i więcej pracujących (poniżej 10%).

Liczba podmiotów realizujących import i eksport w województwie śląskim w 2012 r. pozostawała na zbliżonym poziomie. Przewaga działalności eksporterów dotyczyła powiatów: kłobuckiego, częstochowskiego, myszkowskiego, zawierciańskiego, lublinieckiego, wodzisławskiego, gliwickiego, pszczyńskiego, rybnickiego i bielskiego. Pozostałe powiaty posiadały większą liczbę podmiotów importujących towary. Największą przewagę (przekraczającą 33%) udziału liczby importerów w stosunku do liczby eksporterów odnotowano w następujących powiatach: Piekarach Śląskich, Katowicach, Rybniku, Chorzowie, Siemianowicach Śląskich, Rudzie Śląskiej, Bytomiu.

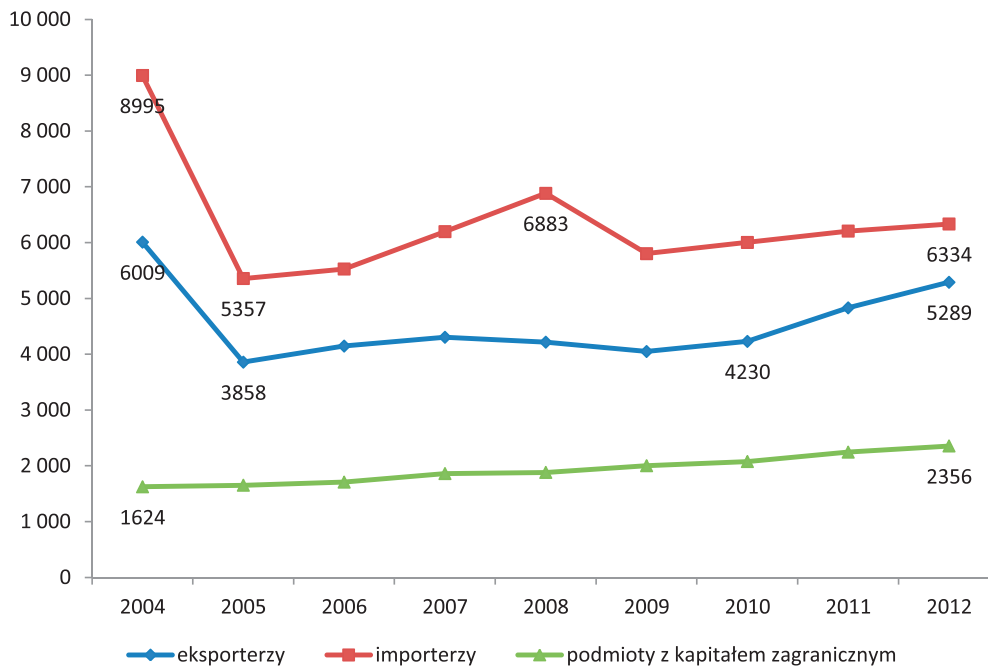
Rysunek 40. Liczba eksporterów i importerów według powiatów w województwie śląskim za rok 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej.

Analizując zmiany na przestrzeni lat zdecydowanie zaznacza się poziom załamania liczby eksporterów i importerów, przypadający na rok 2005 czyli po wejściu Polski do UE oraz konsekwencje kryzysu gospodarczego (spadek w 2009 roku). Dużo stabilniej na tym tle kształtuje się liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, które na przestrzeni ośmiu lat charakteryzowały się trwałym i systematycznym wzrostem. Analogiczne tendencje w poziomie liczby eksporterów, importerów oraz podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, co w województwie śląskim, występują na poziomie kraju. Najniższy w analizowanym okresie poziom spadku w regionie dotyczył grupy eksporterów – 12% (kraj: 12,4%) a najwyższy importerów – 29,6% (kraj: 46,6%). Jedynie liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła w analizowanym okresie o 45,1% (kraj: 63,8%).

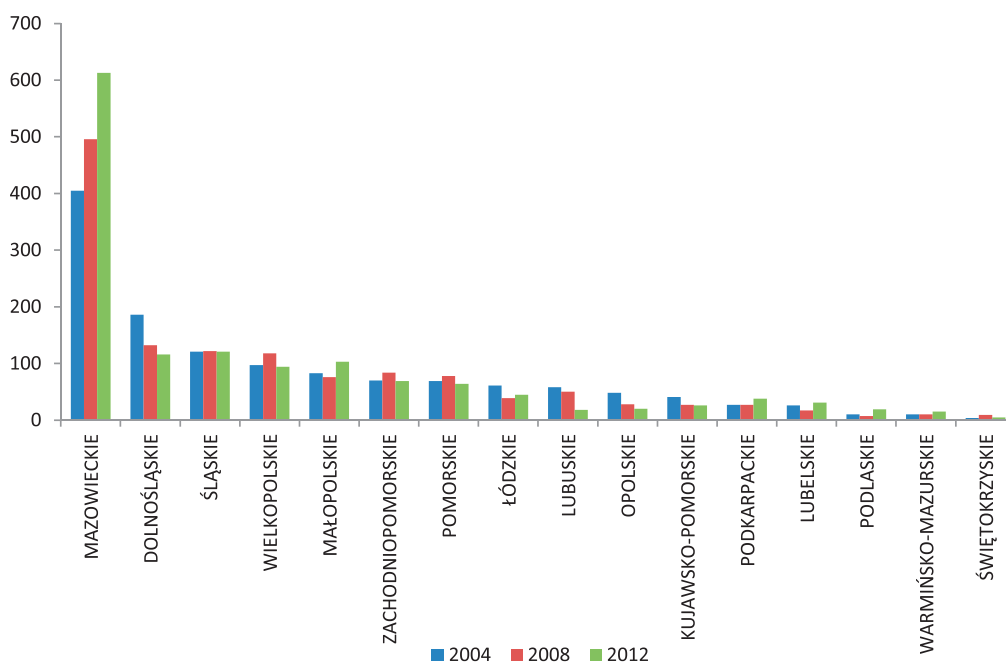
Rysunek 41. Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w relacji do ilości eksporterów i importerów w województwie śląskim w okresie 2004-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej oraz sprawozdań KZ.

Kolejnym wskaźnikiem, który obrazuje potencjał podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego jest liczba nowopowstałych spółek w ramach tych podmiotów. Analizując dane za lata 2004-2012 największą liczbę nowopowstałych spółek odnotowano w województwach: mazowieckim, dolnośląskim, śląskim, wielkopolskim i małopolskim. Największy spadek liczby nowopowstałych spółek dotyczył roku 2009 (w odniesieniu do roku poprzedniego) i objął wszystkie województwa poza wielkopolskim i świętokrzyskim. Ponadto tylko w województwie mazowieckim i małopolskim istotnie zwiększyła się liczba nowopowstałych spółek w stosunku do roku bazowego (2004). Województwo śląskie w analizowanym okresie utrzymało poziom nowych podmiotów z 2004 roku (121).

Rysunek 42. Liczba nowopowstałych spółek w ramach podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego według województw w latach 2004, 2008, 2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL.

W ciągu całego okresu analizy (lata 2004-2012) kraje udziałowców podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego wspólne dla wszystkich podregionów oraz wartość procentowa ich udziału w kapitale zagranicznym regionu przedstawia się następująco:

- Niemcy (18,3%),
- Holandia (9,7%),
- Francja (7,9%),
- Stany Zjednoczone Ameryki (2,5%),
- Austria (1,3%),
- Republika Czeska (0,8%).

Na przestrzeni ośmiu lat, od 2004 do 2012 roku w województwie śląskim przybyło 46 krajów udziałowców, w tym najwięcej w podregionie bytomskim (13), tyskim (11), i rybnickim (9).

W 2004 w województwie śląskim udziałowcami podmiotów z kapitałem zagranicznym występującymi we wszystkich podregionach były następujące kraje: Holandia (2,70 mld zł), Niemcy (1,46 mld zł), Francja (0,61 mld zł), Stany Zjednoczone Ameryki, Dania, Austria, Wielka Brytania, Republika Czeska oraz Ukraina. Kapitał podmiotów z tymi udziałowcami (5,43 mld zł) stanowił 61,4% ogółu kapitału podmiotów zlokalizowanych w województwie śląskim w 2004 r.

W 2008 we wszystkich podregionach udziałowcami podmiotów z kapitałem zagranicznym były następujące kraje: Włochy (1,99 mld zł), Niemcy (1,82 mld zł), Francja (0,91 mld zł), Holandia (0,81 mld zł), Luksemburg, Stany Zjednoczone Ameryki, Austria, Belgia, Republika Czeska, Ukraina oraz Słowacja. Kapitał podmiotów z tymi udziałowcami (6,69 mld zł) stanowił 57% ogółu kapitału podmiotów wszystkich podregionów w 2008 r.

W 2012 w województwie śląskim udziałowcami podmiotów z kapitałem zagranicznym były następujące kraje: Niemcy (3,45 mld zł), Luksemburg (3,37 mld zł), Holandia (1,16 mld zł), Francja (1,12 mld zł), Belgia, Cypr, Szwajcaria, Austria, Stany Zjednoczone Ameryki, Republika Czeska, Wielka Brytania, Irlandia, Ukraina oraz Słowacja. Kapitał podmiotów z tymi udziałowcami (11,14 mld zł) stanowił 72,2% ogółu kapitału podmiotów wszystkich podregionów w 2012 r. Lista krajów udziałowców podmiotów z kapitałem zagranicznym wymienionych w poszczególnych latach (2004, 2008 i 2012) w województwie śląskim była skorelowana z kierunkami importu i eksportu towarów realizowanych w tym czasie w regionie.

Najbardziej zróżnicowana pod względem kraju pochodzenia kapitału zagranicznego struktura podmiotów jest w podregionie bielskim. Odpowiednio w 2004, 2008 i 2012 roku liczba krajów udziałowców w podmiotach z kapitałem zagranicznym wynosiła w tym podregionie 40, 44 oraz 43 udziałowców. Natomiast najmniej zróżnicowana geograficznie struktura udziałowców w podmiotach dotyczyła podregionu bytomskiego i kształtowała się na poziomie: 13, 19 oraz 26 udziałowców. W całym okresie analizy odnotowano następujące kraje pochodzenia kapitału specyficzne dla podmiotów zlokalizowanych w danym podregionie, wraz z procentowym udziałem kapitału w regionie:

- podregion bielski: Lichtenstein (0,27%), Turcja (0,002%);
- podregion częstochowski: Armenia (0,0002%);
- podregion gliwicki: Kajmany (#¹⁴), Kazachstan (#), Tajwan (#);
- podregion katowicki: Irlandia (0,05%), Izrael (0,01%), Chiny (0,001%), Mongolia (0,0004%);
- podregion rybnicki: Zjednoczone Emiraty Arabskie (0,001%);
- podregion sosnowiecki: Republika Korei (#), Urugwaj (#).

Podregion bytomski i tyski nie wyróżniał się pod względem specyfiki udziałowców podmiotów z kapitałem zagranicznym. Analiza powiatów w latach 2004-2012 w układzie głównych udziałowców pozwala wskazać Niemcy jako główny kraj udziałowców we wszystkich powiatach oprócz zawierciańskiego.

Spośród powiatów, na których leżą tereny objęte Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną, największy udział kapitału zagranicznego w odniesieniu do całego województwa przypadła w 2012 r. na powiaty:

¹⁴ Dane niepublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

Dąbrowa Górnicza, Bielsko-Biała, Gliwice, Katowice, Tychy, Częstochowa. Natomiast najniższy poziom kapitału zagranicznego zlokalizowanego w powiatach objętych strefą ekonomiczną przypadają na powiaty: częstochowski, Jastrzębie-Zdrój, bieruńsko-lędziński, gliwicki, lubliniecki, Żory, Bytom.

Tabela 13. Udział kapitału zagranicznego powiatów należących do obszaru KSSE do kapitału zagranicznego regionu w 2012 roku.

Obszar analizy	Wartość kapitału zagranicznego w powiecie (tys. zł)	Udział kapitału zagranicznego w powiecie do kapitału zagranicznego w regionie (%)
Powiat będziński	162 990	1,06
Powiat bielski	194 812	1,26
Powiat bieruńsko-lędziński	12 070	0,08
Powiat częstochowski	1 622	0,01
Powiat gliwicki	58 631	0,38
Powiat lubliniecki	70 000	0,45
Powiat m. Bielsko-Biała	2 233 369	14,47
Powiat m. Bytom	94 057	0,61
Powiat m. Częstochowa	546 324	3,54
Powiat m. Dąbrowa Górnicza	3 867 594	25,06
Powiat m. Gliwice	1 869 328	12,11
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	6 340	0,04
Powiat m. Katowice	800 850	5,19
Powiat m. Rybnik	416 725	2,70
Powiat m. Siemianowice Śląskie	210 727	1,37
Powiat m. Sosnowiec	349 617	2,27
Powiat m. Tychy	677 610	4,39
Powiat m. Zabrze	287 623	1,86
Powiat m. Żory	85 039	0,55
Powiat mikołowski	169 505	1,10
Powiat pszczyński	21 635	0,14
Powiat raciborski	158 849	1,03
Powiat rybnicki	338 695	2,19
Powiat wodzisławski	17 345	0,11
Powiat zawierciański	144 617	0,94
Powiat żywiecki	132 704	0,86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań KZ.

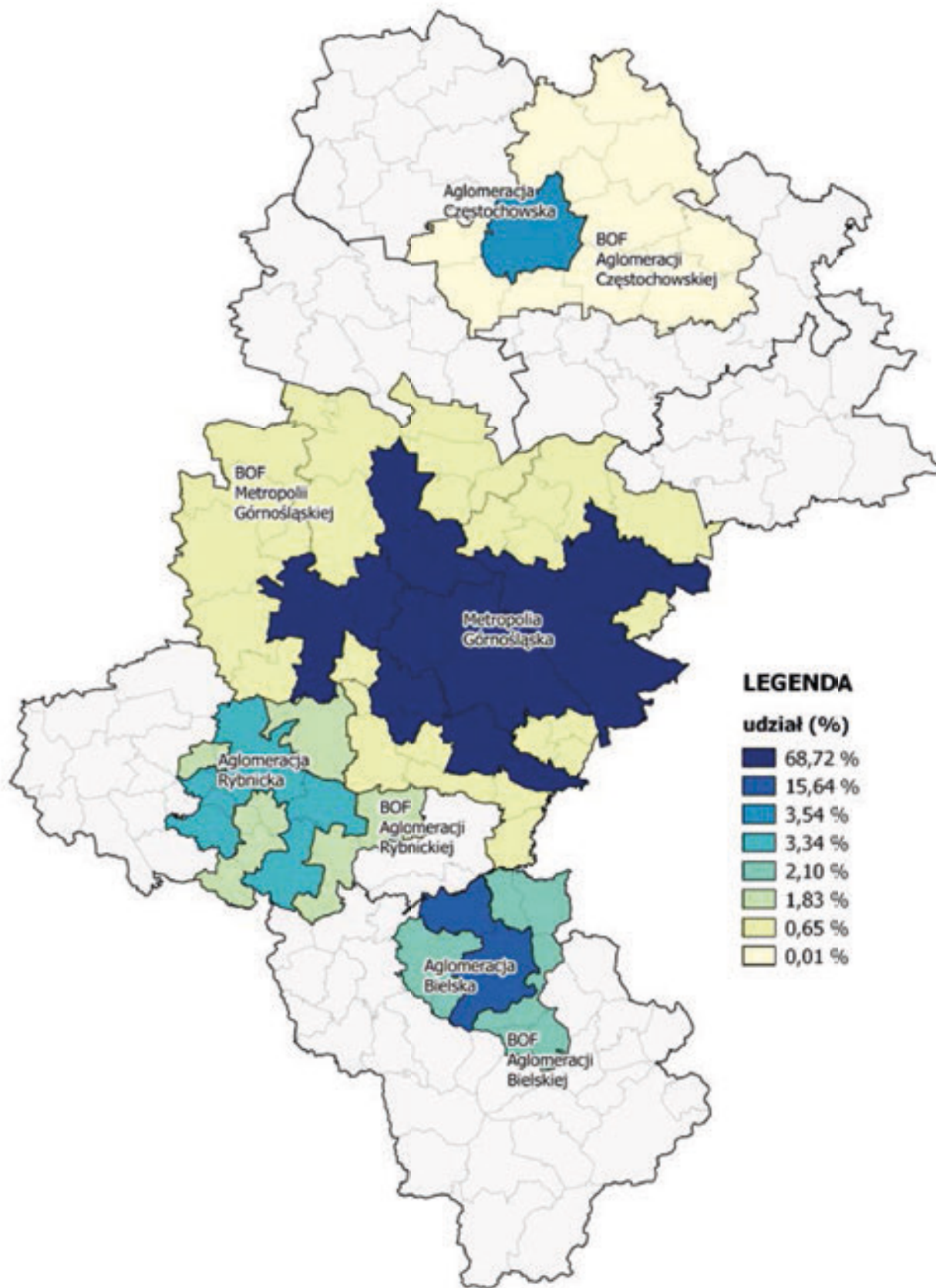
Analiza obszarów Metropolii Górnośląskiej, Aglomeracji Bielskiej, Częstochowskiej oraz Rybnickiej województwa śląskiego pod względem kraju udziałowca koncentruje się wokół krajów wskazanych już w analizie podregionów, tj.: Niemcy, Włochy, Holandia, Francja. Wymienione kraje odpowiadają za zdecydowaną większość (86% i 83% w latach: 2004, 2008, oraz 66% w 2012 r.) wartości kapitału zagranicznego podmiotów z siedzibą na obszarze Metropolii Górnośląskiej Aglomeracji Bielskiej, Częstochowskiej i Rybnickiej.

Analizując obszary poszczególnych aglomeracji z osobna główni udziałowcy podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na przestrzeni lat 2004-2012 to:

- Metropolia Górnośląska: Niemcy (22,8%), Szwajcaria (19,9%), Luksemburg (9,7%);
- Aglomeracja Bielska: Włochy (55,7%), Holandia (10,1%), Luksemburg (6,9%);
- Aglomeracja Częstochowska: Luksemburg (46,3%), Francja (19,3%), Włochy (14,4%);
- Aglomeracja Rybnicka: Francja (49,6%), Niemcy (27,9%), Włochy (6,6%).

Kapitał zagraniczny w latach 2004, 2008 i 2012 był zlokalizowany przede wszystkim na terenie Metropolii Górnośląskiej (odpowiednio: 65,6%, 69,8%, 68,7%). Z pozostałych aglomeracji znaczący udział dotyczył jedynie Aglomeracji Bielskiej (17,0%, 15,0%, 15,6%), podczas gdy Aglomeracja Częstochowska i Rybnicka osiągnęły podobny udział na poziomie 5,0%, 4,1% i 3,5%. Zróżnicowanie udziałowców najmocniej widać w Metropolii Górnośląskiej, gdzie liczba udziałowców podmiotów z kapitałem zagranicznym kształtowała się na poziomie 55, a w pozostałych aglomeracjach regionu wynosiła około 25.

Rysunek 43. Udział kapitału zagranicznego podmiotów zlokalizowanych na obszarach funkcjonalnych¹⁵ do kapitału zagranicznego w woj. śląskim w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań KZ.

¹⁵ Zakres terytorialny obszarów funkcjonalnych zdefiniowany w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”

Udział kapitału zagranicznego poszczególnych obszarów aglomeracji i ich bezpośrednich obszarów funkcjonalnych w stosunku do kapitału zagranicznego podmiotów poszczególnych podregionów ilustruje stopień skoncentrowania podmiotów wokół największych ośrodków województwa. Największy udział kapitału zagranicznego w odniesieniu do odpowiednich podregionów widać wyraźnie w przypadku Metropolii Górnośląskiej, która odpowiada za blisko 95% kapitału zagranicznego zlokalizowanego na obszarze podregionów: bytomskiego, gliwickiego, katowickiego, sosnowieckiego i tyskiego.

Kolejnym obszarem funkcjonalnym, który posiada wysoki udział kapitału zagranicznego w odniesieniu do przynależnego mu podregionu jest Aglomeracja Częstochowska. Za ponad 90% kapitału zagranicznego zlokalizowanego w podregionie częstochowskim odpowiada obszar samej Aglomeracji, czyli powiat grodzki Częstochowa. Nieco niższym udziałem (ponad 80%) a tym samym bardziej rozproszoną lokalizacją kapitału zagranicznego w ramach podregionu bielskiego charakteryzuje się obszar Aglomeracji Bielskiej.

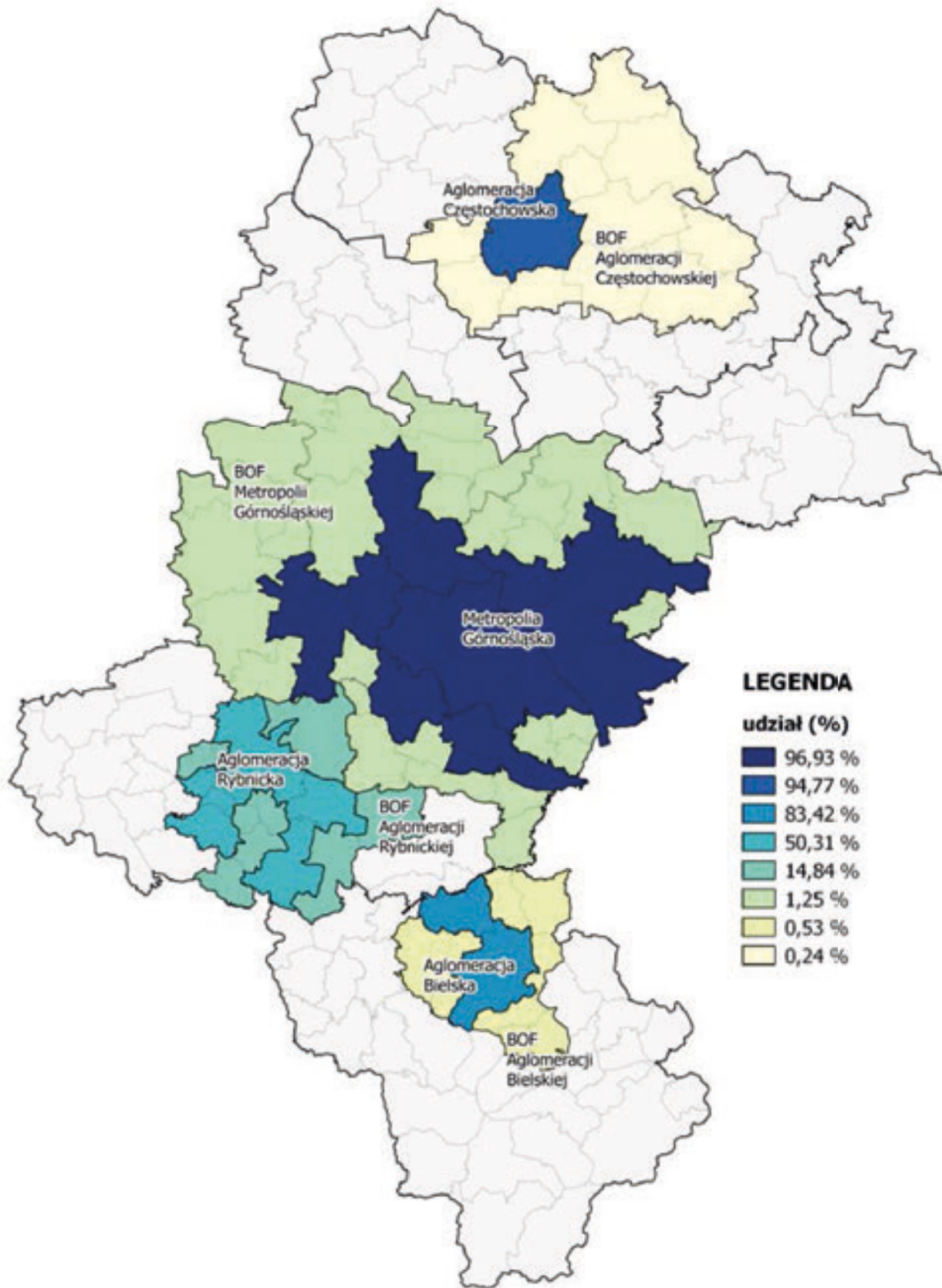
W przypadku Aglomeracji Rybnickiej udział kapitału zagranicznego w latach 2004 i 2008 kształtował się na poziomie około 70%. Jednak w 2012 r. udział ten spadł do 50,31% przy stale rosnącym kapitale zagranicznym Aglomeracji, co wynika z dużego wzrostu kapitału zagranicznego zlokalizowanego w podregionie rybnickim. Poziom rozproszenia tego kapitału odzwierciedlają wyniki dla Bezpośredniego Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Rybnickiej, który jako jedyny spośród BOF województwa śląskiego zanotował wartość udziału na poziomie kilkunastu procent (14,84% w 2012 roku).

Tabela 14. Udział kapitału zagranicznego podmiotów zlokalizowanych na obszarach funkcjonalnych do kapitału zagranicznego podmiotów z odpowiadających im podregionów woj. śląskiego za lata 2004, 2008, 2012.

Obszar	Wartość kapitału zagranicznego na koniec 2004 roku		Wartość kapitału zagranicznego na koniec 2008 roku		Wartość kapitału zagranicznego na koniec 2012 roku	
	(tys. zł)	% podr.	(tys. zł)	% podr.	(tys. zł)	% podr.
Metropolia Górnośląska	5 804 132	97,0%	8 190 932	97,4%	10 603 705	96,9%
BOF Metropolii Górnośląskiej	33 032	1,0%	33 836	0,8%	100 099	1,3%
Aglomeracja Bielska	1 507 327	82,4%	1 765 252	81,8%	2 412 858	83,4%
BOF Aglomeracji Bielskiej	9 348	0,5%	1 951	0,1%	15 273	0,5%
Aglomeracja Częstochowska	443 682	94,3%	480 443	93,4%	546 324	94,8%
BOF Aglomeracji Częstochowskiej	1 230	0,3%	4 457	0,9%	1 404	0,2%
Aglomeracja Rybnicka	396 518	70,6%	478 900	73,3%	514 701	50,3%
BOF Aglomeracji Rybnickiej	9 017	0,8%	18 574	1,4%	282 507	14,8%
Suma końcowa	8 204 286		10 974 345		14 476 871	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań KZ.

Rysunek 44. Udział kapitału zagranicznego podmiotów zlokalizowanych na obszarach funkcjonalnych do kapitału zagranicznego odpowiednich podregionów woj. śląskiego w 2012 r.

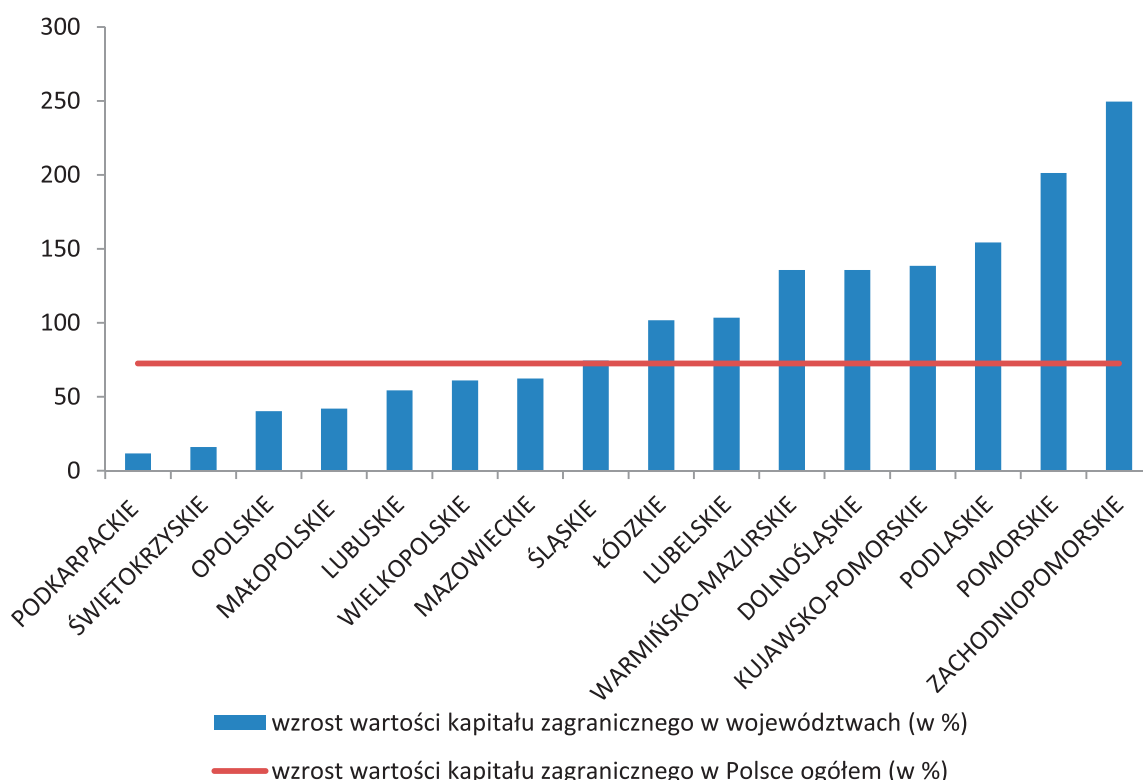

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań KZ.

8. BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE (BIZ) – ANALIZA NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA I PODREGIONÓW

Podjęcie problematyki bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) wiąże się zarówno z faktem, iż są one ważną determinantą eksportu, wpływając na powiązania gospodarcze z zagranicą, jak również z tym, iż stanowią one istotny czynnik rozwojowy, będąc generatorem wzrostu gospodarczego. W ostatnich latach obserwuje się w naszym kraju nasilenie międzynarodowych przepływów kapitałowych, zarówno w formie inwestycji bezpośrednich mających głównie wymiar materialny i długookresowy oraz inwestycji portfelowych¹⁶. Analizując dostępne dane dotyczące podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego należy zauważyć wzrost wartości zainwestowanego przez nie kapitału na przestrzeni lat 2004-2012 we wszystkich województwach. Regiony różnią się natomiast dynamiką napływu w tym okresie - od 12% w województwie podkarpackim do 250% w województwie zachodniopomorskim. Zróżnicowanie dotyczy również skali zainwestowanego kapitału w poszczególnych województwach. Z punktu widzenia wskaźnika obrazującego wartość kapitału zagranicznego w 2012 roku na 1000 podmiotów gospodarczych liderem wśród regionów jest województwo mazowieckie, drugą pozycję zajmuje województwo dolnośląskie, natomiast województwo śląskie zajmuje piątą lokatę. W zakresie struktury kapitału zagranicznego obrazującej udział poszczególnych województw w ogólnej wartości dla kraju w 2012 roku zdecydowanym liderem jest województwo mazowieckie z wartością prawie 50%, następnie plasują się trzy województwa tj. województwo dolnośląskie, wielkopolskie i śląskie z udziałem odpowiednio 9%, 8,7% i 8,6%. Ponad 75% kapitału zagranicznego ulokowano w czterech województwach. Szczegółowe wyniki prezentują poniższe wykresy.

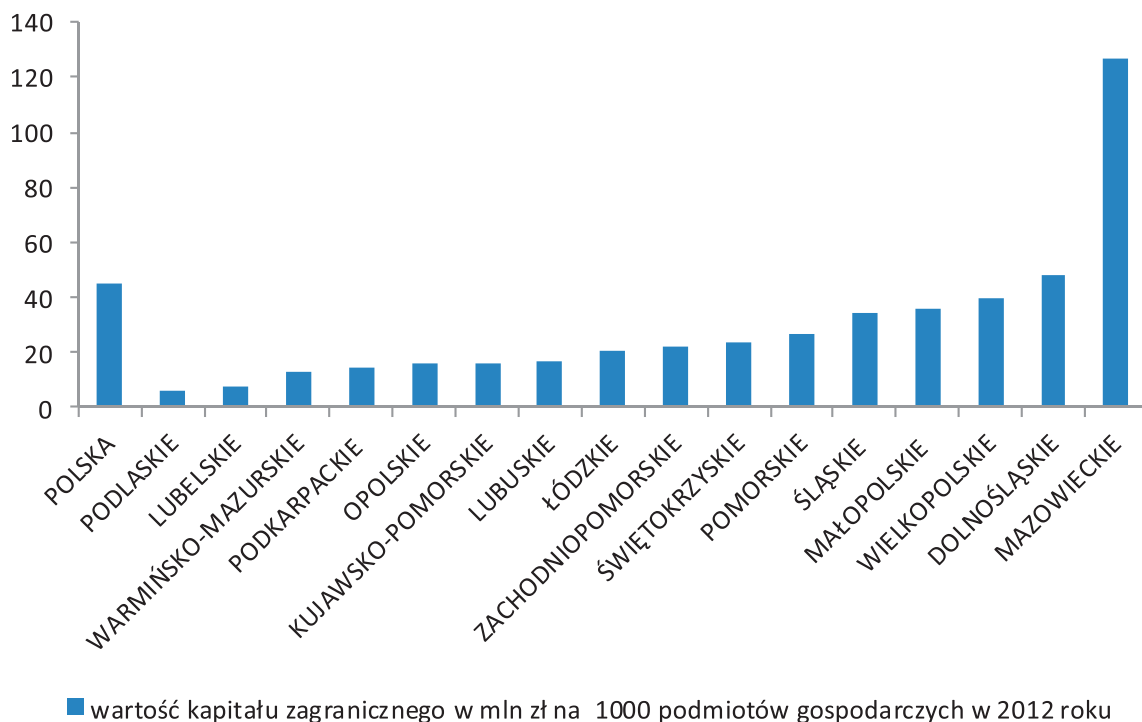
Rysunek 45. Wzrost wartości kapitału zagranicznego według województw w latach 2004-2012 (w %).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

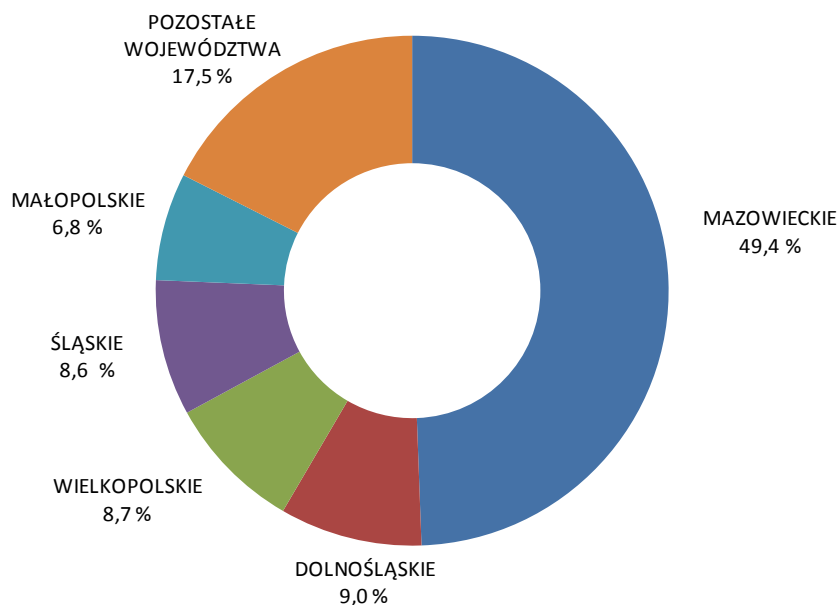
¹⁶ Por. *Inwestycje zagraniczne czynnikiem wzrostu gospodarczego w Polsce*, Barbara Ptasińska, Wiadomości Statystyczne, GUS, Warszawa 2015

Rysunek 46. Wartość kapitału zagranicznego według województw na 1000 podmiotów gospodarczych w 2012 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 47. Struktura kapitału zagranicznego według województw w 2012 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższe analizy wskazują, iż województwo śląskie jest obszarem należącym do grupy regionów o dużym udziale zainwestowanego kapitału zagranicznego. Jednocześnie należy pamiętać, iż dokonujący się w ramach inwestycji bezpośrednich transfer kapitału i technologii zwiększa pozytywne efekty restrukturyzacji gospodarki. Im większe są rozmiary tych inwestycji, tym większe jest ich oddziaływanie na gospodarkę, jej dynamikę, a w konsekwencji jej konkurencyjność. Można wskazać szereg potencjalnych korzyści związanych z występowaniem bezpośrednich inwestycji w regionie tj.:¹⁷

¹⁷ Por. jw.

- wzrost wiedzy i technologii umożliwiający tworzenie nowego jakościowo potencjału rozwojowego,
- łagodzenie krajowych barier wzrostu wynikających z niedoboru kapitału,
- rozszerzanie zagranicznych rynków zbytu dla krajowych producentów,
- rozwój handlu i wzrost produkcji,
- wzrost eksportu, poprawę salda bilansu handlowego i obrotów bieżących,
- wzrost produktywności pracy.

Wymienione wyżej procesy pozytywnie kierunkują i stymulują zmiany restrukturyzacyjne w obszarze gospodarki, a pośrednio wpływają na tempo zmian w poziomie życia mieszkańców regionu. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych może także wywoływać negatywne skutki takie jak np.: redukcja zatrudnienia w konkurencyjnych firmach krajowych, ryzyko nieuczciwej konkurencji w stosunku do firm krajowych.

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, iż napływ kapitału zagranicznego staje się ważnym elementem kształtującym procesy rozwojowe województwa i jako taki powinien być obiektem regionalnych analiz, a także wyzwaniem dla prowadzących politykę rozwoju na szczeblu regionalnym jak i lokalnym. Wychodząc naprzeciw tak sformułowanej tezie przeanalizowano możliwość pozyskania danych w zakresie wielkości BIZ na poziomie województwa oraz podregionów i powiatów. Uznano, iż możliwość analizy poziomów zróżnicowań wewnątrz regionu jest kluczowa z punktu widzenia prowadzenia polityki rozwoju. Z uwagi na braki informacyjne w tym obszarze opracowano własną metodykę obliczania zmian w napływie kapitału zagranicznego w poszczególnych podregionach (NUTS3), wykorzystującą informacje gromadzone przez GUS m.in. w ramach sprawozdań składanych przez podmioty z udziałem kapitału zagranicznego. Na bazie uzyskanych wyników podjęto prace związane z opracowaniem modelu ekonometrycznego, umożliwiającego szacowanie wielkości BIZ w województwie śląskim i jego podregionach (NUTS3) oraz prognozowanie zmian w tym obszarze w zależności od wahań różnych zmiennych, zidentyfikowanych jako mające wpływ na wielkość BIZ. Wyniki opisanych prac przedstawiono w poniższych podrozdziałach prezentując również najważniejsze założenia metodologiczne prowadzonych analiz.

8.1. Diagnoza stanu badań nad kalkulacją wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych na poziomie województw (NUTS2) i podregionów (NUTS3) oraz identyfikacja potencjalnych źródeł informacji.

Na potrzeby niniejszego raportu przeprowadzono analizę desk research w zakresie prowadzonych dotychczas badań związanych z obliczaniem wartości BIZ i potencjalnych źródeł informacji w tym obszarze. Dominujący udział badań to analizy na poziomie międzynarodowym, z rzadko spotykanymi odniesieniami do danych na szczeblu województw oraz brakiem danych na szczeblu podregionów. Przekłada się to również na sposób gromadzenia i agregacji danych przez instytucje analizujące omawianą tematykę. Poniżej przedstawiono najważniejsze wnioski wynikające z prowadzonej analizy opracowań i baz statystycznych pod kątem identyfikacji wartości BIZ na poziomie województwa i niższym – podregionów lub powiatów, tj.:

- zdiagnozowano brak danych dotyczących wartości BIZ nie tylko na poziomie podregionów, ale i dla województw w kilkuletnim szeregu czasowym,
- zidentyfikowano fragmentaryczne dane NBP nt. wartości BIZ na poziomie województw za rok 2012 (stan zobowiązań z tytułu BIZ wg siedziby podmiotów bezpośredniego inwestowania)¹⁸, brak możliwości uzyskania danych dla poziomu województwa i podregionów w dłuższym szeregu czasowym,
- stwierdzono fragmentaryczność danych w zakresie BIZ gromadzonych przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych – PAIiIZ (tylko część BIZ napływających do Polski jest odnotowywana przez PAIiIZ, trwają prace nad nową metodyką liczenia BIZ)¹⁹,

¹⁸ *Polskie i zagraniczne inwestycje bezpośrednie w 2012r.*, NBP, Departament Statystyki, Warszawa 2014, s. 22.

¹⁹ http://wyborcza.biz/biznes/1,100896,13348142,PAIiIZ_policzy_inwestycje_zagraniczne_w_Polsce_wedlug.html

- stwierdzono, iż większość publikowanych opracowań w zakresie BIZ na poziomie województw przytacza wartości nakładów inwestycyjnych zadeklarowanych i faktycznych w obszarach działalności specjalnych stref ekonomicznych,
- stwierdzono brak możliwości wykorzystania informacji, gromadzonych przez Pierwszy Śląski Urząd Skarbowy w Sosnowcu oraz Drugi Śląski Urząd Skarbowy w Bielsku-Białej, w zakresie sprawozdań finansowych firm z udziałem kapitału zagranicznego z uwagi na brak elektronicznych baz danych w tym obszarze,
- dokonano analizy ekspertyzy wykonanej na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w części dotyczącej szacunku BIZ na poziomie województw, w wyniku której stwierdzono, że metodologia rozszacowania ogólnej wartości BIZ liczonej wg metodyki NBP na poszczególne województwa nie została precyzyjnie opisana i w związku z czym jest trudna do oceny²⁰,
- dokonano przeglądu sprawozdawczości podmiotów gospodarczych do GUS i zidentyfikowano możliwość wykorzystania danych pozyskiwanych w ramach formularzy KZ (Sprawozdanie podmiotów z kapitałem zagranicznym) i SP (Roczna ankieta przedsiębiorstwa).

W związku ze zidentyfikowanymi problemami stwierdzono, iż występuje brak informacji w zakresie wielkości BIZ w analizowanym obszarze tj. na terenie całego województwa śląskiego i w jego podregionach (NUTS3) w kilkuletnim szeregu czasowym. Sytuacja ta skutkuje brakiem możliwości opracowania modelu ekonometrycznego pozwalającego na szacowanie wartości BIZ w oparciu o wybrane zmienne. W związku z powyższym założono konieczność opracowania własnej metodyki obliczania wartości BIZ (zmiennej objaśnianej) w oparciu o dostępne dane. Z uwagi na brak możliwości pozyskania danych z NBP, fragmentaryczność informacji PAIILZ, ograniczoność terytorialną danych zgromadzonych w specjalnych strefach ekonomicznych (tylko część obszaru województwa) podjęto decyzję o szacowaniu napływu BIZ w województwie śląskim i podregionach w latach 1999-2012 na podstawie danych z formularzy KZ i SP.

8.2. Metodyka identyfikacji wartości napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych

Pierwszym etapem prac, związanych z wyznaczeniem strumieni napływu BIZ, była analiza stosowanych definicji tego zagadnienia w literaturze. Na potrzeby prowadzonych prac przyjęto definicję BIZ z wykorzystaniem podejścia OECD, zgodnie z którym BIZ-em będzie transakcja dokonana przez inwestora bezpośredniego skutkująca zmianą w kapitale własnym (podstawowym i w części zapasowym) i/lub kapitale obcym przedsiębiorstwa inwestycji bezpośredniej, przy założeniu, że podmioty te są rezydentami różnych krajów (greenfield + fuzje i przejęcia)²¹. W związku z powyższym, w celu kalkulacji wartości BIZ należało brać pod uwagę następujące składowe: (1) kapitał podstawowy, (2) część kapitału zapasowego tworzoną z niepodzielonych zysków niewypłaconych w formie dywidendy (reinvestycja zysków) oraz (3) wewnątrz korporacyjne kredyty i pożyczki oraz transakcje związane z ich obsługą (odsetki, różnice kursowe). Opierając się na wynikach analizy dostępności danych, mogących potencjalnie służyć do obliczania wartości napływu BIZ na poziomie województwa śląskiego i jego podregionów w dłuższym szeregu czasowym, przyjęto, iż jedynym możliwym do wykorzystania źródłem informacji są dane zbierane przez GUS w ramach formularzy KZ i SP. Jednocześnie należy podkreślić, że dane GUS obejmują wyłącznie składowe (1) i (2), pomimo podejmowanych prób nie otrzymano precyzyjnych informacji na temat poziomu sprawozdawczości formularzy KZ i SP oraz zidentyfikowano znaczne różnice w wartościach kapitałów (zagranicznego, podstawowego i zapasowego) w niektórych podregionach na koniec jednego i początek następnego roku sprawozdawczego. Powyższe ograniczenia mogły mieć wpływ na precyzję szacunku BIZ, tym niemniej nie znaleziono rozwiązań alternatywnych.

²⁰ Szacunek PKB per capita i bezpośrednich inwestycji zagranicznych w województwach oraz wskaźniki wyprzedzające koniunktury, BIEC Biuro Inwestycji i Cykli Ekonomicznych, Warszawa 2011.

²¹ OECD International Direct Investment Statistics, 2013, s.8-9; OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment Third Edition, 1999, s.7; OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment Fourth Edition 2008, s.17. Definicje wskazują na minimalną 10% wartość progową własności inwestora zagranicznego w celu kwalifikacji firmy jako przedsiębiorstwa bezpośredniej inwestycji. W związku z poziomem agregacji otrzymanych danych w zakresie kapitału zagranicznego i kapitału zapasowego z formularzy KZ i SP analiza procentowego poziomu zaangażowania kapitałowego nie jest możliwa.

Kolejnym etapem prac było opracowanie wzoru, za pomocą którego będzie możliwe obliczanie wartości napływu BIZ w poszczególnych latach dla wybranej jednostki statystycznej. W ramach tego procesu przeanalizowano dwa warianty możliwego zestawiania danych pozyskanych z GUS z punktu widzenia możliwej interpretacji danych. Przyjęty ostatecznie do obliczeń wzór zaprezentowany poniżej wydaje się być rozwiązaniem najkorzystniejszym tj. odpornym na zmiany sprawozdawczości oraz umożliwiającym kalkulację BIZ według faktycznej lokalizacji czynników produkcji, a nie siedziby podmiotu sprawozdającego.

$$BIZ_{i;t} = (KZ_{K;i;t} - KZ_{P;i;t}) + \frac{KZ_{K;i;t} + KZ_{P;i;t}}{KP_{K;i;t} + KP_{P;i;t}} \times \max[(KS_{K;i;t} - KS_{P;i;t}); 0]$$

gdzie:

$BIZ_{i;t}$ – wartość napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (zmienna objaśniana) dla i-tego podregionu w roku t

$KZ_{K;i;t}$ – wartość kapitału zagranicznego dla i-tego obiektu na koniec roku t (formularz KZ)

$KZ_{P;i;t}$ – wartość kapitału zagranicznego dla i-tego obiektu na początek roku t (formularz KZ)

$KP_{K;i;t}$ – wartość kapitału podstawowego ogółem dla i-tego obiektu na koniec roku t (formularz KZ)

$KP_{P;i;t}$ – wartość kapitału podstawowego ogółem dla i-tego obiektu na początek roku t (formularz KZ)

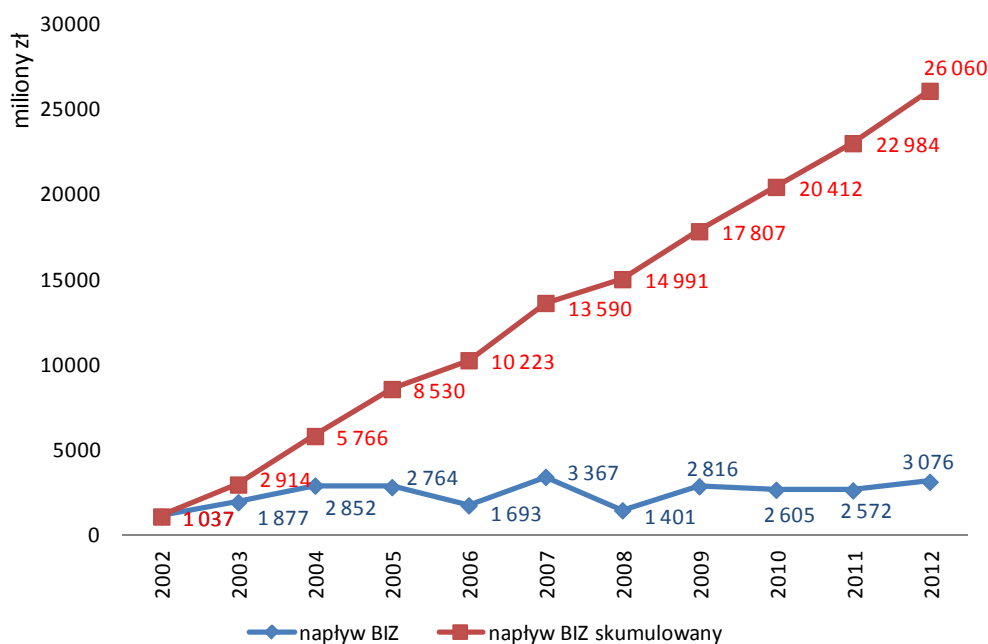
$KS_{K;i;t}$ – wartość kapitału zapasowego dla i-tego obiektu na koniec roku t (formularz SP)

$KS_{P;i;t}$ – wartość kapitału zapasowego dla i-tego obiektu na początek roku t (formularz SP)

8.3. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do województwa i podregionów

Na podstawie przyjętej metodyki, przy wykorzystaniu danych GUS z lat 2002-2012 wyznaczono wartość napływu BIZ dla poszczególnych podregionów województwa śląskiego oraz dla całego regionu (jako sumy napływów w poszczególnych podregionach województwa). Poniższe wykresy prezentują uzyskane wyniki (dane zostały zaokrąglone do milionów złotych).

Rysunek 48. Skumulowany napływ BIZ w województwie śląskim w latach 2002-2012.

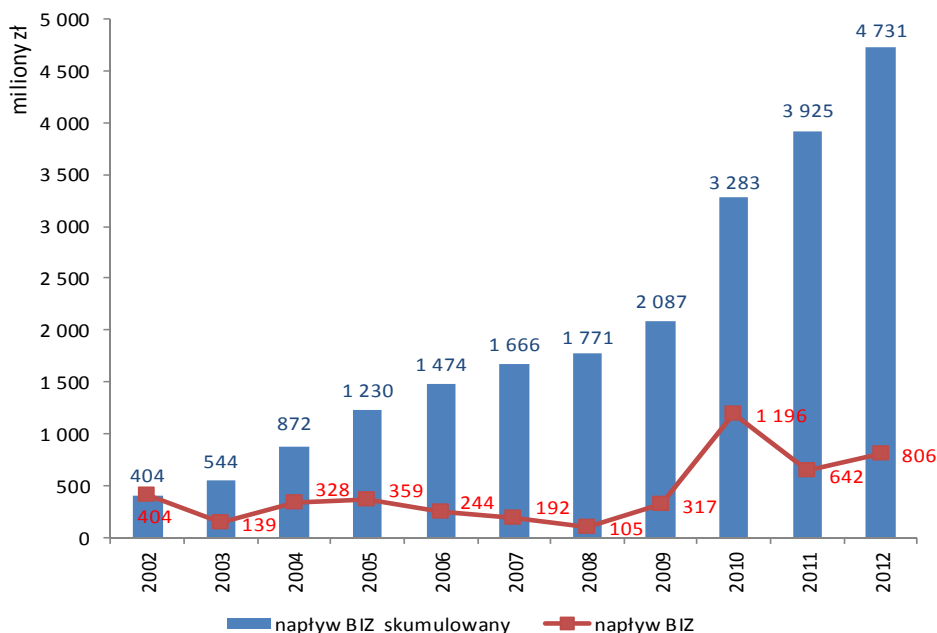

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (formularze KZ i SP).

W ciągu jedenastu lat (2002-2012) do województwa śląskiego napłynęło ponad 26 miliardów złotych bezpośrednich inwestycji zagranicznych i w całym analizowanym okresie ich sumaryczna wartość systematycznie rosła mimo dużego zróżnicowania w poziomie napływu w poszczególnych latach. Największe wahania w poziomie wartości BIZ odnotowano w latach 2006-2008, co mogło być konsekwencją zawirowań związanych ze światowym kryzysem finansowym i gospodarczym, przy czym najwyższa wartość napływu BIZ to rok 2007, najniższa wartość w tym okresie to rok 2008. Poziom napływu w 2008 roku można porównać z 2002 rokiem, kiedy Polska nie była członkiem UE.

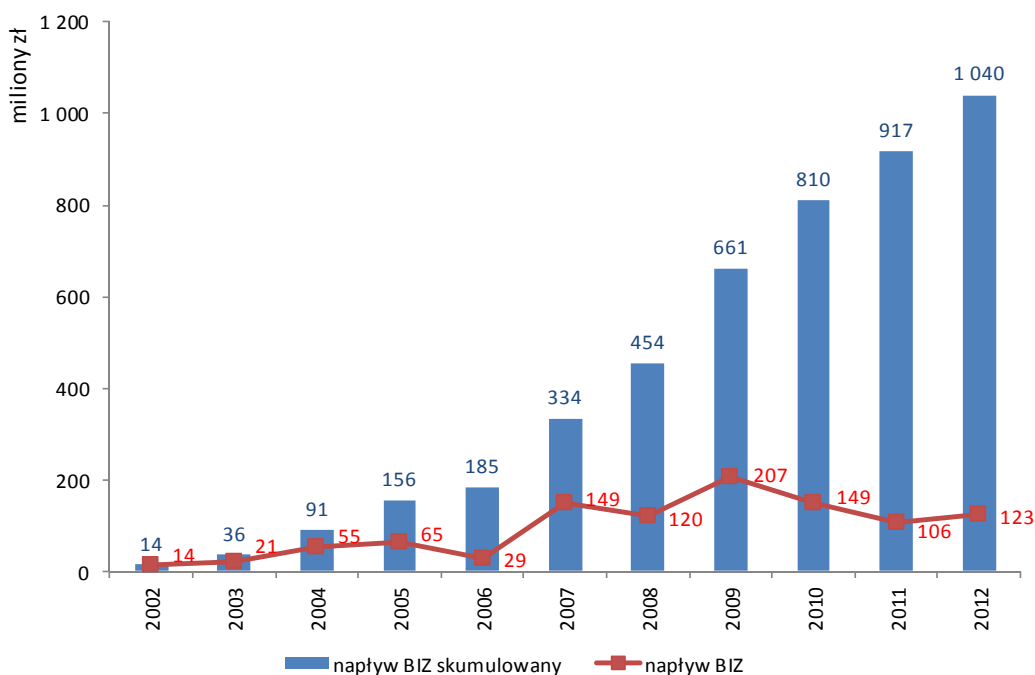
Poniższe rysunki prezentują napływ BIZ w poszczególnych podregionach w wariacie rocznym i skumulowanym.

Rysunek 49. Napływ BIZ w podregionie bielskim w latach 2002-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (formularze KZ i SP).

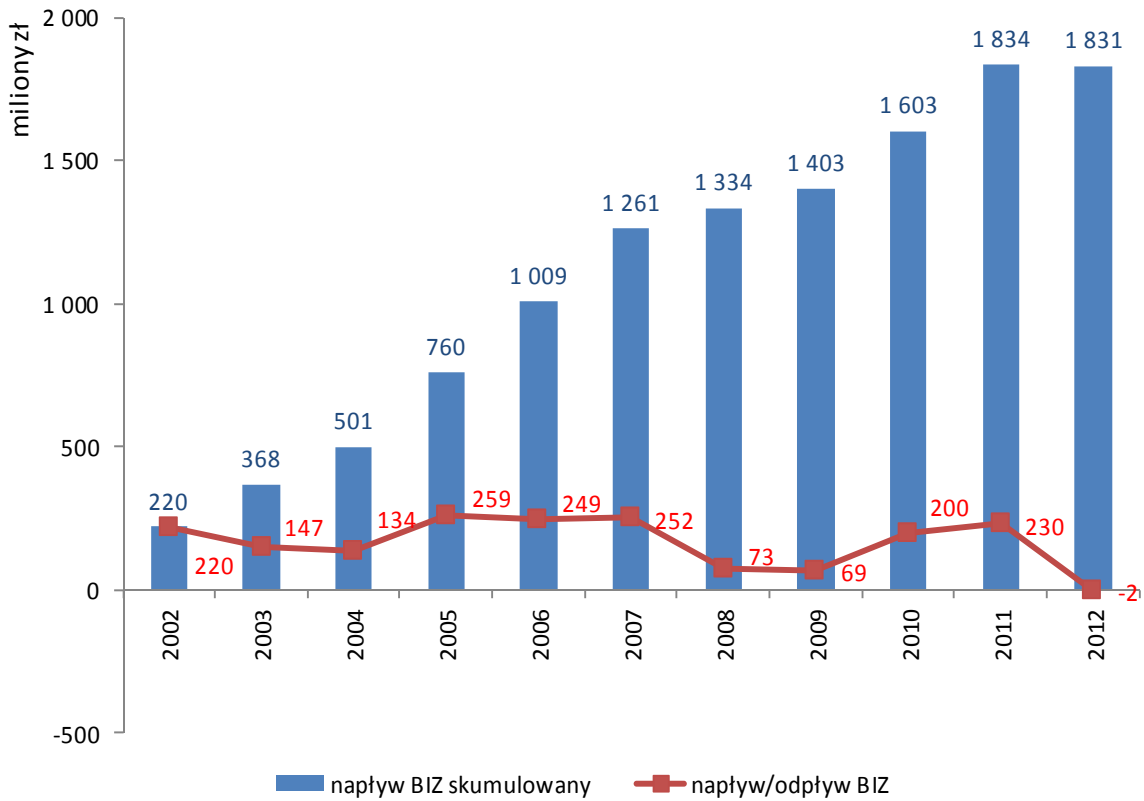
Rysunek 50. Napływ BIZ w podregionie bytomskim w latach 2002-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (formularze KZ i SP).

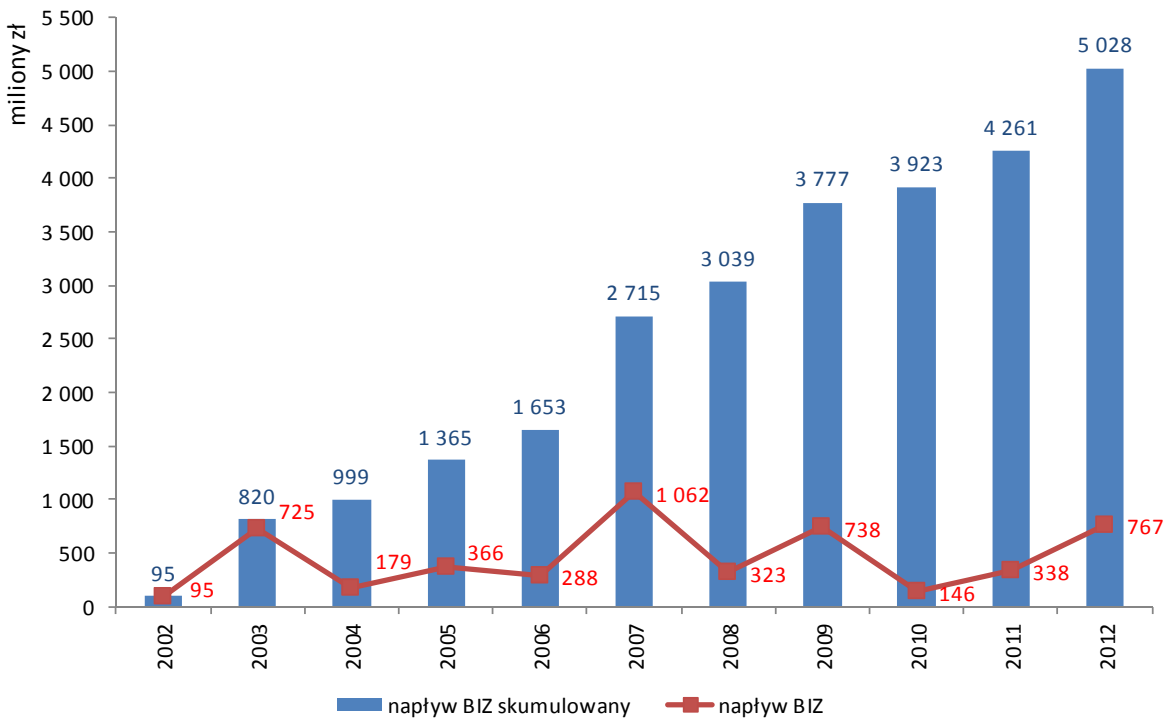

Rysunek 51. Napływ BIZ w podregionie częstochowskim w latach 2002-2012.

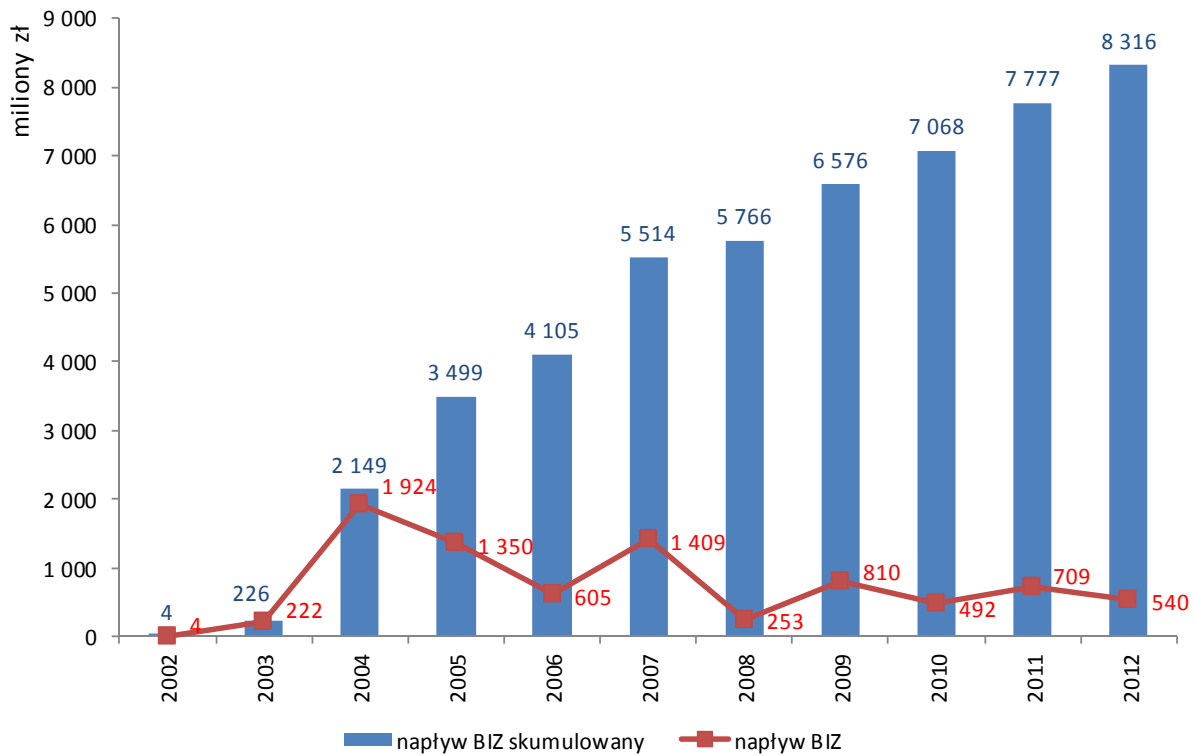
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (formularze KZ i SP).

Rysunek 52. Napływ BIZ w podregionie gliwickim w latach 2002-2012.

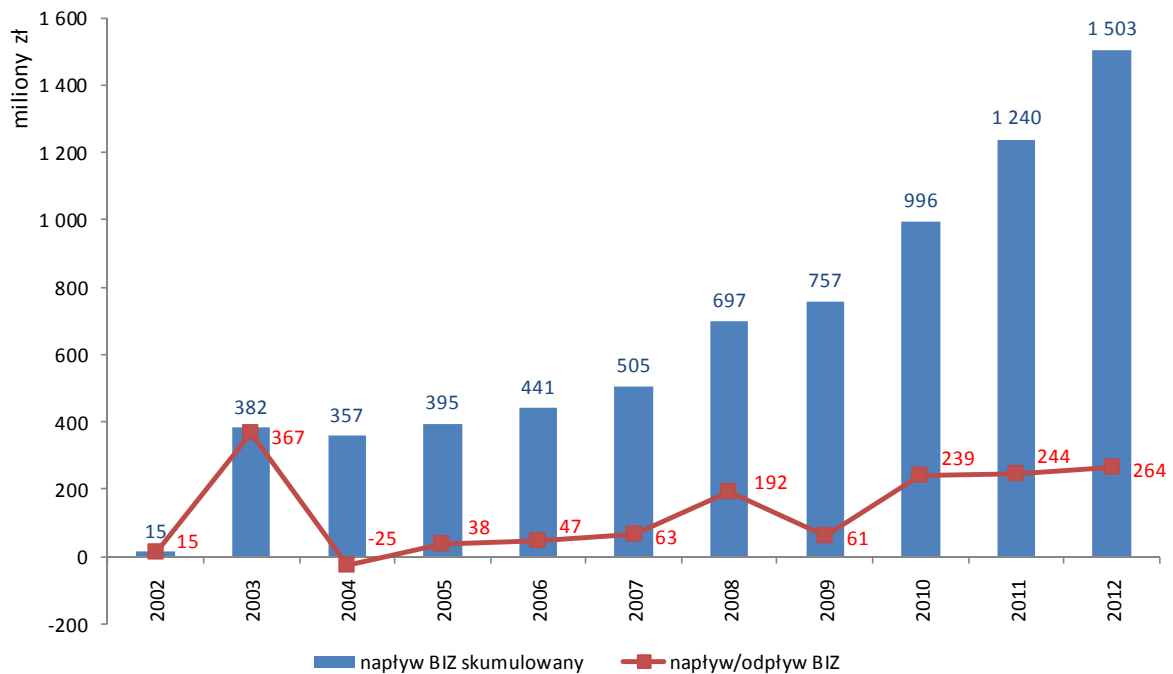
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (formularze KZ i SP).

Rysunek 53. Napływ BIZ w podregionie katowickim w latach 2002-2012.

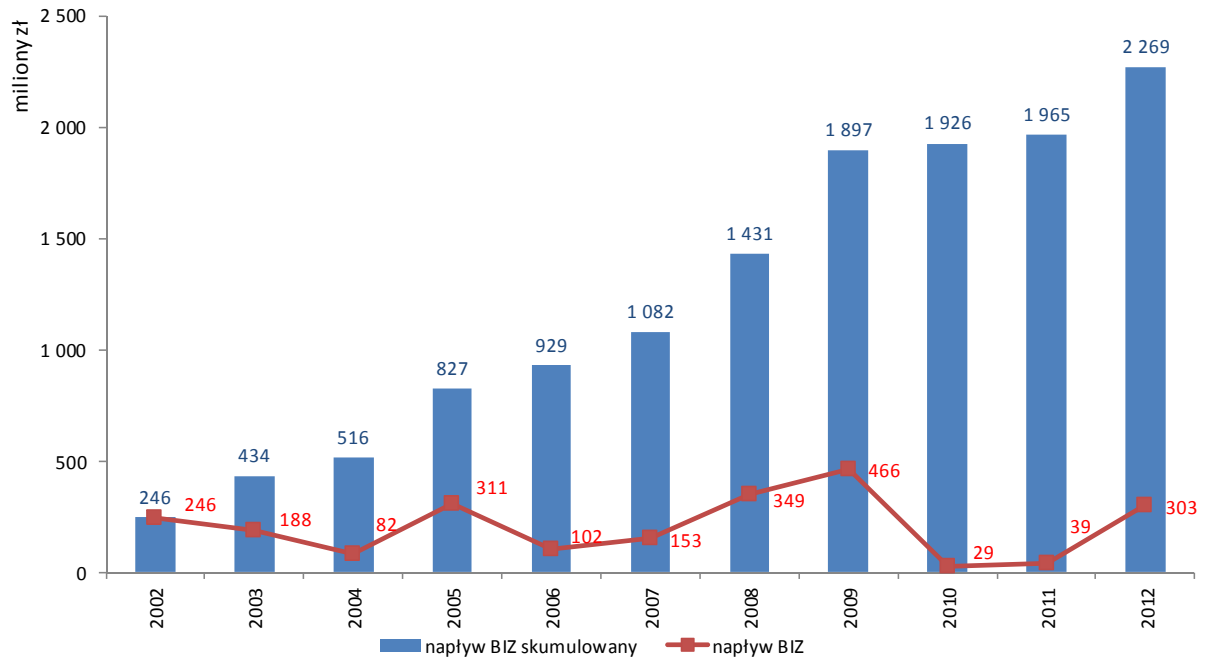
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (formularze KZ i SP).

Rysunek 54. Napływ BIZ w podregionie rybnickim w latach 2002-2012.

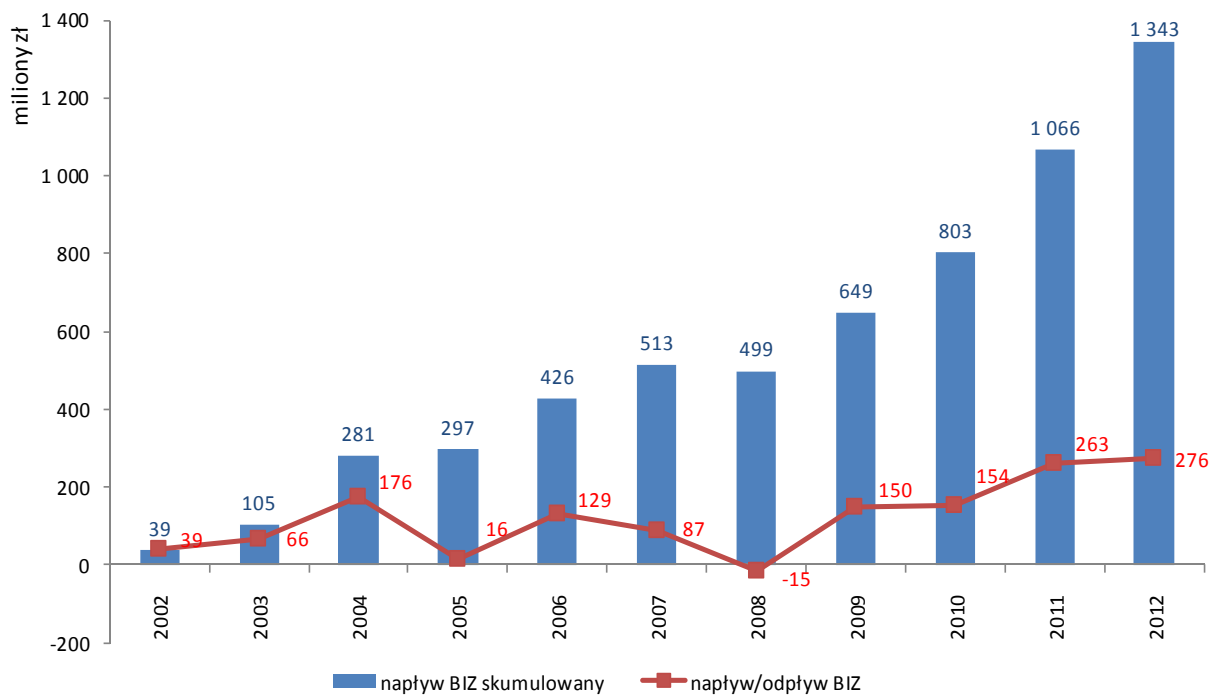
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (formularze KZ i SP).

Rysunek 55. Napływ BIZ w podregionie sosnowieckim w latach 2002-2012.

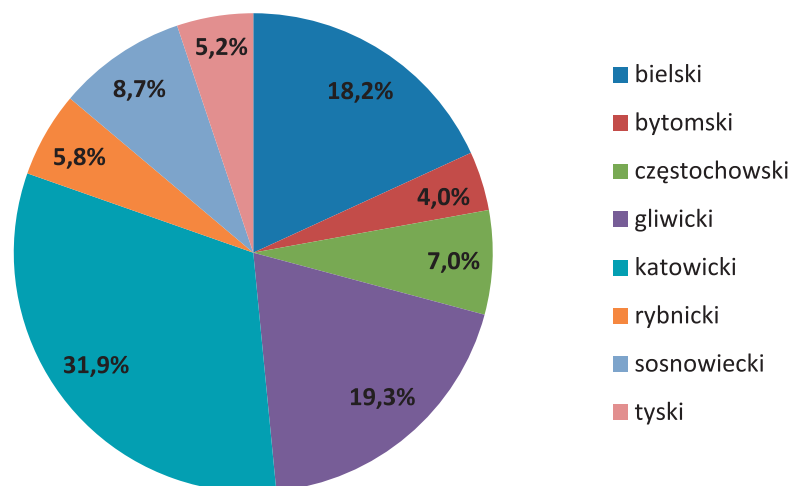
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (formularze KZ i SP).

Rysunek 56. Napływ BIZ w podregionie tyskim w latach 2002-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (formularze KZ i SP).

Rysunek 57. Udział podregionów w napływie BIZ do województwa śląskiego w latach 2002-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (formularze KZ i SP).

Istnieje duże zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi podregionami w zakresie poziomu napływu BIZ oraz dynamiki zmian w poszczególnych latach. Liderami w zakresie napływu BIZ są: podregion katowicki, gliwicki oraz bielski, do których w okresie 2002-2012 napłynęło odpowiednio ponad 8, 5 oraz 4 miliardy złotych. Najniższą wartość odnotowano natomiast w podregionie bytomskim niewiele ponad 1 miliard złotych. W zakresie dynamiki napływu BIZ obserwuje się zróżnicowane tendencje dla poszczególnych podregionów zarówno w roku wejścia Polski do UE oraz w latach światowego kryzysu finansowego i gospodarczego. Generalnie jednak wartość BIZ kształtowała się na dodatnim poziomie. Tylko w trzech podregionach wystąpił odpływ inwestycji tj.: w rybnickim, tyskim oraz częstochoowskim. Warto pamiętać, że ujemne wartości napływu BIZ wynikają ze spadku poziomu kapitału zagranicznego i/lub kapitału zapasowego w okresie początek – koniec roku w danym podregionie.

8.4. Metodyka opracowania modelu ekonometrycznego

Jednym z głównych celów badania było opracowanie modelu ekonometrycznego, umożliwiającego szacowanie wielkości BIZ w województwie śląskim i jego podregionach (NUTS3) oraz prognozowanie zmian wartości BIZ w zależności od wahań różnych zmiennych, mogących mieć potencjalny wpływ na BIZ. Pierwszym krokiem istotnym z punktu widzenia tworzenia modelu było zidentyfikowanie wartości zmiennej objaśnianej czyli wartości BIZ w podregionach województwa śląskiego, co zostało opisane powyżej. Kolejnym krokiem była identyfikacja potencjalnych zmiennych objaśniających i ich weryfikacja, określenie zakresu czasowego oraz terytorialnego modelu, dobór metod badawczych, aż wreszcie opracowanie postaci analitycznej modelu. Wyniki zrealizowanych prac badawczych przedstawiono poniżej.

8.4.1. Potencjalne zmienne objaśniające

W ramach prac przygotowano listę potencjalnych zmiennych objaśniających dla wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych na poziomie podregionów województwa śląskiego, która została opracowana z wykorzystaniem studiów literaturowych i innych źródeł wtórnych²². Wybrane zmienne zostały zweryfikowane pod względem dostępności danych dla założonego szeregu czasowego i poziomu statystycznego, co zostało zaprezentowane w poniższej tabeli.

²² np. D. Wawrzyniak, *Determinanty lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych*, Gospodarka Narodowa nr 4/2010; *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2013.

Tabela 15. Potencjalne zmienne objaśniające BIZ i ich dostępność w statystyce publicznej na poziomie podregionów (stan na 15 września 2014 r.).

Główne kategorie zmiennych	Potencjalne zmienne	Dostępność danych w latach 2000-2012
Rozmiar rynku	Realny PKB (zł)	2000-2011
	Realny PKB na mieszkańca (zł/os.)	2000-2011
	Dochody do dyspozycji brutto ogółem (zł)	brak
	Dochody do dyspozycji brutto na mieszkańca (zł/os.)	brak
	Liczba ludności w podregionie (szt.)	2000-2012
	Gęstość zaludnienia (liczba ludności na km ²) (os./km ²)	2002-2012
	Powierzchnia podregionu (m ²)	2000-2012
	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 10 000 mieszkańców (faktycznie prowadzących działalność gospodarczą) (szt./os.)	2002-2012
	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego na 10 000 mieszkańców (faktycznie prowadzących działalność gospodarczą) (szt./os.)	brak
Wzrost rozmiaru rynku	Stopa wzrostu realnego PKB (%)	2001-2011
	Stopa wzrostu realnego PKB per capita (%)	2001-2011
	Stopa wzrostu dochodów do dyspozycji brutto ogółem (%)	brak
	Stopa wzrostu dochodów do dyspozycji brutto na mieszkańca (%)	brak
	Stopa wzrostu liczby ludności podregionu (%)	2000-2012
	Stopa wzrostu liczby aktywnych podmiotów gospodarczych (faktycznie prowadzących działalność gospodarczą) (%)	2003-2012
	Stopa wzrostu liczby aktywnych podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego (faktycznie prowadzących działalność gospodarczą) (%)	brak
Ilość, koszt i jakość siły roboczej	Zasób siły roboczej (zatrudnieni + bezrobotni) (os.)	2000-2012
	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (zł)	2002-2012
	Koszty związane z zatrudnieniem w przeliczeniu na zatrudnionego (zł)	brak
	Jednostkowe koszty pracy (koszt pracy przypadający na jednostkę produkcji, tj. całkowite koszty pracy do realnego PKB) (zł)	brak
	Stosunek przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w danym podregionie do przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w województwie śląskim (%)	2002-2012
	Różnica między przeciętnym poziomem wynagrodzenia brutto w danym podregionie a przeciętnym poziomem wynagrodzenia brutto w województwie śląskim (zł)	2002-2012
	Wydajność pracy (wartość dodana brutto na 1 pracującego) (zł)	2002-2011
	Udział zasobu siły roboczej z wykształceniem zawodowym w zasobie siły roboczej (%)	2000-2012
	Udział zasobu siły roboczej z wykształceniem średnim w zasobie siły roboczej (%)	2000-2012
	Udział zasobu siły roboczej z wykształceniem wyższym w zasobie siły roboczej (%)	2000-2012

Instrumenty wsparcia inwestorów zagranicznych	Udział dochodów z tytułu podatku od nieruchomości w budżetach gmin danego podregionu (%)	2000-2012
	Dochody podatkowe ogółem (zł)	2000-2012
	Dochody podatkowe z tytułu podatku od nieruchomości (zł)	2000-2012
	Realizacja dochodów z tytułu podatku od nieruchomości od osób fizycznych – plan (zł)	2005-2012
	Realizacja dochodów z tytułu podatku od nieruchomości od osób fizycznych – wykonanie (zł)	2005-2012
	Realizacja dochodów z tytułu podatku od nieruchomości - od jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej i osób prawnych - plan (zł)	2005-2012
	Realizacja dochodów z tytułu podatku od nieruchomości - od jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej i osób prawnych - wykonanie (zł)	2005-2012
	Zwolnienie z podatku od nieruchomości dla inwestorów zagranicznych (0-nie, 1-tak)	brak
	Zwolnienie z podatku dochodowego dla inwestorów zagranicznych (0-nie, 1-tak)	brak
	Funkcjonowanie na terenie podregionu SSE (0-nie, 1-tak)	2000-2012
	Powierzchnia wolnych terenów inwestycyjnych (ha)	brak
	Powierzchnia wolnych terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w SSE (ha)	brak
	Średni koszt 1 ha wolnego terenu inwestycyjnego (zł)	brak
	Średni koszt 1 ha wolnego terenu inwestycyjnego w SEE (zł)	brak
	Liczba ofert inwestycyjnych w danym podregionie w bazie PAIiZ (szt.)	brak
	Liczba wyspecjalizowanych komórek do współpracy z inwestorami zagranicznymi (szt.)	brak
	Infrastruktura twarda	Linie kolejowe ogółem na 100 km ² (km)
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni (km)		2005-2012
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² (km/km ²)		2005-2012
Liczba dróg i autostrady na 100 km ² (km/km ²)		brak
Odległość stolicy podregionu do najbliższego międzynarodowego portu lotniczego (km)		2005-2012
Telefoniczne łącza główne wszystkich operatorów na 1000 osób (km/os)		brak
Liczba operatorów telefonii mobilnej pokrywających zasięgiem 99,9% danego podregionu (szt.)		brak
Odsetek mieszkańców podregionu posiadających szerokopasmowy (2 MB/s i więcej) dostęp do Internetu (%)		brak
Usługi stacjonarnego przewodowego i bezprzewodowego dostępu do Internetu o prędkości co najmniej 2Mb/s. (liczba usług)		2011-2012
Liczba dróg ekspresowych i autostrad przechodzących przez podregion (szt.)		2005-2012

Infrastruktura instytucjonalna i jakość życia	Liczba łóżek hotelowych na km ² (szt./km ²)	2000-2012
	Liczba aktywnych instytucji kultury (teatry) na km ² (szt./km ²)	brak
	Liczba aktywnych instytucji kultury (kina i muzea) na km ² (szt./km ²)	2000-2012
	Całkowita emisja głównych zanieczyszczeń powietrza na km ² – pyłowe (t/km ²)	2000-2012
	Całkowita emisja głównych zanieczyszczeń powietrza na km ² – gazowe bez CO ₂ (t/km ²)	2000-2012
	Całkowita emisja CO ₂ na km ² (t/km ²)	2000-2012
	Dostępność do przedszkoli z zajęciami prowadzonymi w języku obcym (angielski, niemiecki) (0-nie, 1-tak)	brak
	Dostępność do szkół (gimnazja i szkoły średnie) z zajęciami prowadzonymi w języku obcym (angielski, niemiecki) (0-nie, 1-tak)	2012
	Liczba stwierdzonych przestępstw kryminalnych w podregionach na 1000 mieszkańców (szt./os.)	2000-2012
	liczba stwierdzonych przestępstw gospodarczych w podregionach na 1000 mieszkańców (szt./os)	2000-2012
	Liczba zmian władz na terenie podregionu dla powiatów grodzkich (prezydent/burmistrz lub rada miasta)	brak
	Liczba zmian władz na terenie podregionu dla powiatów ziemskich (starosta lub rada powiatu) w roku (szt.)	brak
	Liczba zmian władz gmin na terenie podregionu w powiatach ziemskich (szt.)	brak
	Udział powierzchni obszarów prawnie chronionych do całkowitej powierzchni podregionu (%)	2000-2012
	Wartość wskaźnika kapitału społecznego (wg Diagnozy społecznej 2005, 2007, 2009, 2011, 2013)	brak
	Wartość ogólnego wskaźnika jakości życia (wg Diagnozy społecznej 2005, 2007, 2009, 2011, 2013)	brak
Zmienne wspólne dla wszystkich podregionów o charakterze ogólnopolskim lub ogólnopolskim istotne dla zmiany wartości BIZ	Stawka I progu podatkowego PIT (%)	2000-2012
	Liczba lat do planowanego zakończenia funkcjonowania SSE	2000-2012
	Stopa wzrostu światowego PKB (%)	2000-2012
	Udział importu w PKB (%)	2000-2012
	Udział eksportu w PKB (%)	2000-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

8.4.2. Zakres czasowy i terytorialny modelowania

Pierwotnym założeniem budowy modelu ekonometrycznego opisującego BIZ była estymacja jego parametrów na podstawie danych panelowych z lat 2000 – 2012 (8 podregionów x 13 lat = 104 obserwacje). Jednak na etapie gromadzenia danych statystycznych okazało się, że w takim przedziale czasowym dostępna jest jedynie niewielka część danych dotyczących zmiennych objaśniających. Ich zbiór uległby zatem znacznej redukcji, co uniemożliwiłoby dopasowanie odpowiedniego modelu do empirycznych danych.

W związku z tym, możliwe były dwa podejścia:

- budowa modelu na podstawie danych panelowych z przedziału czasowego, dla którego była dostępna największa liczba zmiennych objaśniających, czyli okresu 2008-2011 (4 lata x 8 podregionów = 32 obserwacje);
- budowa minimodeli dla każdego podregionu z osobna na podstawie maksymalnie długiego okresu: 2002-2011²³ ze znacznie uboższym wejściowym zestawem zmiennych objaśniających.

²³ Dla okresu 2000-2001 oraz roku 2012 były dostępne dane dotyczące tak niewielkiej liczby zmiennych objaśniających, że wymienionych lat nie brano w ogóle pod uwagę przy wyborze przedziału czasowego.

Każde z wymienionych rozwiązań miało swoje wady i zalety, które przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Wady i zalety proponowanych podejść do modelowania BIZ.

	Wspólny model dla wszystkich podregionów na podstawie danych panelowych z lat 2008-2011	Osobne minimodele dla każdego z podregionów na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2011
Zalety	<ul style="list-style-type: none"> – wystarczająca liczba obserwacji do estymacji parametrów modelu (32), co zwiększa ich wiarygodność; – uwzględnienie nie tylko zróżnicowania w czasie na poziomie podregionu, ale również zróżnicowania pomiędzy podregionami w danym okresie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyższa wartość miar dopasowania minimodeli do empirycznych danych aniżeli dla modelu panelowego (która jednak może wynikać ze zbyt krótkiego szeregu czasowego); – możliwość zastosowania różnego zestawu zmiennych objaśniających dla każdego z podregionów
Wady	<ul style="list-style-type: none"> – trudności z dopasowaniem modelu do danych empirycznych dla wszystkich podregionów (w szczególności gorsze dopasowanie dla podregionów o niższych wielkościach BIZ – np. częstochowskiego) 	<ul style="list-style-type: none"> – zbyt mała próba obserwacji użyta do estymacji minimodeli (10), co stawia pod znakiem zapytania możliwość ekstrapolacji modelu na przyszłe okresy; – mała liczba zmiennych objaśniających możliwa do użycia w modelu (zmiennych musi być mniej niż obserwacji); – uwzględnienie jedynie zróżnicowania w czasie na poziomie każdego podregionu, abstrahując od zróżnicowania pomiędzy podregionami

Źródło: Opracowanie własne

Opierając się na powyższych argumentach można było uznać, że właściwszym wariantem wydaje się wspólny model dla wszystkich podregionów. Przemawiają za tym argumenty zarówno merytoryczne (uwzględnienie nie tylko czasowego, ale i przestrzennego zróżnicowania BIZ), jak i statystyczno-ekonomiczne (znacznie większa próba użyta do estymacji parametrów modelu). Warto również zwrócić uwagę, że większość modeli opisujących BIZ na poziomie krajów była konstruowana właśnie w oparciu o dane panelowe²⁴.

Największą wadą takiego rozwiązania było niedostateczne dopasowanie modelu do danych empirycznych dla niektórych podregionów, nawet przy założeniu budowy modelu panelowego z tzw. stałymi ustalonymi efektami dla jednostek przestrzennych, co w sposób istotny poprawia jego dopasowanie. Założono, iż dla tych obiektów funkcję wspomagającą mogą pełnić minimodele rozważane jako drugi wariant podejścia badawczego. Tak więc uznano, iż nie będzie możliwe zastosowanie jednolitego podejścia badawczego dla wszystkich podregionów. Pozornie wykluczające się metody (wspólny model panelowy dla wszystkich podregionów i osobne minimodele dla każdego z podregionów) są wobec siebie nie tyle substytucyjne, co komplementarne. Zasadne wydaje się podejście dwutorowe, polegające na równoległym zastosowaniu obu wariantów.

8.4.3. Postać analityczna modelu i metoda estymacji

Wybierając postać analityczną modelu, należy mieć przede wszystkim na uwadze specyfikę zmiennej objaśnianej, czyli BIZ. Jest to cecha mierzona na skali przedziałowej²⁵, czyli nie posiada zera bezwzględnego oznaczającego najmniejszą możliwą do przyjęcia wartość – może bowiem przyjmować wartości ujemne, co oznacza dezinvestycje. Z tego powodu najadekwatniejsza wydaje się postać liniowa modelu, można

²⁴ A. Bevan, S. Estrin, *The Determinants of Foreign Direct Investment in Transition Economies*, William Davidson Institute Working Paper No. 342/2000; Y. Kinoshita, N.F. Campos, *Why Does FDI Go Where It Goes? New Evidence from The Transition Economies*, William Davidson Institute Working Paper No. 573/2003; K. Mottaleb, *Determinants of Foreign Direct Investment and Its Impact on Economic Growth in Developing Countries*, MPRA Paper No. 9457/2007; R.C. Torrisi, Ch.J. Delaunay, A. Kocia, M. Lubieniecka, *FDI in Central Europe: Determinants and Policy Implications*, „Journal of International Finance and Economics”, Vol. 8, No. 4/2008; K. Carstensen, F. Toubal, *Foreign Direct Investment in Central and Eastern European Countries: A Dynamic Panel Analysis*, „Journal of Comparative Economics”, Vol. 32, No. 1/2004.

²⁵ Cechy ilościowe mogą być mierzone albo na skali ilorazowej (stosunkowej), gdzie występuje pewne zero bezwzględne, oznaczające najniższą możliwą wartość cechy (czyli nie jest możliwe przyjęcie wartości ujemnej) lub na skali przedziałowej (interwałowej), gdzie brak takiego zera, a przyjęcie wartości ujemnej jest możliwe.

również rozważyć model logarytmiczny. Natomiast należy odrzucić jednoznacznie wykładniczą i potęgową postać modelu, ponieważ nie zakładają one ujemnych wartości zmiennej endogenicznej.

Jeśli chodzi o metodę estymacji, to zastosowano klasyczną metodę najmniejszych kwadratów (MNK). Jednak z uwagi na autokorelację składnika losowego, oszacowano model powtórnie za pomocą MNK Aitkena. W procesie tworzenia postaci analitycznej modelu wystąpił problem współliniowości zastosowanych zmiennych zerojedynkowych dla podregionów, który został rozwiązany poprzez zastosowanie podejścia Kleina, który zaproponował do estymacji wskaźników wahań sezonowych²⁶. Założono, że wszystkie efekty stałe dla 8 podregionów sumują się do zera.

Biorąc pod uwagę powyższe założenia, wspólny model panelowy dla wszystkich podregionów województwa ma następującą postać:

$$BIZ_{i,t} = \alpha_0 + \sum_{k=1}^K \alpha_k X_{k,i,t} + \sum_{i=1}^7 \beta_i (V_i - V_8) + \zeta_{i,t}$$

gdzie:

$BIZ_{i,t}$ – wielkość BIZ dla podregionu i w roku t ;

$X_{k,i,t}$ – wielkość zmiennej objaśniającej k dla podregionu i w roku t ;

V_i – wartość zmiennej zerojedynkowej dla podregionu i (1, jeżeli obserwacja pochodzi z podregionu i , 0 w przeciwnym wypadku);

α_0 – wyraz wolny modelu;

α_k – parametr strukturalny przy zmiennej objaśniającej k ;

β_i – efekt stały dla podregionu i ;

$\zeta_{i,t}$ – składnik losowy modelu.

Minimodele szacowane dla poszczególnych podregionów, mające z założenia pełnić wspomagającą rolę tam, gdzie wspólny model panelowy w niewystarczający sposób wyjaśnia BIZ, mają prostszą postać:

$$BIZ_{i,t} = \alpha_0 + \sum_{k=1}^K \alpha_k X_{k,i,t} + \zeta_{i,t}$$

i były również szacowane klasyczną MNK, a w przypadku autokorelacji składnika losowego – uogólnioną MNK Aitkena.

8.4.4. Weryfikacja modelu

W trakcie i po estymacji parametrów modelu, był on poddawany weryfikacji. Składała się ona z dwóch etapów: weryfikacji statystycznej oraz sprawdzenia dokładności progностycznej w roku 2012.

Na weryfikację statystyczną złożyły się:

1. Ocena dopasowania modelu do danych empirycznych a także oszacowanie średnich błędów szacunku parametrów strukturalnych;
2. Badanie zasadności doboru zmiennych objaśniających i eliminacja zmiennych niewpływających istotnie na BIZ;
3. Badanie zasadności zastosowania klasycznej MNK jako metody estymacji, w szczególności pod kątem autokorelacji składnika losowego modelu i konieczności powtórnej estymacji jego parametrów uogólnioną MNK Aitkena.

²⁶ Z analitycznego punktu widzenia efekty stałe dla podregionów są tym samym, czym wahania sezonowe dla szeregu czasowego. Oba zjawiska są pewnymi stałymi odchyleniami od wartości teoretycznej wyznaczonej na podstawie modelu, przy czym przy wahaniami sezonowych można mówić o odchyleniach w czasie, a przy stałych efektach dla podregionów – o odchyleniach w przestrzeni.

Natomiast etapami oceny dokładności prognostycznej były:

1. Zebranie dostępnych danych dotyczących zmiennych objaśniających za rok 2012;
2. Zaprognozowanie w roku 2012 wartości tych zmiennych objaśniających, dla których dane nie są dostępne, na podstawie odpowiednio dopasowanej funkcji trendu;
3. Wyznaczenie prognozowanych wartości BIZ na rok 2012;
4. Porównanie ich z empirycznymi wartościami BIZ poprzez wyznaczenie błędów predykcji ex post (błędy predykcji dla każdego z podregionów z osobna oraz średnie błędy predykcji MAE – średni absolutny błąd predykcji i MAPE – średni względny błąd predykcji).

8.5. Wyniki modelowania

Przedstawione powyżej założenia metodologiczne zastosowano do posiadanego materiału statystycznego. Proces ten wymagał testowania różnych rozwiązań z punktu widzenia optymalizacji uzyskanego wyniku w postaci modelu ekonometrycznego. Pierwszym krokiem był wybór najlepszych zmiennych objaśniających i wyznaczenie parametrów strukturalnych modelu. Następnie zestawienie wyników uzyskanych za pomocą modelu z danymi empirycznymi i sformułowanie ostatecznych rekomendacji. Wyniki przeprowadzonych prac przedstawiono poniżej.

8.5.1. Dobór zmiennych objaśniających

Modelowanie BIZ na poziomie podregionów było z wielu względów zadaniem niezwykle trudnym. Jedną z głównych przeszkód na drodze modelowania BIZ był brak danych statystycznych dotyczących znacznej części zmiennych objaśniających, które w literaturze przedmiotu uznane są za ważne determinanty tychże inwestycji. Tak więc próba stworzenia modelu ekonometrycznego opisującego BIZ opiera się na znacznie zredukowanym zbiorze danych wejściowych – zarówno pod względem liczby determinant BIZ, jak i zakresu czasowego badania. Z powodu wspomnianych wyżej ograniczeń zbiór potencjalnych zmiennych objaśniających składał się z cech przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 17. Zbiór potencjalnych zmiennych objaśniających zredukowany poprzez dostępność danych.

Obszar	Lp.	Symbol	Zmienna	Jednostka
Rozmiar rynku	1	RR1	Realny PKB	mln zł
	1W	RR1W	Realny PKB na mieszkańca	zł/os.
	2	RR5	Liczba ludności w podregionie	os.
	2W	RR5W	Gęstość zaludnienia	os/km ²
	3	RR6	Powierzchnia podregionu	m ²
	4	RR7	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych	szt.
	4W	RR7W	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 10 000 mieszkańców	szt./os.
Wzrost rozmiaru rynku	5	WR1	Stopa wzrostu realnego PKB	%
	6	WR2	Stopa wzrostu realnego PKB per capita	%
	7	WR5	Stopa wzrostu liczby ludności podregionu	%
	8	WR6	Stopa wzrostu liczby aktywnych podmiotów gospodarczych (faktycznie prowadzących działalność gospodarczą)	%

Ilość, koszt i jakość siły roboczej	9	SR1	Zasób siły roboczej (zatrudnieni + bezrobotni)	os.
	9Wa	SR1GW	Udział siły roboczej w liczbie mieszkańców	%
	9Wb	SR1UW	Zasób siły roboczej na 1 km ² (gęstość zasobu siły roboczej)	os./km ²
	10	SR2	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	zł
	11	SR5	Stosunek przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w danym podregionie do przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w województwie śląskim	%
	12	SR7	Wydajność pracy (wartość produkcji wytworzonej w danym roku kalendarzowym w stosunku do średniorocznej liczby zatrudnionych)	zł/os.
Instrumenty wsparcia inwestorów zagranicznych	13	IZ1	Średnia stawka podatku od nieruchomości (wyliczona na podstawie stawek właściwych gruntom, budynkom lub ich częściom i budowlom lub ich częściom związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej)	%
	14	IZ2	Dochody podatkowe podregionu ogółem	zł
	14W	IZ2W	Dochody podatkowe podregionu na 1 mieszkańca	zł/os.
	15	IZ4	Dochody podregionu z tytułu podatku od nieruchomości od osób fizycznych	zł
	15W	IZ4W	Dochody podregionu z tytułu podatku od nieruchomości od osób fizycznych na 1 mieszkańca	zł/os.
	16	IZ5	Dochody podregionu z tytułu podatku od nieruchomości - od jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej i osób prawnych	zł
Infrastruktura twarda	17	IT2	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni	km
	17W	IT2W	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ²	km/km ²
	18	IT4	Odległość stolicy podregionu do najbliższego międzynarodowego portu lotniczego	km
	19	IT9	Liczba dróg ekspresowych i autostrad przechodzących przez podregion	szt.
Infrastruktura instytucjonalna i jakość życia	20	II1	Liczba łóżek hotelowych	szt.
	20W	II1W	Liczba łóżek hotelowych na km ²	szt./km ²
	21	II2	Liczba aktywnych instytucji kultury (kina + muzea)	szt.
	21W	II2W	Liczba aktywnych instytucji kultury (kina, muzea) na 1000 km ²	szt./km ²
	22	II3W	Całkowita emisja pyłowych zanieczyszczeń powietrza na km ²	t/km ²
	23	II4W	Całkowita emisja gazowych (bez CO ₂) zanieczyszczeń powietrza na km ²	t/km ²
	24	II5W	Całkowita emisja CO ₂ na km ²	t/km ²
	25	II6	Liczba przestępstw kryminalnych stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych	szt.
	25W	II6W	Liczba przestępstw kryminalnych stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 mieszkańców	szt./os.
	26	II7	Liczba przestępstw gospodarczych stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych	szt.
	26W	II7W	Liczba przestępstw gospodarczych stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 mieszkańców	szt./os.
27	II11W	Udział obszarów prawnie chronionych w całkowitej powierzchni podregionu	%	

Zmienne wspólne	28	ZW1	Stawka I progu podatkowego PIT	%
	29	ZW2	Liczba lat do planowanego zakończenia funkcjonowania SSE	lata
	30	ZW3	Stopa wzrostu światowego PKB	%
	31	ZW4	Stosunek importu do PKB	%
	32	ZW5	Stosunek eksportu do PKB	%

Źródło: Opracowanie własne.

Przedstawione zmienne zostały zapisane w dwóch wariantach: absolutnym (czyli w wielkościach bezwzględnych) i względnym (czyli w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, powierzchnię itp.), przy czym do modelu kwalifikowany był tylko jeden z wariantów, dający lepsze dopasowanie do empirycznych danych. Również zmienną endogeniczną (BIZ) próbowano modelować w dwóch wariantach: BIZ w wielkościach bezwzględnych i BIZ w przeliczeniu na 1 mieszkańca podregionu. Nieznacznie silniej skorelowane ze zmiennymi objaśniającymi okazały się BIZ w wartościach bezwzględnych i to ostatecznie przesądziło o modelowanej postaci zmiennej objaśnianej.

Jednym z założeń poprawności konstrukcji modelu jest jak najsilniejsza korelacja między zmienną endogeniczną a zmiennymi egzogenicznymi oraz jak najslabsza korelacja pomiędzy tymi ostatnimi. W badanym przypadku sytuacja była odwrotna – potencjalne cechy objaśniające były silniej skorelowane pomiędzy sobą, aniżeli z samymi BIZ. W niektórych przypadkach były one wręcz współliniowe, co czyniło niemożliwym wspólne ich zakwalifikowanie do zbioru zmiennych objaśniających. Taki stan rzeczy dodatkowo zredukował zbiór cech, które można było użyć jako determinanty BIZ.

8.5.2. Otrzymana postać modelu panelowego

W toku prac nad modelem przyjęto, iż parametry modelu będą szacowane z możliwie jak największą liczbą zmiennych objaśniających. Następnie te zmienne, które nie wpływają istotnie na zmienną objaśnianą, będą sekwencyjnie usuwane (weryfikacja za pomocą testu t-Studenta). Z uwagi jednak na to, iż liczba zmiennych objaśniających (45 zmiennych + 8 zmiennych zerojedynkowych dla podregionów = 53) przekraczała liczbę obserwacji (32) przyjęto następujący sposób postępowania:

1. Z każdej pary zmiennych, która mierzona była w wartościach absolutnych i względnych (np. RR1 i RR1W) wybrano jedną, kierując się w pierwszej kolejności niższą korelacją z pozostałymi determinantami BIZ, a w drugiej – wyższą korelacją z samymi BIZ – w ten sposób zbiór cech zredukowano do 32 zmiennych objaśniających + 8 zmiennych zerojedynkowych;
2. Z pozostałych cech wyeliminowano 10 zmiennych najslabiej skorelowanych z BIZ;
3. Oszacowano uogólnioną MNK Aitkena²⁷ model z pozostałymi 30 zmiennymi objaśniającymi;
4. Sekwencyjnie eliminowano zmienne nieistotne (przy poziomie istotności 0,1);
5. Po wyeliminowaniu wszystkich zmiennych nieistotnych sprawdzano symulacyjnie (poprzez wielokrotną estymację) możliwości poprawy modelu poprzez dodanie każdej ze zmiennych objaśniających, które znajdowały się aktualnie poza modelem (łącznie ze zmiennymi odrzuconymi na etapie 1. i 2.).

W wyniku zastosowania powyższego podejścia uzyskano poniższy model z 8 zmiennymi objaśniającymi i 8 zmiennymi zerojedynkowymi dla podregionów.

²⁷ Oszacowanie modelu uogólnioną MNK pozwoliło zredukować problem autokorelacji składnika losowego, który wystąpił w sytuacji szacowania modelu klasyczną MNK.

Tabela 18. Parametry strukturalne modelu panelowego podregionów oszacowanego uogólnioną MNK Aitkena.

Nazwa zmiennej	Symbol	Współczynnik	Błąd stand.	T-Stud.	Wartość p	1-p (%)
Stała	-	-57926024,1	8974093,7	-6,455	0,00001	99,999%
Realny PKB na mieszkańca [zł]	RR1W	56,655	16,994	3,334	0,004	99,6%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł]	SR2	621,039	275,292	2,256	0,038	96,2%
Średnia stawka podatku od nieruchomości [%]	IZ1	-36461,996	22017,429	-1,656	0,117	88,3%
Liczba aktywnych instytucji kultury (kina, muzea) [szt.]	II2	131622,199	16756,544	7,855	0,000001	99,9999%
Całkowita emisja pyłowych zanieczyszczeń powietrza [t/km ²]	II3W	-365548,941	112836,801	-3,240	0,005	99,5%
Odsetek powierzchni obszarów prawnie chronionych w całej powierzchni podregionu [%]	II11W	2952730,584	445782,407	6,624	0,00001	99,999%
Stawka I progu PIT [%]	ZW1	-219242,784	80243,543	-2,732	0,015	98,5%
Liczba lat do planowanego zakończenia funkcjonowania SSE [lata]	ZW2	263189,075	72852,328	3,613	0,002	99,8%
Zmienne zerojedynkowe – stałe efekty dla podregionów	Vbielski	-66709196,45	9953020	-6,702	0,00001	99,999%
	Vbytowski	74595,682	372082,532	0,200	0,844	15,6%
	Vczęstoch.	-3213245,206	700781,423	-4,585	0,0003	99,97%
	Vgliwicki	21893338,072	3375858,315	6,485	0,00001	99,999%
	Vkatowicki	46663742,294	7341428,737	6,356	0,00001	99,999%
	Vrybnicki	-30210834,98	4511663,929	-6,696	0,00001	99,999%
	Vsosnow.	-8423325,892	1458016,938	-5,777	0,00003	99,997%
	Vtyski ²⁸	39924926,478	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Następnie oceniono dopasowanie modelu do empirycznych danych.

Tabela 19. Statystyki dopasowania oraz autokorelacji składnika losowego dla modelu panelowego oszacowanego uogólnioną MNK.

Metoda estymacji	Uogólniona MNK Aitkena w warunkach autokorelacji składnika losowego
Współczynnik determinacji R ²	0,984
Odchylenie resztowe S _u	96669,045
Względne odchylenie resztowe V _u	32,9%
Współczynnik autokorelacji r ₁	-0,346
Istotność współczynnika autokorelacji	0,0786

Źródło: Opracowanie własne

Otrzymane parametry strukturalne informują nas, o ile zmieni się BIZ, jeżeli dana zmienna objaśniająca wzrośnie o 1 jednostkę przy założeniu pozostałych czynników niezmiennych (*ceteris paribus*). Przykładowo jeśli PKB na mieszkańca, wzrośnie w podregionie o 1 zł, BIZ przy *ceteris paribus* wzrośnie średnio o 56 655 zł, natomiast jeśli stawka I progu PIT wzrośnie o 1 punkt procentowy, to BIZ zmaleje średnio o 219 242 784 zł.

²⁸ Należy zauważyć, że estymowanych jest jedynie 7 efektów stałych dla podregionów, a ostatni z nich wyznaczany jest na podstawie zależności z pozostałymi. Z tego powodu nie jest możliwe oszacowanie jego średniego błędu szacunku i weryfikacja jego statystycznej istotności.

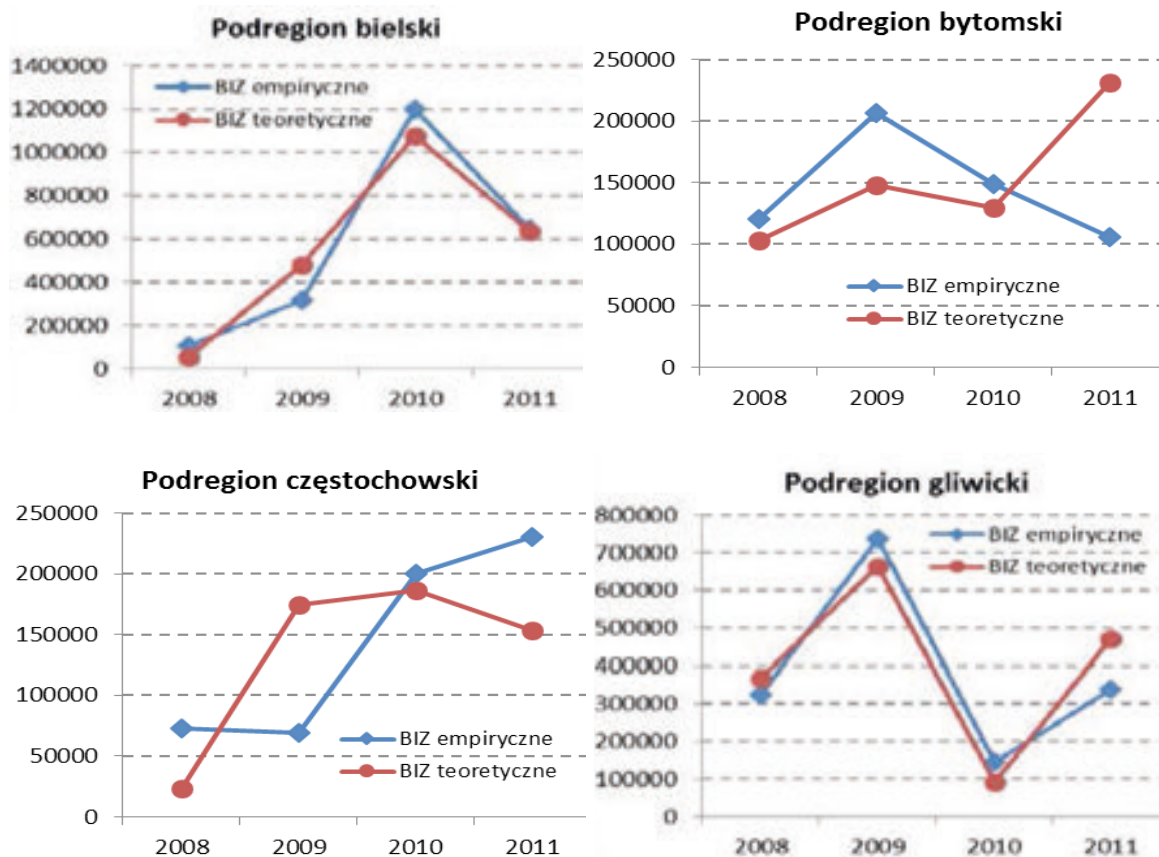
Otrzymane efekty stałe dla podregionów informują nas z kolei, o ile (średnio rzecz biorąc) BIZ jest mniejsze/większe w danym podregionie od wartości, jaką wyliczylibyśmy z modelu bez zmiennych ze-rojedynkowych. Jest to zatem pewna korekta dla podregionów, mająca na celu uwzględnienie specyfiki każdego z nich.

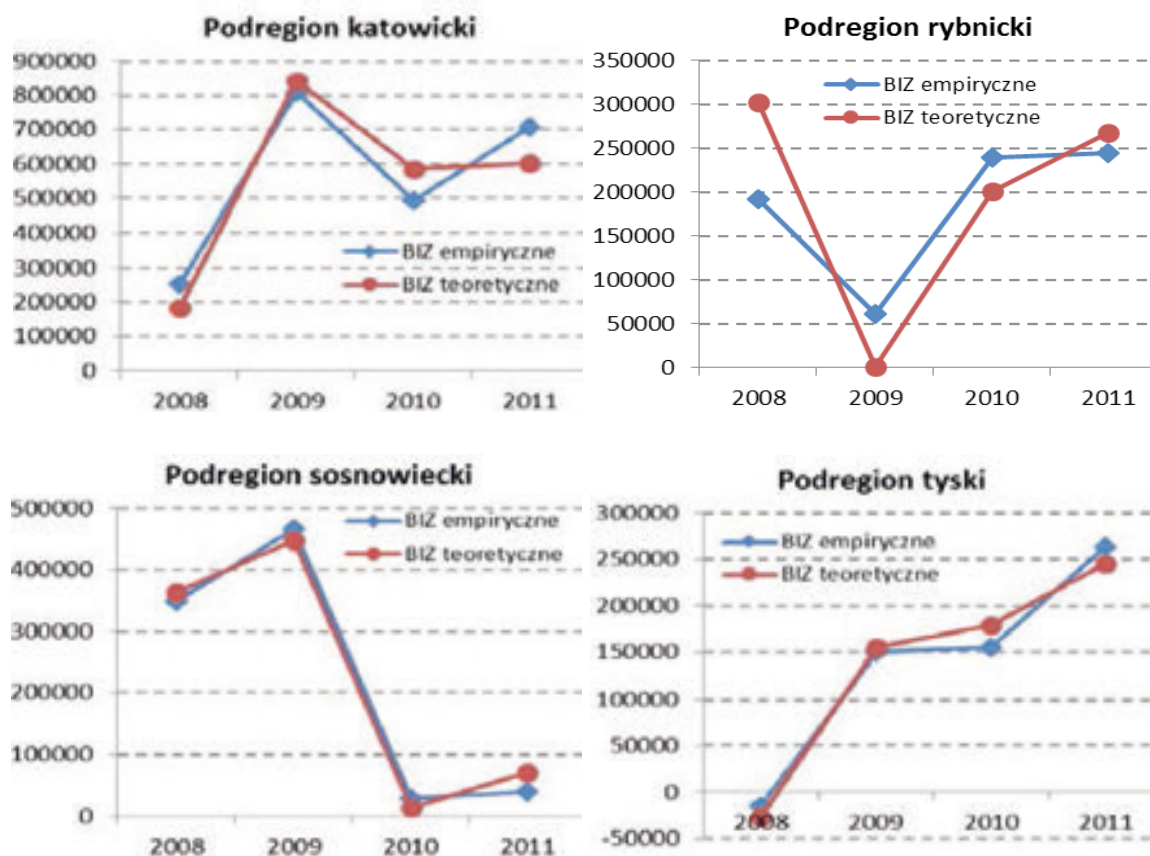
Ostatnia kolumna tabeli informuje nas o tym, z jakim prawdopodobieństwem możemy stwierdzić istotny wpływ danej zmiennej objaśniającej. W większości przypadków takiego wpływu jesteśmy pewni z prawdopodobieństwem przekraczającym 99%. Jedynie dla średniej stawki podatku od nieruchomości (IZ1) prawdopodobieństwo to nie przekracza 90%, jednak ze względu na dopasowanie modelu i jego pozostałe właściwości podjęto decyzję o nieusuwaniu tej zmiennej. Wartości 15,6% dla efektu stałego dla podregionu bytomskiego nie należy brać pod uwagę, ponieważ wysokie prawdopodobieństwa w przypadku efektów dla pozostałych podregionów pokazują wyższość modelu panelowego z efektami stałymi dla podregionów nad modelem bez takich efektów.

Powyższe dane wskazują również, że empiryczne wielkości BIZ różnią się od teoretycznych o ok. 33%. Warto zatem prześledzić, jak dobrze model dopasowany jest do danych rzeczywistych w każdym z podregionów z osobna. Przedstawiają to poniższe rysunki.

Uwidaczniają one, że najlepsze dopasowanie modelu uzyskano w podregionach: sosnowieckim i ty-skim, dobre – w podregionach: bielskim, gliwickim, katowickim i rybnickim, natomiast zdecydowanie najgorsze – w bytomskim i częstochowskim. Nasuwa to podejrzenie, że w ostatnich dwóch podregionach model nie będzie w dostatecznym stopniu prognozował BIZ i konieczne będzie prognozowanie na podstawie minimodelu dla podregionu szacowanego dla 10 obserwacji.

Rysunek 58. Dopasowanie modelu panelowego oszacowanego uogólnioną MNK Aitkena do danych empirycznych dla poszczególnych podregionów.

Źródło: Opracowanie własne.

8.5.3. Ocena dokładności prognostycznej modelu w 2012 r.

Model panelowy budowany był w oparciu o obserwacje z lat 2008-2011, ponieważ dla tego okresu dostępne były dane statystyczne. Braki za rok następny dotyczyły tak istotnych cech egzogenicznych jak np. wskaźników związanych z regionalnym PKB i to zaważyło na wyborze okresu 2008-2011 jako podstawy estymacji. Należy jednak zauważyć, że zarówno dla BIZ, jak i dla wielu zmiennych objaśniających dysponowano danymi za rok 2012. Można było zatem dokonać próby postawienia prognozy BIZ na ten rok na podstawie zbudowanego modelu, a następnie ocenić dokładność tej prognozy ex post.

Pierwszym krokiem budowy prognozy była weryfikacja, dla których cech objaśniających dostępne są dane za 2012 rok. Poniższa tabela uwidacznia, że jedynie dla realnego PKB per capita nie dysponowano danymi. Wskaźnik ten oszacowano dla każdego z podregionów na podstawie funkcji trendu, a wyznaczone w ten sposób wartości zaznaczono w tabeli kolorem zielonym.

Tabela 20. Dane wejściowe do prognozy BIZ na 2012 r. (zmienną szacowaną na podstawie funkcji trendu zaznaczono kolorem czerwonym).

Zmienna	Podregion	bielski	bytomski	częstoch.	gliwicki	katowicki	rybnicki	sosnow.	tyski
Realny PKB na mieszkańca [zł]	RR1W	41048,8	32216,0	34108,0	50476,8	59396,6	42816,1	39875,0	64368,2
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł]	SR2	3447,62	3199,75	3125,06	3865,57	4543,87	4177,22	3691,92	3355,99
Średnia stawka podatku od nieruchomości [%]	IZ1	29,218	25,233	27,909	22,757	22,375	23,985	31,381	28,161

Liczba aktywnych instytucji kultury (kina, muzea) [szt.]	I12	24	8	11	14	20	14	10	6
Całkowita emisja pyłowych zanieczyszczeń powietrza [t/km ²]	I13W	0,256	0,368	0,159	0,583	3,292	1,332	2,289	1,283
Odsetek pow. obszarów prawnie chronionych w całej pow. podregionu [%]	I111W	0,402	0,186	0,193	0,104	0,018	0,281	0,213	0,046
Stawka I progu PIT [%]	ZW1	18	18	18	18	18	18	18	18
Liczba lat do planowanego zakończenia funkcjonowania SSE [lata]	ZW2	14	14	14	14	14	14	14	14
Zmienne zerojedynkowe – stałe efekty dla podregionów	V_{bielski}	1	0	0	0	0	0	0	0
	V_{bytomski}	0	1	0	0	0	0	0	0
	V_{częstoch.}	0	0	1	0	0	0	0	0
	V_{gliwicki}	0	0	0	1	0	0	0	0
	V_{katowicki}	0	0	0	0	1	0	0	0
	V_{rybnicki}	0	0	0	0	0	1	0	0
	V_{sosnow.}	0	0	0	0	0	0	1	0
	V_{tyski}	0	0	0	0	0	0	0	1

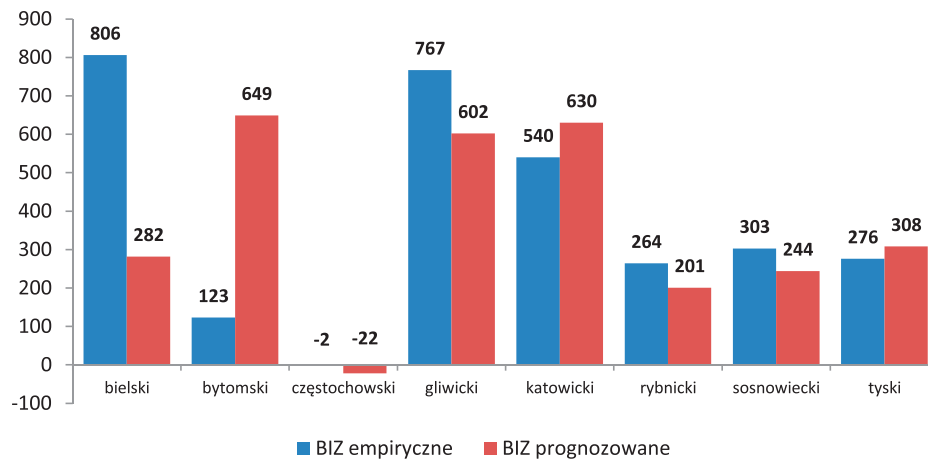
Źródło: Opracowanie własne.

Następnie podstawiono obliczone wartości do równania modelu panelowego, uzyskując prognozy BIZ na 2012 rok. Poniższy wykres zestawia otrzymane prognozy z empirycznymi wartościami BIZ, a kolejna tabela – absolutne (w tys. zł) i względne (procentowe) błędy predykcji ex post dla każdego z podregionów z osobna. Można z nich wywnioskować, że oszacowany model panelowy stosunkowo dokładnie zaprognozował wartość BIZ na 2012 r. dla podregionów: częstochowskiego, gliwickiego, katowickiego, rybnickiego, sosnowieckiego i tyskiego. Nienaturalnie wysoki błąd procentowy dla podregionu częstochowskiego wynika jedynie z faktu, że wartość BIZ (a więc mianownik błędu procentowego) była niemal zerowa (-2 tys. zł), co z nawet niewielkim błędem absolutnym (20 tys. zł) dało taki efekt (warto zwrócić uwagę, że gdyby wartość BIZ była w tym podregionie zerowa, wówczas błąd procentowy byłby równy nieskończoności). Przy wartości BIZ tak bliskiej zeru błędu procentowego nie należy zatem interpretować. W pozostałych pięciu podregionach procentowy błąd ex post waha się od 11% do 24%. Wielkości tych błędów dalekie są od ideału, należy je jednak zestawić z bardzo dużym zróżnicowaniem BIZ w latach 2008-2011 (współczynnik zmienności wynosił dla tej cechy aż 89%). Dlatego też, dodatkowo biorąc pod uwagę jakość otrzymanych danych wejściowych, dla 6 z 8 podregionów uzyskane efekty można uznać za zadowalające.

Osobnego omówienia wymagają uzyskane prognozy BIZ w podregionach bielskim i bytomskim. Zbudowany model panelowy wyraźnie nie doszacował zmiennej objaśnianej w podregionie bielskim (prognozował jej wielkość aż o 64% niżej w stosunku do wartości rzeczywistej). W podregionie bytomskim wielkość BIZ została natomiast przeszacowana ponad czterokrotnie. Takie wyniki dyskwalifikują model jako narzędzie prognostyczne dla dwóch wymienionych podregionów.

Rysunek 59. Porównanie prognoz BIZ na 2012 r. na podstawie modelu panelowego z empirycznymi wartościami BIZ w tym roku.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 21. Absolutne i względne błędy predykcji ex post dla poszczególnych podregionów.

Podregion	Błąd predykcji	Względny błąd predykcji
bielski	523 085,27	64,9%
bytomski	525 534,82	427,2%
częstochowski	19 504,73	862,3%
gliwicki	164 687,93	21,5%
katowicki	90 282,39	16,7%
rybnicki	62 495,29	23,7%
sosnowiecki	59 556,78	19,6%
tyski	32 032,24	11,6%

Źródło: Opracowanie własne.

Warto zauważyć, że podregion bytomski był tym, w którym na etapie estymacji parametrów strukturalnych modelu uzyskano najgorsze dopasowanie do danych empirycznych. Zaskakuje natomiast tak niedokładna prognoza dla podregionu bielskiego, gdzie w latach 2008-2011 model był dobrze dopasowany do rzeczywistości. Widać jednak, że dla tego podregionu, pomimo tego dobrego dopasowania, nie jest możliwa ekstrapolacja modelu na okresy przyszłe.

Odwrotną sytuację można było zaobserwować w podregionie częstochowskim. W latach 2008-2011 model nie dopasowywał się do empirycznych danych, natomiast w roku 2012 trafnie zaprognozował wartość BIZ bliską zeru. Jednak dalsze prognozowanie, właśnie ze względu na słabe dopasowanie w latach wcześniejszych, jest mocno dyskusyjne.

Wyciągnięte wnioski potwierdzają średni błąd predykcji obliczony dla wszystkich podregionów, który zawarto w kolejnej tabeli. Jeśli weźmiemy pod uwagę wszystkie podregiony, prognozując BIZ na 2012 r., średnio rzecz biorąc, mylono się o prawie 185 mln zł, czyli aż o 48%. Jednak gdy wyłączymy podregiony bielski i bytomski (oraz opcjonalnie częstochowski), średni błąd spada do 70-80 mln zł, czyli do 19-20%.

Tabela 22. Absolutny (MAE) i względny (MAPE) średni błąd predykcji ex post wyznaczony dla wszystkich oraz wybranych podregionów.

Warianty	MAE	MAPE
Wszystkie podregiony	184 647,43	48,0%
Bez bielskiego i bytomskiego	71 426,56	20,0%
Bez bielskiego, bytomskiego i częstochowskiego	81 810,93	19,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Reasumując, oszacowany model panelowy można rozważyć jako narzędzie prognostyczne dla podregionów: gliwickiego, katowickiego, rybnickiego, sosnowieckiego i tyskiego.

Wykluczone jest zastosowanie go w tym celu dla podregionu bytomskiego (ze względu na niedopasowanie modelu w latach 2008-2011 i sięgający kilkuset procent błąd predykcji w 2012 r.), a niezalecane – dla podregionów: bielskiego (ze względu na duży, ponad 60-procentowy błąd predykcji w 2012 r. pomimo dobrego dopasowania w latach wcześniejszych) oraz częstochowskiego (ze względu na niedopasowanie modelu w latach 2008-2011 można przypuszczać, że trafna prognoza w roku 2012 mogła być przypadkiem).

W ostatnich trzech podregionach należy się raczej oprzeć na minimodelach szacowanych na podstawie 10-okresowych szeregów czasowych.

8.5.4. Budowa osobnych minimodeli dla podregionów

Jak już wspomniano w części metodycznej, oprócz wspólnego modelu panelowego (czasowo-przestrzennego) uwzględniającego zróżnicowanie BIZ zarówno w czasie, jak i przestrzeni, założono konieczność zbudowania minimodeli dla podregionów, pełniących funkcję komplementarną do modelu panelowego. Minimodele te będą mogły być wykorzystywane do prognoz w tych podregionach, gdzie wspólny model panelowy nie będzie prognozował BIZ w sposób dostatecznie dokładny. Opracowanie minimodeli dla wszystkich podregionów pozwoli dodatkowo przeanalizować zróżnicowania w dłuższym okresie czasu i uzyskać lepsze dopasowanie modelu.

Jako metodę estymacji wykorzystano klasyczną MNK, a tam, gdzie wystąpiła autokorelacja składnika losowego, model oszacowano powtórnie za pomocą uogólnionej MNK Aitkena. Każdy model na etapie jego estymacji weryfikowano pod kątem istotności jego parametrów strukturalnych, zamieniając iteracyjnie zmienne objaśniające po prawej stronie równania. Następnie, podobnie jak w przypadku modelu panelowego, stawiano prognozę BIZ na rok 2012 (wyznaczając brakujące wartości zmiennych objaśniających na podstawie funkcji trendu). Dodatkowo, jeśli w finalnej postaci modelu znalazły się wyłącznie zmienne objaśniające, dla których dysponowano dostępnymi danymi za rok 2012, dokonywano aktualizacji parametrów modelu, szacując je powtórnie na podstawie szeregu czasowego przedłużonego o 1 rok.

Należy dodać, że minimodele oszacowano dla wszystkich podregionów, a nie tylko dla tych, dla których model panelowy nie mógł być użyty jako narzędzie prognozowania (ze względu na słabe dopasowanie lub zbyt duży błąd predykcji ex post w 2012 r.). Zdecydowano się na taki krok, ponieważ realizowany projekt jest pierwszą próbą modelowania BIZ na tak niskim poziomie agregacji, jakim jest podregion. Zalecenia, który z modeli należy wybrać jako narzędzie prognostyczne, mają więc jedynie charakter rekomendacji. Wskazane jest równoległe prognozowanie i weryfikacja błędów ex post na przestrzeni kilku lat w celu realnej oceny, które z podejść okazało się właściwsze.

Podregion bielski

Jak już wspomniano, wcześniej w wyniku prognozy BIZ dla podregionu bielskiego uzyskano bardzo wysoki błąd predykcji ex post (ponad 500 mln zł, czyli prawie 65%). Czyni to niezwykle ważnym problem zbudowania minimodelu na poziomie podregionu. Po przeprowadzeniu badań związanych z analizą statystyki dopasowania i autokorelacji składnika losowego uznano, iż w tym przypadku właściwszą metodą estymacji parametrów minimodelu jest uogólniona MNK. W wyniku analizy macierzy korelacji między cechami, a także iteracyjnego poszukiwania optymalnego zestawu zmiennych objaśniających otrzymano model z czterema zmiennymi egzogenicznymi, dopasowany w 99% do danych empirycznych, o czym świadczy współczynnik determinacji. Model ten został obliczony ostatecznie dla szeregu czasowego 2002-2012, gdyż dla tego okresu były dostępne wszystkie wartości zmiennych objaśniających. Pośrednim etapem było przeliczenie modelu dla okresu 2002-2011 i zaprognozowanie wartości dla roku 2012. Uzyskany niski błąd predykcji ex post w 2012 roku, nieprzekraczający 11%, pozwala mieć nadzieję, że również w latach kolejnych taki minimodel będzie przydatnym narzędziem prognostycznym dla BIZ w tym podregionie. Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia modelu.

Tabela 23. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu bielskiego szacowanego uogólnioną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.

Metoda estymacji	Uogólniona MNK Aitkena w warunkach autokorelacji składnika losowego
Współczynnik determinacji R^2	0,999
Odchylenie resztowe S_u	40 487,26
Względne odchylenie resztowe V_u	6,0%
Współczynnik autokorelacji r_1	-0,409
Istotność współczynnika autokorelacji	0,241

Źródło: Opracowanie własne.

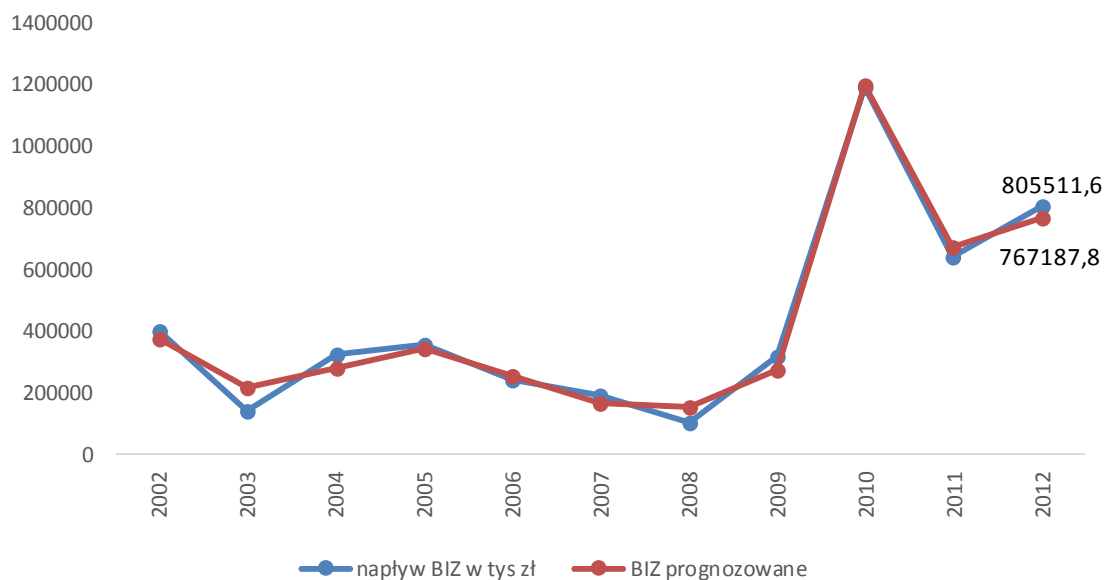
Tabela 24. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu bielskiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-12 uogólnioną MNK Aitkena.

Nazwa zmiennej	Symbol	Współczynnik	Błąd stand.	t-Stud.	wartość p	1-p (%)
Stała	-	-38357274,277	1681288,621	-22,814	0,0000	100,00%
Stopa wzrostu liczby ludności podregionu [%]	WR5	365949,406	61532,526	5,947	0,0010	99,90%
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	RR5W	147448,521	6545,614	22,526	0,0000	99,9999%
Stopa wzrostu światowego PKB [%]	ZW3	84974,074	6414,810	13,247	0,0000	99,999%
Stosunek importu do PKB [%]	ZW4	-59049,614	3839,684	-15,379	0,0000	99,9995%

Źródło: Opracowanie własne.

Poniższy wykres przedstawia dopasowanie wyników uzyskanego minimodelu do danych empirycznych. Dobre dopasowanie zmiennych pozwala stwierdzić, iż minimodel jest lepszym narzędziem prognostycznym dla podregionu bielskiego aniżeli wspólny model panelowy. Wniosek ten wymaga jednak weryfikacji ex post w latach kolejnych.

Rysunek 60. Dopasowanie minimodelu dla podregionu bielskiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.

Źródło: Opracowanie własne.

Podregion bytomski

Kolejnym podregionem, gdzie wspólny model panelowy nie okazał się być dobrym narzędziem prognostycznym, był podregion bytomski. Cechował się on najgorszym dopasowaniem do empirycznych danych, a prognoza na jego podstawie BIZ w roku 2012 – przeszacowała je ponad czterokrotnie.

Przy doborze zmiennych objaśniających oraz samej estymacji parametrów modelu przyjęto takie samo podejście jak w przypadku podregionu bielskiego – analizę macierzy korelacji, a następnie iteracyjny dobór determinant BIZ. W wyniku zastosowanej procedury uzyskano model z pięcioma zmiennymi egzogenicznymi, o nieco gorszym niż dla podregionu bielskiego (aczkolwiek również bardzo dobrym) dopasowaniu – wyjaśniał on BIZ w 94%. Z racji relatywnie wysokiego współczynnika autokorelacji składnika losowego również w tym przypadku zastosowano estymację przy użyciu uogólnionej MNK Aitkena, co w znacznym stopniu pozwoliło to negatywne zjawisko zredukować. Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia modelu.

Tabela 25. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu bytomskiego szacowanego uogólnioną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2011.

Metoda estymacji	Uogólniona MNK Aitkena w warunkach autokorelacji składnika losowego
Współczynnik determinacji R^2	0,993
Odchylenie resztowe S_u	22440,89
Względne odchylenie resztowe V_u	15,9%
Współczynnik autokorelacji r_1	-0,320
Istotność współczynnika autokorelacji	0,402

Źródło: Opracowanie własne.

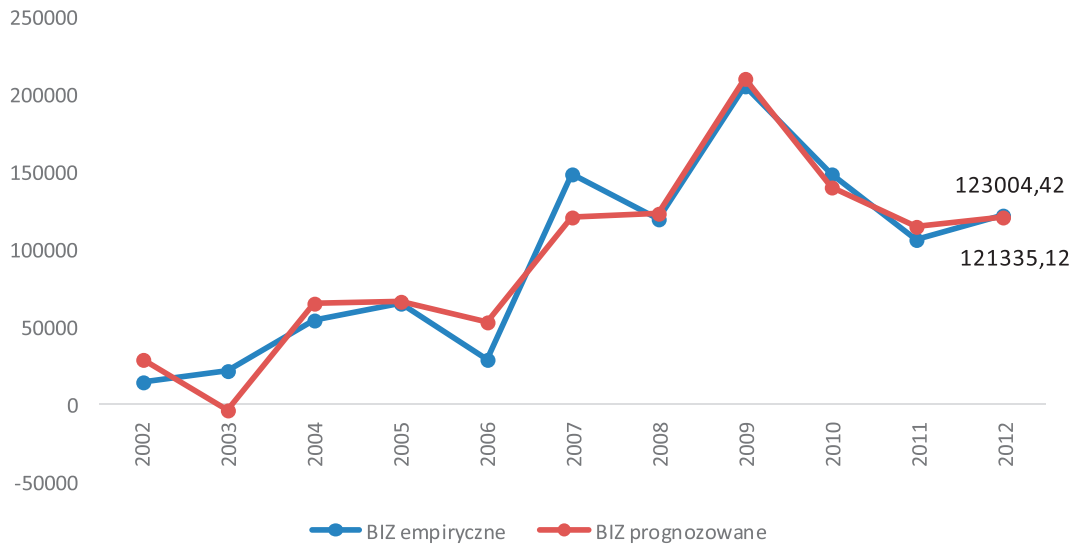
Tabela 26. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu bytomskiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2011 uogólnioną MNK Aitkena.

Nazwa zmiennej	Symbol	Współczynnik	Błąd stand.	t-Stud.	wartość p	1-p (%)
Stała	const	381214,718	646779,233	0,589	0,5873	41,27%
Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 10 000 mieszkańców [szt./10 000 os.]	RR7W	811,461	726,550	1,117	0,3266	67,34%
Stopa wzrostu realnego PKB per capita [%]	WR2	19932,194	5332,898	3,738	0,0202	97,98%
Dochody podatkowe podregionu [zł]	IZ2	-0,001	0,000	-3,823	0,0187	98,13%
Całkowita emisja głównych zanieczyszczeń pyłowych powietrza [t/km ²]	II3W	-478228,425	128512,581	-3,721	0,0205	97,95%
Funkcjonowanie na terenie podregionu SSE [0-nie, 1-tak]	IZ8	161797,711	33371,996	4,848	0,0083	99,17%

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując istotności poszczególnych parametrów strukturalnych, dyskusyjne wydaje się pozostawienie w modelu zmiennej RR7W – liczby aktywnych podmiotów gospodarczych. Jej istotny wpływ na BIZ można bowiem stwierdzić z prawdopodobieństwem jedynie 67,34%. Zdecydowano się jednak pozostawić tą zmienną ze względu na niemal idealne dopasowanie modelu do danych empirycznych w czterech ostatnich latach oraz niemal zerowy błąd prognozy ex post w roku 2012, co uwidacznia poniższy wykres.

Rysunek 61. Dopasowanie minimodelu dla podregionu bytomskiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2011 oraz prognoza i jej błąd w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne.

W odróżnieniu do podregionu bielskiego, niemożliwa była aktualizacja modelu polegająca na reestymacji parametrów dla szeregu czasowego 2002-2012. Brakowało bowiem informacji o wielkości zmiennej WR2 – stopy wzrostu regionalnego PKB per capita. Postać oszacowaną na podstawie obserwacji z lat 2002-2011 należy zatem uznać za finalną. Z racji dobrego dopasowania i niemal idealnego zaprognozowania BIZ w 2012 r. wydaje się być ona lepszym narzędziem prognostycznym niż wspólny model panelowy, choć wymaga to oczywiście weryfikacji w najbliższych latach.

Podregion częstochowski

O ile dla podregionów bielskiego i bytomskiego wspólny model panelowy wygenerował duży błąd prognozy BIZ w 2012 roku, o tyle dla kolejnego podregionu, częstochowskiego, odchylenie to nie było już tak istotne. Należy jednak pamiętać, że w latach 2008-2011, na podstawie których model panelowy był estymowany, jego dopasowanie do empirycznych danych było stosunkowo słabe. Celowe wydaje się tu również rozważenie prognozowania BIZ dla specyficznego minimodelu dla podregionu.

Najlepszym modelem, jaki udało się uzyskać, okazał się model z trzema zmiennymi objaśniającymi, dopasowany do danych empirycznych w prawie 90%. Jako że wartości zmiennych egzogenicznych były tu znane również dla 2012 roku, parametry modelu estymowano na podstawie 11-elementowego szeregu czasowego. Należy zwrócić jednak uwagę na silną korelację między zmiennymi RR5W i II1 (-0,87), która może skutkować wysokimi błędami szacunku przy próbach reestymacji modelu w przyszłości na podstawie dłuższego szeregu czasowego.

Tabela 27. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu częstochowskiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.

Metoda estymacji	Klasyczna MNK
Współczynnik determinacji R^2	0,893
Odchylenie resztowe S_u	34755,46
Względne odchylenie resztowe V_u	17,2%
Współczynnik autokorelacji r_1	0,198
Istotność współczynnika autokorelacji	0,610

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 28. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu częstochowskiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2012 klasyczną MNK.

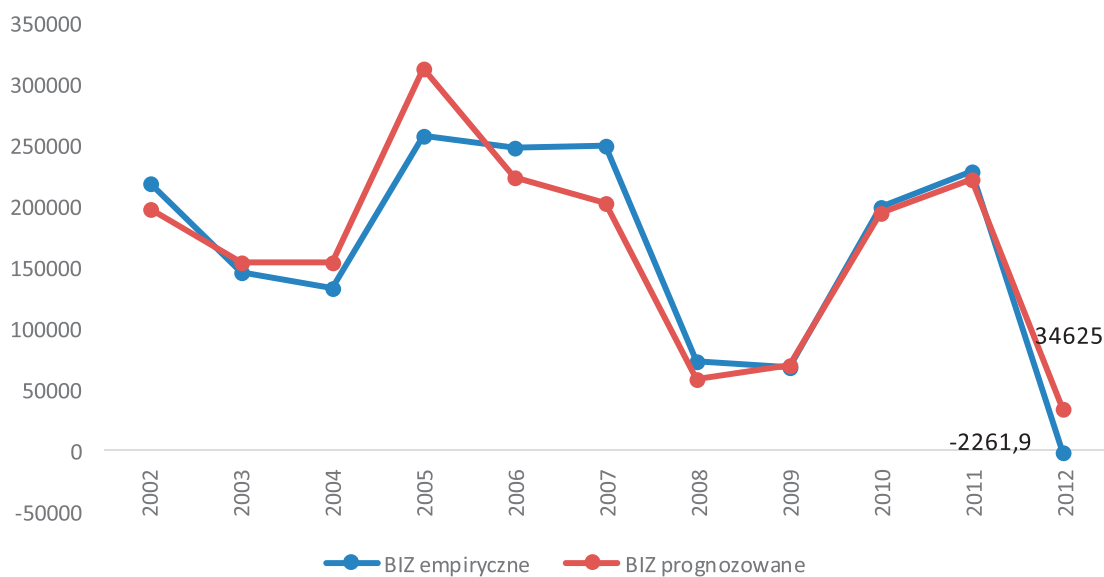
Nazwa zmiennej	Symbol	Współczynnik	Błąd stand.	t-Stud.	wartość p	1-p (%)
Stała	-	-13870330,053	2318238,8	-5,983	0,0006	99,94%
Gęstość zaludnienia [os./km ²]	RR5W	77251,184	12876,608	5,999	0,0005	99,95%
Liczba łóżek hotelowych [szt.]	II1	405,263	70,841	5,721	0,0007	99,93%
Stopa wzrostu światowego PKB (%)	ZW3	21321,752	6206,021	3,436	0,0109	98,91%

Źródło: Opracowanie własne.

Jak uwidacznia poniższy rysunek, począwszy od roku 2008 model jest w dość dobrym stopniu dopasowany do empirycznych danych. W 2012 roku niemożliwe było wprowadzenie prognozy ujemnej wartości BIZ, jednakże błąd prognozy wyniósł ok. 36 mln zł. Jest to wynik o podobnym rzędzie wielkości do błędów uzyskanych ze wspólnego modelu panelowego (24 mln zł).

Wobec powyższego nie jest możliwe jednoznaczne rozstrzygnięcie, który z modeli będzie w przyszłości dokładniej prognozował wartość BIZ. Należy zatem rozważyć równoległą aplikację obu narzędzi. Rozwiązaniem mogłaby być tu np. średnia arytmetyczna z prognoz postawionych w wyniku zastosowania obu metod.

Rysunek 62. Dopasowanie minimodelu dla podregionu częstochowskiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.

Źródło: Opracowanie własne.

Podregion gliwicki

Dla kolejnego z podregionów, gliwickiego, nie udało się uzyskać dobrze dopasowanego modelu. Główną przyczyną była tu silniejsza niż w pozostałych podregionach korelacja między potencjalnymi determinantami BIZ, często granicząca z ich współliniowością. Najlepszym z otrzymanych modeli okazał się być model z pięcioma zmiennymi objaśniającymi, z czego obecność dwóch ostatnich (stopy wzrostu światowego PKB i stosunku importu do PKB) jest mocno dyskusyjna z racji niskiego prawdopodobieństwa wpływu (odpowiednio 68% i 79%). Jednak nawet z wymienionymi zmiennymi współczynnik determinacji nie przekracza tu 90%, a po ich usunięciu maleje do ok. 85%. Z tego względu zdecydowano się pozostawić pięcioelementowy zbiór determinant BIZ. Jedynym pozytywnym jest tu brak autokorelacji składnika losowego, dzięki czemu można było poprzestać na estymacji parametrów modelu klasyczną MNK.

Tabela 29. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu gliwickiego szacowanego klasyczną i uogólnioną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2011.

Metoda estymacji	Klasyczna MNK
Współczynnik determinacji R^2	0,898
Odchylenie resztowe S_u	150093
Względne odchylenie resztowe V_u	35,2%
Współczynnik autokorelacji r_1	-0,233
Istotność współczynnika autokorelacji	0,547

Źródło: Opracowanie własne.

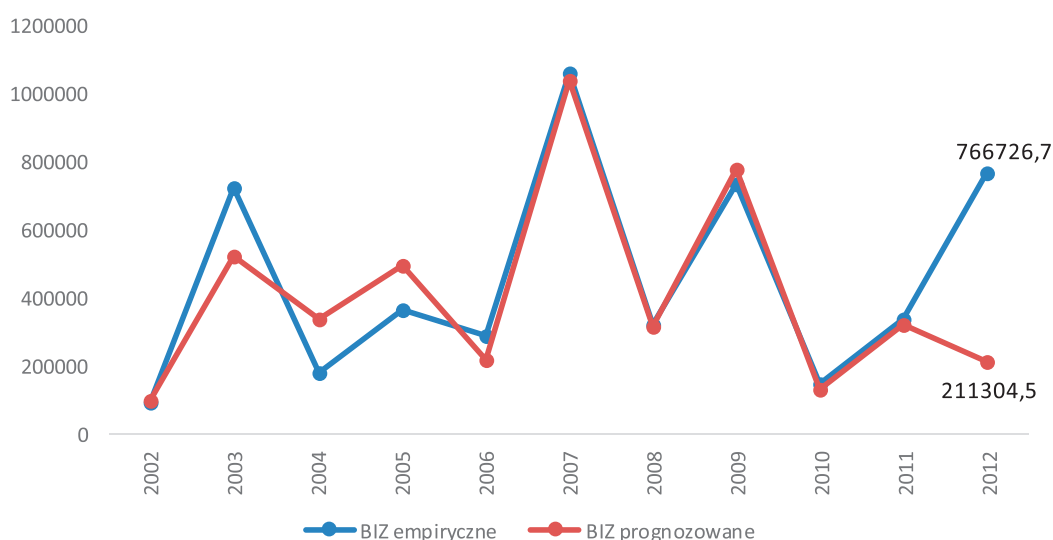
Tabela 30. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu gliwickiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2011 klasyczną MNK.

Nazwa zmiennej	Symbol	Współczynnik	Błąd stand.	t-Stud.	wartość p	1-p (%)
Stała	const	1384060,000	661917,000	2,091	0,1047	89,53%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł]	SR2	-654,037	236,048	-2,771	0,0503	94,97%
Liczba dróg ekspresowych i autostrad przechodzących przez podregion [szt.]	IT9	531186,000	158170,000	3,358	0,0284	97,17%
Liczba aktywnych instytucji kultury (kina, muzea) [szt.]	II2	178720,000	36192,400	4,938	0,0078	99,22%
Stopa wzrostu światowego PKB [%]	ZW3	57714,900	50614,100	1,140	0,3178	68,22%
Stosunek importu do PKB [%]	ZW4	-50632,000	33816,100	-1,497	0,2087	79,13%

Źródło: Opracowanie własne.

Jak można się było spodziewać, niska jakość minimodelu dla podregionu gliwickiego ma przełożenie na dokładność prognozy postawionej na 2012 rok. Na podstawie modelu postawiono bowiem aż o 72% niższą prognozę, aniżeli rzeczywista wartość BIZ. Model nie przewidział zatem w sposób prawidłowy ani skali, ani nawet kierunku zmiany BIZ w roku 2012.

Rysunek 63. Dopasowanie minimodelu dla podregionu gliwickiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2011 oraz prognoza i jej błąd w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Podobnie jak w przypadku podregionu bielskiego, również w tym przypadku znane były wartości zmiennych objaśniających w 2012 r. Jednakże próby reestymacji parametrów modelu na podstawie czasowego o rok dłuższego zakończyły się niepowodzeniem – spadkiem współczynnika determinacji do 70% i nieistotnością wpływu trzech z 5 zmiennych objaśniających. Wynika z tego, że dla podregionu gliwickiego niemożliwa jest budowa modelu dobrze dopasowanego do empirycznych danych i stabilnego w czasie pod względem parametrów strukturalnych. Należy zatem prognozować BIZ w tym podregionie na podstawie wspólnego modelu panelowego.

Podregion katowicki

W przypadku podregionu katowickiego najlepszym modelem, jaki udało się dopasować, był model z pięcioma zmiennymi egzogenicznymi, dopasowany do empirycznych danych w 91,5%. Jako że nie występowała w nim autokorelacja składnika losowego, (współczynnik autokorelacji nieprzekraczający co do wartości bezwzględnej 0,15), jego parametry strukturalne oszacowano klasyczną MNK. Statystyki dopasowania, autokorelację składnika losowego i parametry strukturalne przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 31. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu katowickiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2011.

Metoda estymacji	Klasyczna MNK
Współczynnik determinacji R^2	0,915
Odchylenie resztowe S_u	266561,80
Względne odchylenie resztowe V_u	34,3%
Współczynnik autokorelacji r_1	-0,149
Istotność współczynnika autokorelacji	0,703

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 32. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu katowickiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2011 klasyczną MNK.

Nazwa zmiennej	Symbol	Współczynnik	Błąd stand.	t-Stud.	wartość p	1-p (%)
Stała	-	-37926000	7245650	-5,234	0,0064	99,36%
Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych [szt.]	RR7	194,973	87,307	2,233	0,0893	91,07%
Stopa wzrostu realnego PKB w podregionie [%]	WR1	137119	28764,8	4,767	0,0089	99,11%
Stosunek przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w danym podregionie do przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w województwie śląskim [%]	SR5	234151	43135,1	5,428	0,0056	99,44%
Stopa wzrostu światowego PKB [%]	ZW3	79171	52314,1	1,513	0,2047	79,53%
Stosunek importu do PKB [%]	ZW4	-135835	38078,5	-3,567	0,0234	97,66%

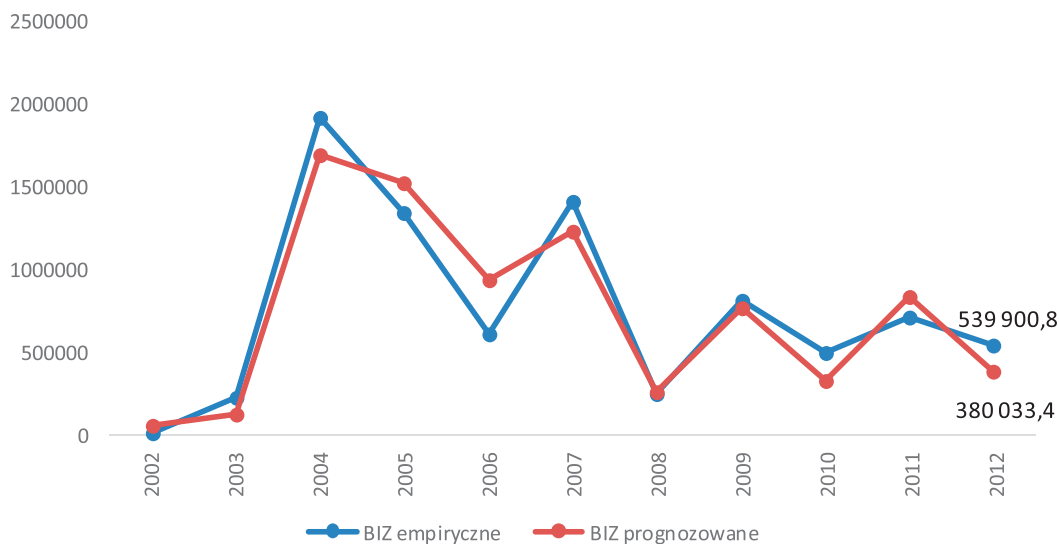
Źródło: Opracowanie własne.

Dopasowanie modelu oraz prognozę BIZ na rok 2012 przedstawia poniższy wykres. Ponieważ nie dysponowano realizacją zmiennej WR1 z tego roku, pierwszym etapem było wyznaczenie jej prognozy na podstawie trendu lokalnego PKB. Następnie prognozę tę podstawiono wraz z innymi zmiennymi objaśniającymi (dostępnymi za rok 2012) do równania modelu. Wykres uwidacznia, że prognozując BIZ na 2012 r., pomyłono się o ok. 160 mln zł, czyli o prawie 30%. Jest to zatem znacznie wyższy błąd predykcji, aniżeli w przypadku modelu panelowego estymowanego dla wszystkich podregionów łącznie (90 mln zł, czyli niecałe 17%). Należy również zauważyć, że dla tego podregionu nie jest możliwa reestymacja parametrów modelu na podstawie szeregu czasowego 2002-2012 z uwagi na wspomniany

brak dostępności danych dotyczących zmiennej WR1. Porównując zatem wspólny model panelowy zbudowany na podstawie danych z okresu 2008-2011 z minimodelem oszacowanym na podstawie szeregu czasowego 2002-2011, jako narzędzie prognostyczne należy na chwilę obecną zarekomendować pierwszy z modeli.

Rysunek 64. Dopasowanie minimodelu dla podregionu katowickiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2011 oraz prognoza i jej błąd w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Podregion rybnicki

Dla kolejnego z podregionów, rybnickiego, niezwykle trudne było dopasowanie modelu przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych zmiennych objaśniających. Spowodowane było to trudnym do wytłumaczenia jednorazowym wzrostem BIZ w roku 2003. Dopiero wprowadzenie zmiennej zerowej dla tego okresu pozwoliło na budowę minimodelu wyjaśniającego BIZ w okresie 2002-2011 w prawie 98% przy pomocy (nie licząc wspomnianej zmiennej zerowej) trzech zmiennych egzogenicznych. Prawie zerowy współczynnik autokorelacji pozwolił ograniczyć się do estymacji parametrów strukturalnych klasyczną MNK. Jako, że dysponowano realizacjami wszystkich zmiennych egzogenicznych w 2012 roku, możliwa była powtórna reestymacja parametrów modelu na podstawie dłuższego o 1 rok szeregu czasowego (2002-2012).

Poniższe tabele pokazują, że rozszerzenie szeregu czasowego nie tylko nie pogorszyło, ale nieznacznie poprawiło dopasowanie minimodelu, który (z racji nieistotnej autokorelacji składnika losowego) szacowany był ponownie klasyczną MNK. Oceny parametrów strukturalnych modelu są bardzo zbliżone do estymatorów uzyskanych na podstawie szeregu czasowego 2002-2011, co świadczy o ich stabilności w czasie.

Tabela 33. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu rybnickiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.

Metoda estymacji	Klasyczna MNK
Współczynnik determinacji R^2	0,978
Odchylenie resztowe S_u	24597,77
Względne odchylenie resztowe V_u	18,0%
Współczynnik autokorelacji r_1	-0,069
Istotność współczynnika autokorelacji	0,860

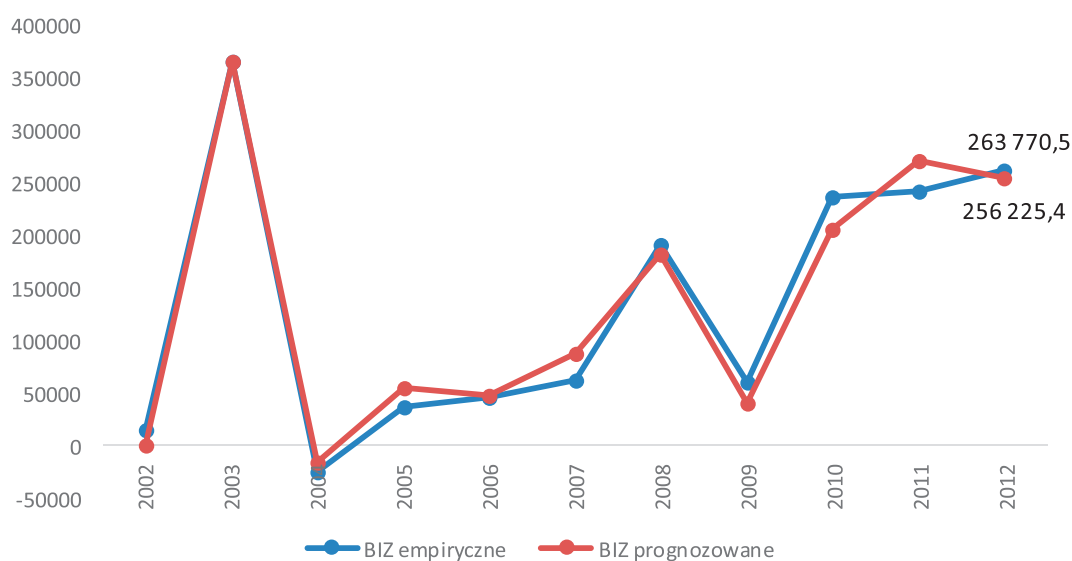
Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 34. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu rybnickiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2012 klasyczną MNK.

Nazwa zmiennej	Symbol	Współczynnik	Błąd stand.	t-Stud.	wartość p	1-p (%)
Stała	-	-3105811	410720	-7,562	0,0003	99,97%
Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych [szt.]	RR7	33,791	8,128	4,158	0,0060	99,40%
Stosunek przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w danym podregionie do przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w województwie śląskim [%]	SR5	18816	2815,1	6,684	0,0005	99,95%
Średnia stawka podatku od nieruchomości [%]	IZ1	-14019	2685,7	-5,220	0,0020	99,80%
Zmienna zerojedynkowa, przyjmująca wartość 1 w 2003r., 0 - w pozostałych latach.	V2003	502993	38301,8	13,132	0,0000	100,00%

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 65. Dopasowanie minimodelu dla podregionu rybnickiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.

Źródło: Opracowanie własne.

Porównując otrzymane wyniki z analogicznymi dla wspólnego modelu panelowego szacowanego na podstawie obserwacji w latach 2008-2011 we wszystkich podregionach (gdzie błąd prognozy w roku 2012 wyniósł ok. 62 mln, czyli ok. 23,5%), należy stwierdzić, że w 2012 r. z prognozą znacznie lepiej „poradził sobie” minimodel dla podregionu. Jednak należy zauważyć, że jedną ze zmiennych objaśniających BIZ była w nim zmienna zerojedynkowa, zastosowana w celu wyjaśnienia niespodziewanego wzrostu BIZ w 2003 r. Oznacza to, że jednorazowy wzrost BIZ był w tym roku niemożliwy do wyjaśnienia za pomocą dobranych zmiennych objaśniających. Właśnie z powodu tej nieinterpretowalności wprowadzanie zmiennych zerojedynkowych jest zawsze mocno dyskusyjne, a ich obecność można traktować jako pewnego rodzaju wadę modelu. Biorąc pod uwagę powyższe, należy rozważyć (podobnie jak dla podregionu częstochowskiego) równoległe zastosowanie obu narzędzi w celu prognozowania BIZ, np. średnią arytmetyczną z prognoz otrzymanych przy użyciu obu metod.

Podregion sosnowiecki

Podobnie jak dla podregionu rybnickiego, w przypadku podregionu sosnowieckiego dopasowanie modelu bez udziału zmiennych zerojedynkowych okazało się niemożliwe. Spowodowane było to spadkiem wielkości BIZ w latach 2010-2011, którego nie udało się wyjaśnić za pomocą dostępnego zestawu zmiennych objaśniających. W pierwszym kroku oszacowano założenia modelu dla okresu 2002-2011. Jednak z uwagi na to, że dysponowano realizacjami wszystkich zmiennych egzogenicznych w 2012 roku, dokonano powtórnej reestymacji parametrów modelu na podstawie dłuższego o 1 rok szeregu czasowego (2002-2012). Z racji bardzo silnej autokorelacji składnika losowego parametry strukturalne modelu oszacowano za pomocą uogólnionej MNK Aitkena. Jednak nawet zastosowanie tej metody nie pozwoliło się całkowicie pozbyć problemu autokorelacji, a jedynie zredukować jej współczynnik do -0,635. Jest to dalej wartość statystycznie istotna na poziomie istotności 0,05, nawet przy tak małej liczebności próby. Poddaje to w wątpliwość jakość otrzymanych estymatorów, nawet jeśli zauważymy, że dopasowanie oszacowanego modelu jest nieznacznie lepsze aniżeli wspólnego modelu panelowego. Taki stan rzeczy implikuje, że do prognozowania BIZ dla podregionu sosnowieckiego należy użyć wspólnego modelu panelowego. Wszelkie statystyki, parametry strukturalne, a także dopasowanie modelu przedstawiają poniższe tabele i wykres.

Tabela 35. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu sosnowieckiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.

Metoda estymacji	Uogólniona MNK w warunkach autokorelacji składnika losowego
Współczynnik determinacji R^2	0,995
Odchylenie resztowe S_u	44103,05
Względne odchylenie resztowe V_u	22,4%
Współczynnik autokorelacji r_1	-0,635
Istotność współczynnika autokorelacji	0,066

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 36. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu sosnowieckiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2012 uogólnioną MNK Aitkena.

Nazwa zmiennej	Symbol	Współczynnik	Błąd stand.	t-Stud.	wartość p	1-p (%)
Stała	-	585289	144399	4,053	0,0067	99,33%
Całkowita emisja CO ₂ [t/km ²]	II5W	-127,554	13,801	-9,243	0,0001	99,99%
Liczba aktywnych instytucji kultury (kina, muzea) [szt.]	II2	70171	11005,8	6,376	0,0007	99,93%
Przynależność do UE (zmienna opóźniona o 2 okresy, czyli przyjmuje wartość 1 od 2006 r.)	UE_t-2	308265	45928,8	6,712	0,0005	99,95%
Zmienna zerojedynkowa, przyjmująca wartość 1 w 2010 i 2011 r., 0 – w pozostałych latach	V_10_11	-91818	22807,8	-4,026	0,0069	99,31%

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 66. Dopasowanie minimodelu dla podregionu sosnowieckiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2012

Źródło: Opracowanie własne.

Podregion tyski

Dla ostatniego z podregionów, tyskiego, udało się dopasować dla lat 2002-2011 minimodel z pięcioma zmiennymi egzogenicznymi, które wyjaśniały BIZ w 93%, przy współczynniku autokorelacji $-0,411$. Jednak w procesie prognozowania zmiennej objaśnianej na 2012 rok pomyłono się aż o ponad 117 mln zł, czyli o 42%. Uznano, iż model w takiej postaci nie powinien być wykorzystywany jako narzędzie prognozy. Ponieważ jednak dysponowano wszelkimi danymi dotyczącymi realizacji zmiennych objaśniających w 2012 r., podjęto próbę reestymacji parametrów strukturalnych modelu na podstawie szeregu czasowego o 1 rok dłuższego. Po rozszerzeniu szeregu okazało się jednak, że wpływ jednej zmiennej na BIZ nie jest już statystycznie istotny. W związku z powyższym, oszacowano model powtórnie dla czterech zmiennych. Z racji autokorelacji składnika losowego, do estymacji parametrów strukturalnych użyto uogólnionej MNK Aitkena.

Statystyki dopasowania, autokorelację składnika losowego oraz graficzne ujęcie dopasowania modelu przedstawiają poniższe tabele i wykres. Uwidaczniają one, że o ile w latach 2004-2005 model był w słabym stopniu dopasowany do empirycznych danych (niewyjaśnione wahania BIZ w tych latach), o tyle w latach kolejnych dopasowanie to było znacznie lepsze. W roku 2012 empiryczna wartość BIZ różniła się od teoretycznej jedynie o ok. 10,5 mln zł, co stanowiło niecałe 4% faktycznej wielkości BIZ. Warto jednak zauważyć, że zestaw zmiennych objaśniających oraz parametry strukturalne w postaci finalnej (szacowanej dla szeregu czasowego 2002-2012) różniły się od pierwotnej postaci modelu, oszacowanej na podstawie obserwacji z lat 2002-2011. Poddaje to w wątpliwość ich stabilność w czasie, co jest jednym z warunków poprawnej predykcji ekonometrycznej. Należy również nadmienić, że wspólny model panelowy w przypadku podregionu tyskiego był w dobrym stopniu dopasowany do empirycznych danych, a błąd predykcji ex post był również bardzo niewielki (ok. 32 mln zł, czyli 11% faktycznej wartości BIZ).

To wszystko implikuje wniosek, że (podobnie jak w przypadku podregionów częstochowskiego i rybnickiego) oba modele mogłyby być równolegle wykorzystywane jako narzędzie prognostyczne BIZ w podregionie tyskim. Rozwiązaniem mogłaby być średnia arytmetyczna z prognoz postawionych obiema metodami.

Tabela 37. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu tyckiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.

Metoda estymacji	Uogólniona MNK w warunkach autokorelacji składnika losowego
Współczynnik determinacji R^2	0,991
Odchylenie resztowe S_u	45106,23
Względne odchylenie resztowe V_u	37,0%
Współczynnik autokorelacji r_1	-0,221
Istotność współczynnika autokorelacji	0,568

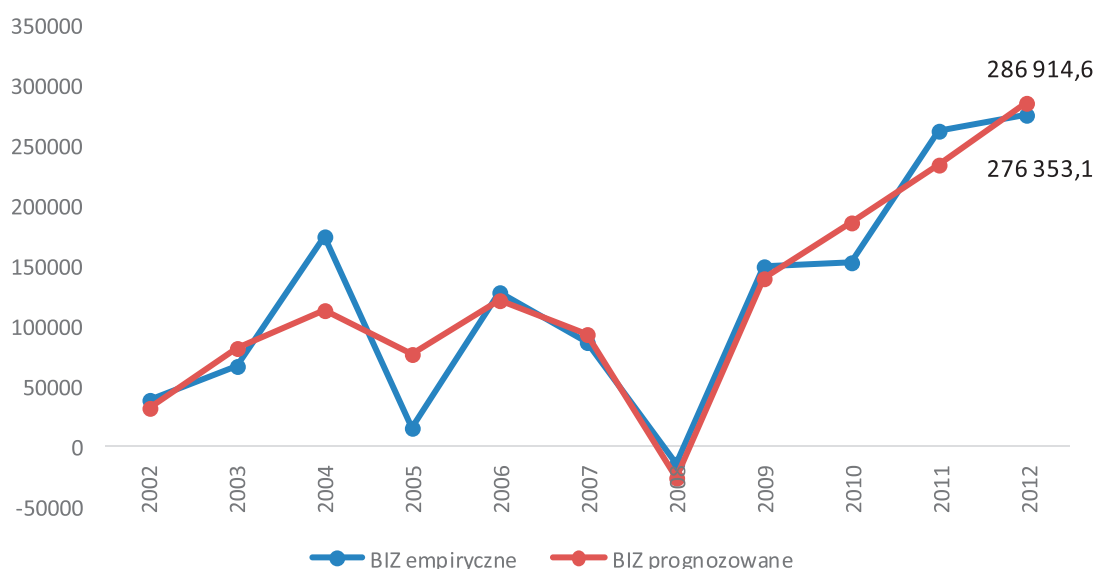
Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 38. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu tyckiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2012 uogólnioną MNK Aitkena.

Nazwa zmiennej	Symbol	Współczynnik	Błąd stand.	t-Stud.	wartość p	1-p (%)
Stała	-	2822515	579942	4,867	0,0028	99,72%
Stosunek przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w danym podregionie do przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w województwie śląskim [%]	SR5	2939	2261	1,299	0,2415	75,85%
Dochody podatkowe podregionu [zł]	IZ2	-0,00049	0,00007	-7,064	0,0004	99,96%
Stawka I progu podatkowego PIT [%]	ZW1	-185272	22280	-8,315	0,0002	99,98%
Stosunek eksportu do PKB [%]	ZW5	21291	3543	6,009	0,0010	99,90%

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 67. Dopasowanie minimodelu dla podregionu tyckiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.

Źródło: Opracowanie własne.

8.5.5. Rekomendacje dotyczące wyboru metody dla poszczególnych podregionów

Podsumowując wszelkie analizy dopasowania oszacowanych modeli, a także dokładność, z jaką zaprognozowano przy ich użyciu wartość BIZ w podregionach województwa śląskiego, należy zarekomendować dla poszczególnych podregionów następujące narzędzia prognostyczne:

Tabela 39. Rekomendacje wyboru narzędzia prognostycznego dla poszczególnych podregionów.

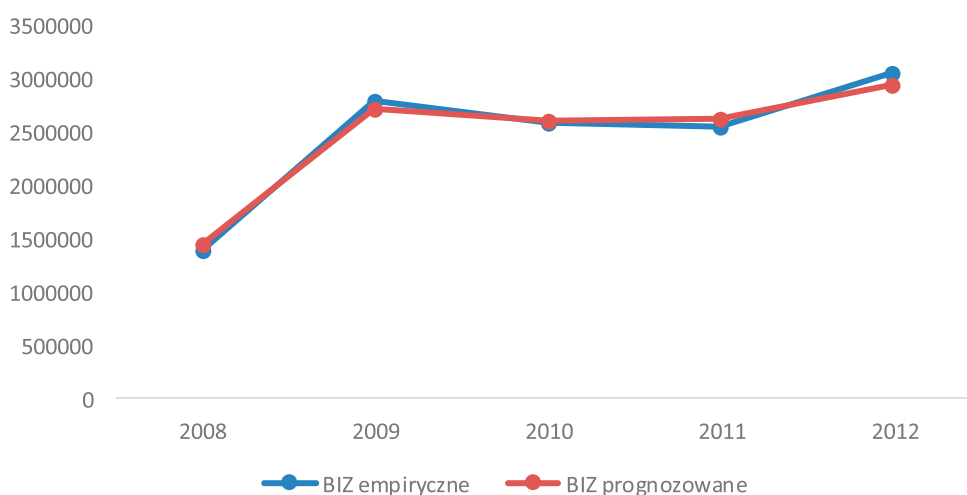
Podregion	Narzędzie
bielski	minimodel dla podregionu
bytomski	minimodel dla podregionu
częstochowski	średnia z prognoz na podstawie obu narzędzi
gliwicki	wspólny model panelowy
katowicki	wspólny model panelowy
rybnicki	średnia z prognoz na podstawie obu narzędzi
sosnowiecki	wspólny model panelowy
tyski	średnia z prognoz na podstawie obu narzędzi

Źródło: Opracowanie własne.

Należy przy tym zauważyć, że dla podregionu rybnickiego oraz tyskiego oba modele są dobrym narzędziem prognozowania. Przeciwną sytuację mamy w przypadku podregionu częstochowskiego, gdzie prognozowanie BIZ wydaje się być najtrudniejsze. W wymienionych podregionach nie jest możliwe określenie, które narzędzie będzie w przyszłości lepiej prognozowało wartość BIZ, stąd rekomenduje się równoległą aplikację obu metod. W podregionach: gliwickim, katowickim i sosnowieckim lepszym rozwiązaniem wydaje się wspólny model panelowy, natomiast dla podregionu bielskiego i bytomskiego lepszy okazuje się minimodel.

Wartości empiryczne BIZ oraz prognozy obliczone jako sumy prognoz dla poszczególnych podregionów przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 68. Empiryczne i prognozowane wartości BIZ w latach 2008-2012 dla całego województwa śląskiego.

Źródło: Opracowanie własne.

Przedstawione rekomendacje opierają się na dopasowaniu modeli do empirycznych danych oraz na ocenie ex post, z jaką dokładnością modele sprostały zadaniu zaprognozowania BIZ na 2012 r. Są zatem one oparte na stanie wiedzy na koniec września 2014 r. i na najnowszych dostępnych danych w tym momencie. Nie jest wykluczone, że po poznaniu wielkości BIZ w podregionach województwa w kolejnych latach będzie należało je sukcesywnie weryfikować.

9. PODSUMOWANIE

Raport powiązań województwa śląskiego z zagranicą powstał jako odpowiedź na deficyt danych dotyczących handlu zagranicznego na poziomie regionalnym i lokalnym. Potrzeba zwiększenia zasobu informacyjnego na temat wymiany międzynarodowej w tym wymiarze była jednym z głównych zagadnień podkreślanych przez interesariuszy, w tym instytucje zajmujące się planowaniem i monitorowaniem rozwoju regionu.

Na przestrzeni lat 2004-2013 województwo śląskie rokrocznie notowało najwyższe dodatnie saldo bilansu handlowego w kraju. Przewaga eksportu nad importem w regionie dotyczyła zarówno handlu zagranicznego z krajami trzecimi jak i krajami Unii Europejskiej. W przeprowadzonych analizach dotyczących eksportu i importu w regionie wyróżniają się dwa istotne momenty, spadek po roku 2004, po akcesji Polski do Unii Europejskiej oraz spadek w 2009 roku, czyli w trakcie światowego kryzysu gospodarczego. Zarówno w przekroju powiatów jak również podregionów w latach 2004-2013 zaznacza się spadek liczby podmiotów – eksporterów oraz importerów w województwie, przy równoczesnym wzroście wartości eksportu i importu towarów. W 2013 roku województwo śląskie było drugim regionem pod względem wartości eksportu towarów w kraju (87,5 mld zł) oraz czwartym zarówno w przeliczeniu eksportu na 10 tys. mieszkańców (190,2 mln zł) jak i na 100 podmiotów z kapitałem zagranicznym (3,63 mld zł w 2012 r.). Wartość importu realizowanego w 2013 r. osiągnęła 60 mld zł (trzecia pozycja w kraju), podczas gdy import w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców i 100 podmiotów z kapitałem zagranicznym plasował region odpowiednio na piątym (129,7 mln zł) i szóstym miejscu w kraju (2,5 mld zł w 2012 r.). Od 2005 r. udział procentowy importu z Unii Europejskiej osiągał ponad 80% całości wartości importu w województwie.

W skali województwa śląskiego przeważająca wartość eksportu w latach 2004-2013 była skumulowana w działach 87 (sekcja XVII), 84 (sekcja XVI), 27 (sekcja V), 72 (sekcja XV) oraz 85 (sekcja XVI). Natomiast import towarów koncentrował się głównie w następujących działach: 84 (sekcja XVI), 87 (sekcja XVII), 85 (sekcja XVI), 72 (sekcja XV) oraz 39 (sekcja VII). Zestaw importowanych towarów w województwie potwierdza jego przemysłowy charakter i jest głównie wynikiem zapotrzebowania firm zlokalizowanych na jego obszarze na komponenty do dalszej produkcji. Do głównych krajów przeznaczenia eksportu realizowanego z województwa śląskiego w tym samym okresie zaliczały się: Niemcy (23,7%), Włochy (15,3%), Republika Czeska (8,1%) oraz Wielka Brytania (6,1%). Podobnie za ponad 50% wartości towarów importowanych w regionie w tym okresie odpowiadały następujące kraje: Niemcy (27,5%), Włochy (16,8%), Republika Czeska (7,0%) i Francja (5,4%). Istotnym zagadnieniem jest konieczność zwrócenia większej uwagi na kraje trzecie jako partnerów w handlu zagranicznym.

Założeniem raportu było podjęcie również problematyki napływu BIZ do województwa śląskiego i jego poszczególnych podregionów. Wynikało to z potrzeby zdiagnozowania zjawiska istotnego z punktu widzenia kształtowania procesów rozwojowych województwa, a nie przedstawianego w statystyce publicznej oraz opracowaniach branżowych, w sposób umożliwiający badanie różnicowań wewnątrzregionalnych. Wymagało to zastosowania nowatorskiego podejścia w zakresie przyjętych sposobów pomiaru tego zjawiska i zmagania się z poszukiwaniem odpowiednich zasobów danych, umożliwiających podjęcie analiz. Wynikiem zrealizowanych prac jest oszacowanie wartości BIZ dla poszczególnych podregionów i województwa jako całości, które zostały przedstawione w raporcie. Wśród najważniejszych wniosków należy wymienić fakt, iż w analizowanym okresie czasu (2002-2012) sumaryczna wartość napływu BIZ do województwa systematycznie rosła, mimo dużego zróżnicowania w poziomie napływu w poszczególnych latach. Ponadto zidentyfikowano duże zróżnicowania w badanej zmiennej na poziomie podregionów, co potwierdza ich różny poziom atrakcyjności dla inwestorów zagranicznych. W ramach prac nad raportem podjęto również próbę stworzenia modelu ekonometrycznego, umożliwiającego szacowanie wielkości BIZ w województwie i jego podregionach oraz prognozowanie zmian w tym obszarze w zależności od wahań różnych zmiennych.

Niewątpliwą zaletą opracowanego modelu jest zidentyfikowanie istotnych zmiennych, mających wpływ na wielkość BIZ, a także jego możliwości prognostyczne, które zostaną udostępnione dla osób zainteresowanych poprzez stronę internetową (link do strony będzie umieszczony na stronie Regionalnego Centrum Analiz i Planowania Strategicznego: <http://rcas.slaskie.pl>). Ponadto model daje podstawę do dalszych prac i analiz związanych z problematyką BIZ, a więc nie zamyka ale otwiera dyskusję nad metodami pomiaru i prognozowania analizowanego zjawiska.

10. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. NOMENKLATURA SCALONA (CN)

SEKCJA	DZIAŁ
I Zwierzęta żywe; produkty pochodzenia zwierzęcego	01 zwierzęta żywe
	02 mięso i podroby jadalne
	03 ryby i skorupiaki, mięczaki i pozostałe bezkręgowce wodne
	04 produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone
	05 produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone
II Produkty pochodzenia roślinnego	06 drzewa żywe i pozostałe rośliny; bulwy, korzenie i podobne; kwiaty cięte i liście ozdobne
	07 warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne
	08 owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów
	09 kawa, herbata, maté (herbata paragwajska) i przyprawy
	10 zboża
	11 produkty przemysłu młynarskiego; sód; skrobie; inulina; gluten pszenny
	12 nasiona i owoce oleiste; ziarna, nasiona i owoce różne; rośliny przemysłowe lub lecznicze; sroma i pasza
	13 szelak; gumy, żywice oraz pozostałe soki i ekstrakty roślinne
	14 materiały roślinne do wyplatania; produkty pochodzenia roślinnego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone
III Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego oraz produkty ich rozkładu; gotowe tłuszcze jadalne; woski pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego	15 tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego oraz produkty ich rozkładu; gotowe tłuszcze jadalne; woski pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego
IV Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu	16 przetwory z mięsa, ryb lub skorupiaków, mięczaków lub pozostałych bezkręgowców wodnych
	17 cukry i wyroby cukiernicze
	18 kakao i przetwory z kakao
	19 przetwory ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka; pieczywa cukiernicze
	20 przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub pozostałych części roślin
	21 różne przetwory spożywcze
	22 napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet
	23 pozostałości i odpady przemysłu spożywczego; gotowa karma dla zwierząt
	24 tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu
V Produkty mineralne	25 sól; siarka; ziemie i kamienie; materiały gipsowe, wapno i cement
	26 rudy metali, żużel i popiół
	27 paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne

VI	Produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych	28	chemikalia nieorganiczne; organiczne lub nieorganiczne związki metali szlachetnych, metali ziem rzadkich, pierwiastków promieniotwórczych lub izotopów
		29	chemikalia organiczne
		30	produkty farmaceutyczne
		31	nawozy
		32	ekstrakty garbników lub środków barwiących; garbniki i ich pochodne; barwniki, pigmenty i pozostałe środki barwiące; farby i lakiery; kit i pozostałe masy uszczelniające; atramenty
		33	olejki eteryczne i rezinoidy; preparaty perfumeryjne, kosmetyczne lub toaletowe
		34	mydło, organiczne środki pow. czynne, preparaty piorące, prep. smarowe, woski syntetyczne, woski preparowane, prep. do czyszczenia lub szorowania, świece i art. podobne, pasty modelarskie, „woski dentystyczne” oraz prep. dentystyczne prod. na bazie gipsu
		35	substancje białkowe; skrobie modyfikowane; kleje; enzymy
VII	Tworzywa sztuczne i artykuły z nich; kauczuk i artykuły z kauczuku	39	tworzywa sztuczne i artykuły z nich
		40	kauczuk i artykuły z kauczuku
VIII	Skóry i skórki surowe, skóry wyprawione, skóry futerkowe i artykuły z nich; wyroby siodlarskie i rymarskie; artykuły podróżne, torebki i podobne pojemniki; artykuły z jelit zwierzęcych (innych niż z jelit jedwabników)	41	skóry i skórki surowe (inne niż skóry futerkowe) oraz skóry wyprawione
		42	artykuły ze skóry wyprawionej; wyroby siodlarskie i rymarskie; artykuły podróżne, torebki i podobne pojemniki; artykuły z jelit zwierzęcych (inne niż z jelit jedwabników)
		43	skóry futerkowe i futra sztuczne; wyroby z nich
IX	Drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny; korek i artykuły z korka; wyroby ze słomy, z esparto lub pozostałych materiałów do wyplatania; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny	44	drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny
		45	korek i artykuły z korka
		46	wyroby ze słomy, z esparto lub pozostałych materiałów do wyplatania; wyroby koszykarskie oraz wyroby z wikliny
X	Masa włóknista z drewna lub z pozostałego włóknistego materiału celulozowego; papier lub tektura, z odzysku (makulatura i odpady); papier i tektura oraz artykuły z nich	47	masa włóknista z drewna lub z pozostałego włóknistego materiału celulozowego; papier lub tektura, z odzysku (makulatura i odpady)
		48	papier i tektura; artykuły z masy papierniczej, papieru lub tektury
		49	książki, gazety, obrazki i pozostałe wyroby przemysłu poligraficznego, drukowane; manuskrypty, maszynopisy i plany

		50	jedwab
		51	wełna, cienka lub gruba sierść zwierzęca; przędza i tkanina z włosa końskiego
		52	bawełna
		53	pozostałe włókna roślinne; przędza papierowa i tkaniny z przędzy papierowej
		54	włókna ciągłe chemiczne; pasek i tym podobne z materiałów włókienniczych chemicznych
		55	włókna odcinkowe chemiczne
XI	Materiały i wyroby włókiennicze	56	wata, filc i włókniny; przędze specjalne; szpagat, powrozy, linki i liny oraz artykuły z nich
		57	dywany i pozostałe pokrycia podłogowe włókiennicze
		58	tkaniny specjalne; materiały włókiennicze igłowe; koronki; tkaniny obiciowe; pasmanteria; hafty
		59	tekstylia impregnowane, powleczone, pokryte lub laminowane; artykuły włókiennicze w rodzaju nadających się do użytku przemysłowego
		60	dzianiny
		61	artykuły odzieżowe i dodatki odzieżowe, dziane
		62	artykuły odzieżowe i dodatki odzieżowe, niedziane
		63	pozostałe gotowe artykuły włókiennicze; zestawy; odzież używana i używane artykuły włókiennicze; szmaty
		64	obuwie, getry i tym podobne; części tych artykułów
		65	nakrycia głowy i ich części
XII	Obuwie, nakrycia głowy, parasole, parasole przeciwsłoneczne, laski, stołki myśliwskie, bicze, szpicruty i ich części; pióra preparowane i artykuły z nich; kwiaty sztuczne; artykuły z włosów ludzkich	66	parasole, parasole przeciwsłoneczne, laski, stołki myśliwskie, bicze, szpicruty i ich części
		67	pióra i puch preparowane oraz artykuły z piór lub puchu; kwiaty sztuczne; artykuły z włosów ludzkich
		68	artykuły z kamienia, gipsu, cementu, azbestu, miki lub podobnych materiałów
XIII	Artykuły z kamienia, gipsu, cementu, azbestu, miki lub podobnych materiałów; wyroby ceramiczne; szkło i wyroby ze szkła	69	wyroby ceramiczne
		70	szkło i wyroby ze szkła
XIV	Perły naturalne lub hodowlane, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne, metale platerowane metalem szlachetnym i artykuły z nich; sztuczna biżuteria, monety	71	perły naturalne lub hodowlane, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne, metale platerowane metalem szlachetnym i artykuły z nich; sztuczna biżuteria; monety

XV	Metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych	72	żeliwo i stal
		73	artykuły z żeliwa lub stali
		74	miedź i artykuły z miedzi
		75	nikiel i artykuły z niklu
		76	aluminium i artykuły z aluminium
		78	ołów i artykuły z ołowiu
		79	cynk i artykuły z cynku
		80	cyna i artykuły z cyny
		81	pozostałe metale nieszlachetne; cermetale; artykuły z tych materiałów
		82	narzędzia, przybory, noże, łyżki, widelce i pozostałe sztucce z metali nieszlachetnych; ich części z metali nieszlachetnych
		83	artykuły różne z metali nieszlachetnych
XVI	Maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; ich części; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku, urządzenia telewizyjne do rejestracji i odtwarzania obrazu i dźwięku oraz części i wyposażenie dodatkowe do tych artykułów	84	reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części
		85	maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów
XVII	Pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe	86	lokomotywy pojazdów szynowych, tabor szynowy i jego części; osprzęt i elementy torów kolejowych lub tramwajowych i ich części; komunikacyjne urządzenia sygnalizacyjne wszelkich typów - mechaniczne (włączając elektromechaniczne)
		87	pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria
		88	statki powietrzne, statki kosmiczne i ich części
		89	statki, łodzie oraz konstrukcje pływające
XVIII	Przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; zegary i zegarki; instrumenty muzyczne; ich części i akcesoria	90	przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; ich części i akcesoria
		91	zegary i zegarki oraz ich części
		92	instrumenty muzyczne; części i akcesoria do takich artykułów
XIX	Broń i amunicja; ich części i akcesoria	93	broń i amunicja; ich części i akcesoria
XX	Artykuły przemysłowe różne	94	meble; pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypchane artykuły wyposażeniowe; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane
		95	zabawki, gry i przybory sportowe; ich części i akcesoria
		96	artykuły przemysłowe różne
XXI	Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	97	dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki
		99	specjalne kody Nomenklatury scalonej

11. SPIS TABEL

Tabela 1. Eksport towarów w kraju według sekcji i działów za rok 2013 - najważniejsze kategorie.	11
Tabela 2. Dynamika wartości importu w województwie śląskim według kierunku importu w latach 2005-2013.22	
Tabela 3. Zmiana % wartości importu w latach 2004-2013 w województwie śląskim.	23
Tabela 4. Udział importu według głównych kodów CN w 2013 r. w województwie śląskim.	29
Tabela 5. Analiza deficytowych działów bilansu handlowego we wszystkich województwach za lata 2004-2013...36	
Tabela 6. Analiza głównych deficytowych działów bilansu handlowego we wszystkich podregionach woj. śląskiego w latach 2004-2013.	41
Tabela 7. Wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego (Grubela-Lloyda) województwa śląskiego z krajami trzecimi w 2013 r.	44
Tabela 8. Wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego (Grubela-Lloyda) województwa śląskiego z krajami Unii Europejskiej w 2013 r.	45
Tabela 9. Wskaźnik zagregowany handlu wewnątrzgałęziowego województwa śląskiego z krajami trzecimi (%).	47
Tabela 10. Wskaźnik zagregowany handlu wewnątrzgałęziowego województwa śląskiego z krajami Unii Europejskiej (%).	47
Tabela 11. Zmienne do analizy skupień powiatów woj. śląskiego w odniesieniu do międzynarodowej wymiany handlowej.	92
Tabela 12. Charakterystyka wyszczególnionych grup powiatów.	94
Tabela 13. Udział kapitału zagranicznego powiatów należących do obszaru KSSE do kapitału zagranicznego regionu w 2012 roku.	101
Tabela 14. Udział kapitału zagranicznego podmiotów zlokalizowanych na obszarach funkcjonalnych do kapitału zagranicznego podmiotów z odpowiadających im podregionów woj. śląskiego za lata 2004, 2008, 2012.	103
Tabela 15. Potencjalne zmienne objaśniające BIZ i ich dostępność w statystyce publicznej na poziomie podregionów (stan na 15 września 2014 r.).	115
Tabela 16. Wady i zalety proponowanych podejść do modelowania BIZ.	118
Tabela 17. Zbiór potencjalnych zmiennych objaśniających zredukowany poprzez dostępność danych.	120
Tabela 18. Parametry strukturalne modelu panelowego podregionów oszacowanego uogólnioną MNK Aitkena. ...	123
Tabela 19. Statystyki dopasowania oraz autokorelacji składnika losowego dla modelu panelowego oszacowanego uogólnioną MNK.	123
Tabela 20. Dane wejściowe do prognozy BIZ na 2012 r. (zmienną szacowaną na podstawie funkcji trendu zaznaczono kolorem czerwonym).	125
Tabela 21. Absolutne i względne błędy predykcji ex post dla poszczególnych podregionów.	127
Tabela 22. Absolutny (MAE) i względny (MAPE) średni błąd predykcji ex post wyznaczony dla wszystkich oraz wybranych podregionów.	127
Tabela 23. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu bielskiego szacowanego uogólnioną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.	129
Tabela 24. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu bielskiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-12 uogólnioną MNK Aitkena.	129
Tabela 25. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu bytomskiego szacowanego uogólnioną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2011.	130
Tabela 26. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu bytomskiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2011 uogólnioną MNK Aitkena.	130
Tabela 27. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu częstochowskiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.	131
Tabela 28. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu częstochowskiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2012 klasyczną MNK.	132

Tabela 29. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu gliwickiego szacowanego klasyczną i uogólnioną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2011.....	133
Tabela 30. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu gliwickiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2011 klasyczną MNK.....	133
Tabela 31. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu katowickiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2011.	134
Tabela 32. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu katowickiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2011 klasyczną MNK.....	134
Tabela 33. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu rybnickiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.....	135
Tabela 34. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu rybnickiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2012 klasyczną MNK.....	136
Tabela 35. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu sosnowieckiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.	137
Tabela 36. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu sosnowieckiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2012 uogólnioną MNK Aitkena.....	137
Tabela 37. Statystyki dopasowania i autokorelacja składnika losowego dla minimodelu dla podregionu tyskiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.....	139
Tabela 38. Parametry strukturalne minimodelu dla podregionu tyskiego oszacowane na podstawie szeregu czasowego z lat 2002-2012 uogólnioną MNK Aitkena.....	139
Tabela 39. Rekomendacje wyboru narzędzia prognostycznego dla poszczególnych podregionów.....	140

12. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Relacja wskaźnika eksportu na 10 tys. mieszkańców do wskaźnika eksportu na 100 podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w 2012 roku.....	9
Rysunek 2. Zmiany w poziomie eksportu towarów województwa mazowieckiego i śląskiego w latach 2004-2013.....	10
Rysunek 3. Dynamika wartości eksportu w województwie śląskim według kierunku eksportu w latach 2005-2013.....	11
Rysunek 4. Wartość eksportu w województwie śląskim w podziale na sekcje w latach 2004, 2008, 2013.....	12
Rysunek 5. Udział głównych działów eksportu (powyżej 5% w 2004-2013) w eksporcie województw w roku 2013.....	13
Rysunek 6. Wartość eksportu towarów według działów eksportu i województw – 15 największych kategorii pod względem wartości eksportu towarów w kraju w 2013 roku.....	14
Rysunek 7. Liczba podmiotów realizujących eksport towarów na 10 tys. mieszkańców w układzie województw w latach: 2004, 2008, 2013.	14
Rysunek 8. Wartość eksportu towarów województwa śląskiego według głównych krajów przeznaczenia w latach 2004, 2008, 2013.....	15
Rysunek 9. Liczba podmiotów realizujących eksport towarów na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim według podregionów w latach 2004, 2008 i 2013.	16
Rysunek 10. Maksymalny udział eksportu towarów w ramach sekcji dla poszczególnych podregionów województwa śląskiego w latach 2004-2013.....	17
Rysunek 11. Udział głównych działów eksportu (powyżej 5% w 2004-2013) według podregionów woj. śląskiego w 2013r.....	18
Rysunek 12. Zmiany w poziomie importu województwa mazowieckiego, śląskiego i wielkopolskiego w latach 2004-2013.	21

Rysunek 13. Dynamika wartości importu w województwie śląskim w latach 2005-2013 według kierunku importu.	21
Rysunek 14. Udział % importu towarów z grupy krajów o największym imporcie w imporcie ogółem za lata 2004-2013 (Francja, Niemcy, Republika Czeska, Włochy).	23
Rysunek 15. Wartość importu towarów w województwie śląskim w podziale na sekcje w latach 2004, 2008, 2013.	24
Rysunek 16. Import według działów w województwie śląskim w roku 2013 r. (5 działów o udziale powyżej 5 % w latach 2004-2013).	25
Rysunek 17. Wartość importu według działów w województwie śląskim w latach 2004-2013 (5 działów o udziale powyżej 5 % w latach 2004-2013).	25
Rysunek 18. Import według działów klasyfikacji CN dla poszczególnych województw, w roku 2013 r. (działy o udziale powyżej 5 % w latach 2004-2013).	26
Rysunek 19. Import według działów klasyfikacji CN dla podregionów województwa, w roku 2013 r. (działy o udziale powyżej 5 % w latach 2004-2013).	28
Rysunek 20. Liczba podmiotów realizujących import towarów na 10 tys. mieszkańców w układzie województw za lata 2004, 2008, 2013.	30
Rysunek 21. Liczba podmiotów realizujących import towarów w powiatach województwa śląskiego w latach 2004, 2013.	30
Rysunek 22. Ilość podmiotów realizujących import towarów na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim według podregionów w latach 2004, 2008 i 2013.	31
Rysunek 23. Wartość importu i udział % importu towarów w województwach w 2013 r.	31
Rysunek 24. Wartość importu w przeliczeniu na jeden podmiot oraz liczba podmiotów w 2013 r.	32
Rysunek 25. Wartość eksportu i importu towarów według poszczególnych województw za rok 2013.	33
Rysunek 26. Bilans handlowy według województw w latach 2004, 2008, 2013.	33
Rysunek 27. Główne nadwyżkowe/deficytowe działy bilansu handlowego (w latach 2004-2013) według województw w roku 2013.	34
Rysunek 28. Bilans handlowy z krajami trzecimi w układzie województw w latach 2004, 2008, 2013.	37
Rysunek 29. Bilans handlowy z krajami UE w układzie województw w latach 2004, 2008, 2013.	37
Rysunek 30. Saldo bilansu handlowego województwa śląskiego według podregionów w 2013 roku.	38
Rysunek 31. Główne nadwyżkowe/deficytowe działy bilansu handlowego (w latach 2004-2013) według podregionów województwa śląskiego w roku 2013.	39
Rysunek 32. Zagregowany wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego (Grubela-Lloyda) powiatów województwa śląskiego z krajami Unii Europejskiej w 2013 r.	46
Rysunek 33. Kraje (grupy krajów) uwzględnione w analizie handlu zagranicznego w podziale na powiaty.	50
Rysunek 34. Eksport oraz import w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 roku w powiatach województwa śląskiego.	87
Rysunek 35. Zależność eksportu per capita oraz importu per capita w powiatach województwa śląskiego w 2013 roku.	88
Rysunek 36. Udział poszczególnych grup krajów w eksporcie w latach 2004-2013 w powiatach woj. śląskiego.	90
Rysunek 37. Udział poszczególnych grup krajów w imporcie w latach 2004-2013 w powiatach woj. śląskiego.	91
Rysunek 38. Drzewo hierarchiczne podobieństwa powiatów ze względu na wybrane aspekty międzynarodowej wymiany handlowej.	93
Rysunek 39. Liczba pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego w poszczególnych województwach w latach: 2004, 2008, 2012.	97
Rysunek 40. Liczba eksporterów i importerów według powiatów w województwie śląskim za rok 2012 r.	98
Rysunek 41. Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w relacji do ilości eksporterów i importerów w województwie śląskim w okresie 2004-2012.	99
Rysunek 42. Liczba nowopowstałych spółek w ramach podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego według województw w latach 2004, 2008, 2012.	99

Rysunek 43. Udział kapitału zagranicznego podmiotów zlokalizowanych na obszarach funkcjonalnych do kapitału zagranicznego w woj. śląskim w 2012 r.	102
Rysunek 44. Udział kapitału zagranicznego podmiotów zlokalizowanych na obszarach funkcjonalnych do kapitału zagranicznego odpowiednich podregionów woj. śląskiego w 2012 r.	104
Rysunek 45. Wzrost wartości kapitału zagranicznego według województw w latach 2004-2012 (w %).....	105
Rysunek 46. Wartość kapitału zagranicznego według województw na 1000 podmiotów gospodarczych w 2012 roku.	106
Rysunek 47. Struktura kapitału zagranicznego według województw w 2012 roku.....	106
Rysunek 48. Skumulowany napływ BIZ w województwie śląskim w latach 2002-2012.....	109
Rysunek 49. Napływ BIZ w podregionie bielskim w latach 2002-2012.	110
Rysunek 50. Napływ BIZ w podregionie bytomskim w latach 2002-2012.....	110
Rysunek 51. Napływ BIZ w podregionie częstochowskim w latach 2002-2012.	111
Rysunek 52. Napływ BIZ w podregionie gliwickim w latach 2002-2012.	111
Rysunek 53. Napływ BIZ w podregionie katowickim w latach 2002-2012.....	112
Rysunek 54. Napływ BIZ w podregionie rybnickim w latach 2002-2012.....	112
Rysunek 55. Napływ BIZ w podregionie sosnowieckim w latach 2002-2012.	113
Rysunek 56. Napływ BIZ w podregionie tyskim w latach 2002-2012.	113
Rysunek 57. Udział podregionów w napływie BIZ do województwa śląskiego w latach 2002-2012.	114
Rysunek 58. Dopasowanie modelu panelowego oszacowanego uogólnioną MNK Aitkena do danych empirycznych dla poszczególnych podregionów.....	124
Rysunek 59. Porównanie prognoz BIZ na 2012 r. na podstawie modelu panelowego z empirycznymi wartościami BIZ w tym roku.....	127
Rysunek 60. Dopasowanie minimodelu dla podregionu bielskiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.....	129
Rysunek 61. Dopasowanie minimodelu dla podregionu bytomskiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2011 oraz prognoza i jej błąd w 2012 r.....	131
Rysunek 62. Dopasowanie minimodelu dla podregionu częstochowskiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.....	132
Rysunek 63. Dopasowanie minimodelu dla podregionu gliwickiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2011 oraz prognoza i jej błąd w 2012 r.....	133
Rysunek 64. Dopasowanie minimodelu dla podregionu katowickiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2011 oraz prognoza i jej błąd w 2012 r.....	135
Rysunek 65. Dopasowanie minimodelu dla podregionu rybnickiego szacowanego klasyczną MNK na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.....	136
Rysunek 66. Dopasowanie minimodelu dla podregionu sosnowieckiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.....	138
Rysunek 67. Dopasowanie minimodelu dla podregionu tyskiego szacowanego uogólnioną MNK Aitkena na podstawie szeregu czasowego 2002-2012.....	139
Rysunek 68. Empiryczne i prognozowane wartości BIZ w latach 2008-2012 dla całego województwa śląskiego.	140

CZĘŚĆ II

REGIONALNE MIERNIKI ROZWOJU

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Śląskie. Pozytywna energia

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE DO PROBLEMATYKI	153
2. WSKAŹNIKI ROZWOJU DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	157
2.1. Wskaźnik Rozwoju Terytorialnego (WRT)	157
2.1.1. Zastosowane rozwiązania metodologiczne	157
2.1.2. Wskaźnik rozwoju terytorialnego w przekroju wojewódzkim	162
2.1.3. Wskaźnik rozwoju terytorialnego w przekroju subregionalnym	183
Subregion północny	183
Subregion zachodni	183
Subregion południowy	184
Subregion centralny	185
2.2. Lokalny wskaźnik rozwoju społecznego (LHDI)	186
2.2.1. Zastosowane rozwiązania metodologiczne	186
2.2.2. Lokalny wskaźnik rozwoju społecznego w przekroju wojewódzkim	188
3. PODSUMOWANIE	197
4. SPIS TABEL	203
5. SPIS RYSUNKÓW	203
6. NOTATKI	205

1. WPROWADZENIE DO PROBLEMATYKI

Głównym zagadnieniem podjętym w niniejszym raporcie było opracowanie jednolitego wskaźnika stanowiącego miarę rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie lokalnym w województwie śląskim. Doświadczenia wynikające z procesu monitorowania rozwoju wskazują jak trudną kwestią pozostaje ocena zróżnicowania rozwoju regionalnego. Dlatego też stworzenie syntetycznego wskaźnika, uwzględniającego różne aspekty życia społecznego, gospodarczego, środowiskowego i infrastrukturalnego, w szczególności ukazującego zróżnicowanie rozwojowe w ujęciu terytorialnym na poziomie powiatów, ma duże znaczenie dla prawidłowego kształtowania polityki regionalnej.

W celu opisu poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego wykorzystywane są powszechnie dwa podejścia. Pierwsze skupia się na tworzeniu listy wskaźników charakteryzujących obszary istotne z punktu widzenia procesów rozwojowych, a drugie wiąże się z konstruowaniem indeksów złożonych, które są miarami agregatowymi. Podstawową cechą miar agregatowych jest opis zjawiska złożonego za pomocą pojedynczej wartości liczbowej, co umożliwia analizy porównawcze oraz syntetyzuje miary częściowe, które mogą sprawiać trudności w jednoznacznej ocenie. Istotnymi ograniczeniami takiego podejścia jest brak możliwości bezpośredniej interpretacji, co może prowadzić do uproszczonych wniosków. Dodatkową niedogodność stanowi konieczność unikania jakościowych i trudno mierzalnych aspektów procesów rozwojowych.¹

W kwestii pomiaru zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego funkcjonuje wiele podejść, dlatego trudno jednoznacznie wskazać optymalne metody uwzględniające dobrobyt społeczny i jakość życia. Jednym z najpowszechniej stosowanych mierników rozwoju jest produkt krajowy brutto (PKB) w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wartość PKB per capita, która jest odzwierciedleniem końcowych rezultatów działalności ogółu podmiotów gospodarczych w regionie, funkcjonuje jako najpopularniejsza miara aktywności gospodarczej. Pomiar wskaźnikiem PKB per capita nie odzwierciedla jednak podejścia zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju. Podnoszenie jakości życia przy uwzględnieniu wymogów wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju zakłada, że rozwój społeczno-gospodarczy będzie odbywać się z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego jak i przyszłych pokoleń. Ponadto z punktu widzenia badań na poziomie lokalnym PKB per capita jest mało przydatnym miernikiem, gdyż wartości produktu na poziomie jednostek terytorialnych niższych niż podregion są niedostępne.

Miarą rozwoju społecznego jest nie tylko ilościowy rozwój gospodarczy, ale również stopień uczestnictwa społeczeństwa w procesie tego wzrostu. Wynikową, która identyfikuje poziom rozwoju społeczno-gospodarczego w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym jest poprawa poziomu życia ludności. W ramach tego podejścia istotne znaczenie ma metodyka obliczania wskaźnika rozwoju społecznego (HDI) stworzona przez Agendę ds. Rozwoju przy ONZ (UNDP). HDI jest wskaźnikiem syntetycznym i łączy w sobie następujące cząstkowe mierniki rozwoju: dochód narodowy per capita według parytetu siły nabywczej z miarami z zakresu zdrowia oraz poziomu edukacji. Użyteczność metody podejścia HDI to przede wszystkim możliwość jej stosowania na poziomie lokalnym (LHDI).² Zarówno PKB per capita oraz wskaźnik HDI na poziomie lokalnym (LHDI) nie ujmują w swojej konstrukcji wszystkich płaszczyzn rozwoju wynikających z uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju, tj.: środowiskowej, społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej, które są podstawą zapisów *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*.

Obok wymienionych powyżej jednym z szerzej ugruntowanych podejść do badania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego jest badanie zróżnicowania międzyregionalnego pod kątem atrakcyjności inwestycyjnej. Atrakcyjność inwestycyjna rozumiana jako zestawienie korzyści, możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej w określonej lokalizacji, jest definiowana w metodyce Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR) przez następujące czynniki:³

¹ „Metody oceny rozwoju regionalnego” pod red. Danuty Strahl, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 2006.

² „Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny”, Biuro Projektowe UNDP w Polsce, Warszawa 2012.

³ „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013” Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2013.

- dostępność transportową,
- zasoby pracy,
- chłonność rynku,
- infrastrukturę gospodarczą,
- infrastrukturę społeczną,
- poziom rozwoju gospodarczego,
- stan środowiska,
- poziom bezpieczeństwa powszechnego,
- aktywność województw wobec inwestorów.

Tak określana atrakcyjność inwestycyjna plasuje województwo śląskie niezmiennie od 2005 r. na najwyższej pozycji w rankingu. Oprócz województwa śląskiego najbardziej atrakcyjnymi dla inwestorów regionami w kraju są województwa mazowieckie i dolnośląskie, a na kolejnych pozycjach plasują się małopolskie, wielkopolskie, pomorskie, zachodniopomorskie i łódzkie. Najślabiej wypadają w tym rankingu województwa Polski Wschodniej tj. podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie i podkarpackie. Dużym atutem badania atrakcyjności inwestycyjnej metodyką IBnGR jest możliwość porównań międzyregionalnych oraz wewnątrzregionalnych na poziomie podregionów. Atrakcyjność podregionów badana jest w trzech wymiarach, pod względem atrakcyjności dla:

- działalności przemysłowej,
- działalności usługowej,
- działalności zaawansowanej technologicznie.

W grupie o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej spośród wszystkich podregionów najbardziej wyróżniały się obszary metropolitalne oraz obszary o silnym przemysłowym charakterze.

Województwo śląskie można określić mianem zdecydowanie najbardziej atrakcyjnego regionu z punktu widzenia działalności przemysłowej. Wszystkie podregiony⁴ województwa śląskiego znajdują się wśród obszarów o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej. Dwie pierwsze pozycje zajęły podregiony: katowicki i rybnicki. Podregion bielski uplasował się na miejscu czwartym. Najniższą z województwa śląskiego, ósmą pozycję rankingu osiągnął podregion częstochowski. Duże znaczenie dla tak wysokiej pozycji podregionów województwa śląskiego mają znaczące zasoby pracy (duża liczba wykwalifikowanych pracowników oraz absolwentów szkół zawodowych), infrastruktura gospodarcza (duża powierzchnia wolnych terenów w KSSE, duża aktywność inwestorów w KSSE) oraz dobre położenie z punktu widzenia dostępności transportowej. Słabą stroną jest natomiast wysoki poziom kosztów pracy (wysoki poziom wynagrodzeń).

Województwo śląskie jest również regionem charakteryzującym się wysoką atrakcyjnością dla działalności usługowej. Podregiony katowicki i bielski cechują się bardzo wysokim poziomem atrakcyjności dla działalności usługowej (odpowiednio miejsce trzecie i dziewiąte). Podregiony częstochowski i rybnicki znalazły się natomiast w grupie podregionów charakteryzujących się wysoką atrakcyjnością. Najbardziej atrakcyjne dla działalności usługowej w kraju są największe ośrodki miejskie (podregiony: warszawski i łódzki). O dość silnej pozycji podregionów województwa śląskiego decydują: wysoka siła nabywczą gospodarstw domowych, wysoka jakość zasobów pracy, dostępność transportowa regionu oraz poziom rozwoju gospodarki. Negatywny wpływ na atrakcyjność dla działalności usługowej ma natomiast wysoki poziom kosztów pracy. Ponadto w odniesieniu do podregionu katowickiego decydujący jest również niski poziom bezpieczeństwa publicznego i niezbyt wysoka jakość środowiska przyrodniczego.

Pozycja podregionów województwa śląskiego pod względem atrakcyjności dla działalności zaawansowanej technologicznie jest nieco słabsza niż w przypadku działalności usługowej i przemysłowej. Tylko podregion katowicki zalicza się do grupy podregionów o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej (ósmą pozycją). Pozostałe podregiony: bielski, rybnicki i częstochowski są klasyfikowane poza pierwszą dziesiątką, co wciąż jednak oznacza wysoki stopień atrakcyjności. O wysokiej pozycji podregionów

⁴ Zgodnie z metodyką IBnGR analiza na poziomie wewnątrzregionalnym dotyczy podregionów, przy czym część z nich: podregiony-duże miasta złączono z sąsiednimi obszarami połączonymi z nimi funkcjonalnie. W przypadku województwa śląskiego takie złączenie dotyczy 5 podregionów: bytomskiego, katowickiego, gliwickiego, sosnowieckiego i tyskiego, które w opracowaniu funkcjonuje jako podregion katowicki.

województwa śląskiego decydują przede wszystkim dobrze rozwinięty poziom szkolnictwa wyższego zarówno jeśli chodzi o ofertę edukacyjną, jak i poziom kształcenia oraz wysoki poziom kształconych kadr. Poza tym zaletą regionu z punktu widzenia działalności zaawansowanej technologicznie jest jego dostępność transportowa, korzystna struktura gospodarki, dobre efekty działalności KSSE oraz wysoki poziom chłonności rynku. Niekorzystnie na atrakcyjność regionu wpływają z kolei niski poziom bezpieczeństwa publicznego i niezbyt wysoka jakość środowiska przyrodniczego (odnosi się to w głównej mierze do podregionu katowickiego).

Pomimo szerokiego doboru wskaźników minusem opisywanego podejścia jest wciąż niezadawalający poziom analizy zróżnicowań międzyregionalnych. Niemniej jednak wśród funkcjonujących podejść do pomiaru rozwoju społecznego na poziomie regionalnym i lokalnym dominują pomiary właśnie na poziomie województw i podregionów (NUTS-2, NUTS-3), natomiast zdecydowanie rzadziej na szczeblu powiatów (NUTS-4)⁵.

W raporcie zaprezentowano wyniki prac nad stworzeniem autorskiego wskaźnika rozwoju społeczno-gospodarczego (Wskaźnik Rozwoju Terytorialnego - WRT), który prezentuje podejście uwarunkowane priorytetami *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*. Wskaźnik ten składa się z wskaźników cząstkowych, które korespondują z priorytetami Strategii, co umożliwi monitorowanie postępów jej wdrażania. W obszarach strategicznych rozwoju województwa śląskiego zdefiniowanych w Strategii wyznaczono następujące cele:

Prezentacja wskaźnika WRT została również uzupełniona o wyniki metodologii LHDl dla województwa śląskiego. Zestawienie obu podejść pozwala na analizę porównawczą poziomu zróżnicowania województwa śląskiego na poziomie powiatów oraz wskazanie zalet i wad każdej z metod.

Największym wyzwaniem w pracy nad miernikiem rozwoju była dostępność oraz jakość danych związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym. Stworzenie i monitorowanie dynamicznego wskaźnika

⁵ np.: „Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny”, Biuro Projektowe UNDP w Polsce, Warszawa 2012; J. Czapiński, T. Panek (red.) „Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków”, Contemporary Economics, Vol. 7/2013; T. Kupiec, „Zróżnicowanie poziomu i tempa rozwoju społeczno-gospodarczego w województwie śląskim”, Śląskie Studia Regionalne, nr 1/2010;

wymaga bowiem aktualnych danych, porównywalnych dla różnych okresów. Zarówno brak, jak i fragmentaryczny charakter części danych ilościowych i jakościowych na poziomie lokalnym są istotną przeszkodą w tworzeniu wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego. W zakresie pozyskania danych koniecznych do kalkulacji obu wskaźników, niezastąpiona była współpraca z następującymi instytucjami:

- Głównym Urzędem Statystycznym w Warszawie (dane Banku Danych Lokalnych);
- Izłą Skarbową w Katowicach (dane dotyczące dochodów podatników z zeznań podatkowych na poziomie powiatów);
- Regionalną Izłą Obrachunkową w Katowicach (dane dotyczące realizacji dochodów z tytułu podatku od nieruchomości na poziomie powiatów);
- Kuratorium Oświaty w Katowicach (dane dotyczące szkół z wykładowym językiem obcym na poziomie powiatów);
- Urzędem Komunikacji Elektronicznej (dane dotyczące liczby usług internetowych stacjonarnych na poziomie powiatów);
- Wojewódzką Komendą Policji w Katowicach (dane dotyczące wskaźnika przestępczości gospodarczej).

Zakres i specyfika wykorzystanych danych powinny być zatem uwzględniane przy interpretacji wyników zaprezentowanych w raporcie.

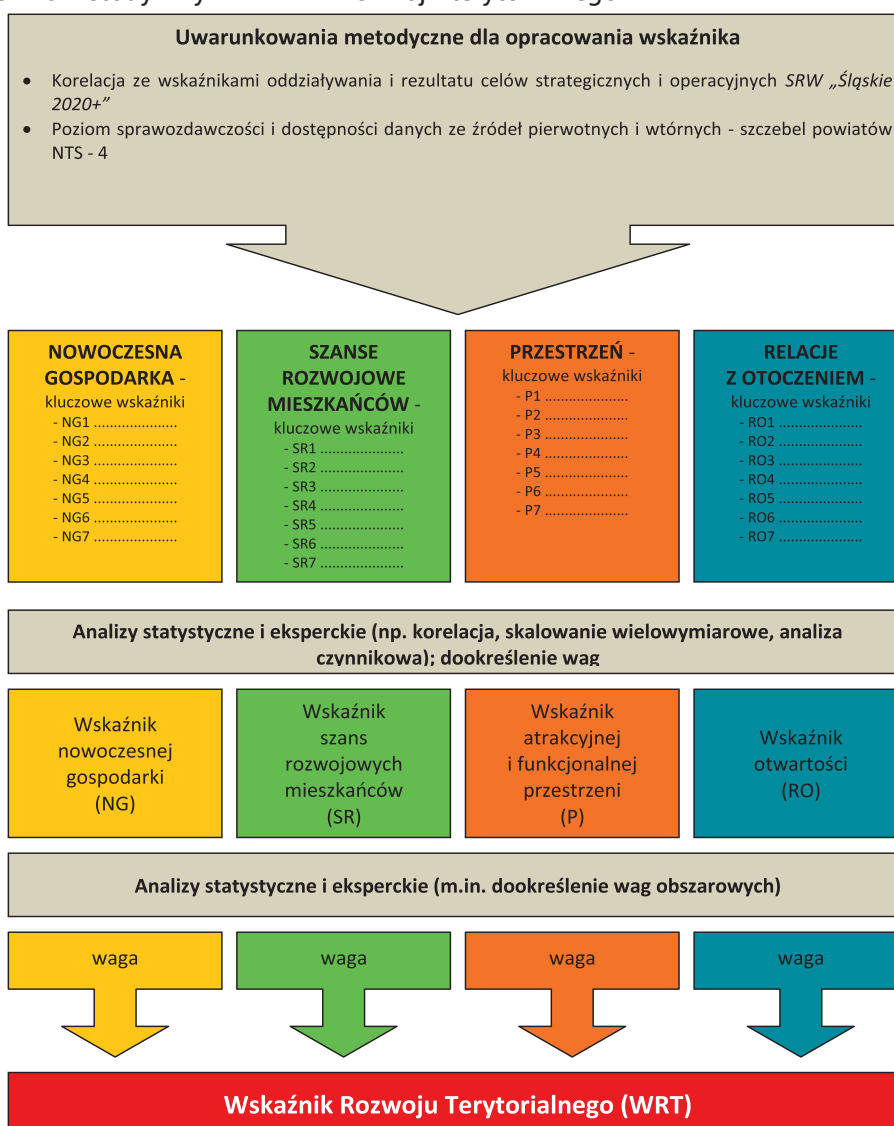
2. WSKAŹNIKI ROZWOJU DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

2.1. Wskaźnik Rozwoju Terytorialnego (WRT)

2.1.1. Zastosowane rozwiązania metodologiczne

Koncepcja wskaźnika rozwoju terytorialnego została sformułowana w oparciu o założenie monitorowania procesów rozwojowych zachodzących w obszarach priorytetowych, zidentyfikowanych w *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*, takich jak: nowoczesna gospodarka, szanse rozwojowe mieszkańców, przestrzeń, relacje z otoczeniem. Syntetyczny wskaźnik rozwoju ma być elementem uzupełniającym dla obecnie prowadzonego systemu monitoringu strategii rozwoju województwa, realizowanego w oparciu o m.in. analizę wskaźników oddziaływania oraz rezultatu dla poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych, określonych dla poziomu wojewódzkiego. Celem omawianego wskaźnika jest rozszerzenie i pogłębienie analiz w zakresie różnicowań wewnętrznych województwa, z uwagi na proces terytorializacji polityki rozwoju regionu. Zakres terytorialny analiz został określony dla poziomu powiatu, gdyż był to najniższy poziom, dla którego możliwe było zebranie tak szerokiego spektrum wskaźników bazowych. Biorąc pod uwagę powyższe założenia zaproponowano następujący schemat metodyczny wskaźnika rozwoju terytorialnego.

Rysunek 1. Schemat metodyczny wskaźnika rozwoju terytorialnego.

Źródło: Opracowanie własne.

Z uwagi na przyjęte założenia związane z procesem monitorowania *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”* wartość omawianego wskaźnika skalkulowano jako sumę syntetycznych wskaźników dla poszczególnych obszarów priorytetowych według poniższego wzoru.

$$WRT(OGÓLNY)_{j,t} = w_{NG}WRT(NG)_{j,t} + w_{SR}WRT(SR)_{j,t} + w_PWRT(P)_{j,t} + w_{RO}WRT(RO)_{j,t}$$

gdzie:

WRT(OGÓLNY) – ogólny wskaźnik rozwoju terytorialnego dla powiatu j w roku t .

WRT(NG), WRT(SR), WRT(P), WRT(RO) – wskaźniki cząstkowe dla poszczególnych obszarów priorytetowych *Strategii Rozwoju Województwa* dla powiatu j w roku t .

w_{NG} , w_{SR} , w_P , w_{RO} – wagi poszczególnych obszarów priorytetowych

Sposób wyznaczania wartości poszczególnych wskaźników cząstkowych przedstawia poniższy wzór.

$$WRT_{j,t} = \sqrt{\sum_{i=1}^k (z_{j,t,i} - z_{0,i})^2 w_i}$$

gdzie:

WRT _{j,t} – wartość wskaźnika cząstkowego dla obiektu j w roku t

$z_{j,t,i}$ – znormalizowana (standaryzacja lub unitaryzacja) wartość cechy i dla obiektu j w roku t

$z_{0,i}$ – wzorcowa wartość cechy i (wartość maksymalna we wszystkich powiatach i okresach dla stymulant, wartość minimalna we wszystkich powiatach i okresach dla destymulant)

w_i – waga danej zmiennej w całym obszarze.

Kalkulacja wskaźnika rozwoju terytorialnego została zrealizowana w oparciu o następujące założenia metodyczne:

- do badań przyjęto pięcioletni okres (2008-2012) dla 36 powiatów (potencjalnie 180 obserwacji dla każdego wskaźnika),
- zebrano dostępny materiał statystyczny dla ok. 60 wskaźników charakteryzujących różne aspekty rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów w 4 obszarach priorytetowych,
- zastosowano metodę ekspercką w celu przyporządkowania poszczególnych wskaźników (cech) do obszarów priorytetowych oraz wyznaczenia wag; testowane dwie metody statystyczne, tj. analiza czynnikowa i skalowanie wielowymiarowe nie pozwoliły na pogrupowanie cech w rozłączne obszary, stąd niemożliwe było ich zastosowanie w procesie kalkulacji wskaźnika,
- po otrzymaniu niezbędnych wag przystąpiono do wyznaczenia regionalnego wskaźnika rozwoju dla poszczególnych powiatów w latach 2008-2012.

Zastosowana w trakcie prac metoda ekspercka polegała na przeprowadzeniu badania ankietowego wśród osób mających wiedzę z zakresu rozwoju regionalnego i lokalnego, znających zapisy *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”* oraz identyfikujących determinanty szeroko pojętej jakości życia. Dobór próby do badania miał charakter celowy, czyli związany był ściśle z postawionymi celami badania, takimi jak:

- określenie ważności poszczególnych determinant jakości życia (wskaźników) w każdym z czterech obszarów,
- określenie ważności poszczególnych (czterech) obszarów priorytetowych *Strategii* (nowoczesnej gospodarki, szans rozwojowych, przestrzeni i relacji z otoczeniem) dla jakości życia.

Eksperti w ramach wypełniania kwestionariusza ankiety przyporządkowywali wskaźniki charakteryzujące różne aspekty rozwoju społeczno-gospodarczego do czterech obszarów priorytetowych *Strategii* wraz z określeniem ich skali ważności (1 – mało ważny dla obszaru, 2 – ważny dla obszaru, 3 – bardzo ważny dla obszaru). Ponadto eksperci oceniali wagę danego obszaru priorytetowego dla rozwoju

województwa poprzez rozdzielenie 100 punktów procentowych pomiędzy cztery obszary priorytetowe. Zebrany materiał statystyczny obejmował w sumie 148 wypełnionych ankiet.

W procesie tworzenia ankiety założono, że generalnie każdy wskaźnik może być identyfikowany tylko z jednym obszarem. Jednak w wyjątkowej sytuacji ekspert mógł przyporządkować wybraną zmienną do więcej niż jednego obszaru priorytetowego. Na etapie zbierania danych statystycznych okazało się, że wielu respondentów przyporządkowało dużą liczbę wskaźników do więcej niż jednego obszaru. Wobec powyższego zrezygnowano z ich całkowitej rozłączności, dopuszczając, by jedna zmienna mogła wchodzić w skład większej liczby obszarów priorytetowych (przy czym zmienne posiadały różne wagi). Dane statystyczne zebrane na podstawie odpowiedzi posłużyły do określenia wag w_i , użytych następnie we wzorze wyznaczającym syntetyczne wskaźniki cząstkowe. Nałożono jednak dodatkowe ograniczenie tj. żaden wskaźnik nie mógł wchodzić w skład obszaru, dla którego średnia ocena ważności nie przekraczała 1. Wagi w_i wyznaczono zatem według poniższej formuły.

$$w_i = \frac{\hat{d}_i}{\sum_{k=1}^K \hat{d}_k} \quad ; \text{gdzie} \quad \hat{d}_i = \begin{cases} \frac{\sum_{j=1}^J d_{ij}}{J} \Leftrightarrow \frac{\sum_{j=1}^J d_{ij}}{J} \geq 1 \\ 0 \Leftrightarrow \frac{\sum_{j=1}^J d_{ij}}{J} < 1 \end{cases}$$

gdzie:

w_i – waga i-tej cechy w obszarze;

K – liczba cech;

d_{ij} – ocena i-tej cechy przez j-tego eksperta;

J – liczba ekspertów.

Natomiast wagi dla poszczególnych obszarów w ogólnym wskaźniku wyznaczono następująco:

$$w_l = \frac{\sum_{j=1}^J v_{lj}}{J} ;$$

gdzie v_{lj} to waga przyznana obszarowi o numerze l przez eksperta o numerze j.

Po wyznaczeniu wag cech i obszarów w powyższy sposób możliwe było obliczenie syntetycznego wskaźnika rozwoju społeczno-gospodarczego województwa.

Poniżej przedstawiono przyporządkowanie poszczególnych wskaźników do czterech obszarów priorytetowych (nowoczesna gospodarka, szanse rozwojowe mieszkańców, przestrzeń i relacje z otoczeniem), a także wyznaczone wagi oraz udział poszczególnych obszarów we wskaźniku rozwoju.

Tabela 1. Wskaźniki wchodzące w skład obszaru *Nowoczesna gospodarka* i ich wagi.

Nazwa wskaźnika	Średnia ocena	Waga
Stopa bezrobocia rejestrowanego	1,51	3,3%
Udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym w liczbie bezrobotnych	1,75	3,9%
Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	2,02	4,4%
Udział podmiotów zatrudniających powyżej 50 osób w ogólnej liczbie podmiotów	1,74	3,8%
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	1,47	3,2%
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca	2,04	4,5%
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach powiatu ogółem	1,39	3,0%
Odsetek pracujących w rolnictwie	1,06	2,3%
Odsetek pracujących w usługach	1,57	3,4%
Liczba uczniów na 1 stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu - szkoły podstawowe	1,10	2,4%
Liczba uczniów na 1 stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu - szkoły ponadgimnazjalne	1,15	2,5%
Liczba wypadków przy pracy na 1000 pracujących	1,31	2,9%
Osobozagrożenia warunków pracy na 1 pracującego	1,23	2,7%
Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca	1,24	2,7%
Dochody do dyspozycji na mieszkańca	1,15	2,5%
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	1,32	2,9%
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	1,21	2,7%
Współczynnik skolaryzacji netto - szkoły podstawowe	1,02	2,2%
Współczynnik skolaryzacji netto - gimnazja	1,01	2,2%
Przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego z matematyki	1,19	2,6%
Przeciętna ilość języków obcych, których uczą się uczniowie szkół podstawowych	1,26	2,8%
Przeciętna ilość języków obcych, których uczą się uczniowie gimnazjów	1,25	2,8%
Zdawalność egzaminów maturalnych - licea ogólnokształcące	1,16	2,6%
Zdawalność egzaminów maturalnych - zawodowe szkoły ponadgimnazjalne	1,16	2,5%
Przyrost naturalny	1,27	2,8%
Wydatki budżetów gmin na oświatę na 1 mieszkańca	1,14	2,5%
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ²	1,16	2,6%
Odsetek ludności korzystającej z wodociągów	1,03	2,3%
Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji	1,04	2,3%
Udział odpadów poddanych odzyskowi w ogólnej liczbie odpadów	1,13	2,5%
Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni	1,04	2,3%
Ścieki oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczania	1,04	2,3%
Zanieczyszczenia gazowe na 1 km ² (bez CO ₂)	1,01	2,2%
Emisja CO ₂ na 1 km ²	1,06	2,3%
Zanieczyszczenia pyłowe na 1 km ²	1,02	2,2%
Saldo migracji na 1000 osób	1,22	2,7%

Tabela 2. Wskaźniki wchodzące w skład obszaru *Szanse rozwojowe mieszkańców* i ich wagi.

Nazwa wskaźnika	Średnia ocena	Waga
Stopa bezrobocia rejestrowanego	2,02	3,1%
Udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym w liczbie bezrobotnych	1,82	2,8%
Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	1,52	2,3%
Udział podmiotów zatrudniających powyżej 50 osób w ogólnej liczbie podmiotów	1,47	2,3%
Odsetek kobiet wśród pracujących	1,62	2,5%
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	2,14	3,3%
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca	1,16	1,8%
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach powiatu ogółem	1,17	1,8%
Odsetek pracujących w usługach	1,21	1,9%
Liczba uczniów na 1 stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu - szkoły podstawowe	2,02	3,1%

Liczba uczniów na 1 stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu - szkoły ponadgimnazjalne	2,04	3,1%
Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca	1,47	2,3%
Dochody do dyspozycji na 1 mieszkańca	1,78	2,7%
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	1,45	2,2%
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	1,42	2,2%
Współczynnik skolaryzacji netto - szkoły podstawowe	1,73	2,7%
Współczynnik skolaryzacji netto - gimnazja	1,80	2,8%
przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego z matematyki	1,76	2,7%
Przeciętna ilość języków obcych, których uczą się uczniowie szkół podstawowych	2,02	3,1%
Przeciętna ilość języków obcych, których uczą się uczniowie gimnazjów	2,10	3,2%
Zdawalność egzaminów maturalnych - licea ogólnokształcące	2,11	3,2%
Zdawalność egzaminów maturalnych - zawodowe szkoły ponadgimnazjalne	2,03	3,1%
Odsetek dzieci objętych opieką w przedszkolach	1,67	2,6%
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	1,60	2,5%
Księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców	1,48	2,3%
Przyrost naturalny	1,45	2,2%
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	1,30	2,0%
Przeciętne dalsze trwanie życia	1,42	2,2%
Umieralność z powodu nowotworów na 10000 mieszkańców	1,54	2,4%
Umieralność z powodu chorób układu krążenia na 10000 mieszkańców	1,49	2,3%
Wydatki budżetów gmin na oświatę na 1 mieszkańca	1,97	3,0%
Przeciętna powierzchnia mieszkaniowa na osobę	1,41	2,2%
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 osób	1,40	2,1%
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ²	1,13	1,7%
Odsetek ludności korzystającej z wodociągów	1,08	1,7%
Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji	1,05	1,6%
Liczba łóżek szpitalnych na 1000 mieszkańców	1,36	2,1%
Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10000 mieszkańców	1,37	2,1%
Liczba zwiedzających muzea, galerie i salony sztuki na 10000 mieszkańców	1,20	1,8%
Liczba wystaw międzynarodowych i zagranicznych oraz wystaw polskich za granicą na 10000 mieszkańców	1,16	1,8%
Saldo migracji na 1000 osób	1,19	1,8%
Wydatki budżetów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca	1,03	1,6%

Tabela 3. Wskaźniki wchodzące w skład obszaru **Przestrzeń** i ich wagi.

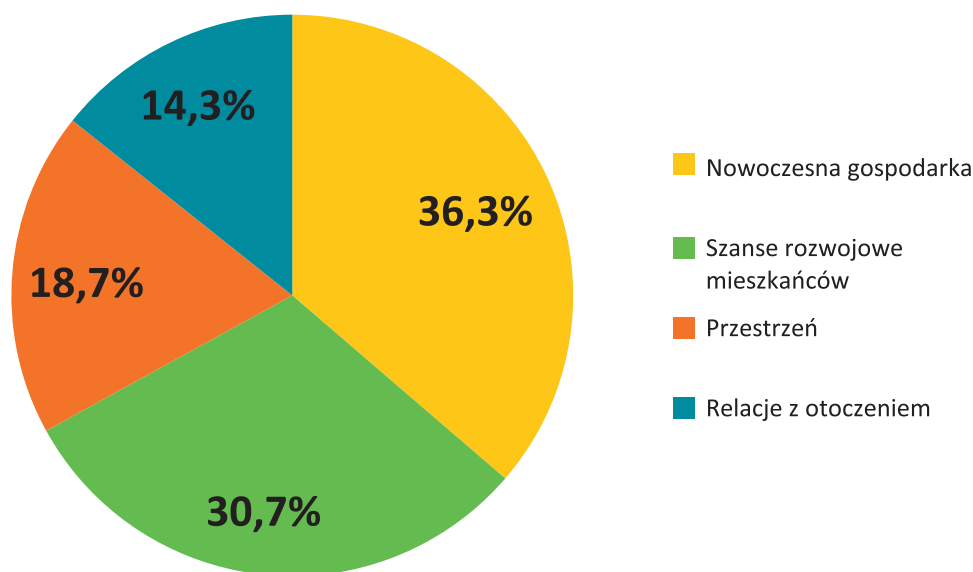
Nazwa wskaźnika	Średnia ocena	Waga
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach powiatu ogółem	1,56	4,4%
Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca	1,45	4,1%
Dochody do dyspozycji na mieszkańca	1,03	2,9%
Przeciętna powierzchnia mieszkaniowa na osobę	1,49	4,2%
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 osób	1,54	4,4%
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ²	1,88	5,3%
Odsetek ludności korzystającej z wodociągów	1,78	5,0%
Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji	1,90	5,4%
Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej	1,74	4,9%
Odpady na 1 km ²	1,95	5,5%
Udział odpadów poddanych odzyskowi w ogólnej liczbie odpadów	1,98	5,6%
Zmieszane odpady z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca	1,78	5,0%
Odsetek ludzi korzystających z oczyszczalni	1,91	5,4%
Ścieki oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczania	1,75	5,0%
Zanieczyszczenia gazowe na 1 km ² (bez CO ₂)	1,94	5,5%
Emisja CO ₂ na 1 km ²	1,91	5,4%

Zanieczyszczenia pyłowe na 1 km ²	1,94	5,5%
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni powiatu	1,86	5,3%
Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu na ochronę powietrza i klimatu na 1 mieszkańca	1,80	5,1%
Liczba turystycznych obiektów noclegowych na 10 000 mieszkańców	1,10	3,1%
Saldo migracji na 1 000 osób	1,02	2,9%

Tabela 4. Wskaźniki wchodzące w skład obszaru *Relacje z otoczeniem* i ich wagi.

Nazwa wskaźnika	Średnia ocena	Waga
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ²	1,00	8,3%
Liczba łóżek szpitalnych na 1000 mieszkańców	1,26	10,4%
Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10000 mieszkańców	1,27	10,5%
Liczba zwiedzających muzea, galerie i salony sztuki na 10000 mieszkańców	1,20	9,9%
Liczba wystaw międzynarodowych i zagranicznych oraz wystaw polskich za granicą na 10000 mieszkańców	1,24	10,3%
Liczba turystycznych obiektów noclegowych na 10000 mieszkańców	1,33	11,1%
Polacy korzystający z obiektów noclegowych na 1 mieszkańca	1,16	9,6%
Cudzoziemcy korzystający z obiektów noclegowych na 1 mieszkańca	1,23	10,2%
Saldo migracji na 1000 osób	1,15	9,5%
Wydatki budżetów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca	1,24	10,3%

Rysunek 2. Udziały poszczególnych obszarów priorytetowych Strategii we wskaźniku rozwoju terytorialnego.

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego w okresie od 24 września 2014 r. do 19 listopada 2014 r. wśród ekspertów z województwa śląskiego.

2.1.2. Wskaźnik rozwoju terytorialnego w przekroju wojewódzkim

Po zebraniu odpowiednich danych statystycznych i otrzymaniu niezbędnych wag przystąpiono do wyznaczenia wartości wskaźnika rozwoju terytorialnego dla poszczególnych powiatów w latach 2008-2012. Poniższe tabele przedstawiają rankingi powiatów w analizowanym okresie czasu. W związku z przyjętą metodologią **nizsza wartość wskaźnika syntetycznego oznacza mniejszą odległość powiatu od obiektu idealnego (wzorcowego), a tym samym wyższą pozycję w rankingu.**

Tabela 5. Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2008 roku.

Pozycja					Powiat	Wartość WRT				
OGÓLNY	NG	SR	P	RO		OGÓLNY	NG	SR	P	RO
1	1	1	1	2	Bielsko-Biała	0,488	0,456	0,498	0,415	0,645
2	3	2	6	3	Katowice	0,518	0,475	0,512	0,508	0,655
3	2	3	3	5	Tychy	0,533	0,468	0,539	0,471	0,769
4	11	11	2	1	Powiat cieszyński	0,548	0,538	0,584	0,463	0,611
5	9	8	7	4	Częstochowa	0,558	0,528	0,576	0,513	0,658
6	6	5	4	6	Powiat pszczyński	0,560	0,512	0,559	0,492	0,770
7	4	9	21	11	Gliwice	0,583	0,503	0,580	0,578	0,795
8	7	12	11	27	Żory	0,591	0,516	0,585	0,529	0,876
9	8	7	19	21	Rybnik	0,592	0,518	0,575	0,566	0,847
10	12	10	13	14	Powiat mikołowski	0,592	0,539	0,581	0,542	0,815
11	16	13	12	12	Powiat tarnogórski	0,595	0,551	0,590	0,536	0,796
12	5	4	33	24	Dąbrowa Górnicza	0,599	0,512	0,557	0,632	0,868
13	13	17	15	8	Chorzów	0,603	0,540	0,626	0,550	0,782
14	10	6	35	17	Mysłowice	0,610	0,536	0,559	0,662	0,836
15	15	18	20	9	Zabrze	0,610	0,546	0,627	0,572	0,785
16	20	22	10	13	Powiat będziński	0,614	0,565	0,638	0,529	0,799
17	23	21	9	10	Powiat bielski	0,617	0,585	0,634	0,520	0,788
18	19	16	18	15	Sosnowiec	0,619	0,564	0,621	0,565	0,822
19	18	20	5	33	Powiat bieruńsko-lędziński	0,620	0,560	0,633	0,502	0,897
20	26	19	8	16	Powiat lubliniecki	0,621	0,590	0,627	0,516	0,827
21	14	15	32	26	Jaworzno	0,628	0,542	0,613	0,628	0,875
22	27	25	25	7	Powiat żywiecki	0,638	0,596	0,654	0,586	0,777
23	28	24	14	19	Powiat raciborski	0,641	0,600	0,652	0,546	0,845
24	21	27	23	22	Siemianowice Śląskie	0,642	0,574	0,660	0,580	0,854
25	17	29	24	32	Świętochłowice	0,644	0,553	0,674	0,582	0,891
26	22	14	36	31	Jastrzębie-Zdrój	0,646	0,577	0,604	0,663	0,886
27	29	23	30	18	Powiat wodzisławski	0,651	0,606	0,641	0,609	0,839
28	30	31	16	20	Piekary Śląskie	0,657	0,613	0,681	0,561	0,846
29	25	30	29	23	Bytom	0,658	0,590	0,675	0,609	0,862
30	24	28	31	34	Ruda Śląska	0,665	0,587	0,668	0,624	0,910
31	32	26	26	30	Powiat gliwicki	0,666	0,625	0,660	0,591	0,883
32	31	35	17	25	Powiat zawierciański	0,669	0,622	0,698	0,563	0,869
33	35	33	28	29	Powiat myszkowski	0,687	0,649	0,689	0,607	0,880
34	34	34	22	36	Powiat rybnicki	0,688	0,640	0,696	0,579	0,936
35	33	32	34	35	Powiat kłobucki	0,692	0,637	0,687	0,638	0,913
36	36	36	27	28	Powiat częstochowski	0,705	0,673	0,721	0,607	0,880

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 6. Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2009 roku.

Pozycja					Powiat	Wartość WRT				
OGÓLNY	NG	SR	P	RO		OGÓLNY	NG	SR	P	RO
1	2	1	1	2	Bielsko-Biała	0,490	0,456	0,502	0,415	0,645
2	1	2	3	5	Tychy	0,513	0,441	0,515	0,467	0,750
3	3	3	5	3	Katowice	0,520	0,477	0,516	0,508	0,655
4	10	11	2	1	Powiat cieszyński	0,549	0,538	0,587	0,463	0,611
5	9	8	7	4	Częstochowa	0,560	0,529	0,579	0,513	0,658
6	5	5	4	6	Powiat pszczyński	0,561	0,514	0,562	0,492	0,770
7	4	9	21	11	Gliwice	0,585	0,505	0,584	0,578	0,795
8	7	12	11	27	Żory	0,592	0,517	0,588	0,529	0,876
9	8	7	19	21	Rybnik	0,593	0,519	0,579	0,566	0,847

Pozycja					Powiat	Wartość WRT				
OGÓLNY	NG	SR	P	RO		OGÓLNY	NG	SR	P	RO
10	12	10	13	14	Powiat mikołowski	0,594	0,540	0,585	0,542	0,815
11	16	13	12	12	Powiat tarnogórski	0,596	0,552	0,593	0,536	0,796
12	6	4	33	24	Dąbrowa Górnicza	0,601	0,514	0,562	0,632	0,868
13	13	17	15	8	Chorzów	0,605	0,542	0,630	0,550	0,782
14	11	6	35	17	Mysłowice	0,612	0,538	0,565	0,662	0,836
15	15	19	20	9	Zabrze	0,612	0,549	0,631	0,572	0,785
16	19	22	10	13	Powiat będziński	0,616	0,567	0,641	0,529	0,799
17	23	20	9	10	Powiat bielski	0,617	0,583	0,636	0,520	0,788
18	20	16	18	15	Sosnowiec	0,621	0,567	0,625	0,565	0,822
19	18	21	6	33	Powiat bieruńsko-lędziński	0,622	0,560	0,639	0,509	0,894
20	26	18	8	16	Powiat lubliniecki	0,623	0,591	0,630	0,516	0,827
21	14	15	32	26	Jaworzno	0,629	0,543	0,617	0,628	0,875
22	27	25	25	7	Powiat żywiecki	0,639	0,596	0,656	0,586	0,777
23	28	24	14	19	Powiat raciborski	0,642	0,601	0,655	0,546	0,845
24	21	27	23	22	Siemianowice Śląskie	0,643	0,575	0,664	0,580	0,854
25	17	29	24	32	Świętochłowice	0,645	0,554	0,677	0,582	0,891
26	22	14	36	31	Jastrzębie-Zdrój	0,647	0,578	0,608	0,663	0,886
27	29	23	30	18	Powiat wodzisławski	0,652	0,606	0,644	0,609	0,839
28	30	31	16	20	Piekary Śląskie	0,659	0,615	0,685	0,561	0,846
29	25	30	29	23	Bytom	0,659	0,590	0,678	0,609	0,862
30	24	28	31	34	Ruda Śląska	0,667	0,588	0,672	0,624	0,910
31	32	26	26	30	Powiat gliwicki	0,668	0,626	0,663	0,591	0,883
32	31	35	17	25	Powiat zawierciański	0,671	0,623	0,702	0,563	0,869
33	35	33	28	29	Powiat myszkowski	0,689	0,651	0,693	0,607	0,880
34	34	34	22	36	Powiat rybnicki	0,690	0,642	0,699	0,579	0,936
35	33	32	34	35	Powiat kłobucki	0,693	0,638	0,689	0,638	0,913
36	36	36	27	28	Powiat częstochowski	0,706	0,674	0,723	0,607	0,880

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 7. Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2010 roku.

Pozycja					Powiat	Wartość WRT				
OGÓLNY	NG	SR	P	RO		OGÓLNY	NG	SR	P	RO
1	1	1	1	2	Bielsko-Biała	0,470	0,435	0,491	0,394	0,615
2	2	2	3	7	Tychy	0,514	0,445	0,512	0,468	0,754
3	4	3	5	3	Katowice	0,525	0,492	0,524	0,508	0,630
4	9	7	2	1	Powiat cieszyński	0,535	0,526	0,569	0,462	0,581
5	6	9	6	4	Częstochowa	0,555	0,520	0,571	0,510	0,668
6	3	6	12	12	Gliwice	0,564	0,488	0,566	0,538	0,785
7	8	4	8	6	Powiat pszczyński	0,565	0,524	0,551	0,521	0,752
8	7	8	18	15	Rybnik	0,586	0,524	0,571	0,556	0,812
9	10	12	10	16	Powiat mikołowski	0,588	0,527	0,590	0,525	0,819
10	5	5	26	24	Dąbrowa Górnicza	0,590	0,512	0,562	0,588	0,850
11	13	16	14	10	Chorzów	0,595	0,540	0,613	0,544	0,764
12	12	17	15	8	Zabrze	0,596	0,537	0,616	0,548	0,761
13	18	14	17	11	Powiat tarnogórski	0,601	0,564	0,594	0,555	0,769
14	11	13	22	28	Żory	0,606	0,534	0,592	0,569	0,867
15	22	21	7	9	Powiat bielski	0,608	0,582	0,622	0,515	0,762
16	16	20	4	33	Powiat bieruńsko-lędziński	0,611	0,552	0,619	0,499	0,889
17	20	19	9	19	Powiat lubliniecki	0,614	0,576	0,616	0,523	0,824
18	21	22	21	5	Powiat żywiecki	0,614	0,582	0,626	0,569	0,730
19	14	11	32	27	Jastrzębie-Zdrój	0,617	0,547	0,582	0,619	0,863

Pozycja					Powiat	Wartość WRT				
OGÓLNY	NG	SR	P	RO		OGÓLNY	NG	SR	P	RO
20	19	18	19	14	Sosnowiec	0,618	0,576	0,616	0,560	0,804
21	15	10	36	22	Mysłowice	0,623	0,549	0,573	0,680	0,839
22	24	26	11	13	Powiat będziński	0,625	0,590	0,647	0,528	0,790
23	23	24	13	21	Powiat raciborski	0,626	0,586	0,629	0,542	0,828
24	17	15	33	31	Jaworzno	0,628	0,558	0,602	0,621	0,873
25	26	28	25	18	Siemianowice Śląskie	0,646	0,599	0,660	0,579	0,822
26	31	25	27	20	Powiat gliwicki	0,647	0,612	0,640	0,589	0,826
27	30	23	31	17	Powiat wodzisławski	0,648	0,610	0,628	0,619	0,822
28	27	29	30	23	Piekary Śląskie	0,653	0,601	0,662	0,599	0,841
29	28	34	24	25	Bytom	0,659	0,604	0,683	0,578	0,850
30	33	32	16	26	Powiat zawierciański	0,661	0,624	0,681	0,554	0,852
31	25	30	35	35	Ruda Śląska	0,666	0,593	0,662	0,633	0,905
32	29	27	29	36	Powiat rybnicki	0,667	0,610	0,655	0,599	0,930
33	35	33	20	29	Powiat myszkowski	0,669	0,632	0,682	0,563	0,869
34	32	36	23	32	Świętochłowice	0,677	0,619	0,717	0,572	0,875
35	34	31	34	34	Powiat kłobucki	0,679	0,630	0,671	0,625	0,895
36	36	35	28	30	Powiat częstochowski	0,700	0,677	0,712	0,594	0,870

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 8. Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2011 roku.

Pozycja					Powiat	Wartość WRT				
OGÓLNY	NG	SR	P	RO		OGÓLNY	NG	SR	P	RO
1	1	2	1	4	Bielsko-Biała	0,488	0,443	0,508	0,401	0,674
2	4	1	6	2	Katowice	0,507	0,476	0,497	0,503	0,611
3	11	8	2	1	Powiat cieszyński	0,523	0,523	0,550	0,449	0,562
4	2	3	4	8	Tychy	0,525	0,459	0,525	0,491	0,736
5	3	5	16	11	Gliwice	0,549	0,471	0,546	0,537	0,766
6	9	14	8	3	Częstochowa	0,557	0,520	0,578	0,507	0,673
7	6	7	10	9	Powiat pszczyński	0,558	0,513	0,550	0,514	0,747
8	12	15	7	7	Chorzów	0,569	0,524	0,586	0,503	0,731
9	7	12	14	10	Zabrze	0,573	0,517	0,574	0,536	0,760
10	10	6	21	14	Rybnik	0,574	0,521	0,547	0,555	0,794
11	8	9	12	17	Powiat mikołowski	0,578	0,517	0,570	0,525	0,817
12	17	13	13	5	Powiat tarnogórski	0,579	0,553	0,577	0,535	0,705
13	5	4	35	25	Dąbrowa Górnicza	0,587	0,506	0,532	0,637	0,841
14	13	16	3	34	Powiat bieruńsko-lędziański	0,593	0,533	0,590	0,484	0,894
15	14	17	5	30	Żory	0,594	0,537	0,592	0,501	0,867
16	20	22	9	12	Powiat bielski	0,604	0,577	0,618	0,508	0,769
17	15	11	29	28	Jastrzębie-Zdrój	0,610	0,548	0,571	0,603	0,857
18	23	23	23	6	Powiat żywiecki	0,611	0,584	0,621	0,556	0,729
19	19	19	11	20	Powiat lubliniecki	0,611	0,576	0,609	0,518	0,827
20	16	10	36	26	Mysłowice	0,617	0,549	0,570	0,653	0,845
21	25	20	15	15	Powiat raciborski	0,617	0,587	0,615	0,536	0,807
22	21	26	22	19	Siemianowice Śląskie	0,628	0,583	0,635	0,555	0,823
23	22	24	27	18	Sosnowiec	0,630	0,584	0,626	0,578	0,822
24	28	21	30	16	Powiat wodzisławski	0,633	0,594	0,616	0,604	0,808
25	18	18	32	31	Jaworzno	0,634	0,571	0,609	0,617	0,868
26	30	29	18	13	Powiat będziński	0,634	0,605	0,653	0,538	0,788
27	26	27	24	21	Piekary Śląskie	0,636	0,588	0,645	0,562	0,834
28	29	25	26	24	Powiat gliwicki	0,639	0,600	0,635	0,571	0,839
29	27	31	19	23	Bytom	0,644	0,591	0,673	0,552	0,837
30	32	33	17	27	Powiat myszkowski	0,654	0,622	0,674	0,537	0,845

Pozycja					Powiat	Wartość WRT				
OGÓLNY	NG	SR	P	RO		OGÓLNY	NG	SR	P	RO
31	24	28	33	35	Ruda Śląska	0,659	0,585	0,653	0,619	0,912
32	34	34	20	22	Powiat zawierciański	0,668	0,646	0,685	0,553	0,837
33	33	30	31	32	Powiat kłobucki	0,669	0,625	0,658	0,610	0,877
34	31	35	25	33	Świętochłowice	0,680	0,615	0,725	0,569	0,893
35	35	32	34	36	Powiat rybnicki	0,695	0,652	0,673	0,632	0,930
36	36	36	28	29	Powiat częstochowski	0,709	0,697	0,728	0,584	0,863

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 9. Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2012 roku.

Pozycja					Powiat	Wartość WRT				
OGÓLNY	NG	SR	P	RO		OGÓLNY	NG	SR	P	RO
1	2	1	1	3	Bielsko-Biała	0,460	0,427	0,462	0,391	0,630
2	4	2	8	2	Katowice	0,497	0,454	0,482	0,516	0,610
3	13	8	2	1	Powiat cieszyński	0,514	0,514	0,529	0,443	0,572
4	1	5	11	12	Gliwice	0,516	0,427	0,508	0,522	0,753
5	3	4	3	8	Tychy	0,516	0,451	0,505	0,491	0,740
6	5	3	7	5	Powiat pszczyński	0,527	0,482	0,504	0,514	0,707
7	8	15	4	4	Częstochowa	0,537	0,497	0,554	0,496	0,655
8	6	11	6	27	Żory	0,558	0,488	0,543	0,502	0,838
9	17	12	14	6	Powiat tarnogórski	0,558	0,522	0,544	0,533	0,714
10	12	17	12	7	Chorzów	0,560	0,514	0,562	0,523	0,723
11	9	7	23	15	Rybnik	0,562	0,498	0,526	0,563	0,799
12	11	6	20	16	Jastrzębie-Zdrój	0,564	0,512	0,523	0,554	0,801
13	7	9	22	26	Powiat mikołowski	0,565	0,492	0,535	0,555	0,826
14	14	16	19	10	Zabrze	0,569	0,515	0,558	0,551	0,750
15	10	10	36	18	Dąbrowa Górnicza	0,583	0,507	0,541	0,626	0,812
16	18	19	5	32	Powiat bieruńsko-lędziński	0,586	0,523	0,575	0,498	0,880
17	19	18	10	21	Powiat lubliniecki	0,589	0,547	0,574	0,519	0,817
18	20	21	9	13	Powiat bielski	0,589	0,553	0,591	0,518	0,768
19	16	14	35	28	Mysłowice	0,593	0,519	0,552	0,613	0,841
20	15	13	34	31	Jaworzno	0,594	0,518	0,549	0,609	0,860
21	22	24	17	9	Powiat żywiecki	0,596	0,565	0,595	0,548	0,740
22	21	26	25	14	Siemianowice Śląskie	0,608	0,563	0,602	0,567	0,792
23	27	23	21	19	Powiat raciborski	0,612	0,579	0,593	0,554	0,814
24	26	25	26	17	Sosnowiec	0,614	0,569	0,601	0,569	0,810
25	24	22	27	24	Powiat gliwicki	0,614	0,569	0,593	0,574	0,825
26	30	28	15	11	Powiat będziński	0,616	0,598	0,623	0,535	0,752
27	25	20	30	22	Powiat wodzisławski	0,616	0,569	0,590	0,594	0,821
28	31	31	13	23	Powiat myszkowski	0,630	0,599	0,640	0,527	0,823
29	29	29	31	20	Piekary Śląskie	0,634	0,585	0,632	0,595	0,815
30	23	27	33	34	Ruda Śląska	0,637	0,566	0,621	0,604	0,895
31	33	34	18	25	Bytom	0,646	0,603	0,673	0,549	0,826
32	28	35	24	33	Świętochłowice	0,652	0,581	0,678	0,566	0,889
33	35	33	16	29	Powiat zawierciański	0,657	0,635	0,665	0,544	0,842
34	32	30	28	36	Powiat rybnicki	0,657	0,602	0,638	0,580	0,936
35	34	32	29	35	Powiat kłobucki	0,664	0,620	0,649	0,593	0,897
36	36	36	32	30	Powiat częstochowski	0,691	0,680	0,683	0,600	0,853

Źródło: Opracowanie własne.

Opracowany ranking powiatów województwa śląskiego dla poszczególnych lat okresu 2008-2012 uwidacznia duże zróżnicowanie pomiędzy analizowanymi jednostkami terytorialnymi. Jednocześnie sytuacja ta nie uległa znaczącej zmianie w ciągu pięciu badanych lat, z lekką tendencją wzrostową w zakresie rozpiętości wartości wskaźnika rozwoju dla pierwszej i ostatniej lokaty w danym roku.

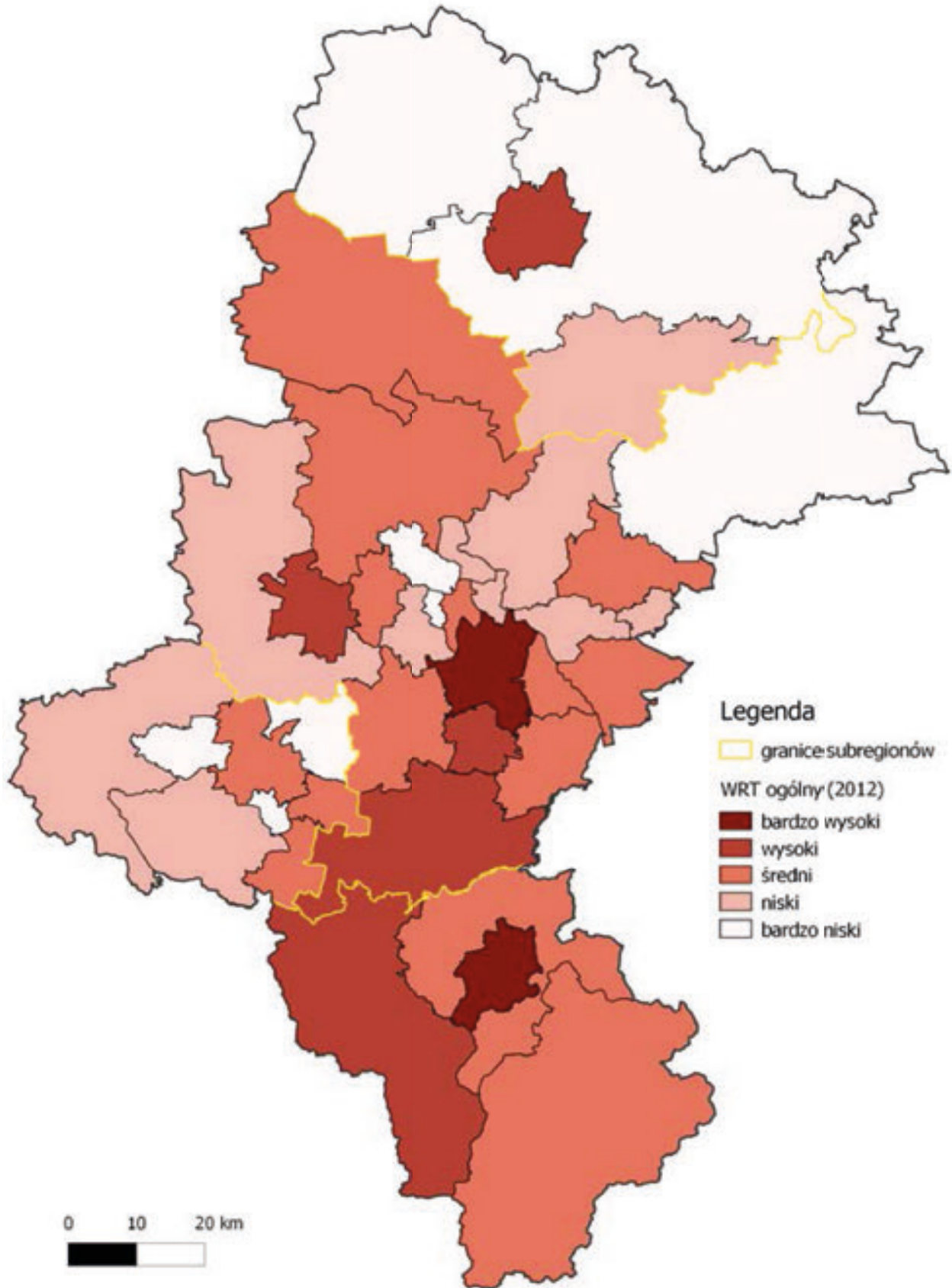

Rozpiętość ta w 2008 roku wynosiła 0,217 natomiast w 2012 roku 0,231 (średnia rozpiętość wskaźnika dla całego analizowanego okresu to 0,223). Analiza jednostek znajdujących się na czele i końcu rankingu w poszczególnych latach nie wykazała dużej rotacji w tym zakresie. Pierwsze miejsce we wszystkich analizowanych latach zajmuje Bielsko-Biała, kolejne wymiennie Katowice, Tychy oraz powiat cieszyński i te obszary należy uznać za mające najwyższy relatywny poziom rozwoju w województwie. Niskie lokaty zajmują wymiennie powiat kłobucki, rybnicki, Świętochłowice, z kolei ostatnie miejsce w analizowanym okresie zajmuje powiat częstochowski.

Analizując zróżnicowania w poziomie rozwoju powiatów w 2012 roku należy podkreślić, że najwyższe miejsca pod względem ogólnego wskaźnika rozwoju terytorialnego uzyskały powiaty grodzkie Bielsko-Biała i Katowice. Lider rankingu Bielsko-Biała odznacza się najwyższą pozycją w zakresie wskaźników cząstkowych dotyczących *Szans rozwojowych mieszkańców* i *Przestrzeni*, a bardzo wysoką w zakresie dwóch pozostałych obszarów. Wysokie miejsce Katowic to przede wszystkim pochodna dobrych wyników w zakresie wskaźników cząstkowych dla *Szans rozwojowych mieszkańców* i *Relacji z otoczeniem*, a także *Nowoczesnej gospodarki*. Relatywnie wysoki poziom rozwoju uzyskały także takie powiaty jak: powiat cieszyński, Gliwice, Tychy, powiat pszczyński, Częstochowa. Analizując wyniki dla wymienionych powiatów w zakresie poszczególnych wskaźników cząstkowych należy wskazać na: wysokie miejsce Gliwic i Tychów dla obszaru *Nowoczesna gospodarka*, wysoką pozycję powiatu cieszyńskiego i Częstochowy w obszarze *Relacje z otoczeniem* oraz *Przestrzeń*, wysoką pozycję powiatu pszczyńskiego dla wskaźnika cząstkowego *Szanse rozwojowe mieszkańców*.

Na przeciwnym biegunie znalazły się dwie główne grupy powiatów. Pierwszą z nich tworzą typowo rolnicze powiaty leżące w głównej mierze na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej: zawierciański, częstochowski, kłobucki, drugą natomiast – obszary przemysłowe lub z nimi powiązane: Świętochłowice, Bytom czy powiat rybnicki. Relatywnie niskie pozycje w rankingu ogólnego wskaźnika rozwoju dla tych obszarów wynikają głównie ze słabych wyników dla najbardziej premiowanych wskaźników cząstkowych *Nowoczesna gospodarka* i *Szanse rozwojowe mieszkańców*.

Analizując obszary funkcjonalne województwa, zdefiniowane w *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*, związane z aglomeracjami miejskimi i ich bezpośrednim otoczeniem funkcjonalnym należy zwrócić uwagę na fakt występowania dużych różnic pomiędzy pozycją Bielska-Białej, Częstochowy i Rybnika, a powiatów je otaczających tj. powiatu częstochowskiego, rybnickiego i bielskiego. Ponadto istnieją duże zróżnicowania wartości wskaźnika dla powiatów wchodzących w skład Metropolii Górnośląskiej, co nie pozwala wyróżnić jej na mapie jako wiodącego obszaru w zakresie rozwoju województwa. Duże zróżnicowanie wskaźnika występuje również na obszarze bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego Metropolii. Analizując wartości wskaźnika w kontekście subregionów należy podkreślić wysoką pozycję subregionu południowego, który również odnotowuje najmniejsze zróżnicowania w poziomie rozwoju oraz bardzo słabą pozycję subregionu północnego, który dobrą wartość wskaźnika uzyskuje jedynie dla Częstochowy, z niskimi pozycjami dla pozostałych powiatów.

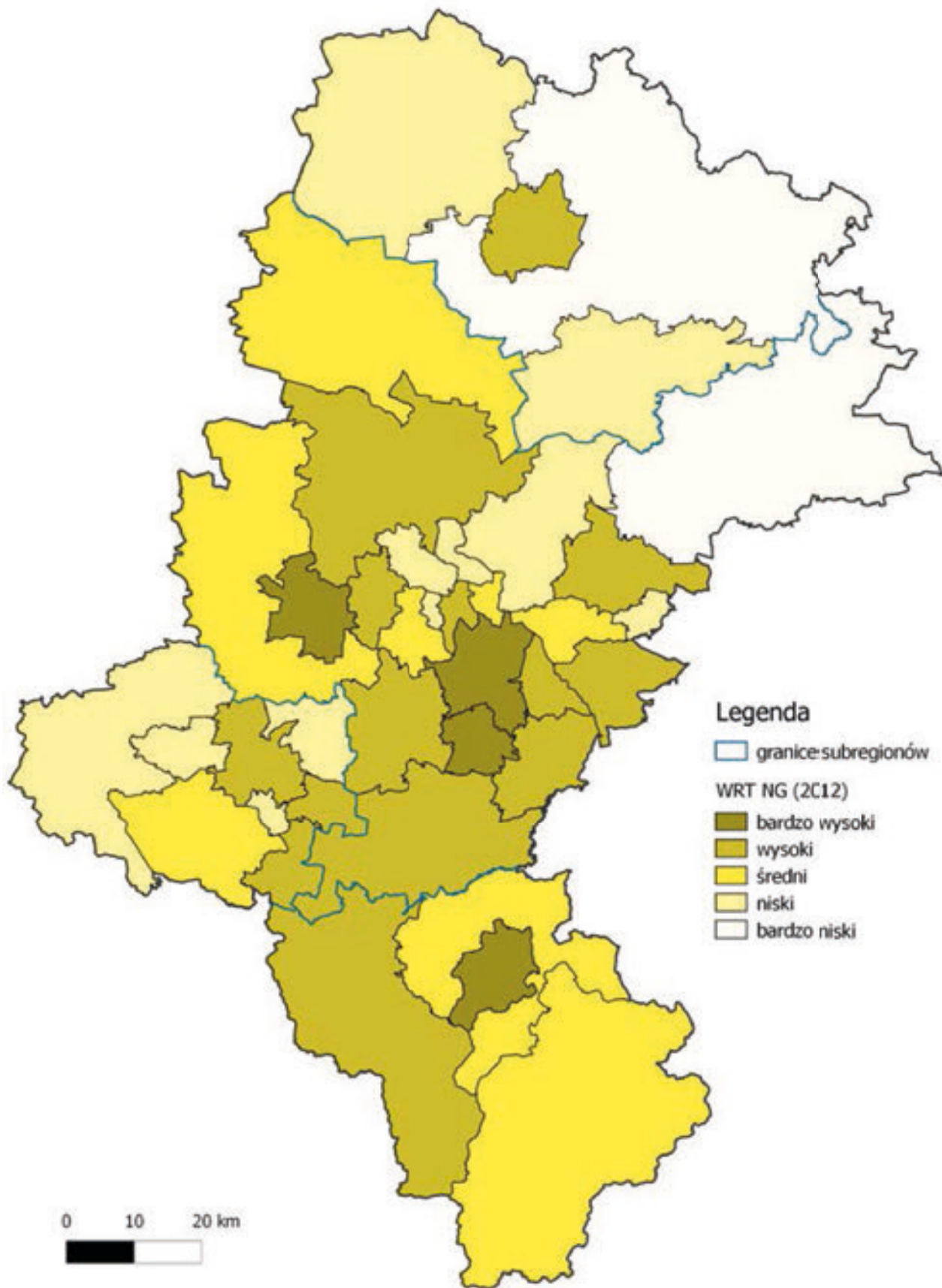
Rysunek 3. WRT ogólny w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku⁶.

Źródło: Opracowanie własne.

⁶ Wskaźnik WRT ogólny został zaprezentowany na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoki (wartość wskaźnika: 0,4600 - 0,5062), wysoki (0,5062 - 0,5524), średni (0,5524 - 0,5986), niski (0,5986 - 0,6448), b. niski (0,6448 - 0,6910). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika jego niskie wartości oznaczają wysoką pozycję powiatu i odwrotnie wysokie wartości wskaźnika oznaczają niską pozycję powiatu w rankingu.

Najwyższe pozycje w zakresie wskaźnika cząstkowego *Nowoczesna gospodarka* osiągnęły trzy powiaty leżące na obszarze Metropolii Górnośląskiej tj. Gliwice, Tychy, Katowice oraz Bielsko-Biała (główna część Aglomeracji Bielskiej). Powiaty te są wiodącymi ośrodkami miejskimi o rozbudowanej sferze przemysłu, usług oraz nauki. Ponadto na ich terenie zlokalizowano liczne inwestycje również w ramach KSSE, w tym z udziałem kapitału zagranicznego. W ramach powiatów grodzkich Metropolii Górnośląskiej obserwujemy zróżnicowany poziom wartości wskaźnika cząstkowego, jednak jest on mniejszy niż ma to miejsce w przypadku ogólnego wskaźnika rozwoju. Nie występują wartości w najniższym przedziale, jednak dla Piekar Śląskich, Bytomia i Świętochłowic wskaźnik cząstkowy kształtuje się na poziomie niskim, co świadczy o problemach strukturalnych tego obszaru, wynikających z restrukturyzacji sektorów tradycyjnych. Wysokie lokaty dla wskaźnika cząstkowego *Nowoczesna gospodarka* charakteryzują powiaty grodzkie zlokalizowane w pozostałych aglomeracjach: Częstochowskiej i Rybnickiej. Generalnie należy stwierdzić, iż główne ośrodki miejskie województwa otrzymują wysokie oceny w zakresie Nowoczesnej gospodarki, ale także wśród powiatów ziemskich znaleźć można jednostki o wysokich lokatach dla tego wskaźnika cząstkowego tj.: pszczyński, mikołowski, cieszyński, tarnogórski, bieruńsko-lędziński. Natomiast najniższe miejsca dla analizowanego wskaźnika cząstkowego osiągnęły powiaty zlokalizowane w północno-wschodniej części województwa tj.: częstochowski i zawierciański. Na poziomie analizy subregionalnej należy zwrócić uwagę na wysoką pozycję subregionu południowego, gdzie występują też najmniejsze zróżnicowania wskaźnika. Najlepsze wyniki koncentrują się w subregionie północnym, aczkolwiek sytuacja na tym obszarze kształtuje się lepiej niż w przypadku wskaźnika ogólnego (tylko jeden powiat osiągnął bardzo niski poziom rozwoju).

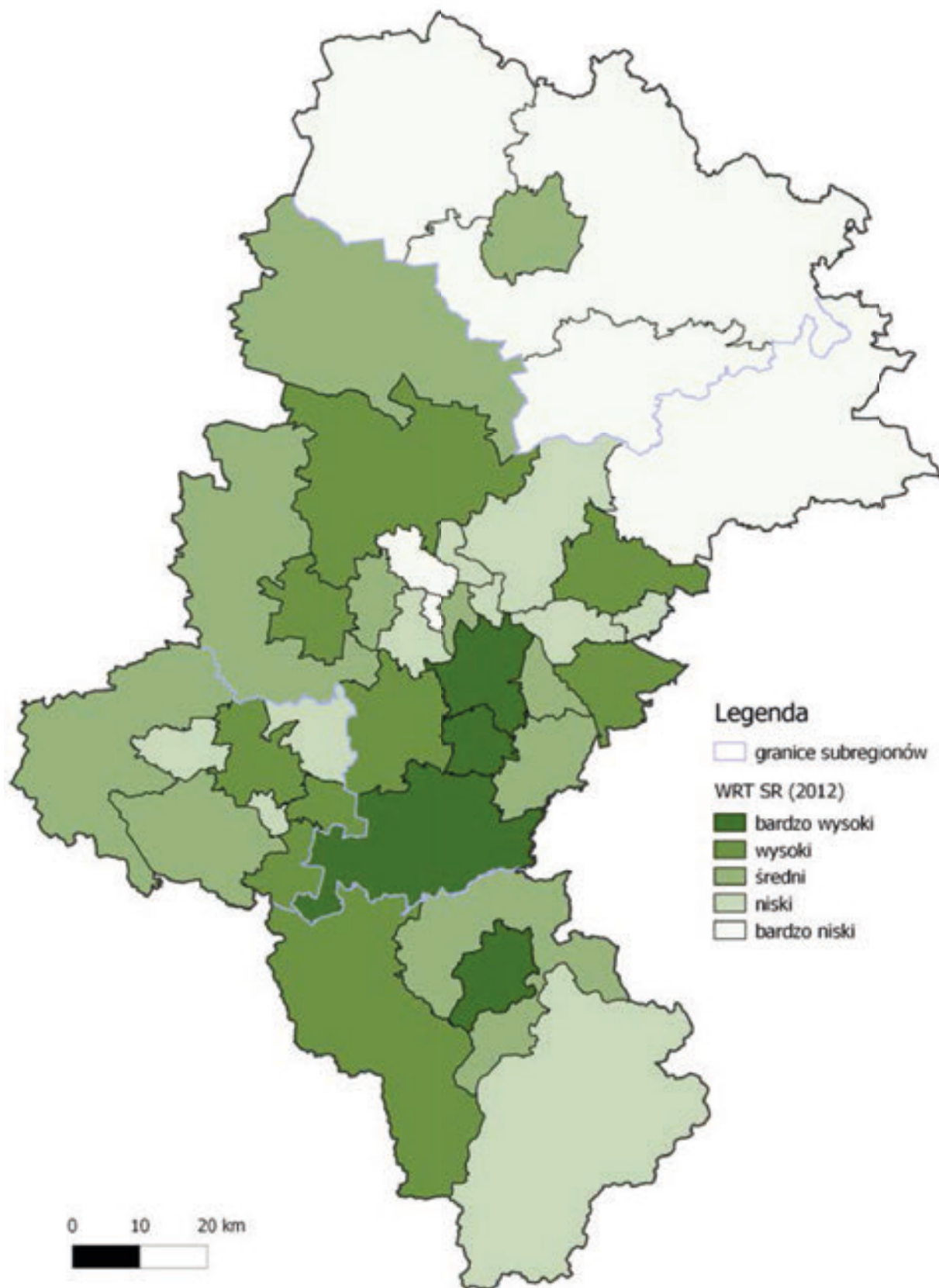
Rozkład pozycji powiatów w ramach wskaźnika cząstkowego *Szansa rozwojowe mieszkańców* jest zbliżony do wyników dla wskaźnika ogólnego. Najniższe lokaty dla analizowanego wskaźnika cząstkowego uzyskały powiaty ziemskie zlokalizowane w północno-wschodniej części województwa tj.: częstochowski, zawierciański, kłobucki, myszkowski oraz dwa powiaty grodzkie Świętochłowice i Bytom. Najwyższą pozycję osiągnęło Bielsko-Biała (część Aglomeracji Bielskiej), dwa powiaty leżące na obszarze Metropolii Górnośląskiej - Katowice i Tychy oraz powiat pszczyński. Obszary te sąsiadując ze sobą lub będąc w bliskiej odległości od siebie wraz z przylegającymi do nich powiatami o wysokich lokatach dla wskaźnika cząstkowego tworzą zintegrowany układ ośrodków (oś północ-południe) o wysokich szansach rozwojowych dla swoich mieszkańców. Analizując obszary aglomeracyjne województwa należy zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie wartości wskaźnika cząstkowego wśród powiatów grodzkich tworzących Metropolię Górnośląską. Występowanie wartości bardzo niskich i niskich świadczy o tym, że rdzeń największej aglomeracji miejskiej nie jest gwarantem wysokiej jakości życia. Przekłada się to na występowanie procesów suburbanizacyjnych, o których świadczą relatywnie wysokie pozycje powiatów (wysoka waga wskaźników mierzących poziom dochodów ludności i gmin), których gminy wchodzi w skład bezpośredniego obszaru funkcjonalnego Metropolii. W układzie subregionów ponownie subregion północny rysuje się jako najgorszy obszar, co więcej wartość wskaźnika cząstkowego *Szansa rozwojowych mieszkańców* jest niższa niż wskaźnika ogólnego oraz pozostałych wskaźników cząstkowych. Ośrodek organizujący rozwój na tym obszarze – Częstochowa uzyskała wynik tylko na poziomie średnim. Wśród pozostałych subregionów trudno wskazać zdecydowanego lidera, każdy z nich posiada tereny o niskich poziomach wskaźnika, które dodatkowo różnią się swoją specyfiką. W subregionie południowym jest to powiat żywiecki – obszar górski, w centralnym Świętochłowice, Bytom, Piekary Śląskie, powiat będziński, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec – obszary restrukturyzacji przemysłów tradycyjnych, a w zachodnim powiat rybnicki – obszar oddziaływania restrukturyzacji przemysłów tradycyjnych.

Rysunek 4. WRT cząstkowy *Nowoczesna Gospodarka* w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku⁷.

Źródło: Opracowanie własne.

⁷ Wskaźnik WRT cząstkowy Nowoczesna Gospodarka został zaprezentowany na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoki (wartość wskaźnika: 0,4270 - 0,4776), wysoki (0,4776 - 0,5282), średni (0,5282 - 0,5788), niski (0,5788 - 0,6294), b. niski (0,6294 - 0,6800). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika jego niskie wartości oznaczają wysoką pozycję powiatu i odwrotnie, wysokie wartości wskaźnika oznaczają niską pozycję powiatu w rankingu.

Rysunek 5. WRT cząstkowy Szanse Rozwojowe Mieszkańców w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku⁸.

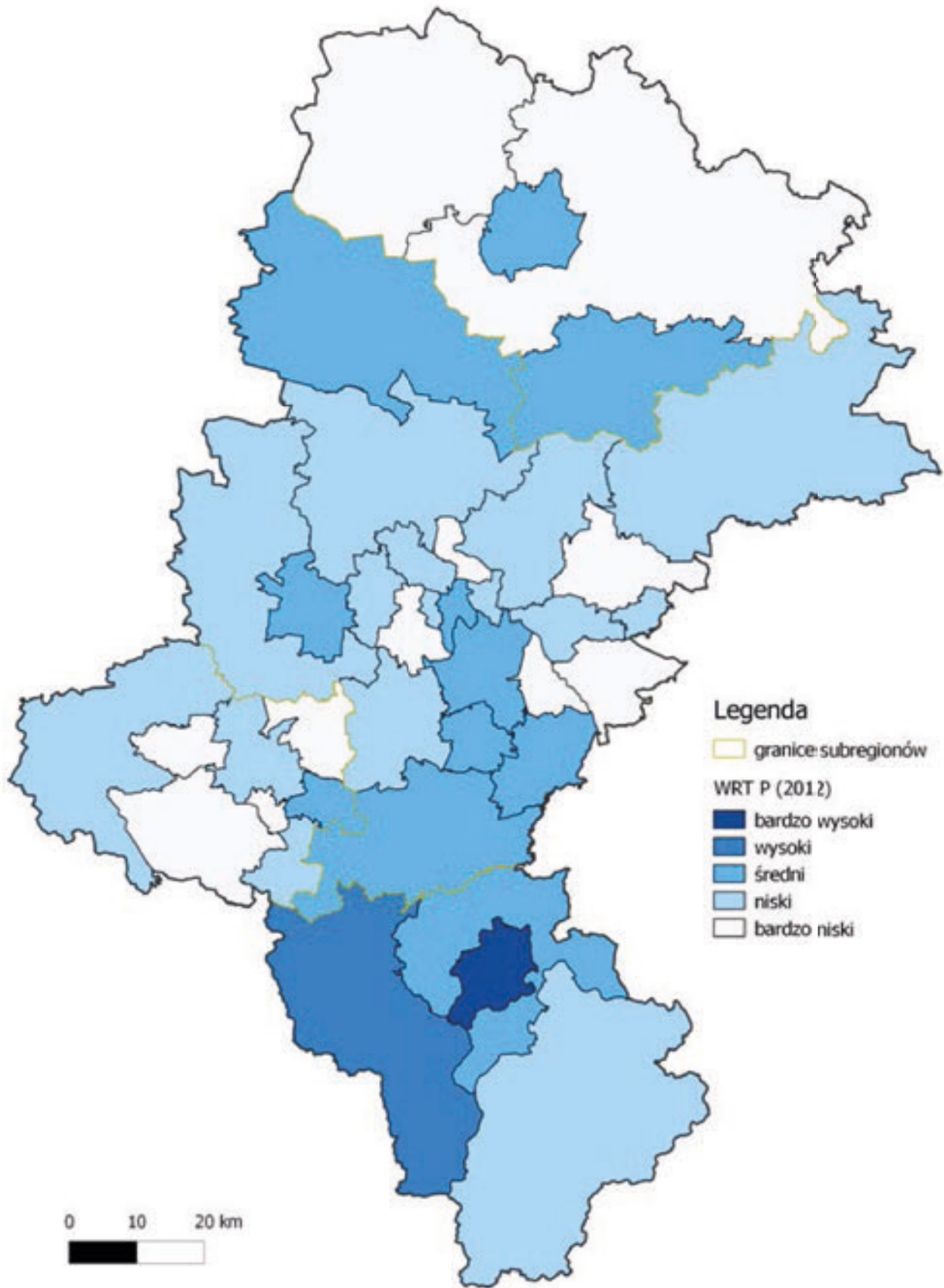
Źródło: Opracowanie własne.

⁸ Wskaźnik WRT cząstkowy Szanse Rozwojowe Mieszkańców został zaprezentowany na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoki (wartość wskaźnika: 0,4620 – 0,5062), wysoki (0,5062 – 0,5504), średni (0,5504 – 0,5946), niski (0,5946 – 0,6388), b. niski (0,6388 – 0,6830). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika jego niskie wartości oznaczają wysoką pozycję powiatu i odwrotnie, wysokie wartości wskaźnika oznaczają niską pozycję powiatu w rankingu.

Ranking powiatów dla wskaźnika cząstkowego *Przestrzeń* zdecydowanie różni się od wyników prezentowanych w pozostałych zestawieniach. Przede wszystkim wśród liderów rankingu pojawiają się tylko dwie jednostki: Bielsko-Biała (pozycja bardzo wysoka) i powiat cieszyński (pozycja wysoka), obydwie zlokalizowane w subregionie południowym. Pozostałe powiaty przyjmują lokaty na poziomie średnim lub niższym. Zdecydowanie więcej obszarów plasuje się na poziomie bardzo niskim i są one zlokalizowane zarówno w subregionie północnym jak i centralnym (pięć powiatów grodzkich) oraz zachodnim. Bardzo słabo wypadają duże miasta, gdzie najwyższe wyniki odnotowały tylko: Katowice, Gliwice, Tychy, Chorzów oraz Częstochowa i były to wartości zaledwie średnie, a w przypadku Rybnika – wartość niska. Podobny poziom osiągają niektóre powiaty ziemskie takie jak np. lubliniecki czy myszkowski. Zdecydowanym liderem wśród subregionów jest subregion południowy, co wynika z przyjętych wag dla wskaźników przyporządkowanych do analizowanego obszaru. Najwyższe wagi eksperci przyznali czynnikom opisującym dostęp do infrastruktury oraz jakość środowiska, istotne były również wskaźniki związane z poziomem dochodów i wydatków gmin.

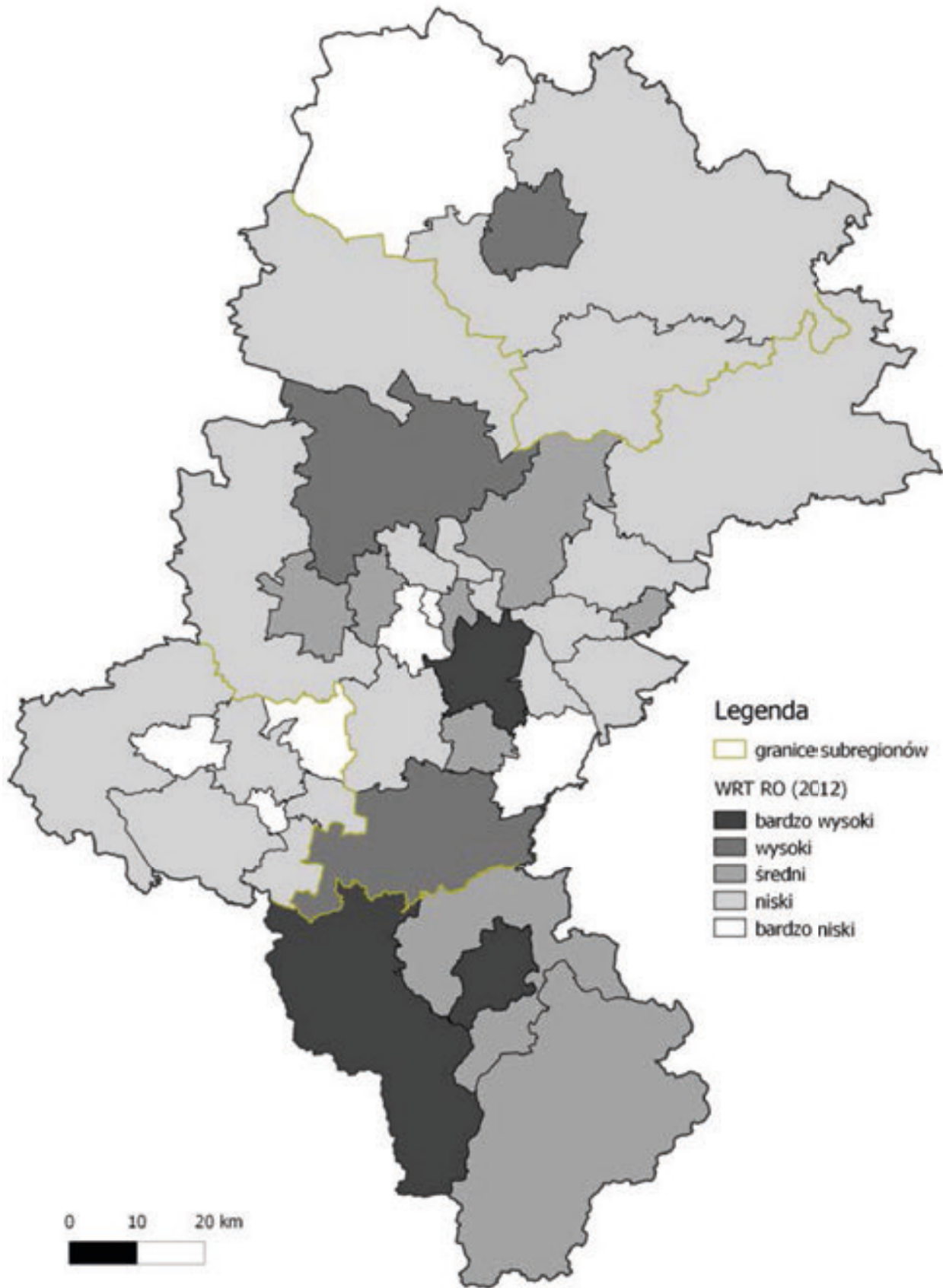
Analizując zestawienie wyników dla wskaźnika cząstkowego *Relacje z otoczeniem* należy zauważyć dużą liczbę powiatów, dla których wartości wskaźnika cząstkowego kształtowały się na poziomie niskim i bardzo niskim. Rozkładają się one równomiernie w subregionie północnym, centralnym i zachodnim. Najwyższe pozycje dla wskaźnika *Relacje z otoczeniem* zdiagnozowano dla powiatu cieszyńskiego, Katowic i Bielska-Białej, czyli dla obszarów stanowiących ważne ośrodki wymiany kulturalnej i gospodarczej, atrakcyjnych turystycznie, a także położonych w obszarze nadgranicznym. Wysokie lokaty uzyskały także takie powiaty jak: Częstochowa, pszczyński i tarnogórski, co należy wiązać głównie z ich atrakcyjnością turystyczną. Najniższe miejsca dla wskaźnika cząstkowego odnotowano w powiatach: rybnickim, kłobuckim, Rudzie Śląskiej, Świętochłowicach, bieruńsko-lędzińskim. Najstabilniej wypadły powiaty grodzkie zlokalizowane w Aglomeracji Rybnickiej oraz Metropolii Górnośląskiej, które wyższe miejsca odnotowują jedynie na terenie ośrodków silnych gospodarczo, aktywnych na polu kulturalnym i budujących swój potencjał turystyczny w oparciu o dziedzictwo przemysłowe. Wśród subregionów województwa dominuje subregion południowy z dwoma powiatami o bardzo wysokich wartościach i dwoma powiatami o średnich wartościach wskaźnika cząstkowego.

Rysunek 6. WRT cząstkowy Przestrzeń w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku⁹.

Źródło: Opracowanie własne.

⁹ Wskaźnik WRT cząstkowy Przestrzeń został zaprezentowany na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoki (wartość wskaźnika: 0,3910 – 0,4380), wysoki (0,4380 – 0,4850), średni (0,4850 – 0,5320), niski (0,5320 – 0,5790), b. niski (0,5790 – 0,6260). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika jego niskie wartości oznaczają wysoką pozycję powiatu i odwrotnie wysokie wartości wskaźnika oznaczają niską pozycję powiatu w rankingu.

Rysunek 7. WRT cząstkowy Relacje z otoczeniem w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku¹⁰.

Źródło: Opracowanie własne.

¹⁰ Wskaźnik WRT cząstkowy Relacje z otoczeniem został zaprezentowany na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoki (wartość wskaźnika: 0,5720 – 0,6448), wysoki (0,6448 – 0,7176), średni (0,7176 – 0,7904), niski (0,7904 – 0,8632), b. niski (0,8632 – 0,9360). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika jego niskie wartości oznaczają wysoką pozycję powiatu i odwrotnie, wysokie wartości wskaźnika oznaczają niską pozycję powiatu w rankingu.

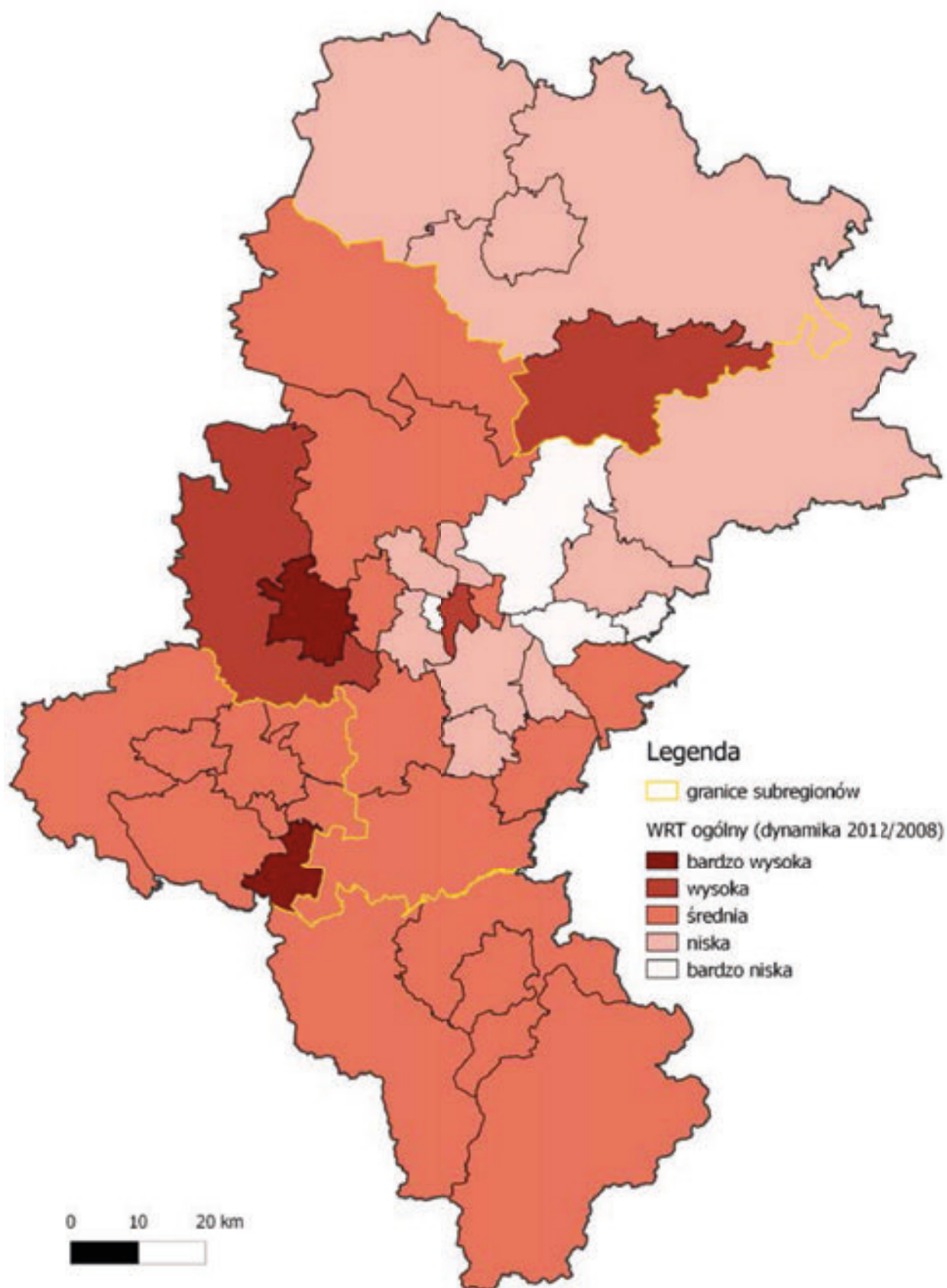

Analizując zróżnicowania w zakresie dynamiki ogólnego wskaźnika rozwoju w latach 2008-2012 należy zauważyć zdecydowaną przewagę średnich wartości wśród powiatów województwa. Najwyższą dynamikę procesów rozwojowych odnotowano w pięciu powiatach tj.: Jastrzębiu Zdroju, Gliwicach, myszkowskim, Chorzowie oraz gliwickim (powiecie ziemskim). Z tej grupy jedynie Gliwice (powiat grodzki) charakteryzowały się wysokim poziomem ogólnego wskaźnika rozwoju w 2012 roku. Pozostałe powiaty plasowały się na poziomie średnim lub niskim, jak w przypadku powiatu myszkowskiego i gliwickiego. Lokalizacja ośrodków o najwyższej dynamice wzrostu może wskazywać jednak na proces aktywizowania się obszarów słabych strukturalnie takich jak subregion północny, czy też rozszerzania się procesów dyfuzyjnych Metropolii Górnośląskiej w kierunku zachodnim, ale też na wzmacnianie potencjału aglomeracji miejskich (Metropolii Górnośląskiej i Aglomeracji Rybnickiej), co byłoby zjawiskiem korzystnym z punktu widzenia polityki rozwoju województwa. Badając dynamikę wskaźnika zidentyfikowano również obszary o bardzo niskim i niskim poziomie zmian. Do tych pierwszych należą trzy powiaty: Świętochłowice, będziński oraz Sosnowiec, na terenie których zaobserwowano niekorzystne zjawisko zwiększania się dystansu rozwojowego w stosunku do pozostałych powiatów w regionie. Jednocześnie obszary te odnotowały w 2012 roku niskie i bardzo niskie oceny w zakresie wskaźnika rozwoju, co wskazuje na marginalizację tych terenów z punktu widzenia toczących się procesów rozwojowych w województwie. Jeśli chodzi o powiaty, którym przyporządkowano niskie oceny w zakresie dynamiki wskaźnika rozwoju, należy zauważyć, iż grupują się one w północno-wschodniej i centralnej części województwa. Do grupy tej należą zarówno powiaty ziemskie o charakterze przeważnie rolniczym, zlokalizowane na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej, jak i powiaty grodzkie wchodzące w skład Metropolii Górnośląskiej i Aglomeracji Częstochowskiej. W tej grupie powiatów możemy mówić o obszarach o niskiej dynamice rozwojowej i równocześnie niskim poziomie rozwoju jak również o niskiej dynamice, ale wysokiej lub średniej lokacie w zakresie ogólnego wskaźnika rozwoju. Do pierwszej grupy można zakwalifikować powiaty: kłobucki, częstochowski, zawierciański, Bytom, Piekary Śląskie, Rudę Śląską, do drugiej: Katowice, Tychy, Częstochowę, Dąbrowę Górniczą, Mysłowice. Z punktu widzenia kształtowania polityki rozwoju w zakresie obszarów o słabych procesach rozwojowych należy zwrócić również uwagę na powiaty należące do pierwszej grupy.

Analizując dynamikę rozwojową w kontekście obszarów aglomeracyjnych należy zwrócić uwagę na bardzo duże zróżnicowanie pomiędzy powiatami grodzkimi wchodzącymi w skład Metropolii Górnośląskiej. Występują tu zarówno obszary o wysokiej dynamice jak i o niskiej lub bardzo niskiej, z tym że te drugie znacząco przeważają. Zjawisko to będzie wymagało podjęcia działań związanych z aktywizacją procesów rozwojowych na tym terenie, szczególnie z uwagi na fakt, iż obszar ten zgodnie z założeniami polityki rozwoju regionu ma być głównym dyfuzorem procesów rozwojowych w województwie. Dodatkowo należy zauważyć, iż wśród obszarów aglomeracyjnych najlepszą sytuację posiada Bielsko-Biała (znacząca część Aglomeracji Bielskiej), która mając bardzo wysoką lokatę w zakresie poziomu rozwoju jednocześnie charakteryzuje się dynamiką na poziomie średnim.

Analizując zjawisko dynamiki rozwoju z punktu widzenia subregionów należy zauważyć, że generalnie jest ono wyrównane wewnątrz danego obszaru funkcjonalnego, ale kształtuje się na różnym poziomie dla subregionów południowego, zachodniego oraz północnego. Zróżnicowania wewnętrzne charakteryzują natomiast subregion centralny i tylko tu występują powiaty o najniższej dynamice procesów rozwojowych.

Rysunek 8. Dynamika WRT ogólnego w powiatach województwa śląskiego w roku 2012 względem roku bazowego 2008¹¹.

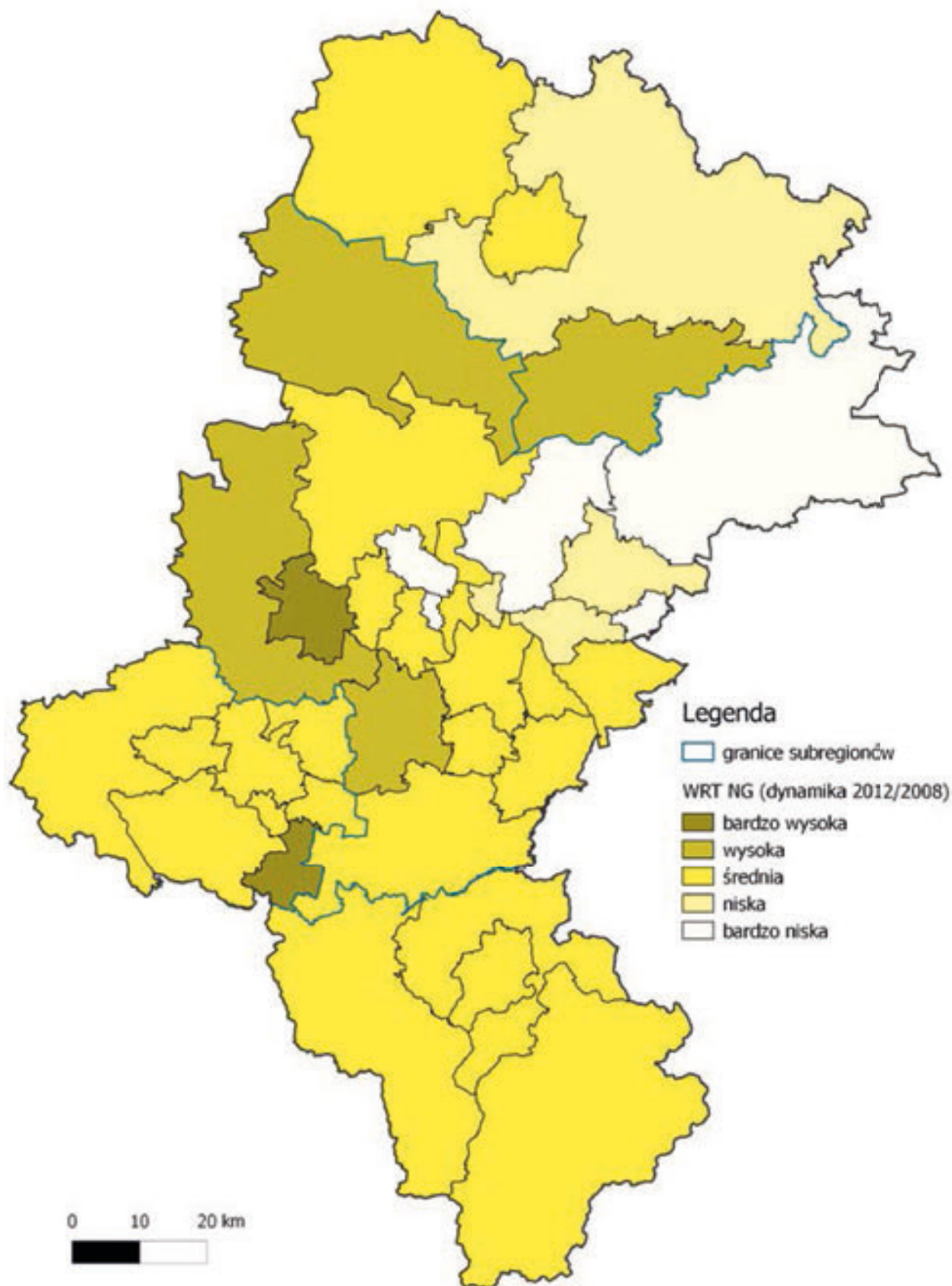
Źródło: Opracowanie własne.

¹¹ Dynamika wskaźnika WRT ogólnego została zaprezentowana na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoka (od -12,60 % do -9,83 %), wysoka (od -9,83 % do -7,06 %), średnia (od -7,06 % do -4,28 %), niska (od -4,28 % do -1,51 %), b. niska (od -1,51 % do 1,26 %). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika ujemne wartości dynamiki oznaczają poprawę pozycji powiatu i dodatnie wartości dynamiki oznaczają pogorszenie pozycji powiatu.

Rozkład ocen powiatów pod względem dynamiki wskaźnika cząstkowego *Nowoczesna Gospodarka* jest zbliżony do wyników dla wskaźnika ogólnego. Obszary o najwyższych ocenach w analizie dla wskaźnika ogólnego uzyskują również wysokie wyniki w zakresie *Nowoczesnej Gospodarki* (oprócz Chorzowa). Dodatkowo wysoką pozycję uzyskały powiaty mikołowski i lubliniecki. Najniższe lokaty uzyskały powiaty będziński i Świętochłowice (jak we wskaźniku ogólnym) oraz Bytom i zawierciański, które ostatecznie w 2012 roku charakteryzowały się niską oceną w zakresie ogólnego i odpowiednio cząstkowego wskaźnika rozwoju. Analizując wartości wskaźnika dla wymienionych powiatów należy stwierdzić, iż na tym terenie zwiększa się dystans w obszarze nowoczesnej gospodarki w stosunku do pozostałych powiatów w regionie. W zakresie obszarów aglomeracyjnych obserwuje się podobną dynamikę, kształtującą się na poziomie średnim. Największe różnicowania w zakresie dynamiki występują na obszarze subregionu centralnego, najmniejsze zaś w subregionie południowym.

Analizując różnicowania powiatów w zakresie dynamiki procesów związanych z obszarem *Szans rozwojowe mieszkańców* można zauważyć przewagę ocen na poziomie wysokim w części południowej województwa. Jednak najwyższe oceny uzyskały powiaty: Jastrzębie-Zdrój, Gliwice oraz Zabrze. Dwie pierwsze jednostki są również liderami w analizie dotyczącej dynamiki wartości wskaźnika ogólnego. Najniższą dynamiką cechowały się natomiast powiaty: Świętochłowice, Bytom i Mysłowice, przy czym dwie pierwsze jednostki uzyskały bardzo niskie lokaty dla ogólnego i odpowiednio cząstkowego wskaźnika rozwoju w 2012 roku. Analizując obszary aglomeracyjne należy zauważyć wysoką dynamikę powiatów grodzkich Aglomeracji Rybnickiej, które uzyskały ostatecznie wysoką pozycję poziomu rozwoju w analizowanym obszarze w 2012 roku. Bielsko-Biała (wiodąca część Aglomeracji Bielskiej) uzyskała bardzo wysoką ocenę w zakresie *Szans rozwojowych mieszkańców* przy średnim poziomie dynamiki zmian wskaźnika. Na obszarze powiatów grodzkich Metropolii Górnośląskiej występują duże różnicowania w zakresie zarówno dynamiki jak i poziomu rozwoju, natomiast na obszarze Aglomeracji Częstochowskiej obserwuje się niską dynamikę zmian przy uzyskanej średniej ocenie w rankingu cząstkowego wskaźnika rozwoju.

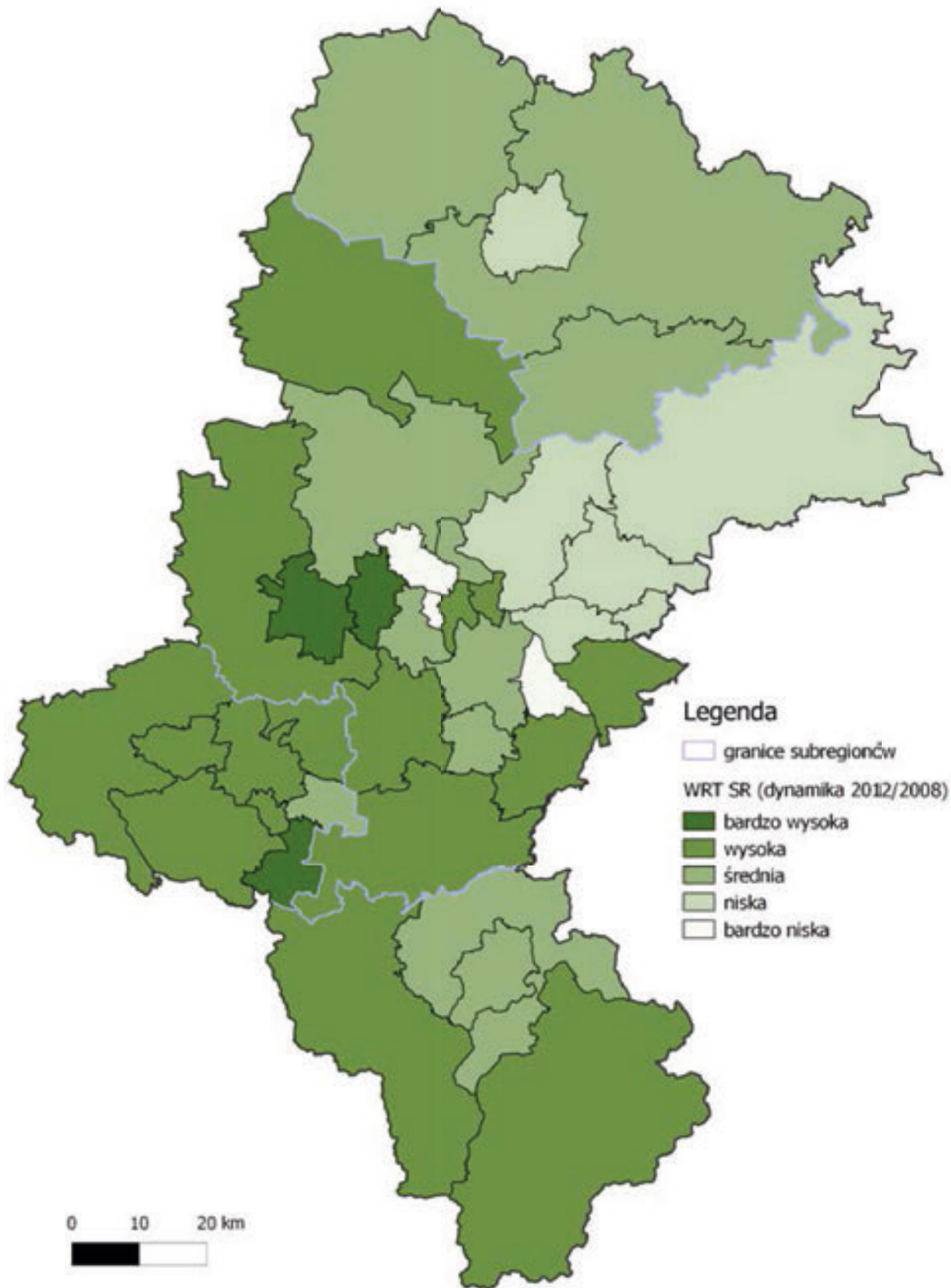
Rysunek 9. Dynamika WRT cząstkowego Nowoczesna Gospodarka w powiatach województwa śląskiego w roku 2012 względem roku bazowego 2008¹².

Źródło: Opracowanie własne.

¹² Dynamika wskaźnika WRT cząstkowego Nowoczesna Gospodarka została zaprezentowana na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoka (od -15,19 % do -10,99 %), wysoka (od -10,99 % do -6,78 %), średnia (od -6,78 % do -2,58 %), niska (od -2,58 % do 1,63 %), b. niska (od 1,63 % do 5,83 %). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika ujemne wartości dynamiki oznaczają poprawę pozycji powiatu i dodatnie wartości dynamiki oznaczają pogorszenie pozycji powiatu.

Rysunek 10. Dynamika WRT cząstkowego Szanse Rozwojowe Mieszkańców w powiatach województwa śląskiego w roku 2012 względem roku bazowego 2008¹³.

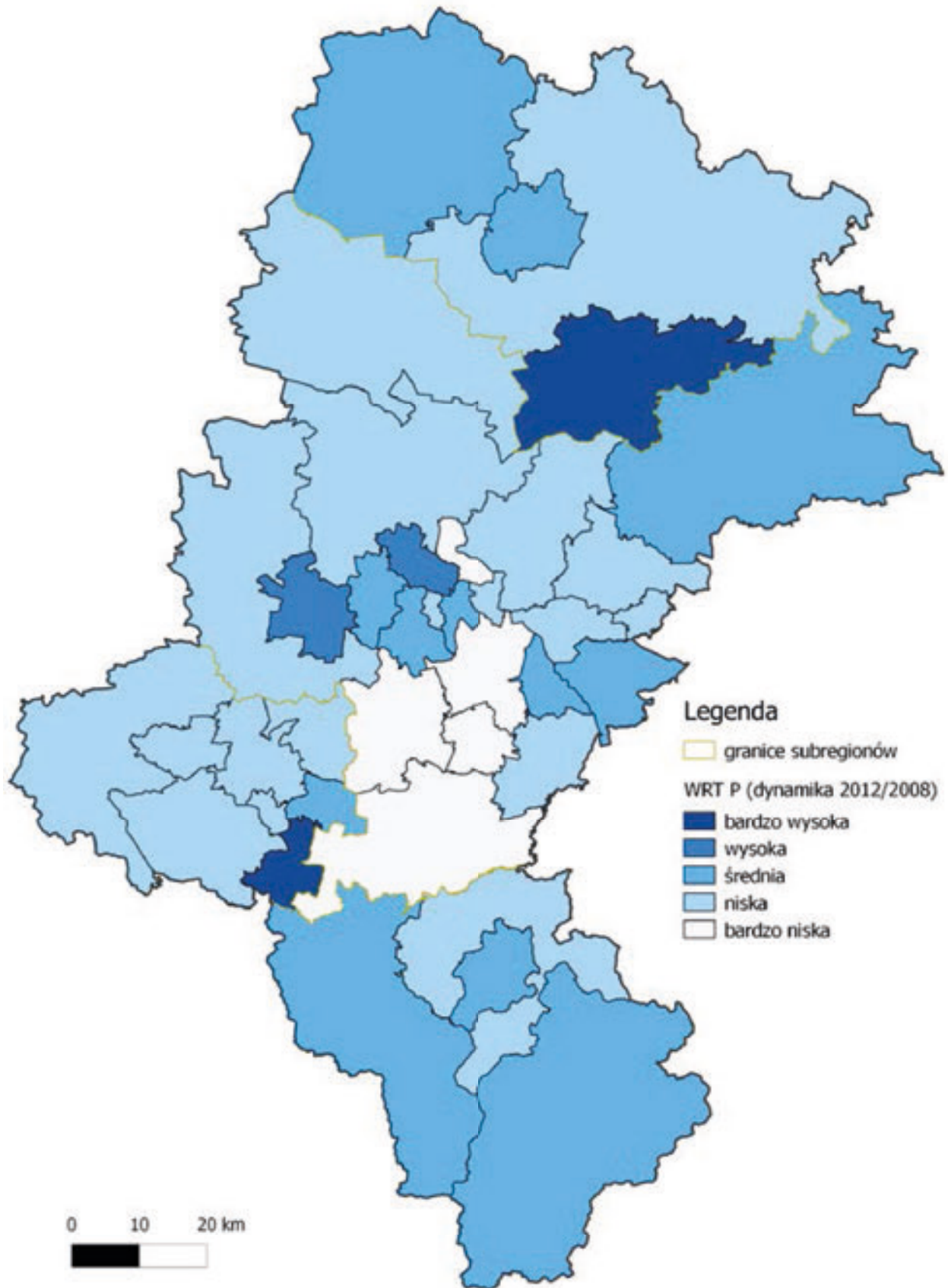
Źródło: Opracowanie własne.

¹³ Dynamika wskaźnika WRT cząstkowego Szanse Rozwojowe Mieszkańców została zaprezentowana na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoka (od -13,46 % do -10,66 %), wysoka (od -10,66 % do -7,85 %), średnia (od -7,85 % do -5,04 %), niska (od -5,04 % do -2,23 %), b. niska (od -2,23 % do 0,57 %). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika ujemne wartości dynamiki oznaczają poprawę pozycji powiatu i dodatnie wartości dynamiki oznaczają pogorszenie pozycji powiatu.

Rozkład poziomu dynamiki zmian w obszarze *Przestrzeń* odbiega od rozkładu prezentowanego dla dynamiki wskaźnika ogólnego. Najwyższą dynamiką charakteryzują się powiaty: Jastrzębie-Zdrój i myszkowski, ponadto wysoką dynamikę uzyskały powiaty: Bytom oraz Gliwice. Przy czym Jastrzębie-Zdrój i Bytom mimo wysokiej dynamiki zmian wskaźnika uzyskały w 2012 roku niskie oceny w zakresie poziomu rozwoju dla obszaru *Przestrzeń*. Najniższą natomiast dynamikę wykazały się powiaty: Piekary Śląskie, pszczyński, Tychy, mikołowski oraz Katowice. Przy czym w zakresie wskaźnika rozwoju analizowanego obszaru niską ocenę odnotowano jedynie w Piekarach Śląskich i powiecie mikołowskim. W zakresie analiz aglomeracji miejskich należy stwierdzić, iż generalnie uzyskały one średnie poziomy dla wskaźnika dynamiki, ale równocześnie charakteryzowały się różnym wynikiem w zakresie poziomu rozwoju dla obszaru *Przestrzeń* tj. Bielsko-Biała (wiodąca część Aglomeracji Bielskiej) uzyskała ocenę bardzo wysoką, Aglomeracja Częstochowska średnią, powiaty grodzkie Aglomeracji Rybnickiej niską, a w Metropolii Górnośląskiej wśród powiatów grodzkich raczej przeważały oceny niskie.

Rozkład poziomu dynamiki zmian w obszarze *Relacje z otoczeniem* odbiega od rozkładu prezentowanego dla dynamiki wskaźnika ogólnego. Liderami wskaźnika dynamiki w tym obszarze są powiaty: tarnogórski, Jastrzębie-Zdrój oraz pszczyński, przy czym wysoka dynamika Jastrzębia-Zdroju nie przekłada się na wynik w zakresie oceny wskaźnika dla obszaru *Relacje z otoczeniem*, który kształtuje się na niskim poziomie. Najniższe oceny natomiast przypadły powiatom: mikołowskiemu, Mysłowicom, rybnickiemu, Częstochowie oraz Świętochłowicom, przy czym tylko Częstochowa uzyskała w 2012 roku wysoką pozycję wskaźnika dla analizowanego obszaru, pozostałe jednostki plasują się na niskim albo bardzo niskim poziomie, powiększając dystans do najwyżej ocenianych powiatów. Analizując obszary aglomeracji miejskich zauważa się wyższe wskaźniki dynamiki dla powiatów grodzkich wchodzących w skład Metropolii Górnośląskiej oraz Aglomeracji Rybnickiej. W obszarze subregionów wyróżnia się subregion centralny z bardzo dużą rozpiętością poziomów wskaźnika dynamiki przyjmowanych przez poszczególne powiaty. Najmniej zróżnicowań pod tym względem występuje w subregionie południowym.

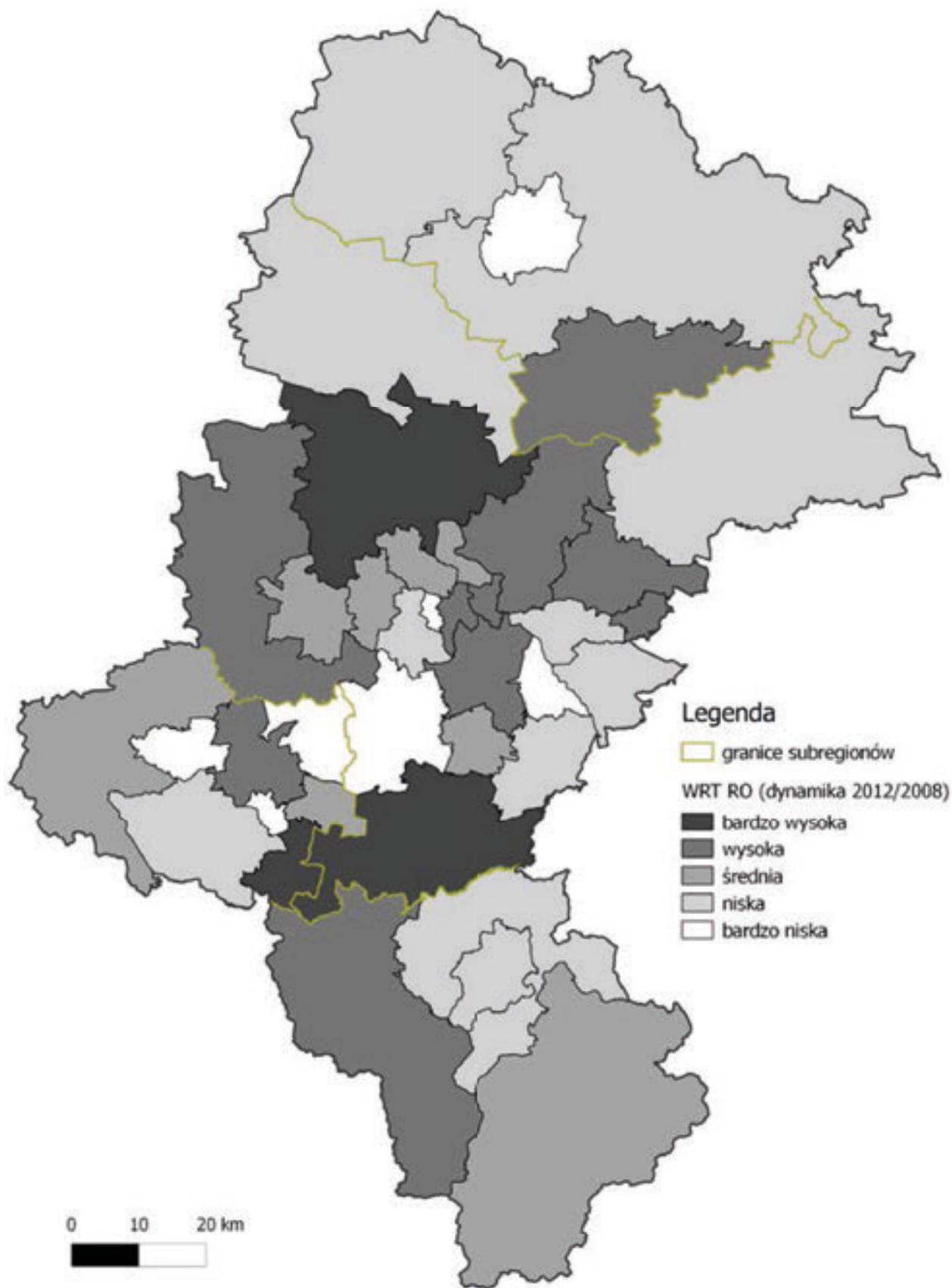
Rysunek 11. Dynamika WRT cząstkowego Przestrzeń w powiatach województwa śląskiego w roku 2012 względem roku bazowego 2008¹⁴.

Źródło: Opracowanie własne.

¹⁴ Dynamika wskaźnika WRT cząstkowego Przestrzeń została zaprezentowana na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoka (od -16,54 % do -12,05 %), wysoka (od -12,05 % do -7,56 %), średnia (od -7,56 % do -3,06 %), niska (od -3,06 % do 1,43 %), b. niska (od 1,43 % do 5,92 %). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika ujemne wartości dynamiki oznaczają poprawę pozycji powiatu i dodatnie wartości dynamiki oznaczają pogorszenie pozycji powiatu.

Rysunek 12. Dynamika WRT cząstkowego Relacje z otoczeniem w powiatach województwa śląskiego w roku 2012 względem roku bazowego 2008¹⁵.

Źródło: Opracowanie własne.

¹⁵ Dynamika wskaźnika WRT cząstkowego Relacje z otoczeniem została zaprezentowana na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoka (od -10,31 % do -7,96 %), wysoka (od -7,96 % do -5,62 %), średnia (od -5,62 % do -3,28 %), niska (od -3,28 % do -0,93 %), b. niska (od -0,93 % do 1,41 %). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika ujemne wartości dynamiki oznaczają poprawę pozycji powiatu i dodatnie wartości dynamiki oznaczają pogorszenie pozycji powiatu.

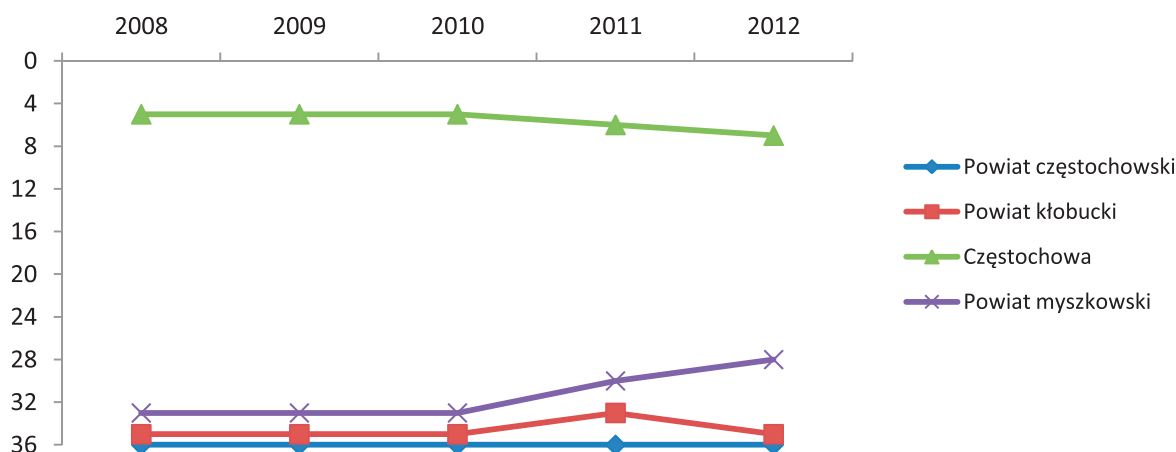
2.1.3. Wskaźnik rozwoju terytorialnego w przekroju subregionalnym

Subregion północny

Subregion północny województwa śląskiego obejmujący swym zasięgiem Częstochowę oraz powiaty ziemskie: częstochowski, kłobucki oraz myszkowski, stanowi najslabiej rozwiniętą część regionu. Jak pokazują ogólnodostępne dane statystyczne, jest to część województwa o najniższym potencjale ludnościowym oraz dość tradycyjnej strukturze gospodarczej. Na niższy w porównaniu do pozostałych obszarów województwa potencjał subregionu wskazują również różnorodne rankingi atrakcyjności, jak choćby ranking atrakcyjności inwestycyjnej Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową.

Wartość Wskaźnika Rozwoju Terytorialnego (WRT) dla powiatów subregionu północnego potwierdza powyższe spostrzeżenia. Spośród powiatów subregionu jedynie Częstochowa zajmuje wysoką pozycję w rankingu, przy czym od 2010 roku obserwuje się jej lekkie obniżanie. Częstochowa jako zdecydowanie dominujący ośrodek w subregionie, pełni funkcję centrum gospodarczego oraz głównego miejsca pracy i kształcenia dla jego mieszkańców. Pozostałe powiaty znacznie odstają od niej, co wyraźnie ilustruje ranking WRT, w którym dwie ostatnie pozycje należą do powiatu kłobuckiego i częstochowskiego. Niewiele lepiej kształtuje się sytuacja powiatu myszkowskiego, przy czym należy zauważyć, że od 2010 roku stopniowo zaczął poprawiać swoją pozycję.

Rysunek 13. Pozycja powiatów subregionu północnego województwa śląskiego w rankingu WRT w latach 2008-2012.

Źródło: Opracowanie własne.

Pogorszenie pozycji Częstochowy wynika głównie z obniżania się wartości wskaźnika cząstkowego WRT *Szanse rozwojowe mieszkańców*, jakie miało miejsce po roku 2010. Z kolei poprawa pozycji powiatu myszkowskiego jest pochodną korzystnych zmian wszystkich czterech wskaźników cząstkowych tworzących WRT, przy czym największy progres powiat zaliczył w odniesieniu do wskaźnika cząstkowego WRT *Przestrzeń* – poprawa aż o 15 pozycji. Zdecydowanie najslabiej powiaty subregionu północnego (poza Częstochową) wypadają w zakresie WRT cząstkowego *Nowoczesna Gospodarka*, co odzwierciedla strukturę gospodarczą tego subregionu, w której tradycyjnie duże znaczenie w porównaniu z resztą województwa odgrywa rolnictwo.

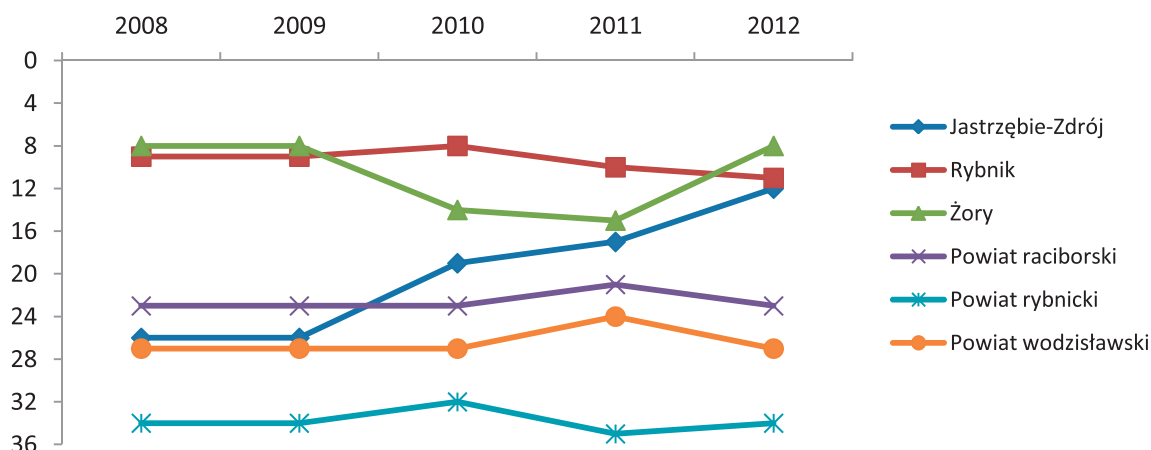
Subregion zachodni

W skład subregionu zachodniego województwa śląskiego wchodzi trzy miasta na prawach powiatu (Rybnik, Jastrzębie-Zdrój i Żory) oraz trzy powiaty ziemskie (raciborski, wodzisławski i rybnicki). Subregion ten wypada lepiej niż subregion północny we wszelkich rankingach obrazujących poziom życia w regionie oraz jego atrakcyjność. Zachodnia część województwa śląskiego charakteryzuje się bardzo dużym znaczeniem tradycyjnych sektorów przemysłu w strukturze gospodarki, co determinuje charakter tego subregionu. Trudno jest także wskazać jeden dominujący ośrodek, a zamiast tego jest kilka w miarę równorzędnych tworzących jedną aglomerację. Widać to także na podstawie wskaźnika WRT, gdzie wszystkie trzy spośród miast na prawach powiatu plasują się na bardzo zbliżonym poziomie

(pozycja w rankingu WRT za 2012 rok). Warto przy tym zaznaczyć ciągle od 2008 roku umacnianie pozycji Jastrzębia-Zdroju, które w okresie 5 lat objętych wyliczeniami wartości wskaźnika WRT zyskało aż 14 pozycji.

Poza miastami na prawach powiatu dosyć znaczącym ośrodkiem subregionu zachodniego jest także Racibórz, co widać w rankingu WRT, gdzie powiat raciborski wypada najlepiej spośród powiatów ziemskich subregionu. Powiaty ziemskie charakteryzowała raczej ustabilizowana pozycja w okresie 2008-2012.

Rysunek 14. Pozycja powiatów subregionu zachodniego województwa śląskiego w rankingu WRT w latach 2008-2012.

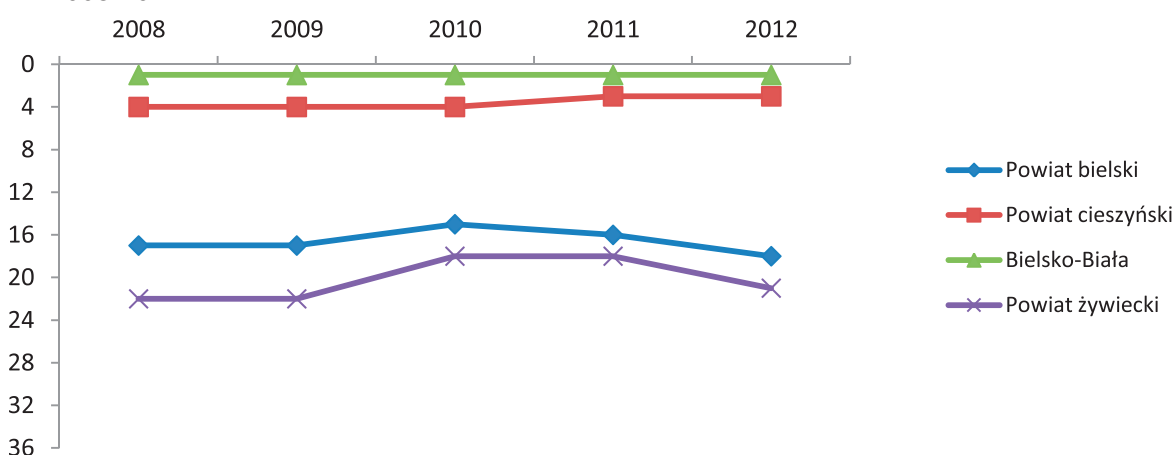
Źródło: Opracowanie własne.

Znaczna poprawa pozycji Jastrzębia-Zdroju w rankingu WRT jest pochodną poprawy wartości wszystkich czterech wskaźników cząstkowych WRT, przy czym w największym stopniu poprawiła się pozycja powiatu w zakresie wskaźników WRT *Przestrzeń* i WRT *Relacje z otoczeniem*.

Subregion południowy

Relatywnie najlepiej w rankingu WRT prezentują się powiaty subregionu południowego. Liderem rankingu w całym analizowanym okresie była Bielsko-Biała, a niewiele jej ustępował powiat cieszyński (3. miejsce w latach 2011-2012). Pozostałe powiaty subregionu tj. żywiecki i bielski plasowały się mniej więcej w środku stawki w gronie wszystkich 36 powiatów województwa śląskiego.

Rysunek 15. Pozycja powiatów subregionu południowego województwa śląskiego w rankingu WRT w latach 2008-2012.

Źródło: Opracowanie własne.

Wszystkie powiaty subregionu południowego bardzo dobrze wypadają pod względem wartości wskaźnika cząstkowego WRT *Relacje z otoczeniem*. Może mieć na to wpływ położenie przy granicy

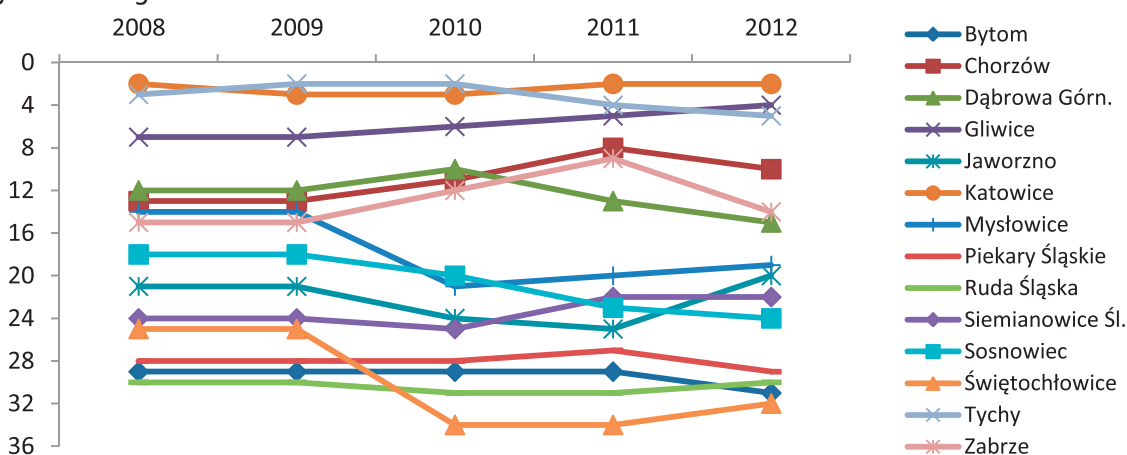
z Czechami i Słowacją, dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna i noclegowa w subregionie, jak również korzystnie kształtujące się dla powiatów subregionu saldo migracji. Również bardzo dobrze pod względem uzyskanego wyniku kształtuje się cząstkowy wskaźnik WRT *Przestrzeń*. Jedyne w powiecie żywieckim jest on na nieco niższym poziomie, ale zauważalny jest wyraźny wzrost jego wartości w okresie 2008-2012. Wpływ na kształtowanie wskaźnika atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni (WRT *P*) mają m.in. stosunkowo korzystne dla subregionu południowego wskaźniki środowiskowe.

Subregion centralny

Najbardziej zróżnicowanym subregionem w województwie śląskim jest subregion centralny. Obejmuje on swym zasięgiem 45% powierzchni województwa i składa się aż z 22 powiatów (w tym 14 miast na prawach powiatu). Zarówno ogólnodostępne dane statystyczne, jak i różnorodne rankingi wskazują na bardzo duży potencjał tkwiący w tym subregionie. Wyniki rankingu powiatów według wskaźnika WRT niejako to potwierdzają, ale jednocześnie wskazują na wyraźną niejednorodność tego obszaru. Nawet sam obszar Metropolii Górnośląskiej, której trzon stanowi 14 sąsiadujących ze sobą miast na prawach powiatu, stanowiących o sile subregionu centralnego, jest obszarem bardzo mocno zróżnicowanym. Z analizy wyłania się bowiem grupa miast-liderów, które w całym okresie objętym analizą zajmowały czołowe pozycje w rankingu, a są to w szczególności Katowice, Gliwice oraz Tychy. Na drugim biegunie sytuują się natomiast miasta takie jak Piekary Śląskie, Bytom, Ruda Śląska, czy Świętochłowice, które plasują się w rankingu około 30 miejsca wśród 36 powiatów województwa.

Wahania pozycji zajmowanych przez poszczególne miasta nie były duże, aczkolwiek da się wyróżnić miasta, w których zmiany były dosyć dynamiczne. Pozytywnie wyróżnia się pod tym względem Chorzów, który zanotował w roku 2012 w porównaniu do roku 2008 awans w rankingu o 3 pozycje i znalazł się na czwartym miejscu licząc tylko miasta na prawach powiatu w subregionie centralnym. Szczególnie negatywnie natomiast przedstawia się sytuacja w rankingu trzech miast, które zanotowały znaczące obniżenie pozycji w badanym okresie, a były to: Mysłowice (spadek o 5 pozycji), Sosnowiec (spadek o 6 pozycji) i Świętochłowice (spadek o 7 pozycji).

Rysunek 16. Pozycja powiatów subregionu centralnego (miasta na prawach powiatu) województwa śląskiego w rankingu WRT w latach 2008-2012.

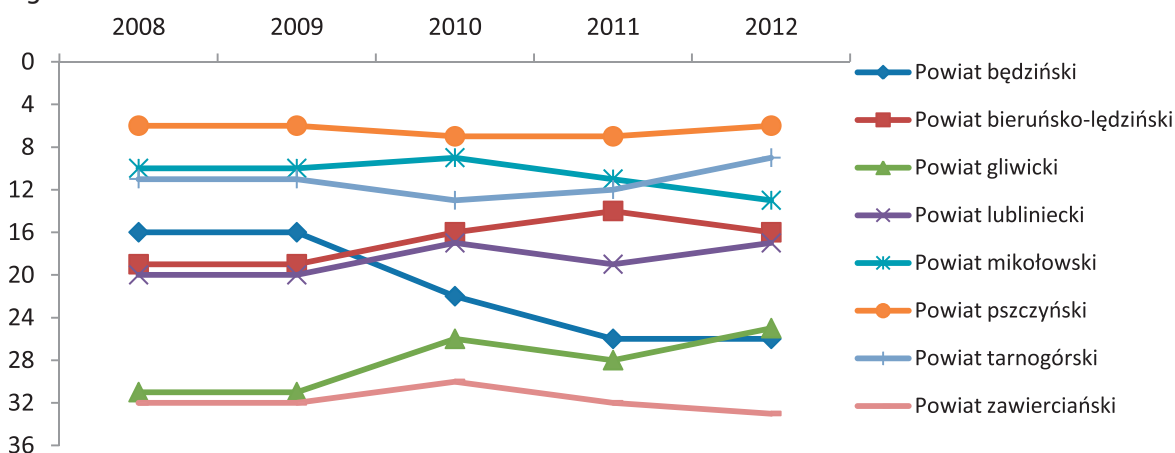
Źródło: Opracowanie własne.

Pogorszenie wartości wskaźników cząstkowych: WRT *Nowoczesna Gospodarka* oraz WRT *Szanse Rozwojowe Mieszkańców* wpłynęło na spadek Świętochłowic w rankingu WRT. Z kolei na obniżenie pozycji Mysłowic w rankingu ogólnym oprócz dwóch ww. wskaźników cząstkowych wpływ miało także osłabienie wartości wskaźnika WRT *Relacje z otoczeniem*.

Spośród powiatów ziemskich subregionu centralnego prym w zakresie wskaźnika WRT wiedzie powiat pszczyński (szósta pozycja wśród wszystkich powiatów województwa śląskiego). Najsłabsze wskaźniki osiąga natomiast powiat zawierciański, wyprzedzający jedynie powiaty częstochowski i kłobucki z subregionu północnego oraz powiat rybnicki. Niekorzystna jest także sytuacja powiatu będzińskiego, przejawiająca się obniżeniem aż o 10 pozycji w rankingu w roku 2012 w odniesieniu do roku 2008. Pozytywny

kierunek zmian obrały natomiast powiaty: gliwicki (poprawa miejsca w rankingu o 6 pozycji), bieruńsko-łędzki (plus 3 pozycje) oraz lubliniecki (również plus 3 pozycje).

Rysunek 17. Pozycja powiatów subregionu centralnego (powiaty ziemskie) województwa śląskiego w rankingu WRT w latach 2008-2012.

Źródło: Opracowanie własne.

Na poprawę pozycji powiatu gliwickiego w rankingu ogólnym WRT w największym stopniu miał wpływ wskaźnik cząstkowy *Nowoczesna Gospodarka*, w odniesieniu do którego powiat poprawił swoją pozycję o 8 miejsc w okresie 2008-2012. Zmiana wartości tego samego wskaźnika cząstkowego WRT (spadek o 10 pozycji) była natomiast głównym powodem obniżenia pozycji powiatu będzińskiego w rankingu ogólnym.

2.2. Lokalny wskaźnik rozwoju społecznego (LHDI)

2.2.1. Zastosowane rozwiązania metodologiczne

Biuro Projektowe UNDP (ang. *United Nations Development Programme*) w Polsce wraz z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego i Szkołą Główną Handlową opracowało tzw. lokalny wskaźnik rozwoju społecznego (LHDI – *Local Human Development Index*). Wykorzystano w tym celu metodykę zastosowaną do obliczania indeksu rozwoju społecznego na poziomie krajów (HDI – *Human Development Index*). Został on utworzony w roku 1990 z inicjatywy UNDP w celu podniesienia świadomości na temat wyzwań, przed którymi stoją kraje na różnym poziomie rozwoju, a także dla mobilizacji poparcia społecznego dla polityk mających przyczynić się do poprawy jakości życia na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Wskaźnik HDI opisuje potencjał rozwojowy, wskazując na kluczowe kwestie, które powinny być wspierane przez państwo: warunki życia, poziom edukacji oraz zdrowie obywateli.

Uzyskany wskaźnik LHDI pokazuje w jaki sposób poszczególne jednostki administracyjne pozycjonują się względem siebie, jakie są ich mocne i słabe strony oraz jaką ścieżkę rozwoju społecznego obrały. Przeniesienie metodyki HDI na poziom powiatów i województw nie miało na celu stworzenia rankingu jednostek terytorialnych w układzie „lepsz-gorsza”, ale ukazanie elementów, w oparciu o które poszczególne powiaty osiągnęły daną wartość wskaźnika. Badanie wskazuje, czy były to na przykład dobre wyniki gospodarcze, zdrowie ludności, czy wysoka jakość edukacji kompensująca opóźnienia w innych dziedzinach. Dodatkowo, dla każdej z jednostek terytorialnych można wyliczyć w kolejnym etapie trend rozwojowy oraz dynamikę wzrostu bądź spadku wartości wskaźnika w przedziale czasowym. Takie podejście pozwala decydom podjąć odpowiednio ukierunkowane działania zaradcze lub – jeśli taka jest potrzeba – utrzymujące obecny stan rzeczy¹⁶. Przyjmuje się, że pomiar rozwoju społecznego powinien dotyczyć trzech wymiarów ludzkiego życia, tj.: zdrowia, edukacji i zamożności. Poniżej przedstawiono zastosowane wskaźniki cząstkowe i grupowe.

¹⁶ „Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny”, Biuro Projektowe UNDP w Polsce, Warszawa 2012

Tabela 10. Istota kalkulacji lokalnego wskaźnika rozwoju społecznego (LHDI).

Wymiar	Zdrowie	Edukacja	Zamożność
Wskaźniki cząstkowe LHDI	Oczekiwane trwanie życia noworodka	Odsetek dzieci w edukacji przedszkolnej w przedziale wiekowym 3-4 lata	Średni poziom zamożności mieszkańców
	Zagregowany współczynnik zgonów z powodu nowotworów i chorób układu krążenia	Średnia z wyników egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej	
Wskaźniki grupowe LHDI	Wskaźnik zdrowia (HI)	Wskaźnik edukacji (EI)	Wskaźnik zamożności (WI)

Źródło: „Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny”, Biuro Projektowe UNDP w Polsce, Warszawa 2012, s. 38.

Lokalny wskaźnik rozwoju jest kalkulowany na podstawie poniższego wzoru:

$$LHDI_i = \sqrt[3]{HI_i \times EI_i \times WI_i}$$

gdzie:

LHDI_i – lokalny wskaźnik rozwoju społecznego w i-tym powiecie

HI_i (*health index*) – wskaźnik zdrowia w i-tym powiecie

EI_i (*education index*) – wskaźnik edukacji w i-tym powiecie

WI_i (*welfare index*) – wskaźnik zamożności w i-tym powiecie

Poszczególne wskaźniki grupowe są kalkulowane według następującej metodyki:

$$HI_i = \sqrt{LEI_i \times CDRI_i}$$

gdzie:

HI_i (*Health Index*) – wskaźnik zdrowia w i-tym powiecie

LEI_i (*Life-Expectancy Index*) – oczekiwane trwanie życia noworodka w i-tym powiecie

CDRI_i (*Crude Death Rate Index*) – zagregowany współczynnik zgonów na nowotwory i choroby serca w i-tym powiecie

$$EI_i = \sqrt{PEI_i \times PLSSEI_i}$$

gdzie:

EI_i (*Education Index*) – wskaźnik edukacji w i-tym powiecie

PEI_i (*Pre-school Education Index*) – odsetek dzieci w wieku 3-4 lata w edukacji przedszkolnej w i-tym powiecie

PLSSEI_i (*Performance in Lower Secondary School Education Index*) – odchylenie od średniej z wyników egzaminu gimnazjalnego dla części matematyczno-przyrodniczej w i-tym powiecie

W związku z wątpliwościami w kontekście zasadności stosowania miary odchylenia od średniej oraz zaproponowaną postacią formuły dystansowej¹⁷ w niniejszym raporcie akronim PLSSEI_i oznacza średnią z wyników egzaminu gimnazjalnego dla części matematyczno-przyrodniczej w i-tym powiecie.

Biorąc pod uwagę metodykę LHDI w celu oszacowania średniego poziomu zamożności mieszkańców i tego powiatu (WI_i) należało:

1. zsumować dochody podatników danego powiatu z następujących zeznań podatkowych;
  - PIT 36 pozycja dochód (w roku 2012 pozycja 84-podatnik + pozycja 127-małżonek);
  - PIT 36L pozycja dochód (w roku 2012 pozycja 25 i 30);

¹⁷ „Krajowy Raport...”, op. cit., s. 41.

- PIT 37 pozycja dochód (w roku 2012 pozycja 62-podatnik + pozycja 89-małżonek);
  - PIT 38 pozycja dochód (w roku 2012 pozycja 26);
  - PIT 39 pozycja dochód (w roku 2012 pozycja 23);
2. obliczyć dochód z rolnictwa na bazie hektarów przeliczeniowych – wpływy gmin z podatku rolnego podzielone przez wartość podatku z jednego hektara przeliczeniowego pomnożone przez średni dochód z 1 ha przeliczeniowego z działalności indywidualnych gospodarstw rolnych stanowiących podstawę podatku rolniczego dla gruntów rolnych;
  3. policzyć sumę świadczeń społecznych oraz wydatków na politykę rodzinną w budżetach władz samorządowych (gmin i powiatów) z wyłączeniem świadczeń z tytułu kłęsk żywiołowych.

$$WI_i = \frac{DP_i + DR_i + DS_i}{LMP_i}$$

gdzie:

WI_i (*Wellness Index*) – wskaźnik zamożności w i-tym powiecie

DP_i – dochody podatkowe (PIT) w i-tym powiecie

DR_i – dochody z rolnictwa w i-tym powiecie

DS_i – suma świadczeń społecznych w i-tym powiecie

LMP_i – liczba mieszkańców i-tego powiatu.

Wyznaczenie wartości wskaźników grupowych wymaga zastosowania formuły dystansowej dla wszystkich składowych w celu sprowadzenia zmiennych do porównywalności.

2.2.2. Lokalny wskaźnik rozwoju społecznego w przekroju wojewódzkim

W poniższej tabeli zaprezentowano ranking powiatów województwa śląskiego wg metody UNDP w 2012 roku. Maksymalna wartość LHDI w i-tym powiecie może wynieść 100, zatem pozycja powiatu rośnie wraz ze wzrostem wartości LHDI. Analogiczną interpretację należy stosować dla poszczególnych składowych indeksu. Przykładowo, w powiecie grodzkim Bielsko-Biała osiągnięto najwyższą spośród wszystkich powiatów średnią z wyników egzaminu gimnazjalnego dla części matematyczno-przyrodniczej w 2012 r., a w powiecie mikołowskim najwyższy średni poziom zamożności mieszkańców. Odpowiednio – w powiecie będzińskim odnotowano najwyższy zagregowany współczynnik zgonów na nowotwory i choroby serca, a w powiecie kłobuckim najniższy średni poziom zamożności mieszkańców.

Tabela 11. Ranking powiatów województwa śląskiego według LHDI w 2012 roku.

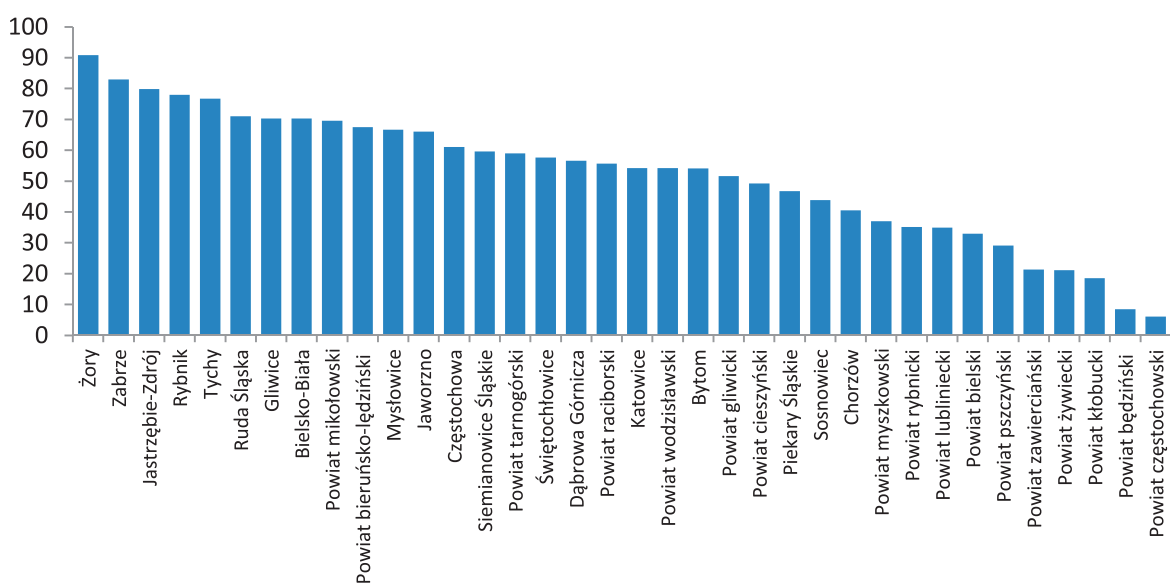
Pozycja	Powiat	LEI	CDRI	PLSSEI	PEI	HI	EI	WI	LHDI 2012
1	Powiat mikołowski	72,8	66,5	75,8	93,5	69,6	84,2	100,0	83,7
2	Tychy	89,6	65,7	69,3	89,6	76,7	78,8	96,5	83,6
3	Gliwice	90,1	54,9	82,4	90,8	70,3	86,5	86,1	80,6
4	Powiat bieruńsko-lędziński	59,6	76,4	71,6	77,5	67,5	74,5	98,5	79,1
5	Bielsko-Biała	98,6	50,2	100,0	87,7	70,3	93,6	70,9	77,6
6	Katowice	95,3	30,9	71,7	97,8	54,3	83,7	98,5	76,5
7	Żory	82,5	100,0	50,8	83,7	90,9	65,2	74,6	76,2
8	Rybnik	84,8	71,7	58,8	73,4	78,0	65,7	72,0	71,7
9	Mysłowice	87,2	50,9	38,7	79,1	66,7	55,3	86,6	68,3
10	Jastrzębie-Zdrój	82,6	77,2	39,0	71,3	79,8	52,7	73,3	67,6
11	Jaworzno	86,5	50,4	41,8	78,8	66,0	57,4	80,6	67,3
12	Powiat wodzisławski	53,5	54,9	75,2	62,6	54,2	68,6	65,4	62,4
13	Powiat tarnogórski	56,6	61,4	70,2	76,6	58,9	73,4	52,6	61,0
14	Zabrze	89,0	77,4	43,0	86,4	83,0	60,9	44,5	60,8
15	Ruda Śląska	87,6	57,6	28,1	71,2	71,0	44,7	70,0	60,6

Pozycja	Powiat	LEI	CDRI	PLSSEI	PEI	HI	EI	WI	LHDI 2012
16	Dąbrowa Górnicza	90,7	35,3	32,2	80,3	56,6	50,9	68,8	58,3
17	Powiat gliwicki	44,9	59,4	56,0	74,9	51,6	64,8	57,1	57,6
18	Częstochowa	100,0	37,3	67,9	88,3	61,1	77,4	38,2	56,5
19	Powiat pszczyński	11,1	75,9	73,7	73,2	29,1	73,5	82,2	56,0
20	Sosnowiec	95,9	20,0	31,9	100,0	43,8	56,5	60,6	53,1
21	Powiat cieszyński	38,6	62,9	73,2	78,3	49,3	75,7	39,9	53,0
22	Piekary Śląskie	92,0	23,7	43,8	82,9	46,7	60,3	49,3	51,8
23	Chorzów	94,5	17,3	64,7	79,3	40,5	71,6	44,2	50,4
24	Powiat bielski	18,5	58,7	59,4	78,2	32,9	68,1	56,0	50,1
25	Powiat rybnicki	22,3	55,2	32,8	48,5	35,1	39,9	72,8	46,7
26	Powiat raciborski	51,0	60,6	60,9	92,3	55,6	75,0	17,0	41,4
27	Bytom	92,3	31,7	26,0	72,3	54,1	43,3	27,4	40,1
28	Świętochłowice	90,8	36,6	19,6	63,6	57,6	35,3	30,3	39,5
29	Powiat lubliniecki	22,4	54,3	76,5	77,7	34,9	77,1	12,9	32,6
30	Powiat myszkowski	46,1	29,7	52,0	77,7	37,0	63,5	14,5	32,4
31	Powiat będziński	71,6	1,0	35,8	81,3	8,5	53,9	62,0	30,5
32	Siemianowice Śląskie	93,3	38,1	1,0	64,7	59,6	8,0	54,4	29,7
33	Powiat zawierciański	54,0	8,5	34,1	74,1	21,4	50,3	20,1	27,9
34	Powiat żywiecki	10,8	41,3	50,5	70,3	21,1	59,6	14,9	26,6
35	Powiat częstochowski	1,0	37,3	46,3	74,0	6,1	58,5	7,4	13,8
36	Powiat kłobucki	6,8	50,5	48,1	74,8	18,5	60,0	1,0	10,4

Źródło: Opracowanie własne.

Pod względem wskaźnika zdrowia (HI) w roku 2012 najwyższe wartości osiągają Żory, Zabrze i Jastrzębie-Zdrój, przede wszystkim dzięki najmniejszej w całym województwie liczbie zgonów z powodu nowotworów i chorób układu krążenia. Najniższą wartość HI wskazano w powiecie częstochowskim, będzińskim i kłobuckim. W przypadku powiatu częstochowskiego i kłobuckiego o takim wyniku zdecydowały ostatnie pozycje w klasyfikacji powiatów pod względem oczekiwanego trwania życia noworodka, natomiast w powiecie będzińskim ostatnia pozycja w klasyfikacji współczynnika zgonów z powodu nowotworów i chorób układu krążenia w województwie.

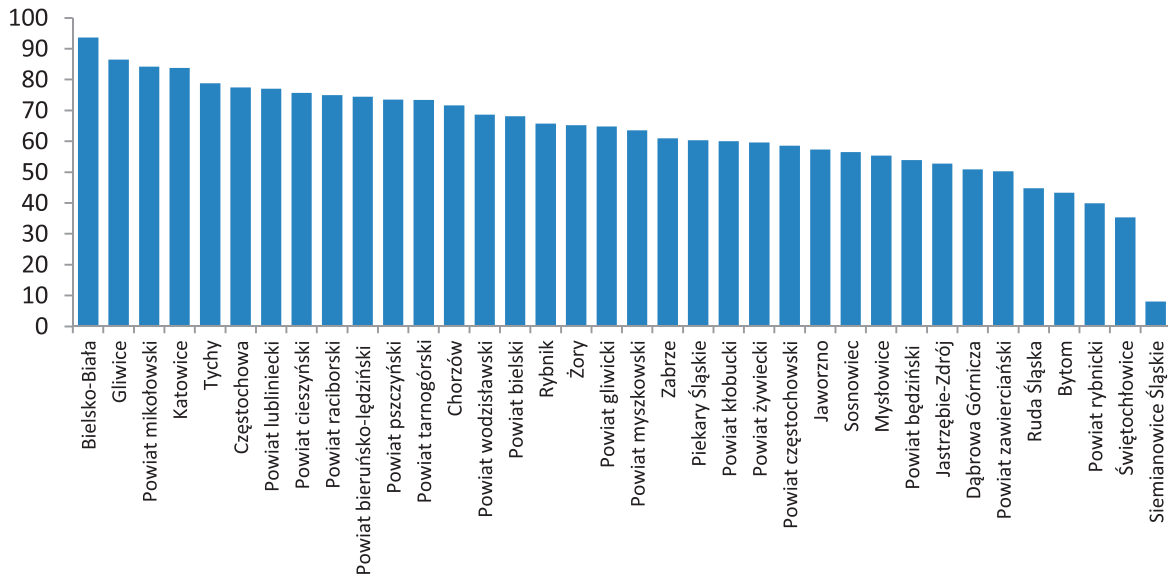
Rysunek 18. Wskaźnik zdrowia (HI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.

Źródło: Opracowanie własne.

Wskaźnik edukacji (EI) w 2012 r., osiągnął najwyższe wartości w Bielsku-Białej, Gliwicach i powiecie mikołowskim, natomiast najniższe w Siemianowicach Śląskich, Świętochłowicach i powiecie rybnickim. Wysoka wartość wskaźnika EI w Bielsku-Białej, Gliwicach i powiecie mikołowskim była wynikiem wysokich pozycji tych miast zarówno pod względem odsetka dzieci w edukacji przedszkolnej w przedziale wiekowym 3-4 lata jak i średniej z wyników egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej. Najniższa wartość wskaźnika edukacji (EI) w przypadku Siemianowic Śląskich, Świętochłowic i powiatu rybnickiego była również wynikiem niskich pozycji tych miast w zakresie obydwu wskaźników składowych wskaźnika syntetycznego.

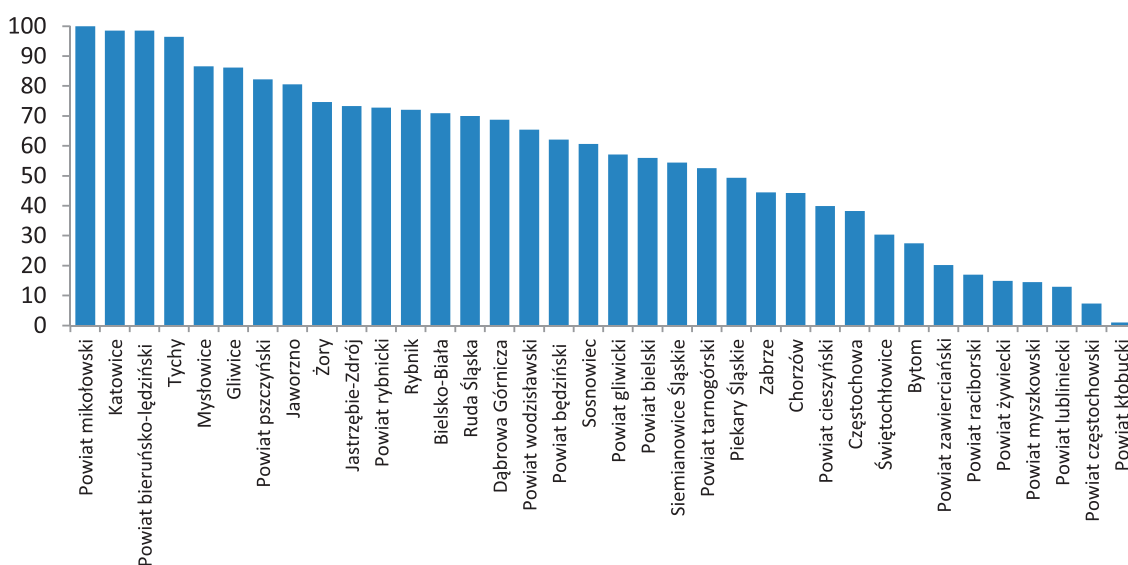
Rysunek 19. Wskaźnik edukacji (EI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.

Źródło: Opracowanie własne.

Najwyższe wartości wskaźnika zamożności (WI) odnotowano w powiecie mikołowskim, bieruńsko-lędzińskim i w Katowicach, natomiast najniższe w powiecie kłobuckim, częstochowskim i lublinieckim. Wskaźnik zamożności w odróżnieniu od pozostałych wskaźników nie był zbudowany w oparciu o wskaźniki cząstkowe.

Rysunek 20. Wskaźnik zamożności (WI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.

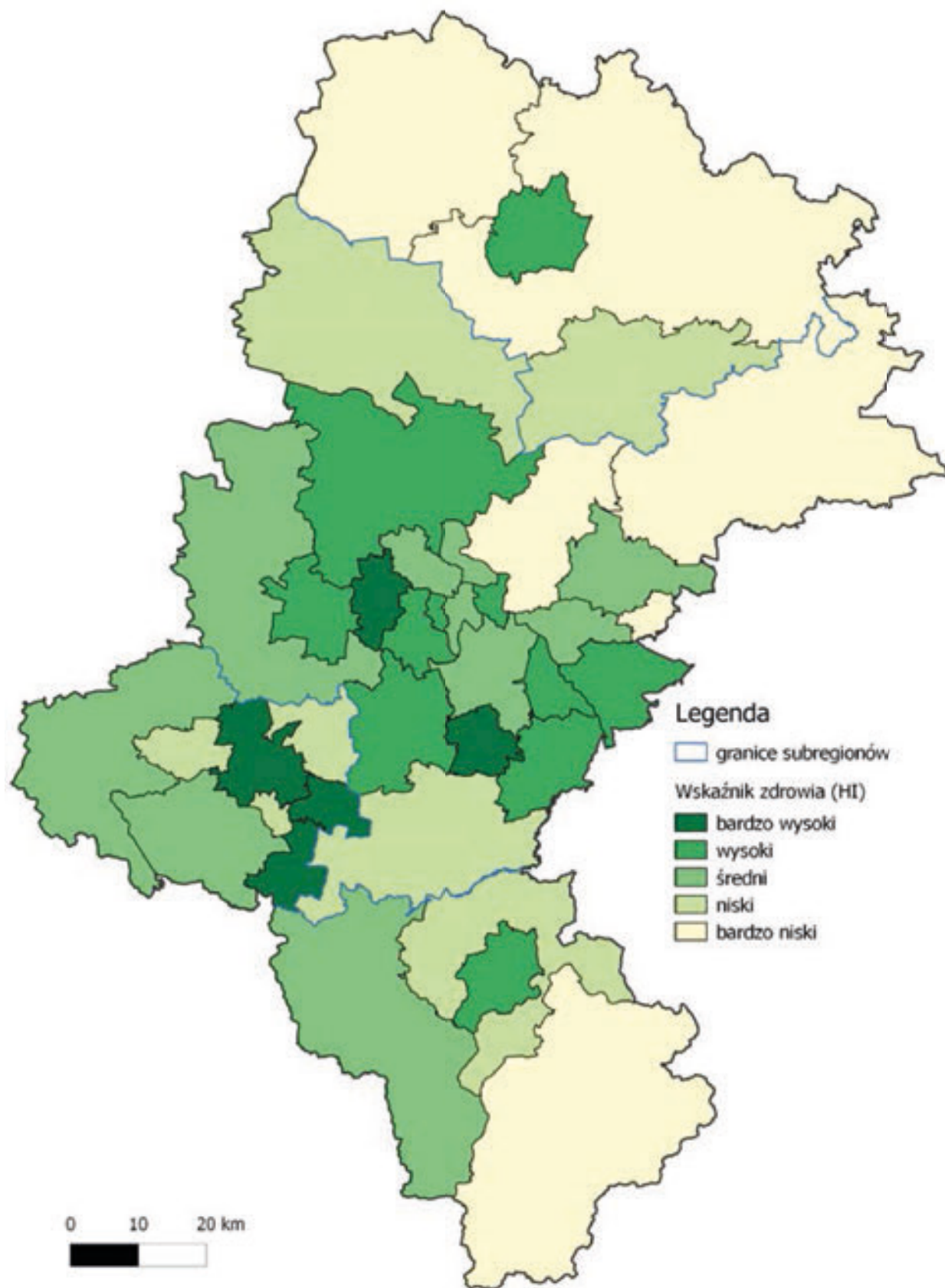
Źródło: Opracowanie własne.

Poniżej na mapach przedstawiona została sytuacja w poszczególnych powiatach pod względem wskaźników cząstkowych lokalnego wskaźnika rozwoju społecznego. Największe zróżnicowanie pomiędzy

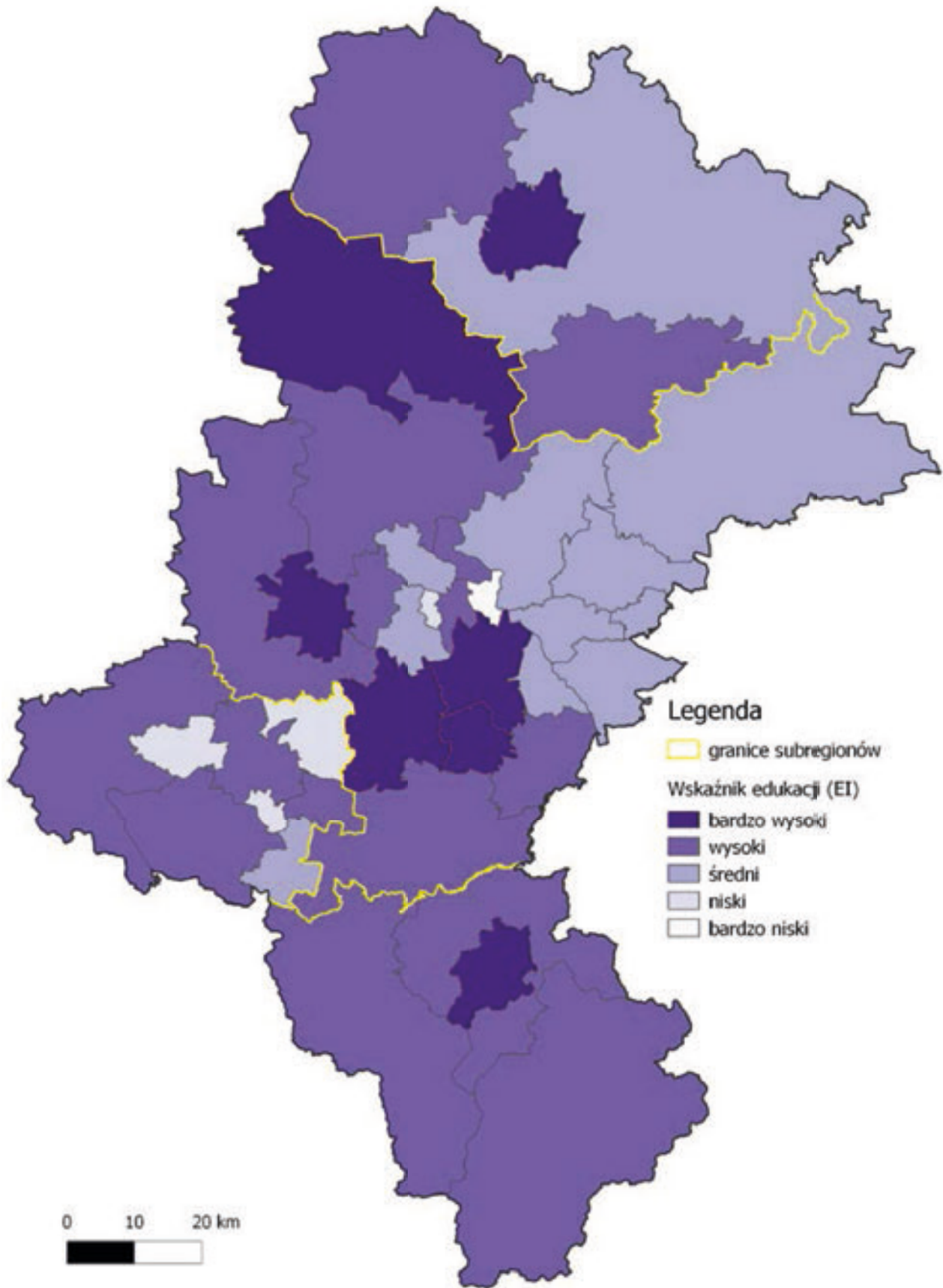
powiatami odnotowano pod względem wskaźnika zamożności, natomiast najmniej zróżnicowane w 2012 roku pozostawało województwo pod względem wskaźnika edukacji.

Rysunek 21. Wskaźnik zdrowia (HI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku¹⁸.

Źródło: Opracowanie własne.

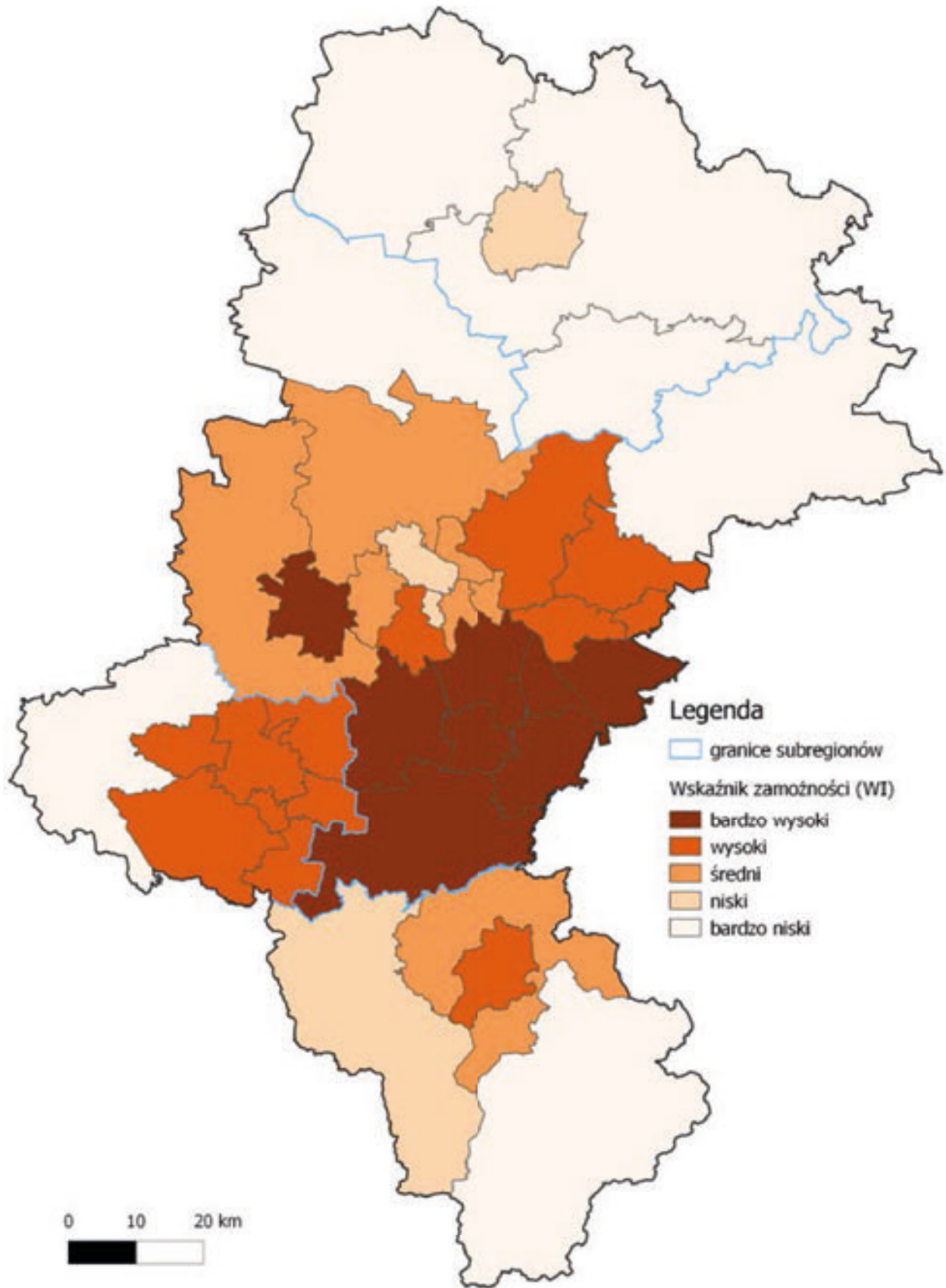
¹⁸ Wskaźnik zdrowia (HI) został zaprezentowany na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoki (wartość wskaźnika: 74,0 – 90,9), wysoki (57,0 – 74,0), średni (40,0 – 57,0), niski (23,1 – 40,0), b. niski (6,1 – 23,1). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika jego wysokie wartości oznaczają wysoką pozycję powiatu i odwrotnie niskie wartości wskaźnika oznaczają niską pozycję powiatu w rankingu.

Rysunek 22. Wskaźnik edukacji (EI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku¹⁹.

Źródło: Opracowanie własne.

¹⁹ Wskaźnik edukacji (EI) został zaprezentowany na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoki (wartość wskaźnika: 76,5 – 93,6), wysoki (59,4 – 76,5), średni (42,2 – 59,4), niski (25,1 – 42,2), b. niski (8,0 – 25,1). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika jego wysokie wartości oznaczają wysoką pozycję powiatu i odwrotnie niskie wartości wskaźnika oznaczają niską pozycję powiatu w rankingu.

Rysunek 23. Wskaźnik zamożności (WI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku²⁰.

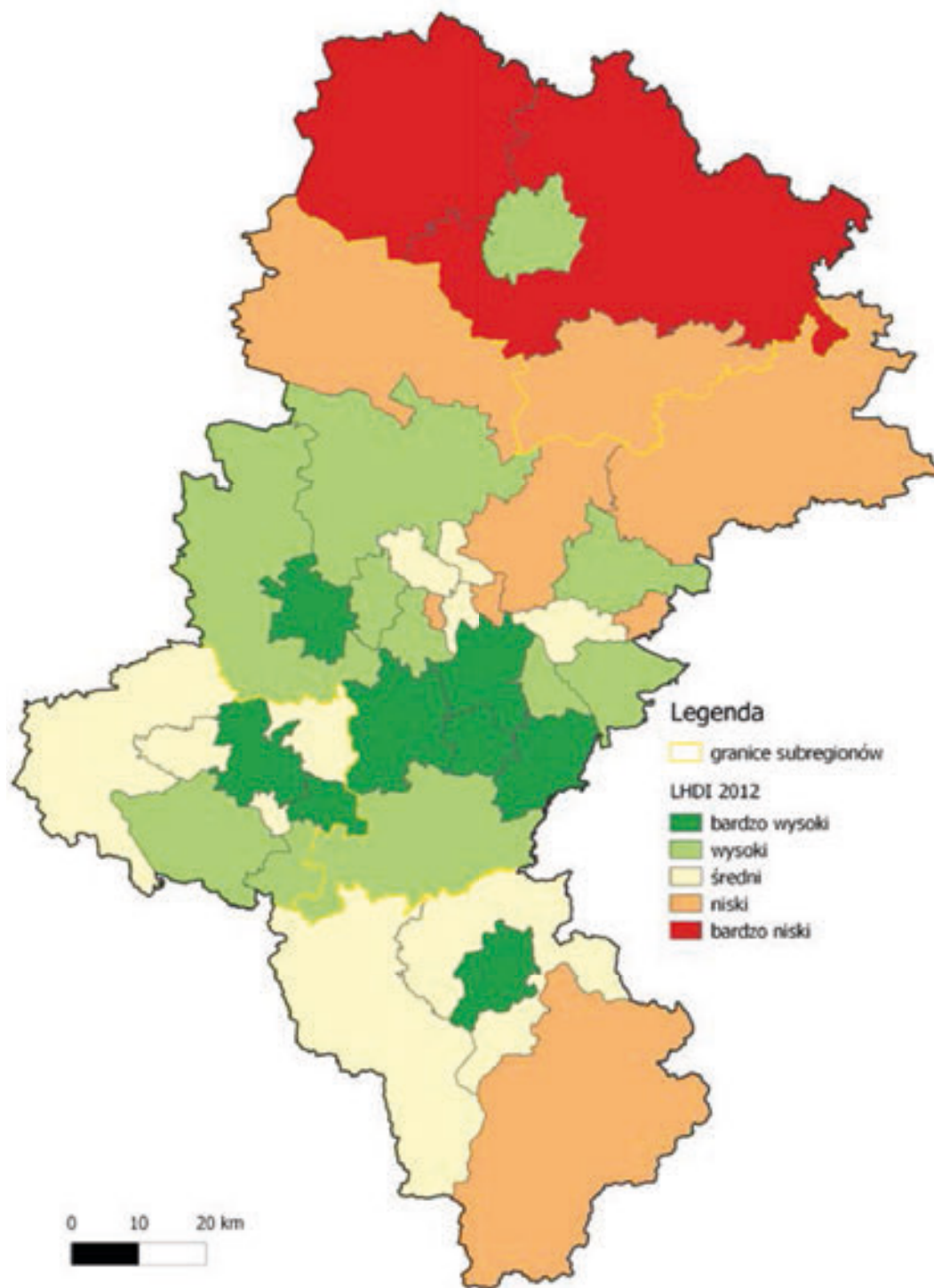

Źródło: Opracowanie własne.

²⁰ Wskaźnik zamożności (WI) został zaprezentowany na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoki (wartość wskaźnika: 80,2 – 100,0), wysoki (60,4 – 80,2), średni (40,6 – 60,4), niski (20,8 – 40,6), b. niski (1,0 – 20,8). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika jego wysokie wartości oznaczają wysoką pozycję powiatu i odwrotnie niskie wartości wskaźnika oznaczają niską pozycję powiatu w rankingu.

Ostateczną wartość zagregowanego wskaźnika rozwoju społecznego LHDI przedstawiono na mapie poniżej. Wyniki dla poszczególnych powiatów zostały podzielone równo na pięć grup, co pozwoliło na klasyfikację powiatów według zbliżonych wartości wskaźników. W grupie powiatów o bardzo niskich wartościach wskaźnika rozwoju społecznego znalazły się kolejno powiaty: kłobucki i częstochowski, z kolei niskie wartości wskaźnika odnotowano w powiatach: żywieckim, zawierciańskim, Siemianowicach Śląskich, będzińskim, myszkowskim, lublinieckim i Świętochłowicach. Najwyższa wartość wskaźnika wyróżnia na tle województwa powiat mikołowski, Tychy, Gliwice, powiat bieruńsko-lędziński, Bielsko-Białą, Katowice, Żory i Rybnik.

Rysunek 24. Wskaźnik LHDI w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku²¹.

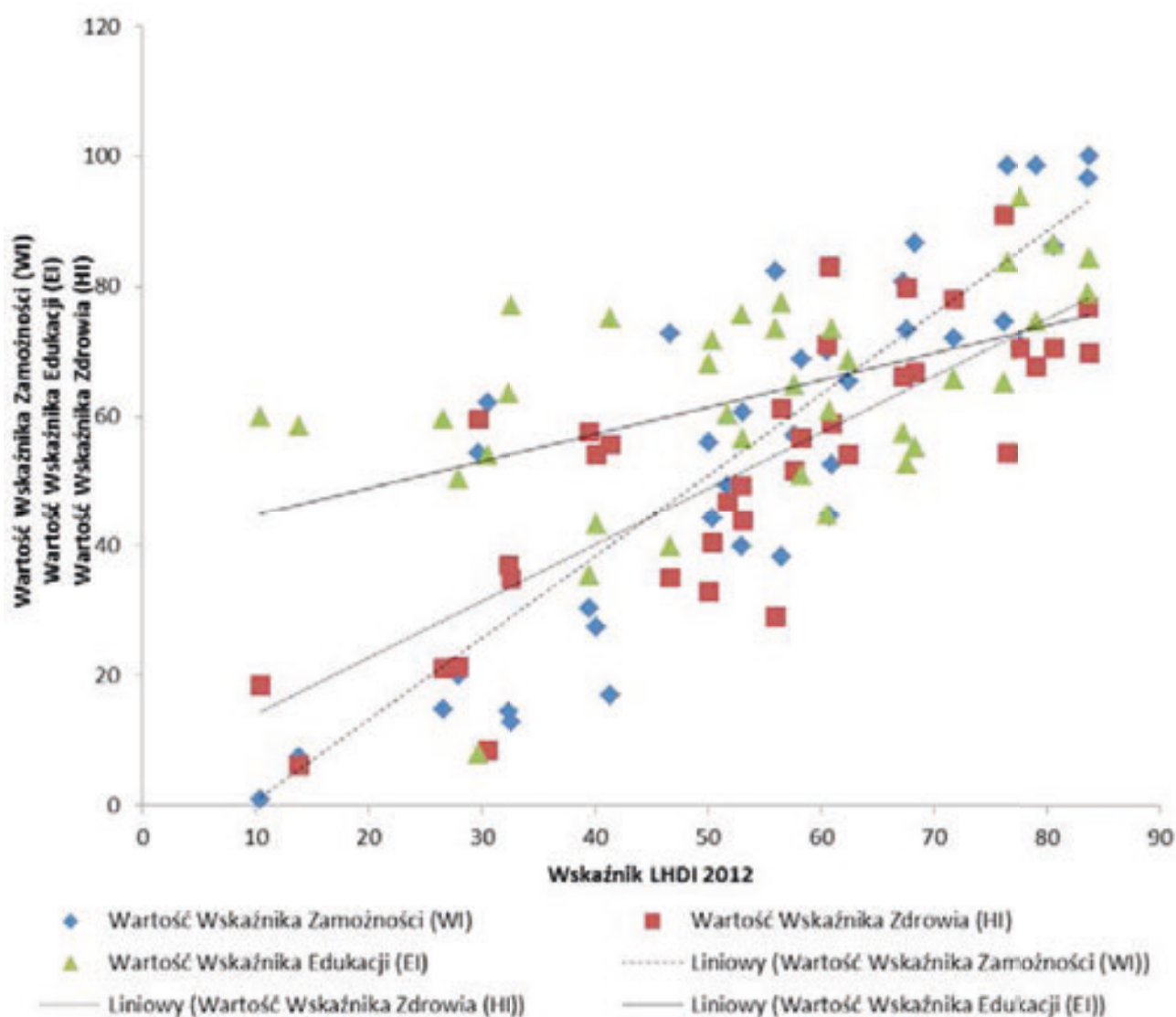
Źródło: Opracowanie własne.

²¹ Wskaźnik LHDI został zaprezentowany na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoki (wartość wskaźnika: 69,0 – 83,7), wysoki (54,4 – 69,0), średni (39,7 – 54,4), niski (25,1 – 39,7), b. niski (10,4 – 25,1). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika jego wysokie wartości oznaczają wysoką pozycję powiatu i odwrotnie niskie wartości wskaźnika oznaczają niską pozycję powiatu w rankingu.

Na wykresie poniżej została wskazana zależność pomiędzy zagregowanym wskaźnikiem LHDI a wskaźnikami cząstkowymi. Wskaźnik LHDI najszybciej reagował na zmiany wartości wskaźnika zamożności (WI), a następnie na zmiany wskaźnika zdrowia (HI). Jednocześnie w oparciu o te dwa wskaźniki powiaty województwa śląskiego wskazywały największe zróżnicowanie między sobą. Współczynnik korelacji liniowej wskaźnika LHDI i wskaźnika zamożności (WI) wyniósł 0,867, co oznacza silną zależność. Podobnie współczynnik korelacji liniowej wyliczony dla LHDI i wskaźnika zdrowia (HI), który osiągnął wartość 0,804 i jest to również zależność silna. Natomiast pomiędzy wskaźnikiem LHDI i wskaźnikiem edukacji (EI) występuje umiarkowana zależność na poziomie 0,492.

Analizując uzyskane wyniki wskaźnika LHDI, w podziale na równe przedziały, najwięcej powiatów (11) znalazło się w przedziale o wartości 54,4-69,0. W przypadku wskaźnika zamożności (WI) najwięcej powiatów (10) odnotowano w przedziale 60,4-80,2, wskaźnika zdrowia (HI) w przedziale 57,0-74,0 (11 powiatów) a wskaźnika edukacji (EI) w przedziale 59,4-76,5 (16).

Rysunek 25. Zależność zagregowanego wskaźnika LHDI do poszczególnych wskaźników cząstkowych: wskaźnika zamożności (WI), wskaźnika edukacji (EI), wskaźnika zdrowia (HI) dla powiatów województwa śląskiego w 2012 roku.

Źródło: Opracowanie własne.

Odnosząc główne konkluzje z badania przeprowadzonego w „Krajowym Raplocie o Rozwoju Społecznym Polska 2012” do lokalnego wskaźnika rozwoju społecznego wyznaczonego dla poszczególnych powiatów województwa można sformułować następujące wnioski:

1. Najwyższy poziom rozwoju społecznego występuje w dużych miastach, w większości wchodzących w skład Metropolii Górnośląskiej i aglomeracji województwa śląskiego;

2. Niski i bardzo niski wskaźnik rozwoju społecznego występuje zdecydowanie częściej na obszarach wiejskich oraz obszarach skrajnie peryferyjnych. Obszary te zazwyczaj są słabiej skomunikowane z lepiej rozwiniętymi ośrodkami Metropolii i aglomeracji, co utrudnia udział tych obszarów w dyfuzji procesów rozwoju;
3. Największy obszar o bardzo wysokim i wysokim wskaźniku rozwoju społecznego występuje w najbardziej uprzemysłowionej centralnej części województwa.

3. PODSUMOWANIE

W niniejszym raporcie przedstawiono dwa podejścia do mierzenia różnic w poziomie rozwoju na szczeblu powiatów. Pierwsze z nich było próbą skonstruowania syntetycznego wskaźnika rozwoju powiązanego z najważniejszym regionalnym dokumentem strategicznym (*Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*). Opracowano Wskaźnik Rozwoju Terytorialnego pokazujący różnice rozwojowe powiatów w odniesieniu do czterech obszarów priorytetowych, które zostały wskazane w Strategii, a co za tym idzie stanowiący jedno z narzędzi monitorowania efektów jej wdrażania. Drugi wskaźnik przedstawiony w raporcie to Lokalny Wskaźnik Rozwoju Społecznego (tzw. Local Human Development Index - LHDI), którego budowa oparta jest na metodologii Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP).

Odmienne metodyki indeksów WRT i LHDI determinują pozycje poszczególnych powiatów w zaprezentowanych zestawieniach, dlatego też nie należy rozpatrywać nawet sporych rozbieżności między wynikami obu rankingów w kategorii niespójności lub błędu. Niemniej jednak kwestią, która nasuwała się w toku prac był poziom skorelowania ze sobą obu wskaźników oraz poziom zbliżenia wyników obu wskaźników dla powiatów województwa śląskiego. Dokonując analizy porównawczej pozycji poszczególnych powiatów w oparciu o obydwie metodyki zidentyfikowano wiele podobieństw w ocenie poziomu rozwoju dokonanej za pomocą WRT i LHDI.

Zarówno WRT jak i LHDI są wskaźnikami zbudowanymi w oparciu o kalkulację wskaźników cząstkowych. Przeanalizowano więc współczynniki korelacji liniowej dla każdej pary wskaźników cząstkowych, w której jeden ze wskaźników pochodził ze wskaźnika WRT, a drugi ze wskaźnika LHDI. Stwierdzono, że korelacja jaka zachodzi pomiędzy indeksem nowej gospodarki oraz indeksem szans rozwojowych mieszkańców (tj. składowymi WRT) ze wszystkimi trzema składowymi wskaźnikami LHDI jest istotna statystycznie na poziomie istotności $p < 0,05$. Istotna statystycznie jest także korelacja jaka zachodzi pomiędzy wskaźnikami cząstkowymi WRT *Przeźródlenie* oraz WRT *Relacje z otoczeniem*, a wskaźnikiem edukacji (EI), stanowiącym część wskaźnika LHDI. Korelacja jaka zachodzi pomiędzy wymienionymi wskaźnikami cząstkowymi przyjmuje wartość ujemną, co wynika z faktu, że konstrukcja wskaźnika WRT zakłada, że im jego wartość jest niższa tym lepszy jest poziom rozwoju, natomiast w przypadku wskaźnika LHDI tym lepiej im jego wartość jest wyższa. Siła korelacji pomiędzy poszczególnymi wskaźnikami jest dość wysoka (mieści się w przedziale pomiędzy -0,7 a -0,5).

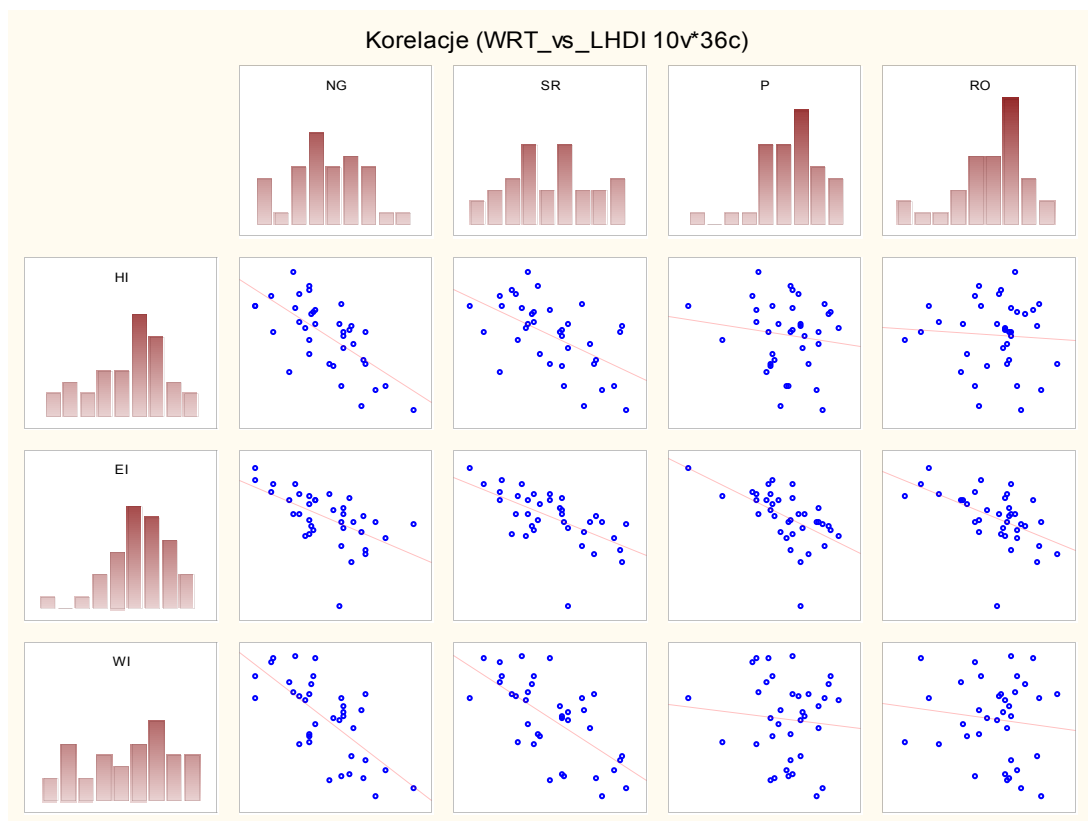
Tabela 12. Korelacja pomiędzy wskaźnikami cząstkowymi wchodzącymi w skład wskaźników WRT oraz LHDI (według danych za 2012 rok).

Zmienna	Korelacje (WRT vs LHDI) Oznaczone współczynniki korelacji są istotne z $p < ,05000$; N=36		
	HI	EI	WI
NG	-0,668293	-0,575855	-0,686876
SR	-0,558311	-0,626081	-0,653479
P	-0,140328	-0,577747	-0,096806
RO	-0,067484	-0,532328	-0,117985

Źródło: Opracowanie własne.

Na rysunku poniżej pokazano wykresy rozrzutu dla wszystkich badanych par wskaźników WRT oraz LHDI. Porównanie wykresów potwierdza wyniki obliczeń współczynników korelacji.

Rysunek 26. Macierz wykres rozrzutu dla wskaźników cząstkowych WRT oraz LHDI według danych za 2012 rok.

Źródło: Opracowanie własne.

Następnym etapem analizy było zbadanie korelacji pomiędzy wartościami wskaźników ogólnych WRT oraz LHDI. Siła zależności pomiędzy nimi okazała się nawet wyższa niż w przypadku wszystkich par wskaźników cząstkowych.

Tabela 13. Korelacja pomiędzy wskaźnikami WRT oraz LHDI (według danych za 2012 rok).

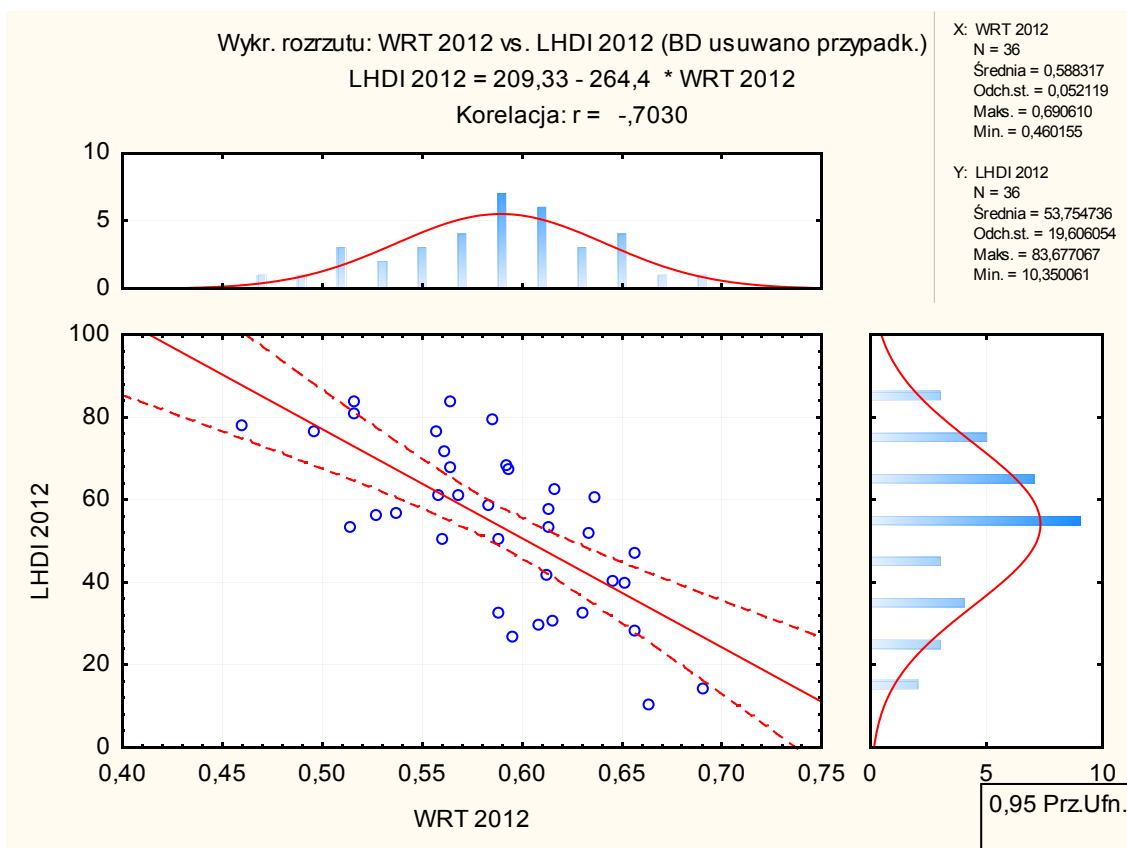
	Korelacje (WRT_vs_LHDI) Oznaczone współczynniki korelacji są istotne z $p < ,05000$; $N=36$
Zmienna	LHDI
WRT	-0,702980464638112

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres rozrzutu wartości obu wskaźników rozwojowych prezentowanych w raporcie dość wyraźnie pokazuje faktyczną zależność korelacyjną. Jednocześnie należy zauważyć, że występują pewne odchylenia pomiędzy tymi wartościami, co świadczy o tym, że pewna grupa powiatów lepiej wypada w rankingu opracowanym metodą UNDP (wskaźnik LHDI), inne zaś lepsze wyniki osiągają w rankingu WRT. Rozkład wartości jakie osiągają poszczególne powiaty w przypadku obu rankingów ma kształt zbliżony do rozkładu normalnego.

Rysunek 27. Wykres rozrzutu wartości wskaźników WRT oraz LHDI dla powiatów województwa śląskiego w 2012 roku.

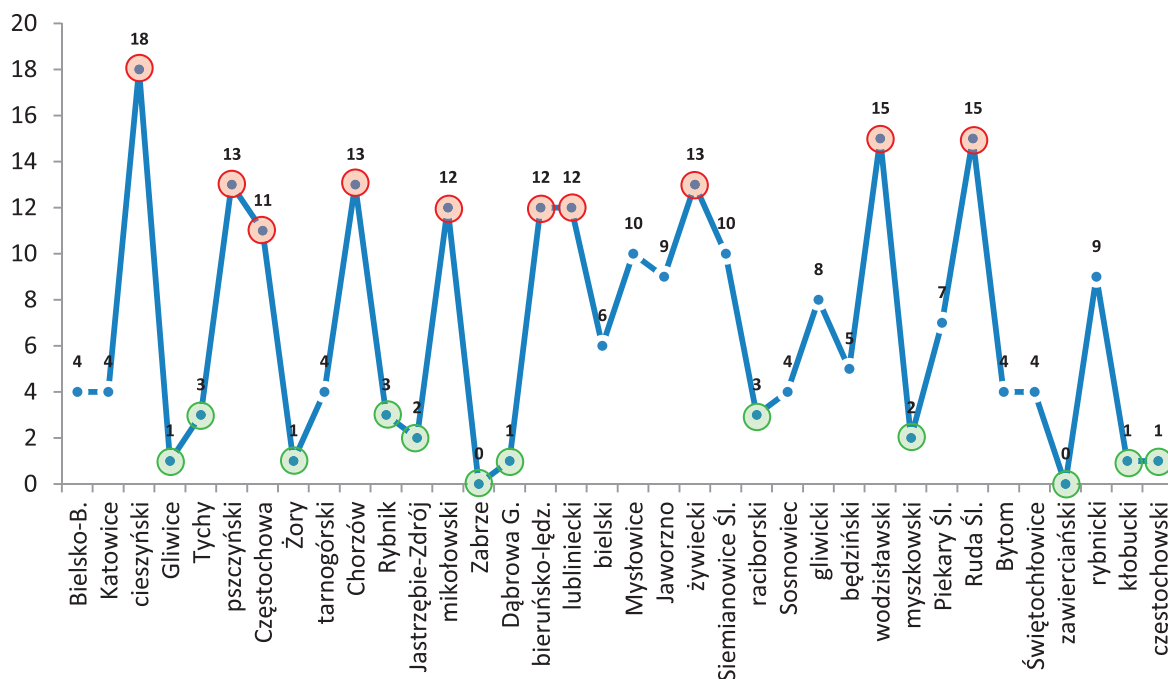
Źródło: Opracowanie własne.

Powiaty województwa śląskiego można podzielić na 3 grupy pod względem stopnia odchylenia pomiędzy pozycjami w rankingach WRT oraz LHDI za 2012 rok:

- Powiaty, które w obu rankingach zajmują zbliżoną pozycję – odchylenie pomiędzy pozycjami w obu rankingach wynosi od 0 do 3 pozycji. Do tej kategorii zalicza się 12 z 36 powiatów województwa;
- Powiaty, w których odchylenie jest na średnim poziomie tj. o 4 do 10 pozycji – do tej grupy zalicza się 14 powiatów.
- Powiaty charakteryzujące się znaczną różnicą w pozycjonowaniu w obu rankingach tj. różnica w pozycji wynosi 11 i więcej miejsc (10 powiatów).

Analizując pozycje powiatów według WRT oraz LHDI należy podkreślić, że występujące różnice wynikają z odmiennej metodyki zastosowanej w konstrukcji obu wskaźników. Uwzględniają one inne elementy i na różne aspekty został w nich postawiony nacisk, dlatego też różnice w pozycjonowaniu są rzeczą naturalną, tym bardziej, że województwo śląskie jest dość mocno zróżnicowane wewnętrznie a jego poszczególne części wyróżniają się odmiennym charakterem. Liczne są w województwie obszary z dominacją funkcji przemysłowych, ale występują także tereny o zdecydowanie rolniczym charakterze, jak również takie, które są predestynowane do rozwoju różnych form działalności turystycznej. Charakterystyka powiatów determinuje zatem ich pozycjonowanie w rankingach odpowiednio dla każdego ze wskaźników.

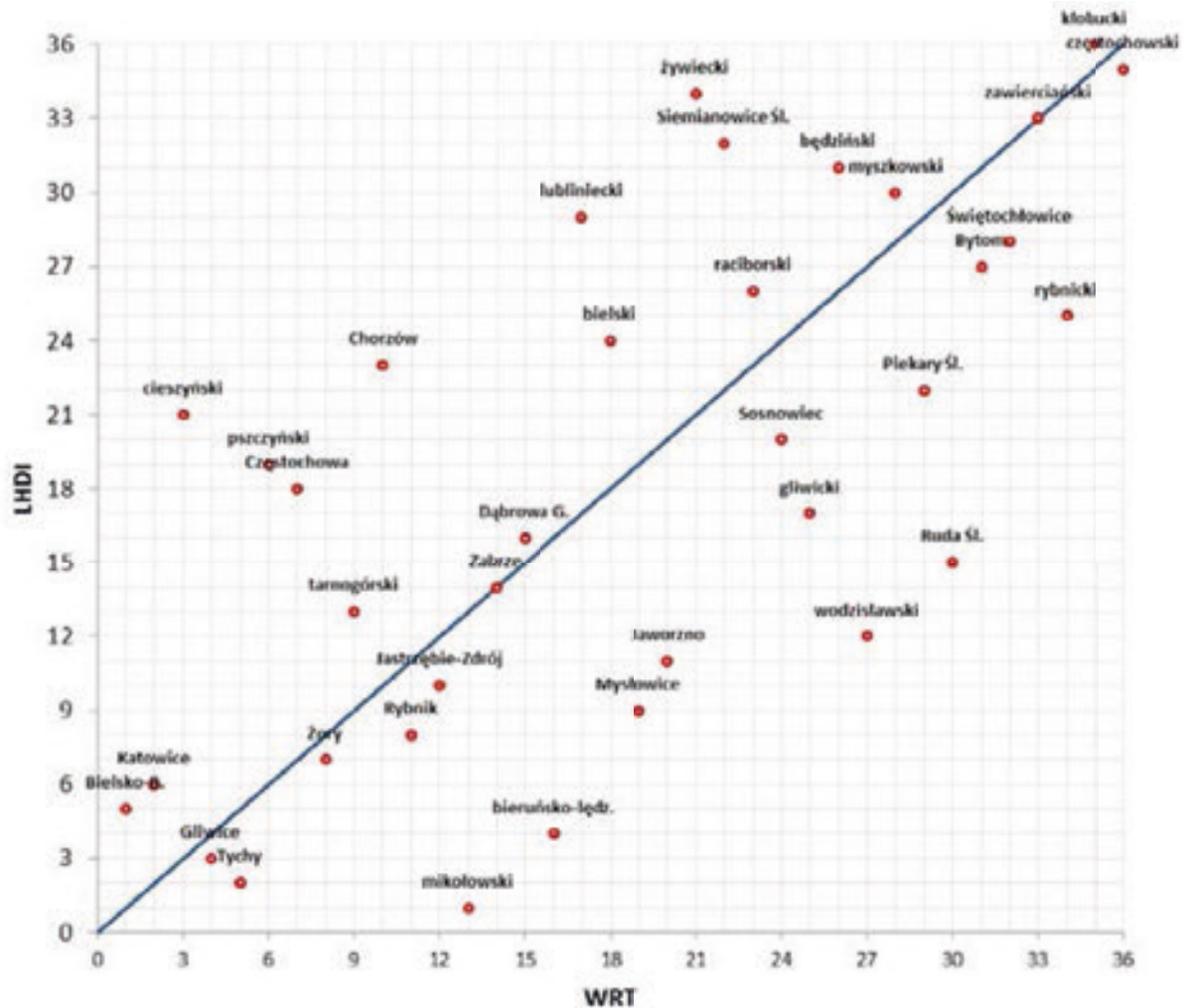
Rysunek 28. Odchylenie pomiędzy pozycją powiatów w rankingach WRT oraz LHDl w 2012 roku.

Źródło: Opracowanie własne.

Spośród 36 powiatów województwa śląskiego jedynie dwa zajęły tę samą pozycję w obu rankingach, a były to Zabrze (pozycja 14) i powiat zawierciański (pozycja 33). Największa różnica w pozycji, jaką jeden powiat zanotował w obu rankingach wyniosła aż 18 miejsc i dotyczyła ona powiatu cieszyńskiego, który był jednym z najlepszych powiatów w rankingu WRT (pozycja 3), natomiast w rankingu LHDl wypada dość słabo (pozycja 21). Ponadto dwa inne powiaty zanotowały rozbieżność wynoszącą 15 pozycji pomiędzy obydwoma rankingami. Były to powiat wodzisławski (12. miejsce wg LHDl oraz 27. wg WRT) oraz Ruda Śląska (15. miejsce w rankingu LHDl oraz 30. pod względem wskaźnika WRT). Na poniższym rysunku zaprezentowano rozrzut powiatów pod względem pozycji zajmowanej w rankingach liczonych metodą LHDl oraz uwzględniającym wskaźnik WRT. Powiaty umiejscowione powyżej linii lepiej wypadają pod względem wskaźnika WRT, natomiast powiaty znajdujące się poniżej linii, to te które wyższą pozycję zajmowały w odniesieniu do wskaźnika LHDl. Im bliżej początku układu współrzędnych, tym pozycja powiatu jest bardziej korzystna.

Rysunek 29. Zróznicowanie powiatów z uwagi na pozycję w rankingu WRT względem pozycji w rankingu LHDI w 2012 roku.

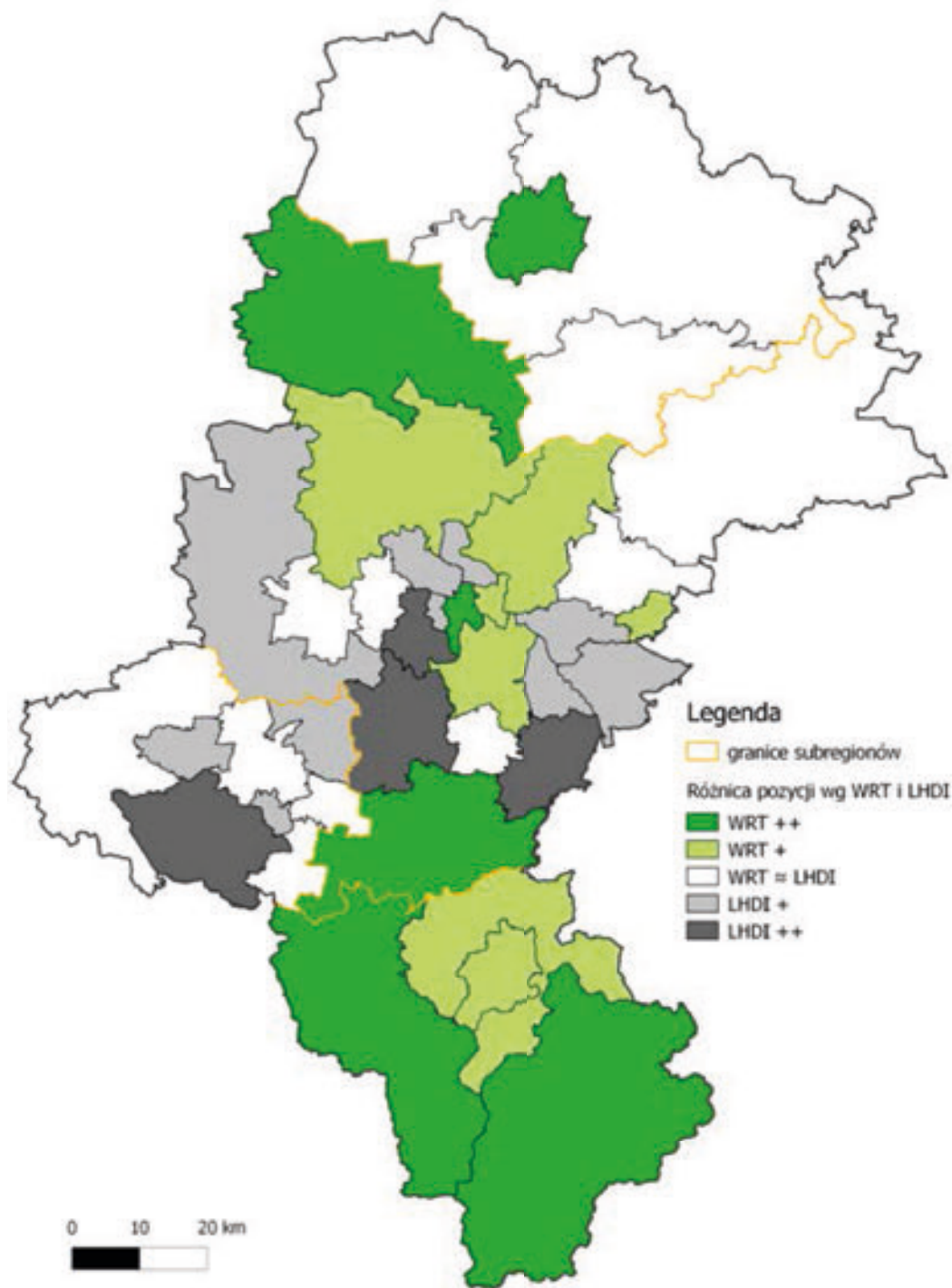

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa, która została zamieszczona poniżej pokazuje przestrzenne rozmieszczenie powiatów pod względem pozycji zajmowanych w rankingach wskaźników WRT oraz LHDI. Kolorem białym oznaczono powiaty, których pozycja w obu rankingach jest zbliżona (tj. różnica w pozycji wynosi maksymalnie 3 miejsca). Poszczególnymi kolorami oznaczono natomiast wyższą pozycję powiatu według jednego z rankingów, przy czym natężenie koloru oznacza wielkość odchylenia (jaśniejszy odcień – umiarkowane odchylenie tj. o 4-10 pozycji na korzyść jednego ze wskaźników; kolor ciemniejszy – znaczne odchylenie tj. o 11 i więcej pozycji na korzyść jednego z rankingów).

Powiaty, które lepiej wypadają w rankingu tworzonym zgodnie z metodologią UNDP (tj. wskaźnik LHDI) koncentrują się głównie w środkowej części województwa śląskiego. Z kolei powiaty, które lepsze pozycje osiągają według wskaźnika WRT lokują się w południowej części regionu oraz w północnym otoczeniu Metropolii Górnośląskiej. Przyczyną takiego rozkładu może być fakt uwzględnienia we WRT szerszego zakresu danych. Wskaźnik LHDI nie obejmuje danych środowiskowych, czy też z zakresu turystyki, w tym dostępności do obiektów turystycznych. Wskaźniki takie znalazły z kolei zastosowanie przy budowie WRT, a szczególności wskaźników cząstkowych: WRT *Przestrzeń* oraz WRT *Relacje z otoczeniem*.

Rysunek 30. Różnica pozycji zajmowanych przez powiaty województwa śląskiego w rankingach WRT oraz LHDl w 2012 roku.

Źródło: Opracowanie własne.

Powiaty zajmujące wyższe pozycje pod względem wskaźnika WRT obejmują obszary województwa o większej liczbie terenów zielonych (powierzchnia terenów chronionych), korzystniejszych wskaźnikach środowiskowych (dotyczących m.in. jakości wód, emisji zanieczyszczeń do powietrza, wytwarzania odpadów). Warunki, jakie naturalnie występują na tych terenach korzystnie wpływają także na ich atrakcyjność turystyczną. Wszystko to przyczynia się do podniesienia wartości wskaźnika syntetycznego WRT, a co za tym idzie, wpływa na lepszą pozycję powiatu w rankingu.

Powiaty o korzystniejszej pozycji z punktu widzenia wskaźnika LHDl charakteryzują się bardziej przemysłowym charakterem, a co za tym idzie, niższą jakością środowiska oraz mniejszą atrakcyjnością dla odwiedzających. Biorąc pod uwagę, że elementy te nie są uwzględnione we wskaźniku LHDl stąd relatywnie wyższa pozycja w rankingu wymienionej grupy powiatów.

4. SPIS TABEL

Tabela 1. Wskaźniki wchodzące w skład obszaru <i>Nowoczesna gospodarka</i> i ich wagi.	160
Tabela 2. Wskaźniki wchodzące w skład obszaru <i>Szanse rozwojowe mieszkańców</i> i ich wagi.	160
Tabela 3. Wskaźniki wchodzące w skład obszaru <i>Przestrzeń</i> i ich wagi.	161
Tabela 4. Wskaźniki wchodzące w skład obszaru <i>Relacje z otoczeniem</i> i ich wagi.	162
Tabela 5. Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2008 roku.	163
Tabela 6. Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2009 roku.	163
Tabela 7. Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2010 roku.	164
Tabela 8. Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2011 roku.	165
Tabela 9. Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2012 roku.	166
Tabela 10. Istota kalkulacji lokalnego wskaźnika rozwoju społecznego (LHDI).	187
Tabela 11. Ranking powiatów województwa śląskiego według LHDI w 2012 roku.	188
Tabela 12. Korelacja pomiędzy wskaźnikami cząstkowymi wchodzącymi w skład wskaźników WRT oraz LHDI (według danych za 2012 rok).	197
Tabela 13. Korelacja pomiędzy wskaźnikami WRT oraz LHDI (według danych za 2012 rok).	198

5. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Schemat metodyczny wskaźnika rozwoju terytorialnego.	157
Rysunek 2. Udziały poszczególnych obszarów priorytetowych Strategii we wskaźniku rozwoju terytorialnego.	162
Rysunek 3. WRT ogólny w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.	168
Rysunek 4. WRT cząstkowy <i>Nowoczesna Gospodarka</i> w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.	170
Rysunek 5. WRT cząstkowy <i>Szanse Rozwojowe Mieszkańców</i> w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.	171
Rysunek 6. WRT cząstkowy <i>Przestrzeń</i> w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.	173
Rysunek 7. WRT cząstkowy <i>Relacje z otoczeniem</i> w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.	174
Rysunek 8. Dynamika WRT ogólnego w powiatach województwa śląskiego w roku 2012 względem roku bazowego 2008.	176
Rysunek 9. Dynamika WRT cząstkowego <i>Nowoczesna Gospodarka</i> w powiatach województwa śląskiego w roku 2012 względem roku bazowego 2008.	178
Rysunek 10. Dynamika WRT cząstkowego <i>Szanse Rozwojowe Mieszkańców</i> w powiatach województwa śląskiego w roku 2012 względem roku bazowego 2008.	179
Rysunek 11. Dynamika WRT cząstkowego <i>Przestrzeń</i> w powiatach województwa śląskiego w roku 2012 względem roku bazowego 2008.	181
Rysunek 12. Dynamika WRT cząstkowego <i>Relacje z otoczeniem</i> w powiatach województwa śląskiego w roku 2012 względem roku bazowego 2008.	182
Rysunek 13. Pozycja powiatów subregionu północnego województwa śląskiego w rankingu WRT w latach 2008-2012.	183
Rysunek 14. Pozycja powiatów subregionu zachodniego województwa śląskiego w rankingu WRT w latach 2008-2012.	184
Rysunek 15. Pozycja powiatów subregionu południowego województwa śląskiego w rankingu WRT w latach 2008-2012.	184

Rysunek 16. Pozycja powiatów subregionu centralnego (miasta na prawach powiatu) województwa śląskiego w rankingu WRT w latach 2008-2012.....	185
Rysunek 17. Pozycja powiatów subregionu centralnego (powiaty ziemskie) województwa śląskiego w rankingu WRT w latach 2008-2012.....	186
Rysunek 18. Wskaźnik zdrowia (HI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.....	189
Rysunek 19. Wskaźnik edukacji (EI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.....	190
Rysunek 20. Wskaźnik zamożności (WI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.....	190
Rysunek 21. Wskaźnik zdrowia (HI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.....	191
Rysunek 22. Wskaźnik edukacji (EI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.....	192
Rysunek 23. Wskaźnik zamożności (WI) w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.....	193
Rysunek 24. Wskaźnik LHDI w powiatach województwa śląskiego w 2012 roku.....	194
Rysunek 25. Zależność zintegrowanego wskaźnika LHDI do poszczególnych wskaźników częściowych: wskaźnika zamożności (WI), wskaźnika edukacji (EI), wskaźnika zdrowia (HI) dla powiatów województwa śląskiego w 2012 roku.	195
Rysunek 26. Macierz wykres rozrzutu dla wskaźników częściowych WRT oraz LHDI według danych za 2012 rok..	198
Rysunek 27. Wykres rozrzutu wartości wskaźników WRT oraz LHDI dla powiatów województwa śląskiego w 2012 roku.....	199
Rysunek 28. Odchylenie pomiędzy pozycją powiatów w rankingach WRT oraz LHDI w 2012 roku.....	200
Rysunek 29. Zróźnicowanie powiatów z uwagi na pozycję w rankingu WRT względem pozycji w rankingu LHDI w 2012 roku.....	201
Rysunek 30. Różnica pozycji zajmowanych przez powiaty województwa śląskiego w rankingach WRT oraz LHDI w 2012 roku.....	202

Lined writing area with horizontal green lines.

Lined writing area with horizontal green lines.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Śląskie. Pozytywna energia

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOLECZNY

Raport opracowany w ramach projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego pn. „Rozwój efektywnego systemu monitoringu polityk publicznych w województwie śląskim”

